

Kako su mediji izvještavali o aktivnostima civilnog društva

**OD POTVRDE POLITIČKIH STAVOVA MEDIJA DO UKAZIVANJA NA
DRUŠTVENE PROBLEME**

Medijske inicijative

Udruženje za razvoj medija i promociju profesionalnog novinarstva

Sarajevo, januar 2024.

Analiza „Kako su mediji izvještavali o aktivnostima civilnog društva: OD POTVRDE POLITIČKIH STAVOVA MEDIJA DO UKAZIVANJA NA DRUŠTVENE PROBLEME“ je izrađena uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM), a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj izvještaja „Kako su mediji izvještavali o aktivnostima civilnog društva: OD POTVRDE POLITIČKIH STAVOVA MEDIJA DO UKAZIVANJA NA DRUŠTVENE PROBLEME“ je isključiva odgovornost Medijskih inicijativa – udruženja za razvoj medija i promociju profesionalnog novinarstva i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Autori:

Senior istraživač:

Dr. Radenko Udovičić, novinar, profesor komunikacija, medijski istraživač i analitičar.

Junior istraživačica:

Slađana Cvjetković, psihologinja i psihoterapeutkinja sa dugogodišnjim iskustvom istraživanja i analiziranja socijalnih i medijskih tema.

Sadržaj

• Uvod	2
• Uzorak i kraći prikaz metodologije monitoringa	4
• Glavna zapažanja	10
• <u>Narativni i statistički pregled rezultata monitoringa i analize sadržaja medija</u>	15
• BHT, Dnevnik u 19 sati: CIVILNO DRUŠTVO KAO IZVOR RAZLIČITIH INFORMACIJA	15
• FTV, Dnevnik u 19.30: CIVILNO DRUŠTVO U SVIM OBLICIMA I TEMAMA	29
• RTRS, Dnevnik u 19.30: OCD KAO PODRŠKA VLASTI	42
• TV N1, Dnevnik u 19: KRITIKA AKTUELNIH POLITIČKIH PROCESA I PODRŠKA INICIJATIVAMA GRAĐANA	55
• Srpska info: JEDNA TEMA OBRAĐENA U VIŠE TEKSTOVA – KRITIKA POLITIČKE ELITE I DRUŠTVENIH POJAVA	67
• Nezavisne novine: FOKUS NA SOCIJALNIM PITANJIMA	82
• Buka: KONTINUIRANA OSUDA ZAKONA O NVO	98
• Dnevni avaz: KRITIKA BH. VLASTI I MEĐUNARODNIH POMAGAČA IZRAELA	111
• Dnevnik.ba: MALI BROJ TEKSTOVA; KONTROVERZE OKO PALESTINE; HERCEGOVAČKA TRADICIJA	126
• Klix: GLEDAJ ŠIRE DA BI VIDIO BLIŽE	135
• Završni osvrt sa preporukama	151
- Preporuke za organizacije civilnog društva	
- Preporuke za medije	
• Bibliografija	155

Uvod

Prve domaće organizacije civilnog društva (OCD) u Bosni i Hercegovini počele su djelovati nakon raspada Jugoslavije i izbijanja ratova 1992. godine, prvenstveno u velikim gradovima. Procvat su doživjele nakon rata u BiH u vrijeme konsolidacije i demokratizacije zemlje u periodu tranzicije. Mnoge organizacije nastale uz pomoć međunarodnih donatora, a većina njih radila je na temama koje su bile prioritetne u to vrijeme, poput nacionalnog pomirenja, jačanja ljudskih prava i zapadnih vrijednosti te slobode medija. Ove nevladine organizacije svojim djelovanjem jačaju demokratske vrijednosti i utiču na rješavanje brojnih društvenih problema u zemlji.

Međutim, vremenom se stvorio ogroman broj različitih organizacija civilnog društva, kako stručnih, esnafskih, koje okupljaju određena zanimanja i pozicije, tako i brojnih humanitarnih i specijalističkih udruženja koja se bave pružanjem podrške oboljelim od različitih bolesti ili licima sa specifičnim potrebama te udruženja koja se bave manjinskim pravima, kako nacionalnih manjina, tako i LGBTQ populacije. Ratna dešavanja i posljedice rata u BiH su stvorile i niz udruženja koja okupljaju bivše borce, ratne invalide, civilne žrtve rata i žrtve ratne torture... Ova kategorija je, za razliku od tzv. aktivističkog sektora, bila uglavnom okrenuta državnim fondovima i donacijama.

Gledano brojčano, nevladin sektor u Bosni i Hercegovini je relativno obiman, a njegova aktivnost je uslovljena intenzitetom međunarodnih donacija. Ne postoji jedinstveni registar aktivnih organizacija. Procjene bazirane na objedinjavanju podataka sa kantonalnog, entitetskog i državnog nivoa registrovanja sežu do 7000 organizacija civilnog društva koje podnose završne finansijske račune. Međutim, [Zbirni e-registar udruženja i fondacija u BiH](#) pokazuje da u BiH postoji čak 27 432 organizacija civilnog društva, među kojima je ogroman broj takozvanih neprofitnih zaklada, sportskih udruženja, sindikata i humanitarnih organizacija koja se ne smatraju klasičnim razvojnim NVO-ima.

Prema [istraživanju koje je objavio IBHI 2005. godine](#), u nevladinom sektoru u BiH je bilo zaposleno 26.668 radnika na puno radno vrijeme, odnosno 2,3% aktivne radne snage. Međutim, kako je od objavljivanja rezultata ovog istraživanja prošlo više od petnaest godina, sigurno da je došlo do promjena u broju zaposlenih u ovom sektoru. Ima li se u vidu da se posljednjih godina smanjuje obim donatorskih aktivnosti u BiH, da se nevladine organizacije suočavaju sa sve većim izazovima finansijske održivosti, kao i da su aktivnosti dijela međunarodnih organizacija u BiH u opadanju, može se pretpostaviti da je broj zaposlenih u OCD sektoru danas nešto manji. U Izvještaju: [„Poticajno okruženje za Razvoj civilnog društva“](#)¹ (2022) se potvrđuje da ne postoje zbirni podaci o broju zaposlenih u OCD sektoru. Navodi se da je to zbog različite metodologije prikupljanja podataka koje primjenjuju entitetski zavodi za statistiku i nadležni porezni uredi (u nekim uredima se ne vodi evidencija da li je riječ o OCD ili privatnoj firmi - o.p-aut.). Propisi o radnim odnosima tretiraju na isti način sve pravne osobe, pa tako i udruženja. U izvještaju se takođe navodi da su u BiH radnici izloženi raznim oblicima

¹ Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development: Country Brief for Bosnia and Herzegovina 2022.

zloupotrebe i diskriminacije rada, mobingu, neformalnom zapošljavanju bez odgovarajućih ugovora i isplati dijela plata na crno. *Iako su takve prakse primijećene i u OCD sektoru, nisu ozbiljne kao u komercijalnom sektoru, posebno u organizacijama koji primaju inostrana sredstva, tvrdi se izvještaju.* Ističe se i da je bruto plaća zaposlenih u civilnom društvu vrlo je blizu prosječne bruto plaće u BiH. [Po istraživanju koje je radio Media plan institut](#), današnje Medijske inicijative, za TACSO BiH 2015. godine, na uzorku od 40 razvojnih OCD, prosjek broja zaposlenih je 5,6. Organizacije koje su aplicirale na projekte EU imaju veći broj zaposlenih - 7,4 (one koje nisu aplicirale 3,2), što pokazuje da su kadrovski, vjerovatno i infrastrukturno, bolje osposobljene za nošenje sa aplikacijama za projekte. Međutim, OCD scena se zadnjih godina profilisala. Po podacima Medijskih inicijativa, desetak OCD ima preko 15 stalno zaposlenih, dok stotine drugih organizacija imaju jedno ili nijedno, te se angažuju saradnici "kada šta ima". Mnoga udruženja rade dominantno volonterski, pogotovo ona koja okupljaju bolesne ili djecu sa poteškoćama u razvoju. Zadnje istraživanje TACSO, „[Vodič za podršku civilnom društvu – analiza za BiH](#)“² donosi podatak na osnovu uzorka 106 OCD, o broju zaposlenih. Po istraživanju, u 2021. godini 33,3% OCD-a izjavilo je da nema plaćeno osoblje, a isti procent - 33,3%, da ima plaćeno osoblje čiji je broj od 1 do 5. 14,5% imalo je 6-10 plaćenih djelatnika, a 17,4% OCD-a zapošljavalo je 11 ili više plaćenih djelatnika.

Uopšteno govoreći, javnost nije dovoljno informisana o aktivnostima OCD, pa je percepcija civilnog društva u BiH, kao i u susjednim zemljama, vezana za već uveliko prisutnu i djelomično prihvaćenu kategoriju "stranih" ili „soroševskih plaćenika“, čemu značajno doprinosi medijsko predstavljanje OCD-a, često kreirano u skladu s uređivačkom politikom koju su dali oni na vlasti ili vlasnici kapitala. To se prvenstveno odnosi na organizacije koje se oslanjaju na zapadne fondove, koje promovišu društvene promjene i ljudska prava. Prema rezultatima [istraživanja NSCP-BiH](#)³ za 2022. godinu, koji provodi USAID, 34 posto ispitanika smatra da OCD zagovaraju primarno za vlastite interese, što je za četiri posto više nego u 2021. Udio ispitanika koji smatraju da OCD služe interesima građana je smanjen sa 17 na 14 posto. Zanimljivo je da je bilo i 11 posto ispitanika koji vjeruju da OCD služe interesima političkih stranaka. Ono što se neznatno smanjilo, je broj ispitanika koji smatraju da OCD uglavnom služe interesima svojih međunarodnih finansijera, sa 33 posto u 2021. pao je na 30 posto u 2022.

Karakter vlasti u BiH i regionu godinama se zasniva na tvrdokornim nacionalnim politikama koje balansiraju između tradicionalnih vrijednosti i doziranog prihvatanja evropskih standarda. U ovom međuprostoru, naponi razvojnih nevladinih organizacija smatraju se opozicionim elementima i napadom na vlast. To rezultuje sistemskim, ali i pojedinačnim pokušajima blaćenja i zastrašivanja ovakvih organizacija. Najviše su napadnuti pojedinci i organizacije koji imaju mišljenja koja odstupaju od stavova vlade i većinskog javnog mnijenja o nacionalnim/državnim pitanjima.

Ipak, fizički napadi na OCD odnosno aktiviste nisu česti, za razliku, npr, od novinara. Rezultati analize TACSO iz 2021. godine pokazuju da je samo 1 posto anketiranih organizacija bilo na

² DG NEAR REVISED GUIDELINES FOR EU SUPPORT TO CIVIL SOCIETY WESTERN BALKANS AND TURKIYE 2021-2027, Baseline Assessment Report; COUNTRY ANALYSIS BOSNIA AND HERZEGOVINA 2022

³ National Survey of Citizens' Perceptions in Bosnia and Herzegovina 2022

meti napada (njihove prostorije, ili prijetnje organizaciji kao pravnom licu) dok je 7 posto njihovih aktivista na nekim lokacijama bilo meta prijetnji ili fizičkih nasrtaja (kao pojedici zbog njihovih stavova). Međutim, 17 posto OCD je istaklo da nema nikakvu podršku vlasti i da sa pravne i proceduralne strane trpi pritiske. Npr, duže pravne procedure nego kod drugih pravnih lica, nedostavljanje traženih informacija i odbijanje bilo kakve profesionalne saradnje. Međutim, u ovom trenutku nad OCD sektor i druge segmente civilnog društva u Republici Srpskoj se nadvio do sada neviđen talas koji ima namjeru da zakonski onemogući rad aktivističkih organizacija. Pripremljen je i u parlament RS poslan *Nacrt Zakona o posebnom registru i javnom radu neprofitnih organizacija*. Zakon praktički u pravni okvir stavlja jezik mržnje i zastrašivanja prema OCD nazivajući ih 'agentima stranog uticaja', i nameće restriktivne mjere. Posebno problematično jeste da se udruženjima i fondacijama zabranjuje političko djelovanje. A kako stoji u nacrtu, "Politička aktivnost označava svaku aktivnost prema organima, institucijama ili izabranim predstavnicima Republike Srpske ili predstavnicima Republike Srpske u institucijama Bosne i Hercegovine u smislu formulisanja, usvajanja ili izmjene propisa i politike Republike Srpske ili u smislu političkog i javnog interesa". Politička aktivnost i javni interes je širok pojam i procjena je da komisije ministarstva uvijek mogu naći razlog za zabranu ovakvih organizacija. Posebno strašno je da prijavu (podnesak) mogu podnijeti sva pravna lica, pa čak i obični građani. Brojni nezavisni analitičari ovaj zakon nazivaju odstrel za one koji drugačije misle od vlasti.

A šta o tome misle mediji, kao i uopšte kakvo je njihovo pokrivanje OCD, odgovora ovo istraživanje. Uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan, koji vodi Centar za promociju civilnog društva (CPCD), analizirali smo značajnije bh. medije kako bi:

- Ustanovili koliko, kako (sa kakvim stavom) i o čemu izvještaju mediji kada je u pitanju sektor civilnog društva kako bi se stvorila simbioza zasnovana na interesu i profesionalnom odnosu medija prema OCD i nezavisnim aktivistima kao izvoru informacija i planskom pristupu OCD medijima kao informatoru i promotoru.
- Otkrili vrste organizacija i tematskih oblasti u kojima OCD najviše djeluju, ali i trpe najveći pritisak i predložiti legalne, društvene i medijske načine ostvarivanja svoje pune slobode djelovanja.
- U medijskoj sferi otvoriti front za sučeljavanje stavova uz podršku argumenata i borbu protiv govora mržnje, pritisaka na OCD i političke sumnjičavosti prema aktivnostima i aktivistima nevladinih organizacija.

Uzorak i kraći prikaz metodologije monitoringa

Monitoring je trajao 30 dana, od 17. oktobra do 16. novembra 2023. godine.

Koga i šta smo pratili

Generalno, tema praćenja je bio **aktivitet civilnog društva**. Demokratska društva, u šta spada i Bosna i Hercegovina, bez obzira na sva saplitanja i izazove, karakteriše sudjelovanje tri sektora koje čine društvo, odnosno društveno-politički sistem.

- Javni sektor (država, entiteti, kantoni, gradovi i opštine, uključujući i institucije koji su ovi organi vlasti osnovali)
- privatni sektor (subjekti koji su na tržištu)
- građanski sektor (civilno društvo).

Najkraće rečeno, **civilno društvo** jesu građani koji se aktivno i slobodno upliću u sve sfere društvenog djelovanja. Subjekti praćenja su bile organizacije civilnog društva (OCD), koje su u zavisnosti od pravne kategorizacije i vrste djelovanja generalno nazivaju Nevladine organizacije (NVO), jer u trolistu društvenog sistema one su odvojene od javnog, odnosno aktiviteta vlasti i vladinih organizacija. Neke OCD, odnosno NVO, sebe nazivaju udruženjima ili udrugama, neke organizacijama, neke fondacijama... Bez obzira na vrstu i način djelovanja, sve ove OCD su bile subjekt monitoringa. Evidentirali smo i analizirali kako njihovo pojavljivanje tako i spominjanje od drugih aktera, ali smo pratili i teme koje tretiraju OCD pitanja i kada ni jedna organizacije nije direktno navedena.

Bila su dva izuzetka. Jedan jeste da nismo pratili aktivitet sindikata, iako su i oni registrovani kao OCD. Razlog je što često članstvo u sindikatima jeste obavezno ili je motivisano koristima za članove, što odudara, makar formalno, od sistema po kojem funkcionišu ostale OCD. Nismo pratili ni sportske klubove, od kojih su neki registrovani kao OCD. Tačnije, nismo ih pratili u takmičarskom ciklusu, ali ako su bili angažovani na nekim društvenim akcijama, to je evidentirano.

Pratili smo i pojedince koji su se uklapali u ambijent, odnosno djelovanje civilnog društva. Odabir za evidentiranje i analiziranje pojavljivanja ovih osoba u medijima je bio da nisu najavljeni kao predstavnici neke institucije ili medija (gdje objektivno dio njih radi) već da su titulisani kao "eksperti", „stručnjaci“, "aktivisti“, "analitičari"... Dakako, monitori ako su bili sigurni da je riječ o osobi koja je aktivista neke političke partije, ili državne institucije, bez obzira što to nije navedeno, nije evidentiran jer se takva osoba formalno, ali nekada i po stavovima, ne uklapa u aktivitet civilnog društva.

Mediji

Pratili smo deset (10) uticajnijih i popularnijih informativnih medija u BiH koji su izabrani na osnovu pariteta teritorijalne, etničke, geografske i političke profilijencije. Od toga su četiri (4) TV-stanice i šest (6) web-portala.

Klix <https://www.klix.ba/>

Rubrike: Vijesti, Biznis (samo rubrike *Privreda*, *Investicije* i *Startupi*) i Magazin

Nezavisne novine (online) <https://www.nezavisne.com/>

Rubrike: Novosti (potkategorije *BiH*, *Gradovi*, *Društvo*, *Obrazovanje*, *Banja Luka*), Kolumne

Dnevni avaz (online) <https://avaz.ba/>

Rubrike: Vijesti i Showbiz (samo rubrike *Film* i *Muzika*)

Dnevnik.ba <https://www.dnevnik.ba/>

Rubrike: Vijesti, Događaji, Teme, Kolumne

Buka <https://6yka.com/>

Rubrike: BiH, Intervju, Kolumne, Kultura i zabava, Region

Srpska info <https://srpskainfo.com/>

Rubrike: Politika, Društvo, Hronika, Biznis

TV N1

Dnevnik u 19.00

BHRT

Dnevnik 2 u 19.00

FTV

Dnevnik 2 u 19.30

RTRS

Dnevnik 2 u 19.30

Tematika

Metoda istraživanja je analiza sadržaja medija koja se sastoji od kvantitativnog segmenta koji se bilježi kroz definisane varijable i kvalitativnog objašnjenja zasnovanog na kontekstu i zabilježenim primjerima.

Teme koje smo dominantno analizirali su one koje oslikavaju djelovanje OCD, kao i aktuelne političke momente koji su izraženi u medijima i političkoj komunikaciji u posljednje vrijeme.

To su:

- Društvena zbivanja i socijalna pitanja
- Unutrašnja politika
- Međunarodna politika i događaji
- Nacrt Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS
- Ljudska prava
- Posljedice rata BiH
- Ekonomija i razvoj zemlje
- Ostalo

Tema ljudskih prava dodatno se raščlanjivala na *LGBTQ*, *Ženska prava*, *Nacionalne manjine* i *Ostalo*. Proteklih godina teme koje su bilo relativno vezane za NVO sektor su i *mediji* i *ekologija*. Međutim, ova pitanja su najčešće evidentirana u kategoriju *Društvena zbivanja* i *socijalna pitanja* ili *Ostalo*, u zavisnosti od konteksta, aktera ili sadržaja.

Način pojavljivanja

Predstavnici civilnog sektora se u medijima pojavljuju na različite načine i različitim povodom. Mnogo toga zavisi i od zanimljivosti aktivnosti i uspjehnosti komunikacije sa medijima. Postavili smo četiri kategorije načina pojavljivanja u mediju, Prve dvije bi se mogle nazvati proaktivnim, jer su zasnovane na projektnim aktivnostima organizacija ili animaciji medijske pažnje posredstvom saopštenja za štampu. Druge dvije su komentari aktivista NVO ili nezavisnih aktivista/analitičara o nekom događaju. Pretpostavka je da je medij inicirao uzimanje ovih izjava, tako da je riječ o reaktivnom pojavljivanju.

- Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju
- Saopštenje za medije iz NVO
- Komentar aktiviste o nekom događaju u ime NVO
- Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju

Pozicija subjekta

Pod subjektom, u smislu ove varijable, podrazumijeva se ciljni pojedinac ili događaj koji je tema monitoringa. Gledamo njegovu poziciju u tekstu – da li tekst govori dominantno o posmatranoj problematici, odnosno OCD, ili je sporedan (samo spomenut ili jedan od izvora) u tekstu/prilogu. Npr. ukoliko je riječ o izvještaju sa protestne šetnje nevladinih organizacija povodom ugrožavanja novinarskih prava, riječ je o glavnom subjektu. Ukoliko se govori u prilogu o sporenju oko pristupa NATO paktu, gdje se u nizu izjava političara pojavljuje i stav nekog analitičara iz NVO sektora, riječ je o sporednom subjektu.

- Glavni subjekt
- Sporedni subjekt

Sadržina medijske objave

Sadržaj članka/priloga se procjenjuje na osnovu konteksta u BiH, odnosno opšteprihvaćenog poimanja odnosa prema društvenoj realnosti.

- Pozitivno
- Negativno
- Neizraženo

Novinarske forme

Kategorizacija je napravljena na osnovu najčešćih informativnih formi:

Vijest, TV-prilog/izvještaj, Telefonski izvještaj (za TV), Direktni TV-link (za TV), Intervju, Komentar, Saopštenje, Ostalo

Novinarski pristup

Varijabla se odnosi na vrijednosnu procjenu pozicije medijske objave, uzeto prema subjektu koji se pojavljuje u medijskoj objavi, odnosno samom događaju. Drugim riječima, analizira se novinarski pristup (stav). Naprimjer: kakvo stajalište autor/medij zauzima u članku/prilogu prema osobi/događaju koju pokriva. Važno je napomenuti da pod novinarskim stavom ne procjenjujemo sadržaj članka, nego čisto novinarski pristup prema nekom pojedincu ili civilnoj organizaciji. Na ovaj način smo vidjeli da li je, i koliko, neki medij privržen ili kritizerski nastrojen prema nekoj organizaciji, opciji ili pojedincu.

- Pozitivan
- Negativan

- Neizražen

Prema kome je pojedinac iz civilnog sektora imao negativan ili pozitivan stav

Pratili smo prema kome je bio negativan ili pozitivan pristup kroz izjave ili saopštenja predstavnika OCD i pojedinaca.

- Političar ili politika vlasti
- Političar ili politika opozicije
- Nacrt Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija **RS**
- Obični građani
- Zdravstveni radnici
- Policija
- Međunarodna zajednica
- Ostalo

Autorstvo

Autorstvo prvenstveno pokazuje na koji način mediji obrađuju informacije, odnosno koliko im je snažna vlastita produkcija. Takođe, na osnovu autorstva vidimo koliko novinari svojim imenom i prezimenom preuzimaju odgovornost prema objavljenoj (stvorenoj) informaciji, odnosno da li se navode izvori informacija koje su proizvele novinske agencije i saopštenja za štampu raznih institucija i kompanija.

- Novinar redakcije (potpisani tekstovi/prilozi, bilo inicijalima bilo punim imenom)
- Novinska agencija (naziv agencije naveden, bilo kroz tekst bilo na kraju ili početku)
- Saopštenje za medije (naznaka da se radi o saopštenju navedena ili u tekstu ili na kraju ili početku)
- Preneseno iz drugih medija (jasno naznačeno da je sadržaj prenesen u cjelini ili djelimično iz drugih medija)
- Sve za što nije navedeno ko je autor ili to u okviru sadržaja nije jasno naznačeno

Fotografije

Kod web-portala pratili smo broj i sadržaj fotografija koje se objavljuju uz tekst.

- Fotografija skupa/akcije OCD
- Simbolična fotografija
- Fotografija nekog drugog aktera
- Fotografija predstavnika OCD
- Bez fotografije

Izvori

Za postavljanje ove varijable držali smo se u novinarstvu ustaljene prakse – da je izvor direktno ili indirektno naglašavanje u novinarskoj formi ko je dao podatak. Kada je televizija u pitanju,

izvori informacija se uglavnom oslikavaju kroz audiovizuelne nastupe sagovornika, odnosno osoba koje se pojavljuju u prilogu, ali može i kroz parafraziranje nekih izjava ili dokumenata koji sadrže informacije. Takođe, na web-portalima izvori mogu biti prepričani (parafrazirani) ili direktno prenešeni (intervju, direktna izjava i sl.).

Broj izvora

- jedan
- dva
- tri
- četiri
- više od četiri

Pozicija izvora

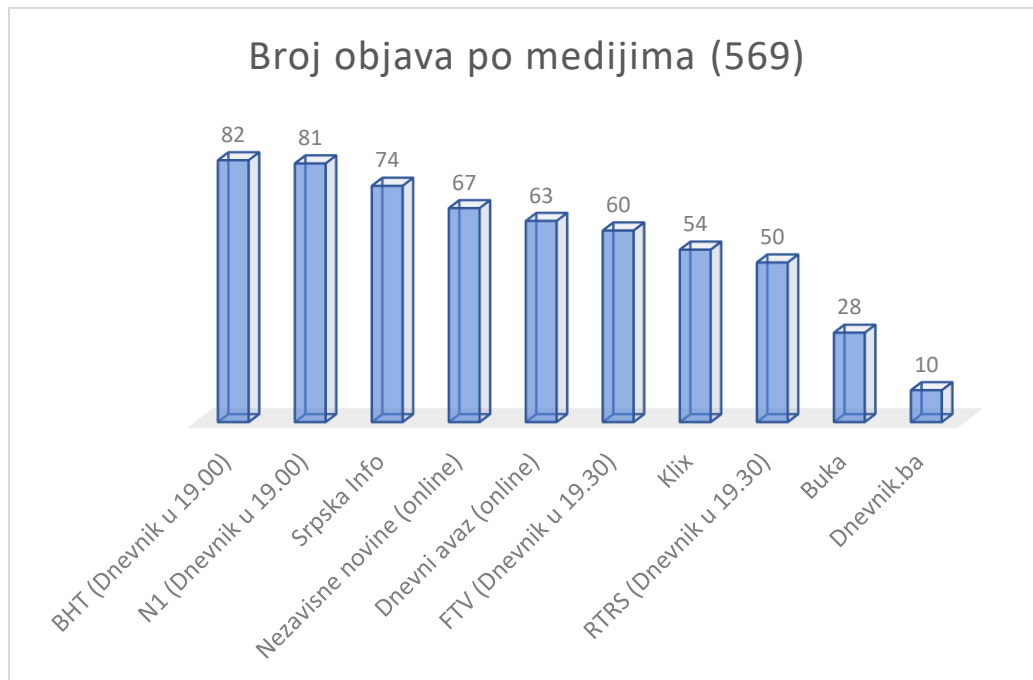
Što je više izvora, to bi nekom logikom trebao da bude neutralniji novinarski uklon, odnosno objektivniji sadržaj. Međutim, u novinarstvu su česti slučajevi da imamo takozvane jednoobrazne, odnosno jedinstvene izvore u pogledu stava. Jedinstveni izvori su oni koji zastupaju više manje jednake stavove, a suprotstavljeni oni koji imaju suprotstavljena gledišta ili nude informacije koje imaju suprotstavljenu sadržinu.

*Jedinstveni izvori

*Suprotstavljene izvori

Glavna zapažanja

- Jednomjesečni monitoring i analiza 10 medija pokazala je da je najveći broj medijskih sadržaja koji tretiraju civilno društvo imao centralni Dnevnik BHT (82), a potom Dnevnik N1 (81). Od monitorisanih web-portala najveći broj tekstova je imao Srpska Info (74). Ubedljivo najmanji broj sadržaja je imao portal Dnevnik, samo 10. Doduše, to i jeste medij koji je od portala imao najmanju produkciju dnevnih vijesti.

- Dnevници praćenih TV stanica procentualno, naspram ukupnog broja informacija, očigledno intenzivno tretiraju OCD sektor i nezavisne pojedince. Ove emisije ukupno imaju od 8 do 12 priloga i još pet ili šest drugih sadržaja. No, bez obzira na mali broj informacija, doduše složenih, BHT i N1 su imali u prosjeku gotovo tri medijska sadržaja dnevno, a i FTV i RTRS više od jednog o civilnom sektoru ili sa civilnim sektorom. Dakle, od 17 informacija, u prosjeku je u TV dnevnicama dva priloga o aktivitetu civilnog društva, bilo kroz akcije ili komentare. Očigledno je koncept, pogotovo tri televizije iz Sarajeva, da su ključni izvori informacija, pored političara i predstavnika javnih institucija, nevladine organizacije i razni, uslovno rečeno, nezavisni pojedinci (analitičari, profesori, ekonomisti, stručnjaci...)
- Ukupno, najprisutnija tematika u monitorisanim medijima je *Društvena zbivanja i socijalna pitanja*. Ova tema obuhvata mnogo potkategorija kojima se bave organizacije civilnog društva, tako da je očekivano da je u ukupnom odnosu najbrojnija. To su brojne humanitarne akcije za socijalne kategorije i zdravstveno ugrožene, teme koje tretiraju obrazovanje, kulturu, medije... Na drugom mjestu po broju medijskih sadržaja je *Unutrašnja politika*. Ova tema je bila prvoplasirana na Dnevnom avazu, Federalnoj

televiziji i N1, ali je vrlo zastupljena i na BHT i Klix-u. Inače, dominantna sadržina svih objavljenih i emitovanih tekstova i priloga na svim medijima je unutrašnja politika, tako da nije začuđujuće da se ova tema provlačila i kroz civilni aktivitet, odnosno producirane sadržaje na ovu temu. Predstavnicima OCD i nezavisni analitičari su komentarisali političke događaje, razjašnjavali političke kontekste i u manjoj mjeri nudili rješenja, uglavnom uz kritiku postojećeg stanja.

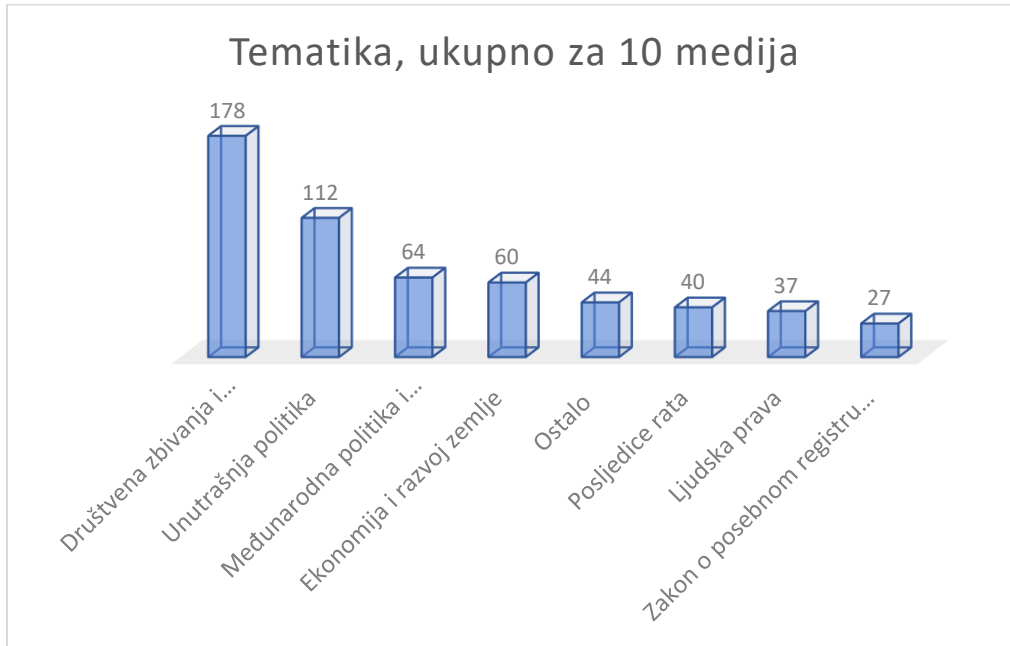
Na trećem mjestu je kategorija *Međunarodna politika i događaji*. Ova tematika se u najvećoj mjeri odnosila na rat u Gazi i stradanje palestinskih civila. Tri televizije iz Sarajeva te Klix i Dnevni avaz su veliku pažnju posvetili protestima koje su organizovale palestinske OCD u Bosni ili druga udruženja i omladinski aktivisti. Narativ i podaci koji se ističu u ovim medijskim sadržajima je kreiran na taj način da isprovocira emociju kod čitaoca od ljutnje do saosjećanja, tuge..., koji bi doveli do aktivnosti građana i motivisalo ih na pomaganje, ali i zauzimanje političkog stava. U slučaju sarajevskih medija, odnosno OCD i analitičara koji su dobili priliku, nije bilo nikakve dileme da su Izraelci zločinci, a Palestinci žrtve i narod koji doživljava genocid. Međutim, Dnevnik RTRS-a i Dnevnik.ba iz Mostara su imali potpuno drugačiji ugao. Nedvosmislena je bila podrška Izraelu, a skupovi podrške Palestincima u BiH su označeni kao antisemitizam i podrška terorizmu te su potencirani elementi koji navode na to, npr. zapaljive izjave govornika omotanih u arapske ili palestinske marame koji pozivaju na propast Izraela ili zastave nekih islamističkih organizacija. RTRS je to radio u kontinuitetu koristeći rat u Gazi da ponovo otvori teme navodne saradnje bošnjačke vlasti sa terorističkim organizacijama.

Posljedice rata su tretirane u 40 medijskih sadržaja. Najviše ove teme je bilo na RTRS, gdje smo gledali izvještaje o obilježavanju stradanja srpskih civila i vojnika te aktivitet boračkih organizacija koje su događaje iz rata koristile za političke i socijalne ciljeve. Mediji iz Sarajeva su se bavili obilježavanjem rušenja Starog Mosta u Mostaru i obilježavanja zločina na Kazanima. Portal Buka nije imala ni jedan tekst na ovu temu, što je možda u skladu sa uređivačkom politikom koja je jednom istaknuta, "da se treba ići dalje, a ne vraćati u prošlost".

Tematika ljudskih prava se svega 37 puta pojavila u monitorisanim medijima. I to u najvećoj mjeri kroz pitanja ženskih prava, što je rezultat nekoliko slučajeva ubistva žena koja su se desila u ovoj godini, ali i pokretanja pitanja koja bi bolje uredila zakonska rješenja, pa čak uvela i zločin femicida u oba entiteta. Na ovom polju izuzetno su bile aktivne, a i prisutne u medijima, organizacije koje se bave zaštitom ženskih prava. Tokom monitoringa ni na jednom mediju nije zabilježen OCD aktivitet, ali ni bilo čiji drugi stav, vezan za LGBTQ populaciju.

Jedna od iznimno važnih tema je sudbina Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS koji se nalazi u parlamentarnoj proceduri. Većina medija iz oba bh. entiteta je prenijela da je policija zabranila protestnu šetnju nevladinih organizacija u Banjaluci, a sutra je ispratila skup koji je održan na Trgu Krajine, a ne pred Narodnom skupštinom kako je prvobitno bilo zamišljeno. Narednih

dana dio medija je objavio i saopštenja iz Evropske komisije iz Brisela i Transparency Internationala u kojim su osuđuju vlasti u RS zbog restriktivnosti ovog Nacrta. Nešto više o zakonu su izvještavala dva portala iz Banjaluke, dok se Dnevnik RTRS nije bavio Nacrtom zakona. Protest NVO u Banjaluci i javnu raspravu o zakonu RTRS nije uopšte ni popratio ni u nekom drugom kontekstu spomenuo.

- Aktivnosti OCD-a kroz medijske sadržaje su uglavnom prikazivane u formi kritike nedjelovanja predstavnika vlasti i institucija sistema u značajnim segmentima života građana Bosne i Hercegovine (od ekonomskih, zdravstvenih tema, neefikasnosti pravosuđa, policije, socijalnih tema...). U tom smislu oko 50 posto negativan stav u izjavama OCD i aktivista je bio prema vlasti. Dio medija, pogotovo BHT i N1, imali su značajno preko 50 posto kritika kroz stavove civilnog sektora prema vlastima. Međutim, analizom koja vlast i kakvi postupci, vidimo velike razlike. RTRS je prvenstveno kroz kritiku koju daju OCD usmjeren na bošnjačke vlasti. N1, Buka i donekle BHT na sve stranke konzervativne i tvrdo nacionalne profilijencije. Klix je bio "na sredini", dok su Nezavisne novine i Srpska Info ozbiljniji prostor kritici vlasti u RS dali samo kroz izjave predstavnika NVO u vezi sa protivljenjem usvajanja Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS.

Na drugom mjestu na većini medija je kritika međunarodne zajednice. U Federaciji BiH to je prije svega bilo od udruženja koja su organizovala skupove podrške Palestincima i kritikovale Izrael i zapadne zemlje što ga podržavaju. No, u medijima iz RS, pogotovo na RTRS, na kritici OCD i raznih stručnjaka je međunarodna zajednica, prije svega Visoki predstavnik, koji je nazivan "lažni" te Evropska unija i SAD. Ali za razliku od druga dva javna servisa, ovdje negativizam nije zasnovan zbog međunarodne podrške Izraelu, već odnosu međunarodne zajednice prema državnoj imovini kao i nastojanjima da se

“uništi Republika Srpska“. To se često vezalo za optužnicu protiv Milorada Dodika, gdje je isticano da je režirana od međunarodne zajednice.

S druge strane, imali smo kroz stavove civilnog društva i pozitivan odnos i prema međunarodnoj zajednici i političarima. Neke OCD i analitičari, prije svega iz Sarajeva, su podržavali Visokog predstavnika i “Zapad“ i tražili da eliminiše separatističko djelovanje u RS. Pozitivan odnos prema vladajućoj politici je uglavnom bio usmjeren na pohvale vlasti da zakonski reguliše femicid, izdvoji veća sredstva za bolesne i socijalno ugrožene. Mediji iz Sarajeva su ponekad donosili izjave koje su sadržavale pohvale centralnim vlastima, ili jednom njenom dijelu, na podršci palestinskom narodu i evakuaciji građana iz Gaze, dok je RTRS imao podršku vlastima, uglavnom boračkih NVO, na naporima za očuvanje Republike Srpske.

Ipak, najviše podrške u cjelini su OCD davale građanima koji trpe neki problem. Iako je u najvećoj mjeri svaka aktivnost OCD usmjerena na dobrobit građana, ili bi trebalo tako biti, evidentirali smo u ovu kategoriju samo one izjave ili postupke koje su direktno pokazivale šta je učinjeno, ili šta će biti učinjeno za građane.

- Shodno navedenom, sadržaj objava na većini medija uglavnom je bio negativan. Kritika na televizijama najčešće je počinjala negativnim primjerom, događajem, pa je povezan sa aktivnostima predstavnika vlasti i (ne)radom institucija sistema. Potom slijede komentari NVO aktivista ili analitičara koji dodatno naglase negativan događaj. Ipak, u Nezavisnim novinama dominirali su pozitivni događaji. Razlog je što se u rubrikama Društvo i Gradovi objavljuju aktivnosti nevladinih organizacija koje uglavnom imaju pozitivni sadržinu, npr. da je nešto održano (kulturne manifestacije, takmičenja) ili da je neka NVO pomogla nekoj porodici ili nešto generalno učinjeno na lokalnom planu za socijalno-ugrožene.
- Većina tekstova na portalima je bila zasnovana na izvještajima koji govore o aktivnosti neke OCD. Dakle, tu je OCD, ili ponekad pojedinac iz civilnog društva direktni, glavni subjekt. Takođe, značajan broj tekstova je bio zasnovan i na saopštenjima za medije koja su odaslana iz organizacija. Praktično, to pokazuje proaktivni pristup NVO. Predstavnicima organizacija su animirali medije da dođu na njihove događaje, ili su se na nekim drugim društveno-političkim događajima nametnule kao ključni izvori i aktivisti. No, TV dnevnici, iako su i oni imali niz ovakvo motivisanih događaja, ipak su većinski prema OCD i pojedinačnim aktivistima imali reaktivni pristup. Oni su bili jedan od izvora informacija u priložima. Njihova uloga je bila da razjasne, daju dodatnu informaciju, komentar na događaj, ali i da ponude kritički osvrt na političke procese, rad institucija i da eventualno daju prijedloge za poboljšanje navedenog.
- Novinarski pristup, odnosno stav prema akterima civilnog društva je uglavnom bio neizražen, gotovo 60 posto, ili blago pozitivan. Ti pozitivni ukloni su uglavnom bili zbog činjenice da novinari samim tim da daju prostor raznim aktivistima, a ponekad i uvezivanjima priče i komentarima na liniji da se neki problem mora riješiti, imaju

pozitivan odnos. Negativan novinarski stav je bio izuzetno rijedak. Najčešće je imao političku konotaciju, odnosno vezivanje za aktuelno političke teme u kojima su NVO bile na liniji suprotnih stavova od nekih medija. Tako su npr. RTRS i Dnevnik.ba bili izuzetno kritični prema Forumu mladih Kruga 99, čiji je jedan od predstavnika oštro osuđivao Izrael, a na fotografijama i snimcima bio obučen u palestinsku odoru, što je bio za ove medije dokaz islamizma u BiH i podrške teroristima.

- Televizije su u svojim priložima imale u prosjeku po četiri govornika, što je relativno veliki broj izvora informacija. Dakako, nisu svi bili iz OCD sektora ili analitičari, ali je to rezultovalo razvojem priča koje su tretirale brojne probleme. Za razliku od javnih RTV servisa, na online medijima veliki broj tekstova je imao samo jedan izvor. Razlog je agencijsko praćenje OCD aktivnosti i distribuiranje njihovih saopštenja koja govore o aktivnostima.
- No, bez obzira na broj izvora, izvori uglavnom imaju jedinstvena ili slična stajališta. To je inače trend u mnogim tematskim oblastima, što odstupa od novinarskog pravila – prikaži dvije strane. No, visok procenat je prije svega zbog činjenice da NVO sektor kroz svoje akcije uglavnom ima svoju viziju problema. Ako je riječ o takozvanom progresivnom društvenom djelovanju, kao što su humanitarne akcije ili zagovaranja za promjene, mediji uglavnom ne traže oponente naspram takvog djelovanja. Ili imaju samo jedan izvor. U priložima gdje je OCD problematika glavni subjekt, očekivano je da govornici imaju iste ili približne stavove jer je često riječ o sadržajima gdje predstavnici jedne organizacije govore o svojoj akciji, željama, ciljevima i nužnim promjenama, tako da je teško za očekivati da se jedan drugom suprotstavljaju (ako su bar dva govornika) i proturječe o problemu ili akciji. Prilozi sa suprotstavljenim izvorima su uglavnom oni gdje je NVO sporedni subjekt i gdje je korektiv aktuelnog stanja, pri čemu državni izvori imaju različit stav od NVO. Na RTRS, koji je imao izvora sa suprotstavljenim stajalištima, ako neko kritikuje vlast, imamo i drugu stranu. A ako vlast, ili njoj bliski aktivisti nekoga kritikuju, te osobe nema kao izvora, odnosno druge strane.
- Da bi neka OCD ili stručnjak ili analitičar dobio prostor, trebao je da bude na političkoj liniji medija. Predstavnici NVO sektora i razni analitičari su imali u većini slučajeva ulogu da nešto prokomentarišu kao civilno društvo, međutim selektovano na osnovu političkih ili etničkih stavova. To je najizraženije bilo na RTRS gdje su pojedinci i organizacije nudili dodatne informacije ili razjašnjenja koja vrlo jasno pokazuju kako bilo međunarodna zajednica, bilo Bošnjaci, ali i arapski i bosanski islamisti žele da naškode Miloradu Dodiku, odnosno cijeloj Republici Srpskoj. Posebno se televizijama sviđalo da imaju komentatora druge nacionalnosti koji je na liniji sredine iz koje je medij. Tako je na RTRS najčešći komentator bio Dževad Galijašević, Bošnjak, koji zastupa dio stavova koji su na liniji vlasti Republike Srpske. Na TV medijima iz Sarajeva bili su mnogo prisutni Mladen Bubonjić i Stefan Blagić, koji nisu na liniji bošnjačke ili bosanske vlasti, ali su zato u određenoj mjeri kritični prema potezima vlasti u RS.
- Kada su u pitanju napadi ili pritisci na OCD sektor, njihove aktiviste ili nezavisne aktiviste, na deset monitorisanih medija nismo zabilježili takve slučajeve odnosno izvještaje. To je u neku ruku u skladu i sa podacima iz [TACSO izvještaja](#) za BiH gdje je u anketi u kojoj su učestvovala OCD zabilježeno svega 1 posto fizičkih napada i ozbiljnih

prijetnji. Međutim, generalno zastrašivanje i proceduralno ili legalno onemogućavanje rada, evidentirano je i kroz medijske izvještaje. Prije svega kroz događaje i rasprave vezano za Nacrt zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS. Dio OCD iz Banja Luke, te predstavnici međunarodne zajednice, su ukazali na restriktivnost Nacrta prema OCD. Suština se svodi na to da predloženi zakon narušava slobodu mišljenja i slobodu djelovanja. Kada je ovaj Nacrt u pitanju, mediji su dali i prostor predstavnicima vlasti, koji su dakako branili legislativni prijedlog i nisu iznosili neke negativne kvalifikacije prema OCD, ali i isticali da „da zakon samo treba da uvede red u NVO sektor“. I tu je indirektna optužba, odnosno prijetnja. Ako treba da se uvede red, onda je nered. I to dodatno generiše negativne percepcije prema civilnim organizacijama o kojima smo govorili koje su evidentirane i u [NSCP istraživanju](#).

Još jedna tema koja utiče na slobodu izražavanja je zabilježena u monitorisanim tekstovima. Radi se o pripremi Zakona o medijima u Republici Srpskoj. Iako budući nacrt ima namjeru da uredi medijsko djelovanje u skladu sa novim digitalnim formatima, poštovanje profesionalnih načela, postojanje impresuma i transparentnost vlasništva, što su u tekstovima isticali članovi Radne grupe za izradu zakona, dio medija, OCD i međunarodnih organizacija su izražavali bojazan da će i novi zakon ograničiti medijske slobode. Doduše, u tom smislu ništa konkretno nije navedeno, ali su stavovi zasnovani na tome da vlast u RS već duže vrijeme želi da ograniči slobodu izražavanja, što je dokaz i Nacrt zakona o posebnom registru, te da bi takva sudbina mogla zadesiti i medije, pogotovo one kojima su osnivač nevladine organizacije.

Narativni i statistički pregled rezultata monitoringa i analize sadržaja medija

Radio-televizija Bosne i Hercegovine (BHT), Dnevnik u 19 sati

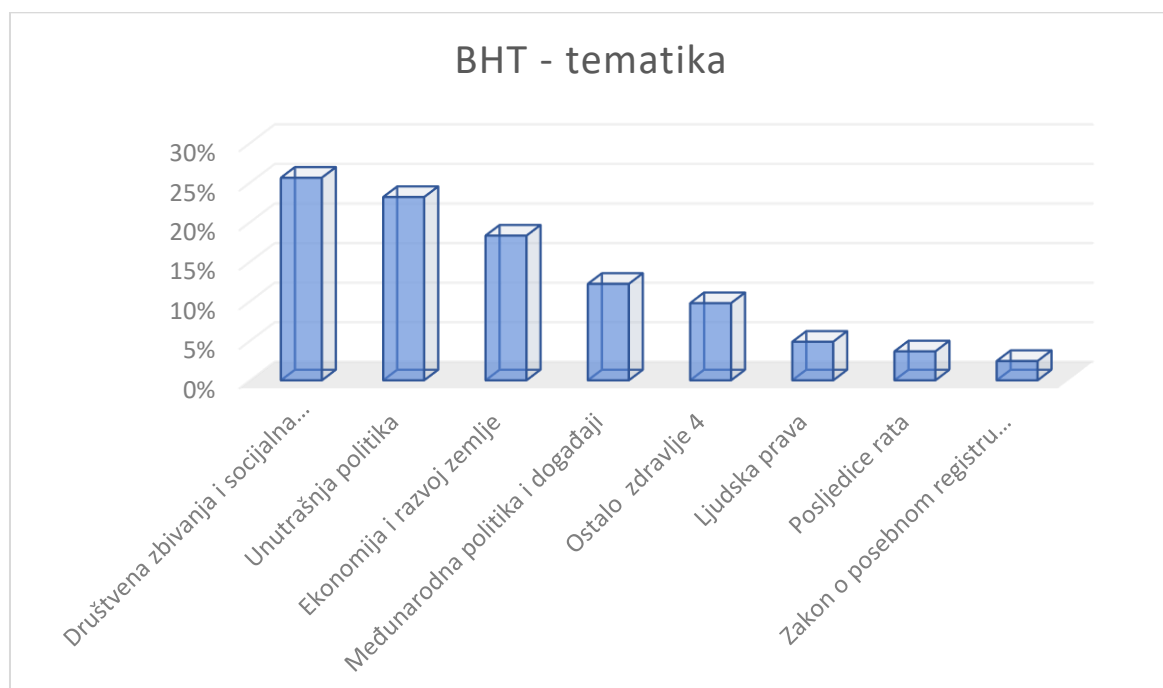
CIVILNO DRUŠTVO KAO IZVOR RAZLIČITIH INFORMACIJA

82 objave, dominiraju društvena i socijalna pitanja

Tokom jednomjesečnog monitoringa 30 Dnevnika u 19 sati, koji su centralne informativne emisije Televizije Bosne i Hercegovine (BHT), objavljena su 82 sadržaja koja tretiraju organizacije i pojedince civilnog društva. *Društvena zbivanja i socijalna pitanja* je bila tematska kategorija koja je nosila najviše sadržaja – 21, ili 25 posto ukupno zabilježenih objava. Ovo je, inače, bila vrlo široko postavljena kategorija jer je obuhvaćala brojne društvene događaje, kao i društvene i socijalne probleme, što je inače osnov djelovanja nevladinog sektora. Na drugom

mjestu je *unutrašnja politika*, sa 19 objava. U ovoj kategoriji su uglavnom bili postavljani politički događaji u BiH, kao i problem BiH naspram odnosa sa Evropskom unijom, gdje su se OCD ili nezavisni pojedinci, aktivisti i analitičari, pojavljivali kao komentatori, ali i kritičari poteza vlasti. U rubrici *Ostalo* najčešće su bili problemi koji se tiču zdravstvene zaštite, odnosno problem liječenja teških bolesti i osiguranja skupih lijekova i tretmana. Iako je percepcija većeg broja javnosti da se OCD najviše bavi ljudskim pravima, samo smo imali četiri medijska sadržaja gdje je to bila glavna tema. I to sva četiri puta u fokusu su bila ženska prava zbog aktivnosti NVO sektora, ali i vlasti na svim nivoima uzrokovano brojnim slučajevima femicida. LGBTQ populacija, kao i nacionalne manjine u smislu manjinskih prava, u periodu monitoringa nisu ni jednom spomenute.

Nacrt zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, o kojem je u ovom periodu organizovana javna rasprava, dva dana je bio u centru pažnje dijela medija jer je manji dio NVO iz Banjaluke kroz saopštenja i skup protesta na Trgu Krajine i u Parlamentu RS iznio protivljenje usvajanju zakona. O ovome je izvijestio i BHT u dva navrata. Prvi put 23.10. putem objave saopštenja Helsinškog parlamenta građana u kojem upozoravaju da je policija zabranila šetnju građana prema parlamentu koji imaju namjeru iskazati protest. Narednog dana imamo izvještaj sa protesta. Prvo gledamo Aleksandra Žolju iz Helsinškog parlamenta građana koji posebno kritizira izraz u zakonu "strani agenti". „To nam stavlja mete na čelo. Zakon je diskriminatorski prema NVO sektoru”, kaže. Iz Banjalučkog centra za ljudska prava Dejan Lučka ističe da je ključno u zakonu što se "nevladinom sektoru zabranjuje da predlaže zakone i njihove korekcije", što bi trebao da bude upravo izraz demokratije. Sa druge strane pomoćnik ministra pravde Slobodan Zec u izjavi negira optužbe i kaže da će "zakon upravo definisati šta se smatra političkim djelovanjem, što može samo da pomogne javnosti". Na kraju gledamo i slušamo izjavu Milorada Dodika, koji je nije dao ekskluzivno za BHT već većem broju medija gdje potvrđuje da će zakon sigurno biti usvojen. "Primate pare od država koje su protiv Republike Srpske pa morate pod kontrolu", otvoren je Dodik. Novinar u prilogu nije iznosio nikakav stav, već je uvrstio stavove obje strane. I NVO sektora i vlasti RS.

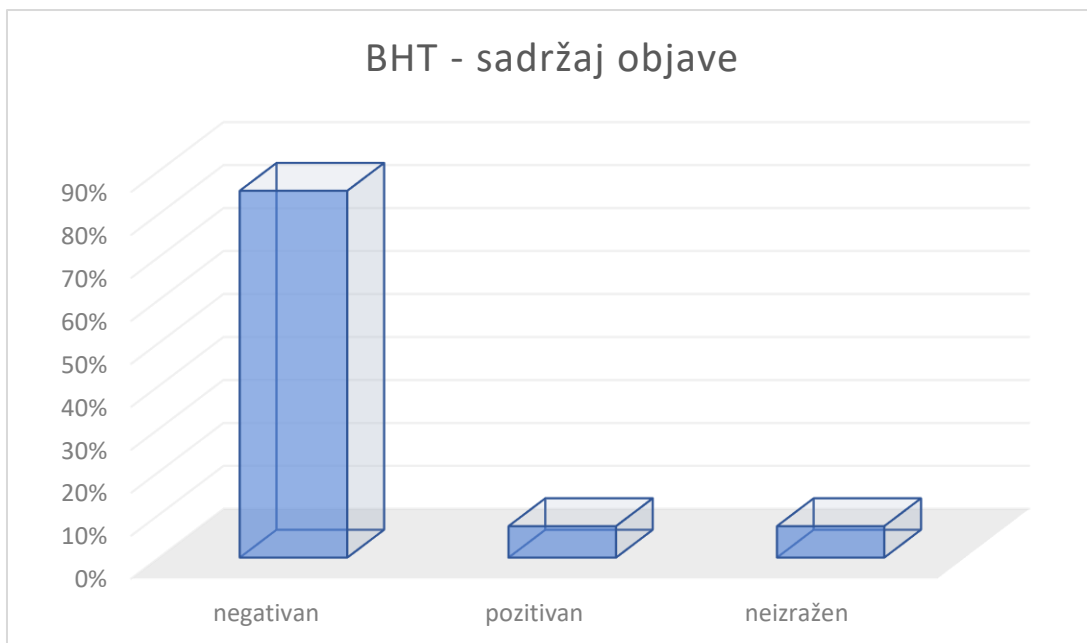

	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	21
2	Unutrašnja politika	19
3	Ekonomija i razvoj zemlje	15
4	Međunarodna politika i događaji	10
5	Ostalo, zdravlje 4	8
6	Ljudska prava	4
7	Posljedice rata	3
8	Zakon o posebnom registru...	2
	Total	82

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	4
2	LGBTQ	0
3	Nacionalne manjine	0
4	Ostalo	0
	Total	4

Negativna sadržina dominira

U Dnevniku BHT izrazito je dominantna negativna sadržina događaja o kojima se izvještava, 80 posto. Iako NVO upravo rade niz aktivnosti koje trebaju da poboljšaju stanje u društvu, odnosno da budu inicijator i korektor vlasti, izbor BHT je bio na poziciji da su NVO, ali i pojedinci dodatni izvor informacija i podrške u brojnim ružnim zbivanjima u zemlji, pa i svijetu. To su bila pitanja ubistva žena, odnosno femicida, neuspjesi u izglasavanju svih potrebnih evropskih zakona, restriktivni Nacrt zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, ignorisanje zahtjeva za zaštitu voda u Hercegovini, problemi dijabetičara i drugih hroničnih ili teških bolesnika, sporenja oko visine najniže plate...

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	negativan	70
2	pozitivan	6
3	neizražen	6
	Total	82

77 udruženja i 21 nezavisni aktivista

Čak 98 različitih predstavnika civilnog društva se 118 puta pojavilo u monitorisanih 30 Dnevnika, što je skoro četiri po emisiji, što pokazuje da BHT veliku pažnju, odnosno prostor, daje izvorima informacija iz OCD-a. Nisu sve bile organizacije. Medijski su u velikom broju bili zastupljeni i pojedinci koji su imali ulogu analitičara ili aktivista u cilju građanske podrške za promjene. Bilo ih je 21 različitih, od kojih je bio najzastupljeniji Mladen Bubonjić, politički analitičar iz Banjaluke.

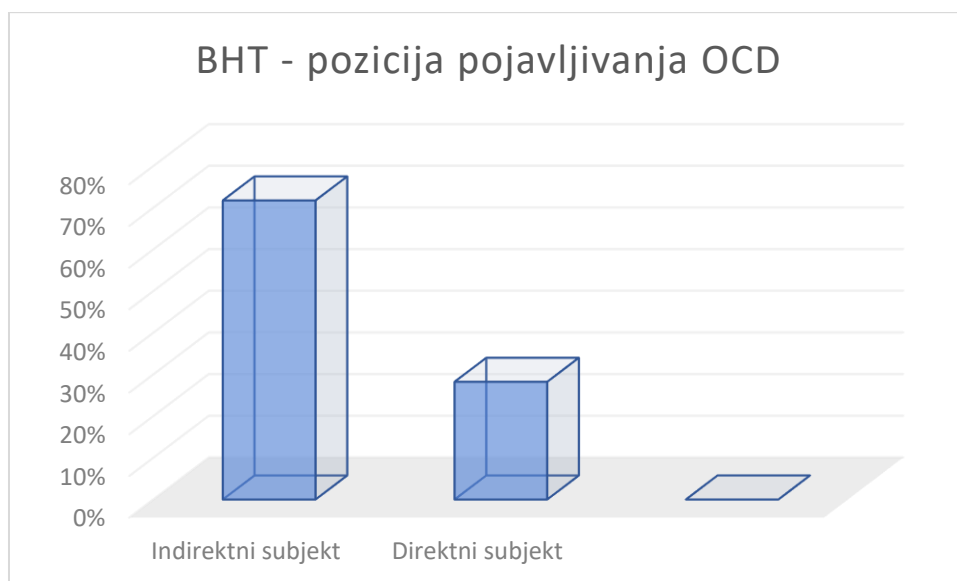
Najviše pojavljivanja su imale Transparency International BiH, već dvije decenije organizacija na političko-aktivističkoj sceni BiH, i "BH K Cigre", za naše analitičare potpuno nepoznata organizacija. Radi se o asocijaciji koja ima svoju ispostavu u BiH (dakle isto kao Transparency Int, međunarodna mreža NVO) i koja se bavi efikasnijom upotrebom energije. Iako je to važna tema, malo neuobičajeno je bilo da se o konferenciji ove organizacije izvještava čak četiri puta, četiri dana za redom u centralnom Dnevniku, od čega je dva puta korištena najskuplja medijska forma – direktni TV-link. Stiče se utisak da je sklopljeno partnerstvo da se isprati ovaj događaj, ili možda čak i klasični marketinški upliv u informativni program. Što se tiče Transparency International, riječ je bilo uglavnom o kritikama zakonskih rješenja o tretiranju korupcije ili profesionalnih odnosa u pravosuđu, pa čak i iznošenju stavova da BiH ne zasluhuje da otvori pregovore sa EU jer nije ispunila uslove, što djeluje kao defetizam, ali i uništavanje sveprisutne laži domaćih političara da su nešto napravili, što je tačno, ali širi društveni pesimizam.

BHT Dnevnik	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
BH K Cigre	4	3.39%	3	75.00%	1	25.00%
Transparency International BiH	4	3.39%	1	25.00%	3	75.00%
Centar za sigurnosne studije	3	2.54%		0.00%	3	100.00%
La Benevolencija	3	2.54%	1	33.33%	2	66.67%
Unija poslodavaca RS	3	2.54%	1	33.33%	2	66.67%
Palestinska zajednica u BiH	3	2.54%	1	33.33%	2	66.67%
Mladen Bubonjić, politički analitičar	3	2.54%		0.00%	3	100.00%
Helsinški parlament građana	2	1.69%	2	100.00%		0.00%
Udruga potrošača "Don", Jajce	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Udruženje poslodavaca FBiH	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Udruženje potrošača "Zvono"	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Udruženje "Renesansa"	2	1.69%	1	50.00%		0.00%
Vladimir Vasić, sociolog	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Adi Čerimagić, analitičar EU integracija	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Zoran Pavlović, ekonomski analitičar	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Udruženje "Eko akcija"	2	1.69%	1	50.00%	1	50.00%
Milkica Milojević, novinarka	2	1.69%		0.00%	2	100.00%
Pomozi.ba	2	1.69%	1		1	
Mirnes Kovač, polit. analitičar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Željko Raljić, polit. analitičar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Velizar Antić, polit. analitičar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Neformalna ekološka grupa, Vareš	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
SKD "Prosvjeta"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
SKD "Gusle"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Centar "Koraci nade"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje potrošača "Futura"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje žena Tuzla	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Novi pogled, Mostar	1	0.85%	1	100.00%	0	0.00%
Asocijacija srednjoškolaca KS	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje prevoznika RS	1	0.85%		0.00%	1	100.00%

Udruženje poljoprivrednika sela Semberije	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Centar za nestalu djecu Srbije	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Centar za slobodni Internet	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Centar "Andre Malraux"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje auto škola RS	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje za bezbjednost saobraćaja RS	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje auto škola Tuzla	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Banjalučki centar za ljudska prava	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Centar ženskih prava Zenica	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Fondacija "Lara"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Savez "Sumero"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Horizont"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Optimizam"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje za društvena istraživanja i komunikacije	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruga onkologa BiH	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Snaga BiH"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
BIRN	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Asocijacija cerificiranih proizvođača peleta	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Humanitarno udruženje "Hedija"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Rubina Čengiđ, analitičarka i novinarka	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje psorijatičara FBiH	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Savez za rijetke bolesti	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Sladjan Tomić, novinar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Eko forum Zenica	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruga ekonomista "SWOT"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Klub novinara Banja Luka	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Drago Vuković, analitičar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Društvo za debljinu BiH	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Euro Rom" Tuzla	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Haris Plakalo, analitičar evropskih integracija	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Aleksandar Milić, psiholog	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Vahidin Đaltur, sajber stručnjak	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Srce za djecu"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%

SOS Balkan Route	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Srpsko građansko vijeće	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Klub skakača Mostar	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Savez distrofičara BiH	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Savez organizacija osoba sa invaliditetom	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana "Vive žene" Tuzla	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Centar za životnu sredinu Banja Luka	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Neretvica - pusti me da tečem	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Zelena Neretva" Konjic	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Udruženje altruista "Ruke prijateljstva"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udružene žene Banja Luka	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Zemlja djece, Tuzla	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Jusuf Eškarani, omladinski aktivista	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Amra Avdić, aktivistica	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje uzgajivača svinja RS	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje poljoprivrednika sela Semberije i Majevice	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Marko Divković, novinar	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Forum građana Tuzla	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Smilja Vovna, sociologinja	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Fondacija CURE	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Senka Kurt, novinarka i aktivistica	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Vladimir Vasić. Sociolog	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
UG "Politolog"	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Udruženje oboljelih od dijabetesa "Diabet No1"	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Merhamet	1	0.85%	1	100.00%		0.00%
Centar modernih znanja Banja luka	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Dženana Alađuz, aktivistica	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Pavle Miović, filozof	1	0.85%		0.00%	1	100.00%
Total	118		33		84	

Međutim, u ovoj širokoj lepezi pojavljivanja NVO i aktivista, samo 33 puta su organizacije bile „glavni junaci“, ili direktni subjekti, dok je 84 puta pojavljivanje i organizacija i pojedinaca bilo indirektno, gdje su razjašnjavali, davali dodatne informacije, komentare na događaj, pa često i kritiku vlasti, odnosno davali dodatnu vrijednosti izvještaju.

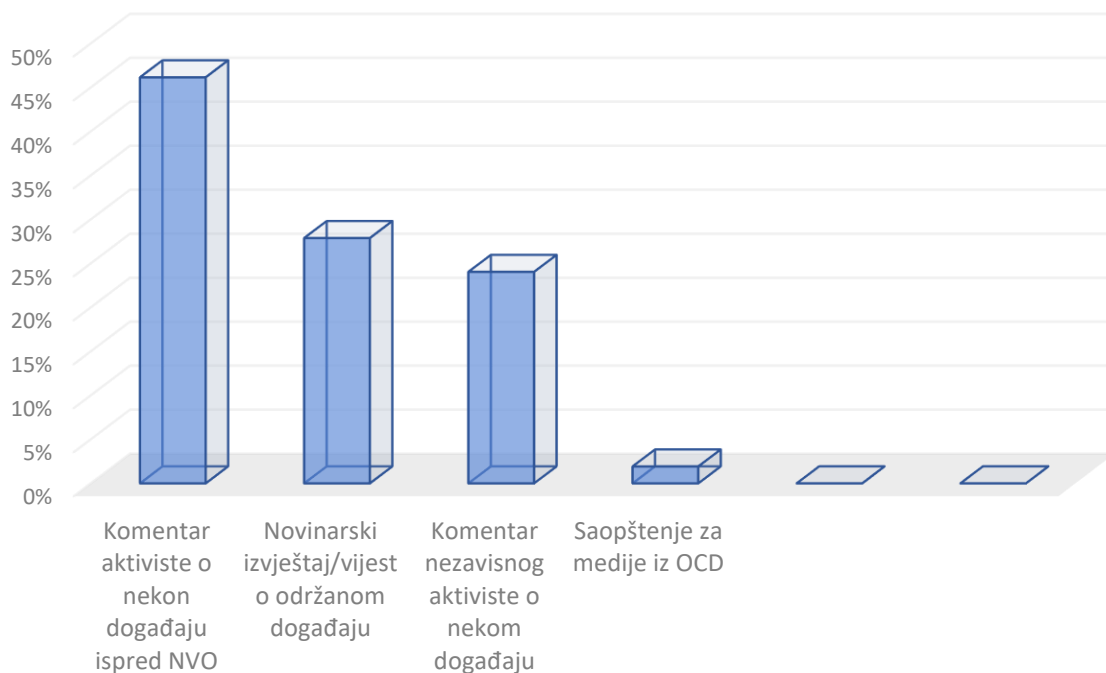

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Indirektni subjekt	61
2	Direktni subjekt	24
	Total	85

Komentatori i informatori

Predstavnici O su se na BHT najviše pojavljivali kao izvori koji ponude stav, prijedlog, kritiku ili razjašnjenje o događaju o kojem izvještava medij. Takvih objava je bilo 48. Slična je pozicija bila i nezavisnih aktivista, 25 puta, u istoj ulozi. S druge strane, predstavnici NVO su 29 puta bili akteri događaja koje su sami organizovali (protesti, konferencije) ili su bili dominantni izvor u prilogu koji se prije svega odnosio na njihov aktivitet. Samo dva puta je prisustvo OCD zabilježeno kroz saopštenja za medije. Ova statistika pokazuje da je prisustvo OCD u Dnevniku većinom reaktivno (gotovo dvije trećine objava), a ne proaktivno. Pretpostavka jeste da je prisustvo kao jednog od izvora ostvareno na inicijativu novinara ili redakcije, a da su vlastito organizovani događaji i saopštenja inicirani u sklopu odnosa sa javnošću organizacija, odnosno proaktivitetu prema mediju.

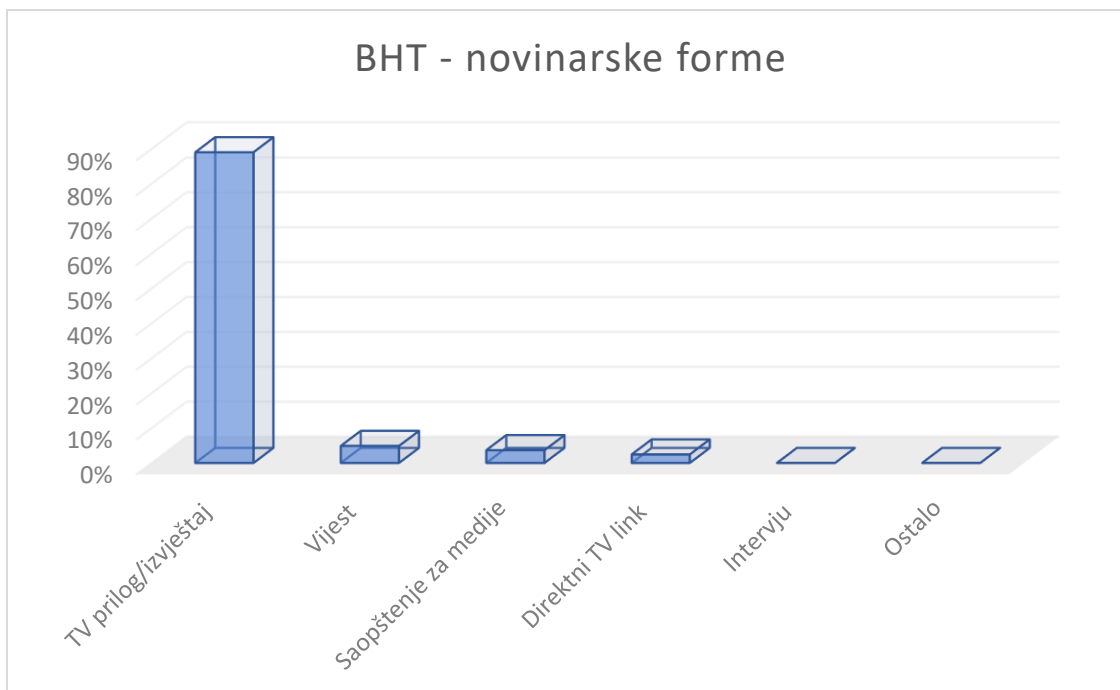
BHT - način pojavljivanja

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime NVO	48
2	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	29
3	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	25
4	Saopštenje za medije iz OCD	2
	Total	104

TV prilozi/izvještaji dominantna novinarska forma

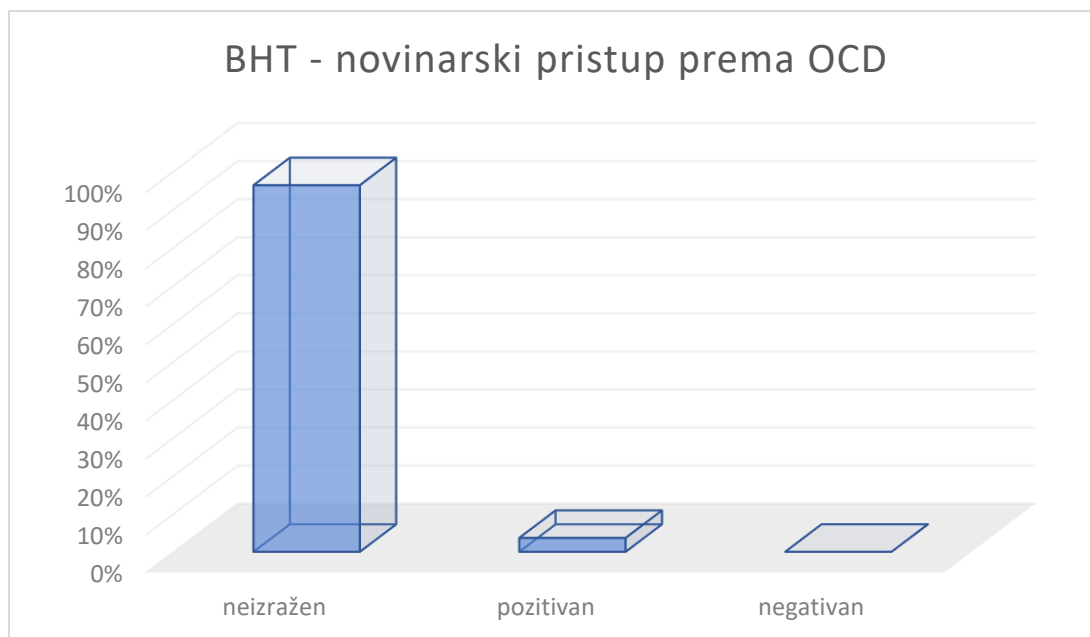
Ubjedljivo najkorištenija forma, čak 85 posto, jeste novinarski prilog. OCD su samo 7 puta bili akteri i vijestima ili saopštenjima za medije. Bio je dva puta korišten i link sa direktno javljanje kada je voditeljica razgovarala sa predstavnicima organizacije "BH K Cigre", o čemu smo ranije govorili. Tu čast nije imala ni jedna druga OCD.

	Novinarske forme	Frekvencija
1	TV-prilog/izvještaj	73
2	Vijest	4
3	Saopštenje za medije	3
4	Direktni TV-link	2
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	82

Neizražen novinarski pristup prema OCD

Na BHT nismo imali ni jedan negativan, kritički pristup prema predstavnicima OCD. Gotovo stopostotno se o aktivnostima organizacija i stavovima pojedinaca izvještavalo faktografski, bez komentara novinara koji bi otvoreno potvrdio ovakve stavove. Ipak, sama činjenica da su ove organizacije dobile prostor u Dnevniku ili priliku da govore u okviru širih tema, pokazuje jedan pozitivan odnos medija prema njima. Imali smo i tri otvorenija pozitivna uklona. Jedan od njih jeste, svakako, da su "BH K Cigre" četiri dana zaredom prisutne u Dnevniku, a da nismo čuli previše konkretna rješenja o energiji, već više informisani o samoj njihovoj konferenciji. A drugi je izuzetno ukomponovana priča o kontinuiranim smanjivanjima sredstava za teške bolesti. Prilog počinje sa životnom sudbinom dječaka koji ima distrofiju mišića, a potom se uvodi i predstavnica Saveza za rijetke bolesti koja objašnjava potrebe i probleme i dobija priliku da insistira na promjenama. Nije ovo jedini ovakav prilog, bilo ih je još koji govore o socijalnim potrebama, ali je kombinacijom različitih izvora te onda generalizacijom, izvršena promocija i problema, ali i NVO.

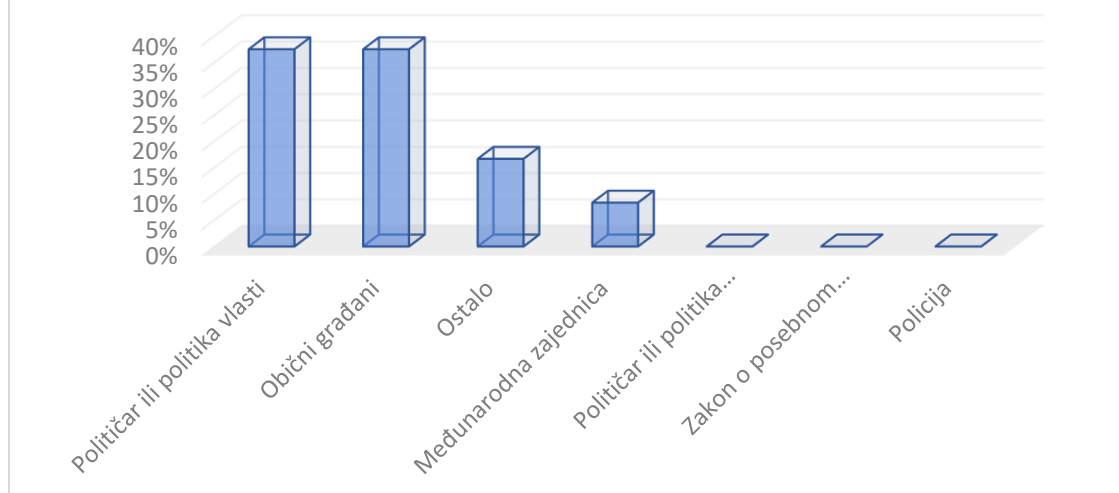

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	79
2	pozitivan	3
3	negativan	0
	Total	82

Izjave aktivista većinski daju podršku građanima, ali i političarima

Analizom kompletne sadržine informacija gdje se pojavljuju OCD dolazimo do zaključka da je kompletan aktivitet okrenut u cilju koristi građana. Međutim, u tu kategoriju smo smještali samo izjave i postupke koje su direktno naglašavale podršku običnim građanima ili imale takav rezultat – npr. skupljanja i dostavljanje humanitarne pomoći palestinskom narodu. Zanimljivo je da je bio isti broj pozitivnih stavova prema vlastima. No to su uglavnom bili ili specifični predstavnici vlasti (resori) koji su nešto uradili ili obećali da će uraditi. Npr. najave iz Parlamenta FBiH da će femicid biti uvršten kao krivično djelo ili izdvajanje većih sredstava za Fond solidarnosti za liječenje oboljelih od teških ili rijetkih bolesti.

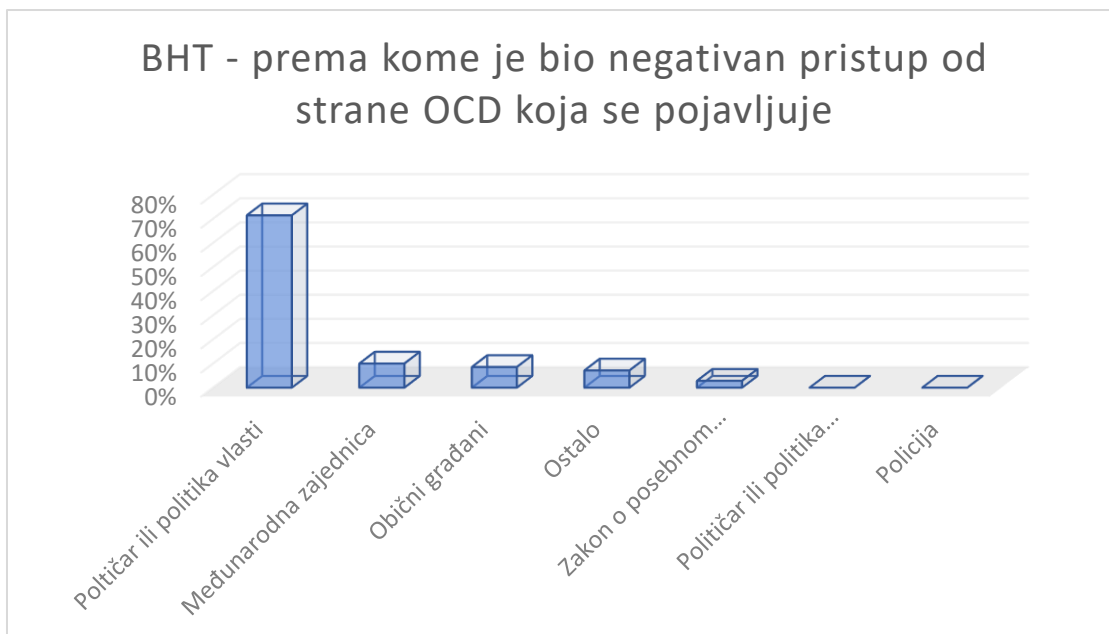
BHT - prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	9
2	Obični građani	9
3	Ostalo	4
4	Međunarodna zajednica	2
5	Političar ili politika opozicije	0
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Policija	0
	Total	24

Političari glavna meta OCD i nezavisnih pojedinaca

50 puta, ili gotovo 70 posto svega što su izrekle OCD ili aktivista je bilo protiv vlasti. Suštinski, to i ne čudi. Vlast donosi zakone, implementira ih, od vlasti se očekuju promjene, razumijevanje... A oni to ne rade. Ili su bar tog uvjerenja aktivisti. Zamjeralo se na neispunjavanju uslova koje je postavila EU za otvaranje pregovora, neizdvajanje dovoljno sredstava za bolesne i nemoćne, ignorisanje Svinjske kuge, neispunjenju obećanja o smanjenju trgovinskih marži, tolerisanju femicida, pa čak i činjenju femicida... Na drugom mjestu, ali neuporedivo manje, samo 7 puta, upućene su kritike međunarodnoj zajednici. Ali ne njenom aktivitetu u BiH već je na meti kritika prije svega bila podrška EU i SAD naspram Izraela u ratu u Gazi. To je uglavnom iznošeno kroz izjave aktivista na skupovima podrške Palestini i jednom u izvještaju o sesiji "Krug 99" gdje se raspravljalo o palestinsko-izraelskom sukobu.

	Prema kome je bio negativan pristup OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	50
2	Međunarodna zajednica	7
3	Obični građani	6
4	Ostalo	5
5	Zakon o posebnom registru...	2
6	Politikar ili politika opozicije	0
7	Policija	0
	Total	70

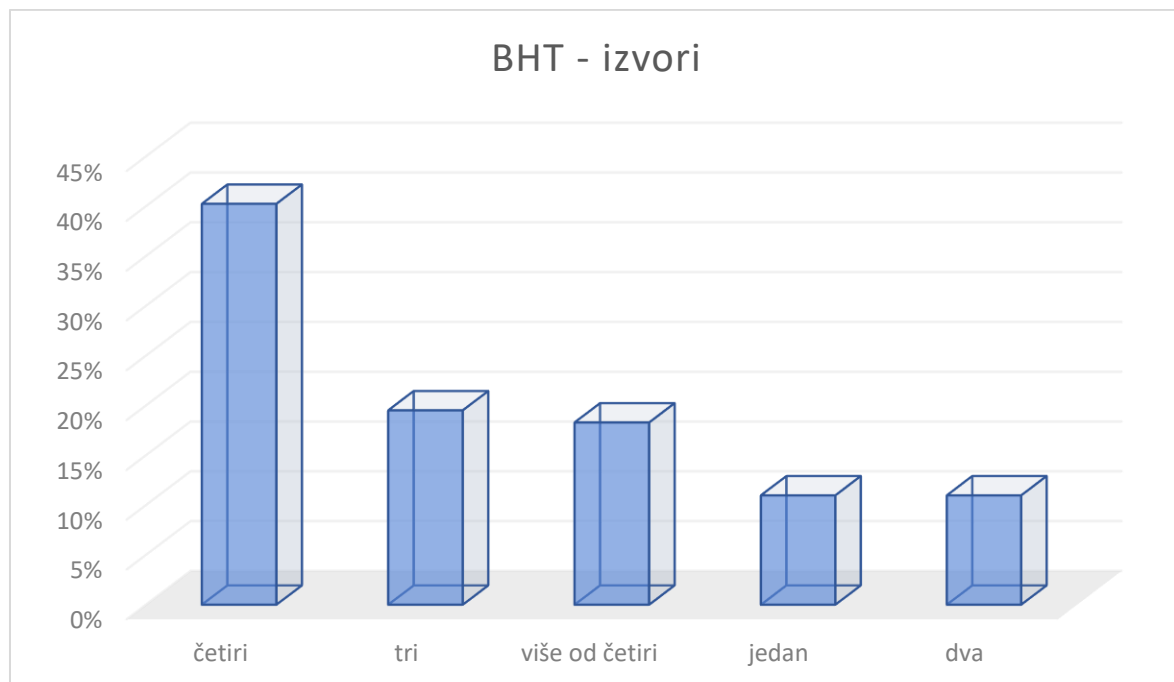
Prilozi sa mnogo izjava

Četiri izvora informacije su najčešće bila u prilozima u Dnevniku. Dakako, nisu sva četiri bila iz sfere OCD, ali najmanje jedan je bio ili nezavisni aktivista ili pripadnik NVO, bez obzira na ulogu u priči. U manjem broju slučajeva bilo je i više predstavnika OCD u prilozima, pogotovo kada su se ticala određenih akcija koje su organizovala udruženja, poput protesta u Konjicu 11.11. kada smo slušali i gledali predstavnike četiri udruženja za zaštitu životne cjeline. Dosta priloga – 15 – je bilo sa *više od četiri izvora*, što je svakako dobro radi diverziteta. Međutim, taj diverzitet nije bio potpun jer je dvije trećine objava imalo jedinstvene stavove. Uglavnom se to svodilo na kritike vlasti ili postojećeg stanja gdje slušamo različite ljude, ali nemamo drugu stranu.

No, bila je i trećina priloga, vrlo različitih sadržina, gdje je bilo i različitih gledišta. Tako u prilogu 25.10. imamo priču o potrebnim izmjenama pravila Izbornog zakona i pravila CIK-a kako bi se obezbijedili pošteniji izbori. Predsjednik CIK- a Suad Arnautović predlaže da se uvedu sankcije za one koji ne glasaju i da se uvedu zatvorene liste te da mandati pripadaju stranci, a ne

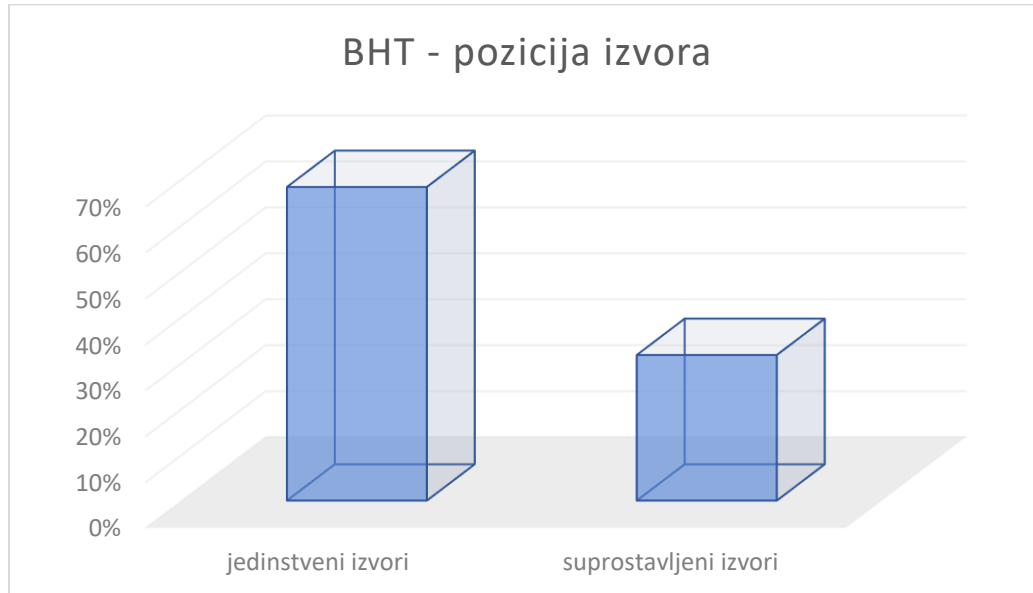
pojedincu. No, aktivisti se protive tome. Srđan Traljić iz Transparency International kaže “da bi zatvorene liste smanjile demokratiju” te “da je ključno smanjiti trgovinu biračkim odborima”. Novinarka Rubina Čengić kaže “da je pojedinac ostvario mandat i on treba ostati njemu, a ne stranci”. Smatra da je potrebno žestoko kažnjavati one koji čine zloupotrebe, a posebno one koji rade manipulaciju glasovima i brojanjem. Mladen Bubonjić, politički analitičar iz Banjaluke, izražava sumnju da će promjene u cilju transparentnijeg izbornog procesa i glasanja vlast prihvatiti, “čak i uz velike pritiske”. Ovaj prilog je primjer kako više izvora sa različitim razmišljanjima mogu informisati i komentarisati. Suprotstavljene izvore čini predsjednik CIK-a sa jedne strane i predstavnici OCD sa druge strane. Da je bio još jedan izvor, neko iz političkih stranaka ili državnog parlamenta, jer su oni “prozivani”, da iznese svoj stav, ovaj prilog bi bio primjer profesionalnog obrasca informativne uloge OCD kao izvora informacija.

Zanimljiv prilog sa više izvora je bio 16.11. Povodom Međunarodnog dana tolerancije napravljena je retrospektiva koliko je izraelsko-palestinski sukob uticao na situaciju, prije svega u Sarajevu gdje su za kratko vrijeme održana dva skupa podrške Palestini. Pored političara koji, naravno, pričaju o toleranciji, gledamo i predstavnika Palestinske zajednice u BiH i predsjednika jevrejske “La Benevolencije”. Ovaj Sarajlija jevrejske nacionalnosti kaže da je usljed rata razbuktana mržnja prema Jevrejima, ali potvrđuje da i u Sarajevu, a posebno u drugim dijelovima BiH postoji i islamofobija. Ali onda nudi optimizam - „Bez obzira na sve to, društvo funkcioniše“. U tom smislu je i novinarski zaključak priloga – „Shvatimo problem tek kada ga vidimo na naslovnici“.

	Izvori	Frekvencija
4	Četiri	33
3	Tri	16
5	više od četiri	15

1	Jedan	9
2	Dva	9
	Total	82

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	56
2	suprotstavljani izvori	26
	Total	82

Radio-televizija Federacije BiH (FTV), Dnevnik u 19.30

CIVILNO DRUŠTVO U SVIM OBLICIMA I TEMAMA

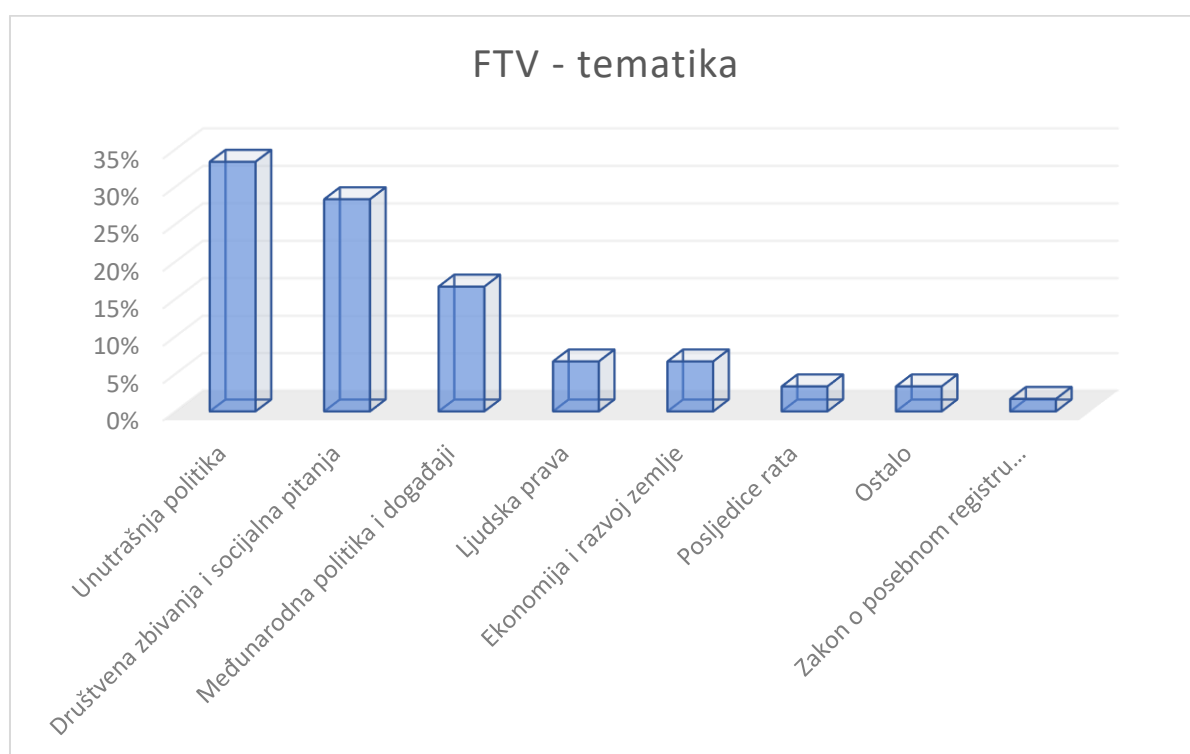
Dnevnik FTV je u monitorisanom periodu u 60 sadržaja imao uključenu neku organizaciju civilnog društva ili nezavisnog pojedinca. Od toga je većina tih objava (20) bila političkog sadržaja, potom *Društvena zbivanja i socijalna pitanja* (17) te *Međunarodna politika i događaji* (10), koji zatvaraju niz dvocifrenih pojavljivanja.

Politika je bila prisutna u svim oblicima. Gledali smo komentare predstavnika OCD i nezavisnih pojedinca, ili organizovane skupove koji su trebali da ponude kritiku ili rješenja za političko stanje u zemlji. Niz tih priloga se ticao i problema korupcije, kao ili verbalnog insistiranja vlasti da usljed rata u Gazi pokaže da čini sve za sigurnost Jevreja, kao i druge slučajeve hvaljenja

etničke i vjerske ravnopravnosti u BiH. U tom smislu, ali kroz kritike, u fokusu je i bila vlast u RS koja, kako su isticali političari, ali i aktivisti, čini suprotno.

Tema ljudskih prava (4) je bila isključivo fokusirana na prava žena, što su povod bili zadnji slučajevi femicida u BiH. Međutim, ova tematika se je obrađivana i iz drugih uglova. Tako 19.10. gledamo prilog o radnoj neravnopravnosti žena u BiH. Prilog je iniciran pres konferencijom koje su održale ženske organizacije u Sarajevu, međutim obrađen je kao zaokružena priča koja iz raznih aspekata tretira problem. Gledamo i slušamo izjave Ljilje Lukić iz Fondacije "Lara" i Dženane Aladžuz iz "Infohouse" koje ističu da je pozicija na poslu segment u kojem se najviše krše prava žena. No, slušamo i predstavnice firme "Sport Vision" i Aerodroma Sarajevo koje su na visokim pozicijama i koje baš i ne potvrđuju u svojim izjavama stavove NVO aktivistica. Međutim, one su na konferenciju dovedene kao pozitivni primjeri, tako da je, ako bismo željeli sveobuhvatnu istraživačku priču, nedostajala još jedna žena kojoj su prava ugrožena. Tako da ovu priču treba posmatrati kao dobro obrađen dnevni događaj.

Najsadržajniji dan kada su OCD u pitanju je bio 24. oktobar, kada smo imali četiri priloga koja su nosila skoro pola Dnevnika. Gledali smo priču o dodjeli politički motivisanih donacija za udruženja iz Srebrenice, protestu NVO u Banjaluci zbog namjere vlasti da usvoji Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, Konferenciji "Eko mreže" koja okuplja 40 organizacija; i izvještaj o kulturnoj manifestaciji koju je organizavalo Udruženje "Živimo balet". O nekim od ovih događaja biće više u zadnjem dijelu ovog izvještaja.

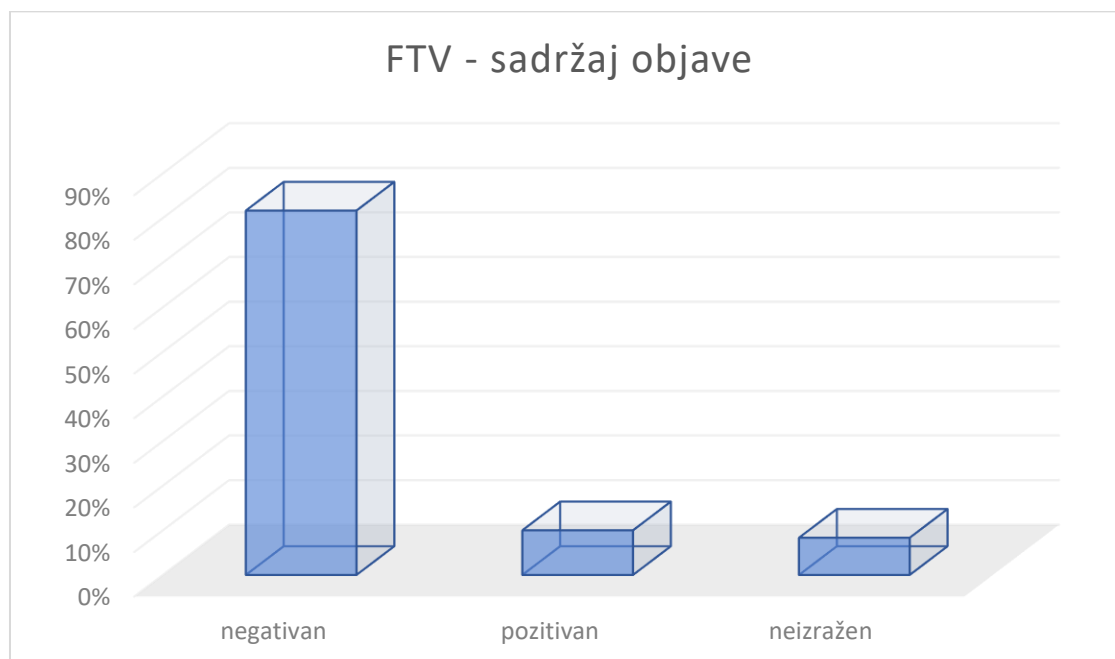
	Tematika	Frekvencija
1	Unutrašnja politika	20
2	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	17

3	Međunarodna politika i događaji	10
4	Ljudska prava	4
5	Ekonomija i razvoj zemlje	4
6	Posljedice rata	2
7	Ostalo	2
8	Zakon o posebnom registru...	1
	Total	60

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	4
2	LGBTQ	0
3	Nacionalne manjine	0
4	Ostalo	0
	Total	4

Većinski negativna sadržina priloga

Gotovo 80 posto priloga je imalo negativnu sadržinu. Dnevnik FTV je prosto usmjeren na razne političke, društvene i ekonomske probleme tako da se bavi detektovanjem ili izvještavanjem o raznim dilemama i problemima. U tom krugu su se našle i OCD, a posebno pojedinci, mahom analitičari, kako su ih nazivali u Dnevniku. Mali procent od 11 posto pozitivnih sadržaja se uglavnom ticao kulturnih manifestacija ili vidljivih rezultata nekog aktiviteta NVO.

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	Negativan	49

2	Pozitivan	6
3	Neizražen	5
	Total	60

33 kritički orijentisana subjekta

Organizacije civilnog društva i nezavisni analitičari i aktivisti su se pojavili 55 puta u medijskim sadržajima Dnevnika FTV. Od toga je bilo 33 različitih subjekata. Samo tri subjekta su se pojavila po tri puta, od čega je jedna organizacija, a troje nezavisnih analitičara. To su Udruženje poslodavaca FBiH te Stefan Blagić i Svetlana Cenić iz Banjaluke te Sead Numanović iz Sarajeva. Inače, Federalna televizija veoma koristi novinarsku koncepciju gdje pojedinci, često naslovljeni kao "nezavisni", bilo eksperti ili analitičari, komentarišu društvenu zbilju, odnosno imaju važnu, eksplanativnu ulogu kao izvori informacija. Bilo je čak 14 takvih pojedinaca koji su 22 puta komentarisali političke i ekonomske događaje. Većina ovih analitičara su već godinama kritičari režima, poput Slave Kukića ili Svetlane Cenić, ili "nove snage", Stefan Blagić i Mladen Bubonjić iz Banjaluke, što je FTV-u odgovaralo da ima Srbe, kritičare tamošnjeg režima.

Većina nevladinih organizacija koje su se pojavljivale u Dnevniku su iz Federacije BiH, mada su bile zastupljene organizacije iz Republike Srpske koje se bore za ženska prava ili slobode medija i djelovanja NVO sektora. Npr. Fondacija Lara iz Bijeljine i Banjalučki centar za ljudska prava.

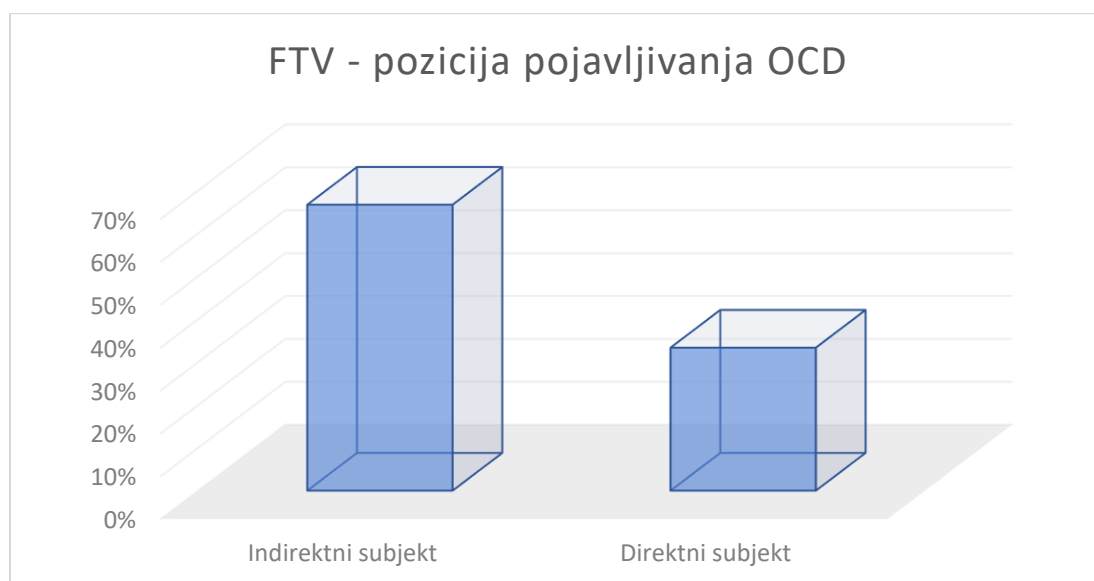
FTV Dnevnik	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Udruženje poslodavaca FBiH	3	5.45%		0.00%	3	100.00%
Stefan Blagić, politički analitičar	3	5.45%		0.00%	3	100.00%
Sead Numanović, novinar	3	5.45%		0.00%	3	100.00%
Svetlana Cenić, ekspertica za ekonomiju	3	5.45%		0.00%	3	100.00%
Slavo Kukić, analitičar	2	3.64%		0.00%	2	100.00%
Adi Čerimagić, analitičar EU integracija	2	3.64%		0.00%	2	100.00%
Transparency International	2	3.64%		0.00%	2	100.00%
Asocijacija nezavisnih intelektualaca KRUG 99	2	3.64%	1	50.00%	1	50.00%
Udruženje BH novinari	2	3.64%	1	50.00%	1	50.00%
Udruženje potrošača "Futura"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Savez logoraša BiH	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje logoraša Vogošća	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Umjetnički kolektiv "Helem Nejse"	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udruženje prevoznika za unutrašnji i međunarodni transport RS	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Fondacija "Lara", Bijeljina	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Infohouse", Sarajevo	1	1.82%	1	100.00%		0.00%

Udruga djece sa poteškoćama u razvoju "Vedri osmijeh"	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Centar za sigurnosne studije	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Argentarija", Srebrenica	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Dobro.ba, Srebrenica	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
"Moja adresa Srebrenica"	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
"Naše sjećanje", Srebrenica	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
"Raditus", Srebrenica	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
"Podrinjska Srebrenica"	1	1.82%	1	100.00%	1	100.00%
Helsinški parlament građana	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Banjalučki centar za ljudska prava	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Eko BH mreža	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Eko forum Zenica	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Eko akcija Sarajevo	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Živimo balet"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Međunarodni republikanski institut BiH	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Mijelom u BiH"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Savez za rijetke bolesti u BiH	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
La Benevolencija BiH	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Mirnes Kovač, analitičar i novinar	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Centar za sigurni internet	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Centar za nestalu i zlostavljanju djecu u Srbiji	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Media centar Sarajevo	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Humanitarno udruženje "Hedija"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Lovačko društvo Uskoplje	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Lovačko društvo Radovina	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Lovačko društvo Vlašić	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Lovačko društvo Srndać, Novi Travnik	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Caritas	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruga "Edus edukacija za sve"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Helsinški odbor za ljudska prava Srbije	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Adnan Huskić, politički analitičar	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Esad Bajtal, politički analitičar	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Mladen Bubonjić, komunikolog	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Bajka"	1	1.82%		0.00%		0.00%
Udruženje "Eko put" Bijeljina	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Institut za društvena istraživanja	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Esad Duraković, akademik	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Miljan Kovač, novinar	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Unija poslodavaca RS	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Zoran Pavlović, ekonomista	1	1.82%	1	100.00%	1	100.00%
Hrvatsko kulturno društvo "Rodoč"	1	1.82%	1	100.00%		0.00%

Koalicija "Pod lupom"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Vehid Šehić, bivši član CIK-a i NVO aktivista	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Srpsko građansko vijeće	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Klub skakača Mostar	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Miralem Topalić, aktivist iz Gradačca	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana "Viva žene" Tuzla	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
SOS Balkan Route	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Forum za zapadni Balkan	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Neretvica - pusti me da tečem	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udrženje "Zelena Neretva" Konjic	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Eko akcija Sarajevo	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Centar za životnu sredinu Banja Luka	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udružene žene Banja Luka	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Jusuf Eškaravi, omladinski aktivista	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje mladih "Izvor" Brčko	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Fondacija "Infohouse"	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Fondacija CURE	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Asocijacija ginekologa BiH	1	1.82%		0.00%	1	100.00%
Udruženje oboljelih od cistične fibroze	1	1.82%	1	100.00%		0.00%
Udruženje međunarodnih prevoznika putnika BiH	1	1,82%	1	100.00%		0.00%
Total	55		21		35	

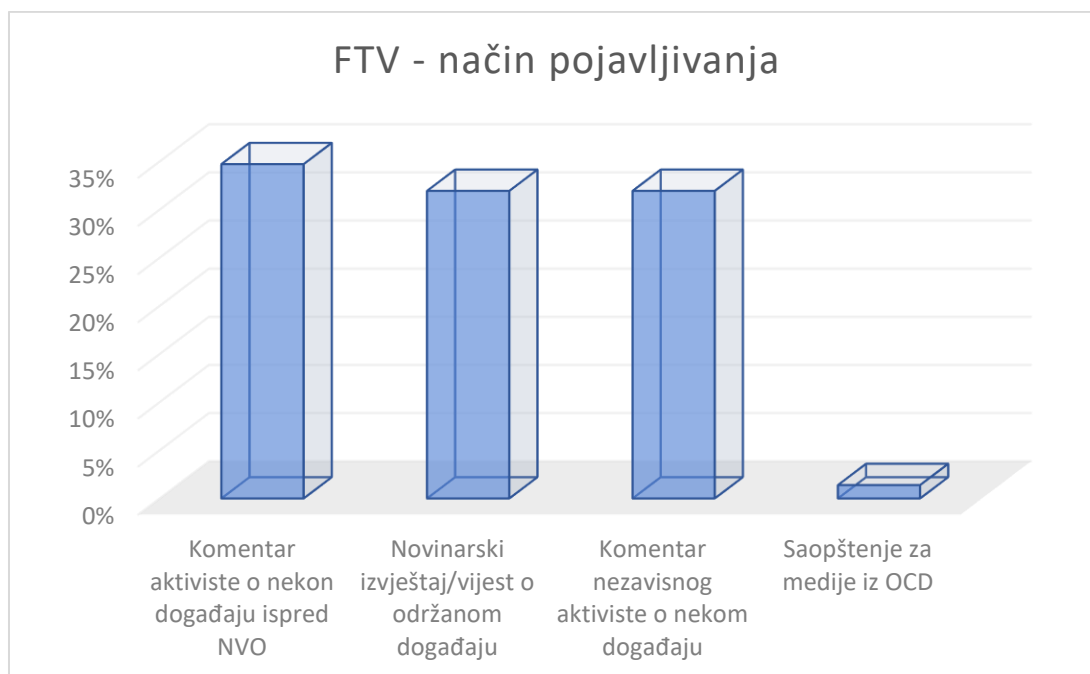
OCD i nezavisni analitičari većinski u ulozi jednog od izvora informacija

U preko 60 posto slučajeva OCD i pojedinci su se pojavljivali kao indirektni subjekti, dakle kao jedni od izvora informacija. To je u skladu sa trendom na ovom mediju: da je otvoren za razmišljanja kako pojedinaca iz NVO sektora, tako i nezavisnih izvora koji trebaju da upotpune informaciju, razjasne ili potvrde društveno-političke stavove medija.

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija	Postotak
1	Indirektni subjekt	40	67%
2	Direktni subjekt	20	33%
	Total	60	100%

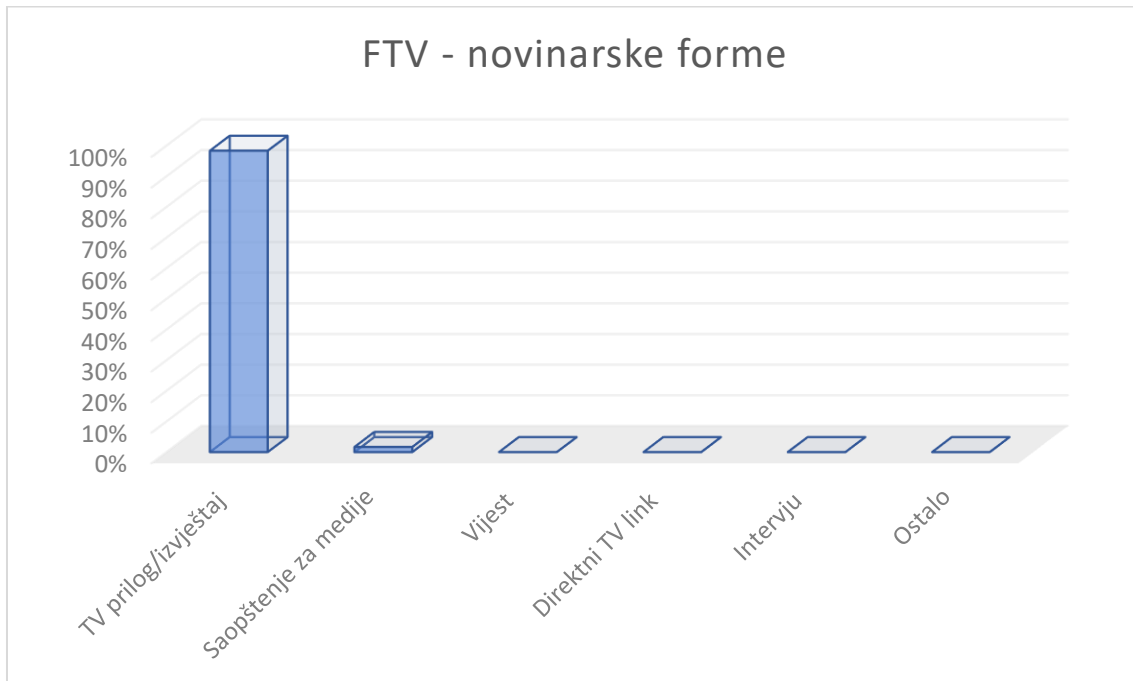
I varijabla o načinu pojavljivanja subjekata u Dnevniku potvrđuje da su predstavnici NVO i drugi pojedinci koji oslikavaju ambijent civilnog društva, u većini kao izvori informacija koji daju dodatnu vrijednost vijesti. U 35 posto slučajeva to je bio komentar OCD aktiviste o nekom događaju, a 32 posto komentar nezavisnog pojedinca o raznim zbivanjima. Takođe, 32 posto smo imali i medijskih objava koje su isključivo govorile o aktivnostima NVO, ali to je ipak manje od trećine ukupnih sadržaja. Samo jednom je zabilježena vijest koja se bazirala na saopštenju za medije.

	Način pojavljivanja	Frekvencija	Postotak
1	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime OCD	25	35%
2	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	23	32%
3	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	23	32%
4	Saopštenje za medije iz OCD	1	1%
	Total	72	100%

Samo kroz TV priloge

Gotovo stopostotno problematika i aktivitet OCD se obrađuje kroz TV priloge, najčešće korištenu novinarsku formu u centralnim dnevnicima. Samo jednom smo imali jednu vijest koja se bazirala na saopštenju za štampu organizacije.

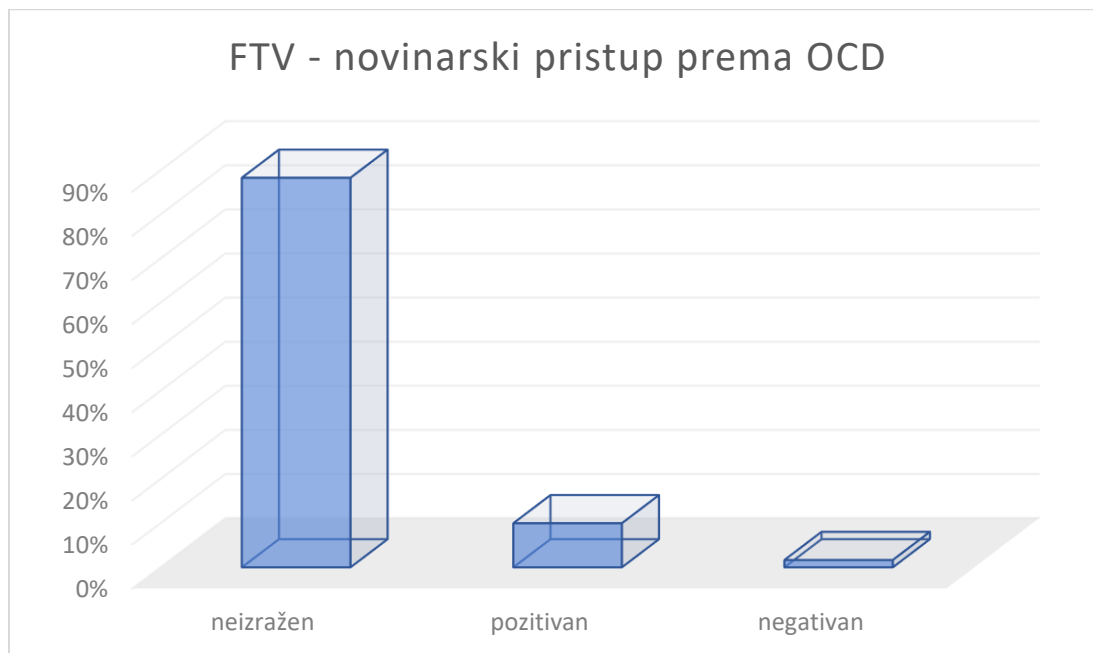

	Novinarske forme	Frekvencija
1	TV prilog/izvještaj	59
2	Saopštenje za medije	1
3	Vijest	0
4	Direktni TV link	0
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	60

Bez vidljivog novinarskog stava prema OCD

Prilog napravljen duhom, odnosno zanimljivim komentaram, bilježimo 29.10. i to je jedini prilog koji ima malu žaoku prema NVO, odnosno prema lovcima koji su, između ostalih, članovi lovačkih udruženja u srednjoj Bosni. Radi se o sporu između četiri udruženja koja okupljaju 800 lovaca. Iako novinarka to ne kaže, iz konteksta se vidi da je jedno udruženje sa teritorija gdje žive Hrvati, a tri gdje su Bošnjaci u većini. "Hrvatsko" udruženje smatra da se trebaju drugačije raspodijeliti lovna područja jer bi to, po njihovom mišljenju, stvorilo uštede i teritorijalnu logičnost naspram sela i opština odakle su lovci. Međutim, predstavnici ostalih udruženja se protive jer smatraju da lovno područje treba biti jedinstveno. Tako predstavnik Lovačkog društva "Vlašić", odgovarajući na prijedloge Lovačkog društva Uskoplje, kaže: „Životinje nemaju nacionalnost“. Na kraju priloga novinarka sarkastično upozorava "da je 800

lovaca naoružano sa jednom ili dvije puške“, što možda malo karikirano navodi na zaključak da bi ovaj sukob lovačkih udruženja mogao biti vrlo ozbiljan.

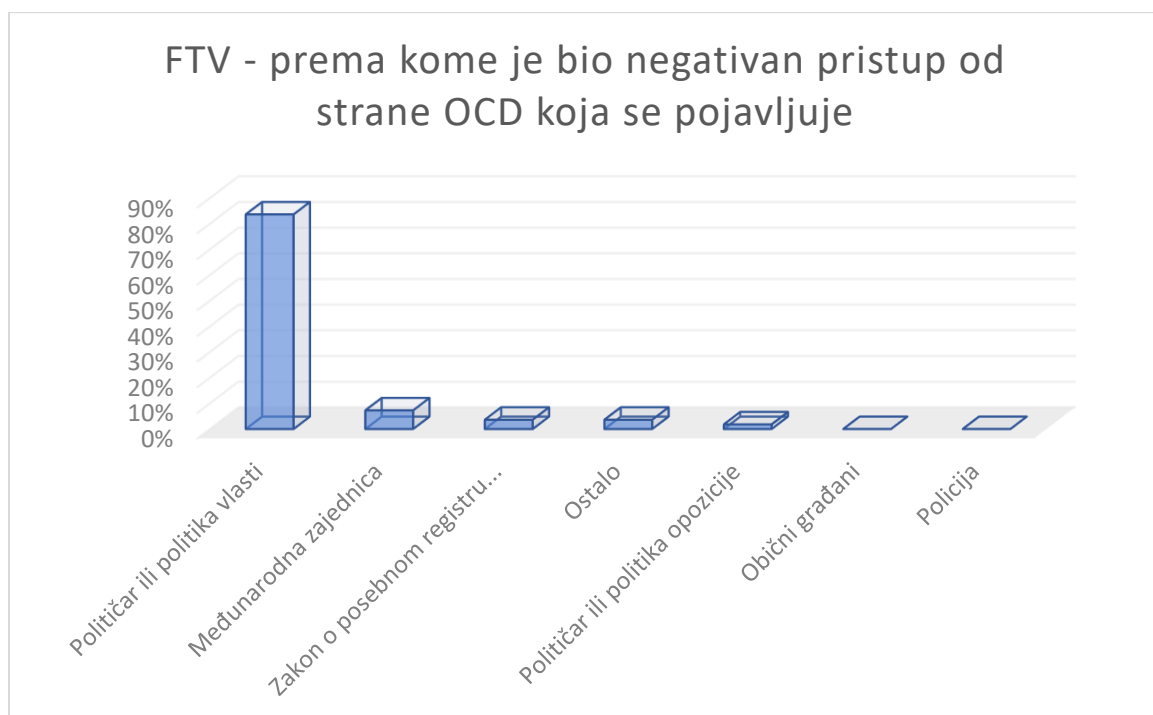
	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	Neizražen	53
2	Pozitivan	6
3	Negativan	1
	Total	60

Vlast na udaru

Izuzetno je visok procenat kritike prema potezima vlasti i vladajućih političara. Punih 80 posto što su izgovorili NVO ili nezavisni aktivisti je bilo kritika vlasti. Od neispunjavanja obaveza na evropskom putu do tolerisanja ili činjenja korupcije, malih izdvajanja za bolesne i socijalno ugrožene kategorije, indolencije prema ekološkim problemima...

Četiri puta smo imali i kritike međunarodne zajednice, a pod tim izrazom smo posmatrali ponašanja Evropske unije, SAD i Kanade, dakle onoga što se u običnom govoru naziva "Zapad". U dva priloga na meti aktivista su bili SAD i EU koje podržavaju Izrael u napadu na Gazu i veliko stradanje palestinskih civila. No, kritika iz stručnih, profesionalnih udruženja prema EU, prvenstveno iz ekonomskih razloga, bila je prema državama EU zbog ponovnog uspostavljanja granica i suspenzije Šengena zbog bezbjedonosnih razloga i straha od upliva terorista usljed rata u Gazi. To je rezultovalo kritikom organizacija koje okupljaju putničke prevoznike i robne transportere. Tako u prilogu 20.10. Udruženje prevoznika za unutrašnji i međunarodni transport RS ističe da će odluke izazvati ogromne ekonomske štete jer će roba kasniti, a vozači morati biti duže na putu. Takođe, Udruženje međunarodnih prevoznika putnika u BiH kaže da će prevoznicima to otežati rad, a putnicima dosadašnji komfor. Oba predstavnika smatraju da su mjere država EU pretjerane.

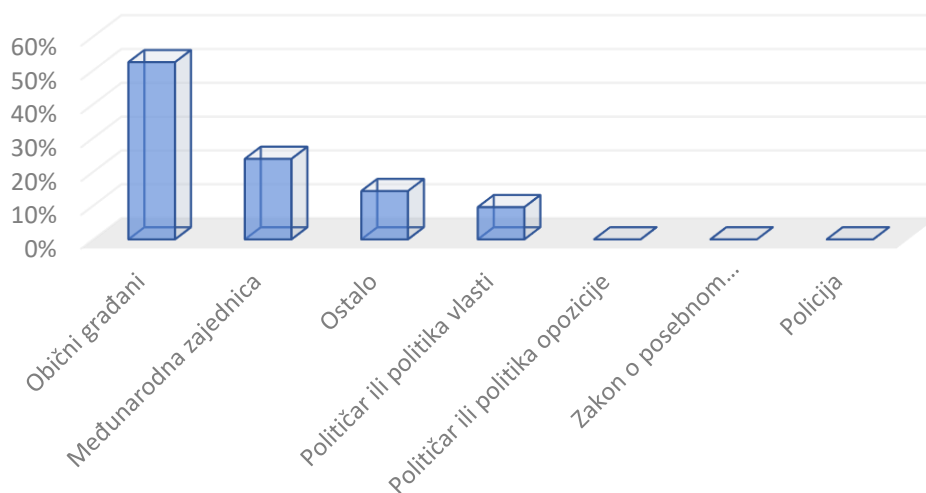
FTV - prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio negativan pristup OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	46
2	Međunarodna zajednica	4
3	Zakon o posebnom registru...	2
4	Ostalo	2
5	Političar ili politika opozicije	1
6	Obični građani	0
7	Policija	0
	Total	55

Vrlo malo je bilo pozitivnih izjava OCD i pojedinaca prema raznim akterima. To su u većoj mjeri bili obični građani koji trpe problem, ali pet puta i međunarodna zajednica. Većina sagovornika, a to je očigledno urednički odabir FTV, imala je pozitivne izjave naspram napora EU i SAD u očuvanju BiH kao i njihovih kritika i sankcija prema vlasti u RS.

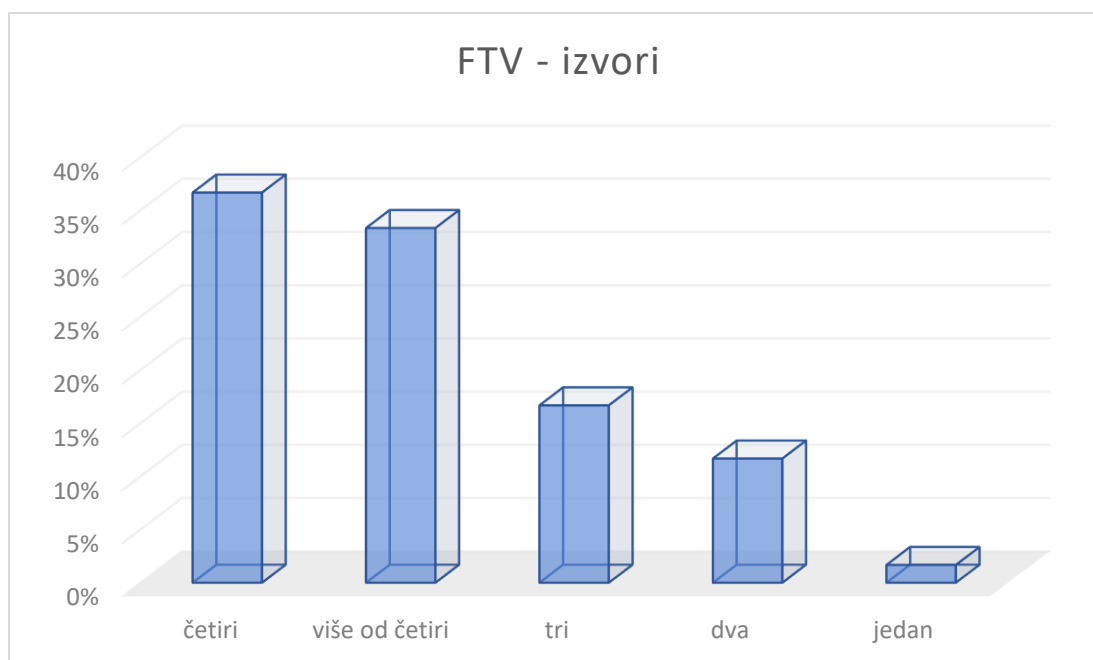
FTV - prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio pozitivan stav OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Obični građani	11
2	Međunarodna zajednica	5
3	Ostalo	3
4	Političar ili politika vlasti	2
5	Političar ili politika opozicije	0
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Policija	0
	Total	21

Veliki broj izvora u priložima

Čak dvije trećine medijskih sadržaja imaju četiri ili više od četiri sagovornika u priložima. Dakako, nisu svi iz NVO ili nezavisni analitičari, ali je to pokazatelj raznolikosti lica, funkcija, a često i izrečenih stavova. To je, barem kada je u pitanju ciljana problematika, znatno više nego što sadrže tekstovi na portalima.

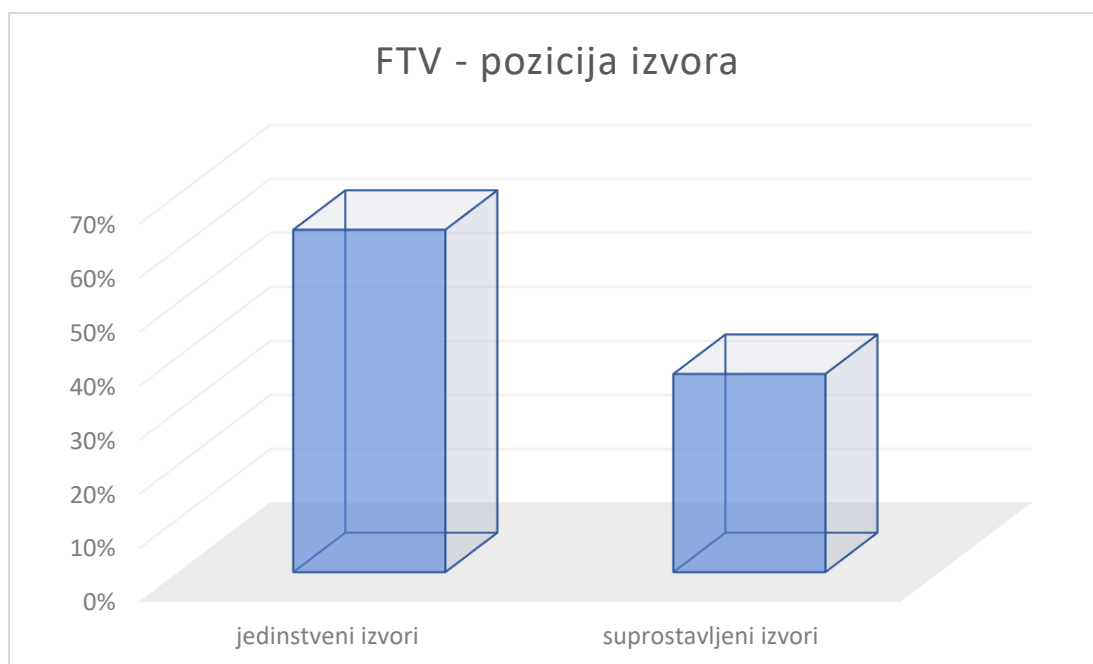
	Izvori	Frekvencija
1	četiri	22
2	više od četiri	20
3	tri	10
4	dva	7
5	jedan	1
	Total	60

Trideset dva posto priloga sadrži izvore sa različitim stajalištima. Jedan od najkompleksnijih priloga je bio 24.10. koji je donio priču o dodjeli donacija po stranačkoj osnovi nevladinim organizacijama koje realizuju projekte u Srebrenici. Meta kritike su funkcioneri Naroda i pravde. Tako se iznose podaci nezadovoljnih OCD da je organizacija "Argentarija" dobila dvije donacije od kantonalne vlasti u Sarajevu, 88 000 i 56 000 maraka, uz urgiranje predsjedavajućeg Skupštine kantona Sarajevo Elvedina Okerića. To se povezuje navodnom vezom Okerića i suosnivača te organizacije koji je predsjednik Naroda i pravde za Srebrenicu. Takođe se navodi da i da je druga organizacija koja je dobila donaciju "Dobro.ba" u stranačkim vezama sa ministrom privrede u KS Adnanom Delićem. FTV, međutim, ima i drugu stranu. Tako se prenosi značajan dio saopštenja spomenute "Argentarije". Međutim, ono je malo kontradiktorno. Prvo se na početku kaže da "nisu dobili ni jednu marku na tom pozivu", a potom se odmah navodi – "Napuhavanje cifre vjerovatno vam je bilo potrebno da budete uvjerljiviji u svojim neistinama". Nije jasno kakve su cifre napuhavane ako tvrde da ništa nisu dobili? Međutim "Argentarija" iznosi i optužbe naspram drugih NVO: "Zašto prešućujete da su sredstva po istim pozivima dobili i udruženja 'Moja adresa Srebrenica' i 'Naše sjećanje', čiji su su osnivači visokopozicionirani funkcioneri SDA? Pa i udruženja 'Reditus' i 'Podrinjska Srebrenica' koje takođe predvode stranački čelnici i aktivisti", citira FTV saopštenje ove NVO. Slijedi odgovor prozvano "Moja adresa Srebrenica" gdje suosnivač organizacije Alija Tabaković kaže da organizacija nema ništa sa SDA. „Kroz organizaciju je prošlo hiljadu ljudi, a pomognuto je više hiljada ljudi“, kaže Okerić.

Gledamo i izjavu predsjedavajućeg Skupštine KS Elvedina Okerića koji demantuje optužbe ove političke korupcije, ali i kaže da bi trebalo prekontrolisati i sve dodjele donacija koje su učinjenje u ranijim mandatima. I Almir Bečarević, ministar u Vladi KS, kaže da treba ispitati sve dosadašnje slučajeve dodjele donacija. Inače, donacije za Srebrenicu su ove godine bile namijenjene stipendiranju učenika i studenata, nabavke ogrjeva, plaćanje režija za socijalno ugrožene i poticaju za osnivanje poljoprivrednih firmi.

Vrlo sadržajan sa suprotstavljenim izvorima je prilog istog dana o protestima NVO u Banja Luci povodom namjere parlamenta RS da usvoji Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija. Gledamo prvo Aleksandra Žolju iz Helsinškog obora građana koji upozorava da je zakon diskriminatoran. „Poseban problem je što targetira NVO jer ih naziva agentima stranog uticaja, što je opasno“, kaže. Potom Predrag Lučka iz Banjalučkog centra za ljudska prava kaže da zakona narušava demokratske vrijednosti. „Zabranjuje se u Zakonu da NVO učestvuju u javnim raspravama oko prijedloga zakonskih rješenja, što je suprotno ustavu i poslovniku Narodne skupštine RS“, smatra Lučka. S druge strane predstavnici vlasti tvrde da ja nacrt zakona u skladu sa ustavom. „Agent stranog uticaja je samo organizacija koja se bavi nedozvoljenim političkim djelima koja su propisana ovim zakonom. To je podrivanje ustavnog uređenja, širenje nacionalne i vjerske mržnje, bavite se političkim aktivnostima i prikupljate sredstva za rad političkih partija“, kaže pomoćnik ministra pravde RS Slobodan Zec. Na kraju priloga citira se i Milorad Dodik koji kaže da pored SAD i Rusije koji imaju takve zakone, i nekoliko država EU ih ima u proceduri usvajanja.

10. novembra imali smo takođe vrlo složen prilog sa suprotstavljenim izvorima o tzv. „Austrijskom Gvantanamo“, izbjegličkom kampu iznad Bihaća koji je finansirala austrijska vlada i koji liči na logor. Priča govori o tome da je organizacija SOS Balkan Route otkrila da Austrija finansiranjem ovog kampa nastoji da zadrži migrante u BiH i da su raznim pritiscima i korupcijom izdejsvovali izgradnju ovog objekta. Stoga ih je i tužila austrijska vlada, ali je tužba odbačena. U prilogu pored izjave predstavnika ove organizacije imamo i izjave austrijske kompanije koja je gradila objekt, predstavnika domaće vlasti koji tvrdi „da ne znaju ništa o ovome“ i da je objekat dobio dozvolu, te na kraju austrijsku zastupnicu Evu Ernest Džiedžić koja kaže da je tužba bila pokušaj da se ušutkaju legitimne kritike javnosti kada je u pitanju odnos prema izbjeglicama. „Ljudska prava su jednaka za sve“, kaže austrijska parlamentarka, čime odaje priznanje ovoj NVO koja je razotkrila aferu. No nismo dobili odgovor šta će biti sa izbjegličkim kampom, odnosno logorom kako ga neki zovu, koji je gotovo u potpunosti izgrađen.

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	38
2	suprotstavljeni izvori	22
	Total	60

Radio-televizija Republike Srpske (RTRS), Dnevnik u 19.30

OCD KAO PODRŠKA VLASTI RS

Unutrašnja politika je bila većinska problematika u sadržaju centralnog Dnevnika RTRS, pa tako i kada je tema civilnog društva (35 posto od evidentiranih sadržaja). Na drugom mjestu su *Društvena zbivanja i socijalna pitanja* sa 25 posto. Prisustvo politike u NVO i selektovanim pojedincima se uglavnom ispoljavalo kroz podršku vlastima i konkretno Miloradu Dodiku, predsjedniku Republike Srpske. Predstavници NVO sektora i razni analitičari i stručnjaci su imali u većini slučajeva ulogu da ponude upravo kao civilno društvo, međutim selektovano na osnovu političkih ili etničkih stavova, dodatne informacije ili razjašnjenja koja vrlo jasno pokazuju kako bilo međunarodna zajednica, bilo Bošnjaci, ali i arapski i bosanski islamisti žele da naškode Miloradu Dodiku, odnosno cijeloj Republici Srpskoj. Bilo je mnogo takvih primjera, po čemu je ovaj medij unikatan tako da ćemo to oslikati kroz nekoliko opisa tokom izvještaja.

17.10. povod za priču je optužnica protiv Milorada Dodika pred Sudom BiH za nepoštivanje odluka Visokog predstavnika, a onda se to veže za većinski stav u Republici Srpskoj da sudovi

u BiH, uključujući i državni sud, ne procesuiraju zločine iz rata na Srbima. Tako Anđelko Nosović, predsjednik Saveza logoraša RS kaže: „Ništa sudovi ne rade. Čeka se da pomru žrtve. Međunarodna zajednica ne priznaje srpske žrtve“. Slijedi izjava Slobodana Župljanina, predsjednika Saveza vojnih starješina RS, koji ima isti stav i kaže da i kada se pokrenu postupci, cilj je da oni traju što duže. Ali onda poslije ovih izjava, gdje se predstavnici ove dvije organizacije bave sudovima i žrtvama, u zaključak se uvodi predsjednik Republike Srpske. Komentar novinarkе sijedi: „I dok muslimanski zločinci uživaju slobodu, bh. pravosuđe pokazuje ekspeditivnost u lovu na Srbe, prije svega Milorada Dodika“.

19.10. emituje se prilog o suđenju Miloradi Dodiku. Predsjednik Vlade RS Radovan Višković i Staša Košarac, ministar u Vijeću ministara BiH, prigovaraju što su i sudija i tužioci Bošnjaci te da to narušava nepristrasnost postupka. Potom Branimir Kojić, predsjednik Skupštine Republičke organizacije porodica zarobljenih i poginulih boraca i nestalih civila RS, kaže: „Svjesno su Mirsada Striku izabrali jer je ratni kadar i isključivo je sudio Srbima“, čime se pokazuje jedinstvo vlasti i boračkih organizacija, koje bi trebale da predstavljaju civilni sektor. Tačnije, jedan njegov dio u Republici Srpskoj.

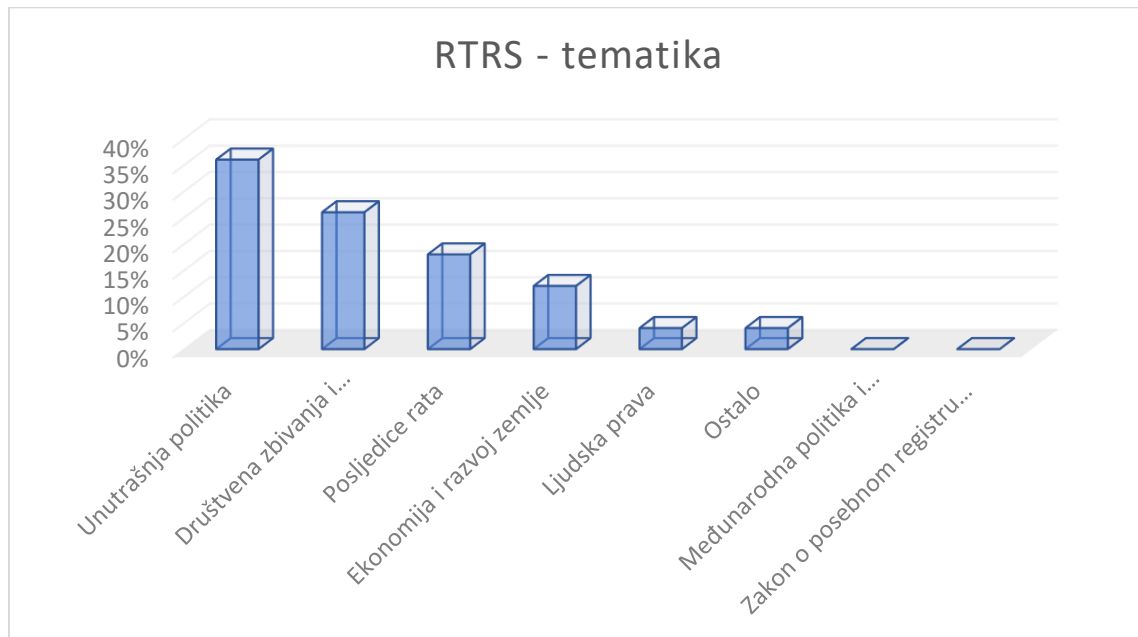
Povodom uvođenja američkih sankcija za Dodikovu djecu, novinar u uvodu priloga (22.10.) kaže „da su sankcije odraz nemoći SAD protiv Milorada Dodika“. Pored niza osoba iz politike koji ovo potvrđuju imamo izjavu i političkog analitičara Dragomira Anđelkovića koji kaže: „Ovim Amerika ruši temelje društva za koji se zalaže. Ruši Ustav BiH za koji se zalaže, prihvata namete OHR-a i nameće sankcije legalno izabranim zvaničnicima“.

No, bilo je i priloga izvan ovakve političke sfere. 22.10. u centru pažnje u prilogu su bile organizacije koja se zalažu za ljudska prava – Udružene žene iz Banjaluke i Ženski centar iz Trebinja. Povod je bila podrška ovih organizacija Zakonu o nasilju u porodici i femicidu koji je pripremila Vlada RS. Analizirajući uređivačku politiku Dnevnika RTRS-a, da su ove organizacije poznate po svom aktivitetu i kritikovanju društvenih odnosa, pogotovo u sferi ženskih prava, izrazile kritike, vjerovatno se ne bi našle u emisiji. Ovako su dobile prostor da pokažu svoje društveno zalaganje, ali i iznesu neke manje kritike na prijedlog zakona i ukažu na tolerisanje nasilja nad ženama. Gorica Ivić, predsjednica Udruženih žena, istakla je da „ne treba zaboraviti i djecu“ te da je potrebno na Zakonu još raditi. Na kraju priloga je promovisan i SOS telefon na koji žene mogu prijaviti nasilje. U prilogu su bili i političari iz vlasti koji ističu važnost ovog problema i donošenje zakona.

Bavio se RTRS i nekim humanitarnim pitanjima i zdravstvenim problemima u RS. Dva puta je izvještavano o aktivnostima organizacije “Srpska kuća” koje je prikupljala sredstva, odabirala korisnike i organizovala radove na izgradnji kuća za socijalno ugrožene porodice. Gledali smo i prilog o djeci bolesnoj od dijabetesa gdje su NVO, ali i oboljeli i njihovi roditelji, ukazali na probleme. Zabilježeno je i nekoliko priloga o tradiciji srpskog naroda i njegovoj kulturi, poput Šantićevih večeri poezije u Mostaru, što su organizovale kulturna udruženja “Prosvjeta” i “Gusle” i još nekoliko događaja koji su održali u gradovima Republike Srpske gdje je bio vidljiv aktivitet OCD.

Dnevnik RTRS se nije bavio Nacrtom zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS. Protest NVO u Banjaluci i javnu raspravu o zakonu nije uopšte ni popratio ni u nekom drugom kontekstu spomenuo. Takođe, ni tematika *Međunarodna politika i događaji*

kroz aktivitet OCD nije zabilježena. Sve teme koje su tretirale posljedice rata u Gazi su isključivo bile obrađene u okviru unutrašnje politike odnosno bile su povod za političke obračune i optužbe.

	Tematika	Frekvencija
1	Unutrašnja politika	18
2	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	13
3	Posljedice rata	9
4	Ekonomija i razvoj zemlje	6
5	Ljudska prava	2
6	Ostalo	2
7	Međunarodna politika i događaji	0
8	Zakon o posebnom registru...	0
	Total	50

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	2
2	LGBTQ	0
3	Nacionalne manjine	0
4	Ostalo	0
	Total	2

U vrhu organizacije koju su naslijeđe rata i pojedinci na liniji srpske vlasti

Dnevniku RTRS uglavnom nema takozvanih razvojnih organizacija kao ni pojedinaca koji se zalažu za političke i društvene promjene koje trebaju da budu u skladu za demokratskim zapadnim vrijednostima. OCD koja se najviše puta pojavila je Boračka organizacija RS (BORS), 8 puta, potom Unija poslodavaca RS, 7 puta. Toliko puta je bio prisutan i Dževad Galijašević,

koji je titulisan kao stručnjak za sigurnost. Zanimljivo je kako je Galijašević, nekadašnji komunistički buntovnik, potom ratni komandant iz Maglaja, pa gradonačelnik tog grada i aktivista Stranke za BiH, postao glavni komentator RTRS. Galijašević je kao gradonačelnik tražio da se isele mudžahedini koji su se naselili u srpske i hrvatske kuće u selima kod Maglaja. Došao je u nemilost dijela lokalne i entitetske vlasti te se iselio i Hrvatsku gdje je počeo da izdaje knjige o islamističkim tendencijama i organizacijama u BiH. Kako su mnogi stavovi bili na liniji vlasti u RS, postao je čest izvor na ovoj televiziji – Bošnjak koji potvrđuje islamizam Bošnjaka, ili bar jednog dijela. Tako, 19.10. povodom vijesti da su u BiH uvedene dodatne mjere sigurnosti zbog rata na bliskom istoku, gledamo prilog koji se pretvara u političku priču. Novinarka uvodi: „Evropski kontinent je izuzetno ugrožen jer brojne terorističke organizacije imaju uporište u Evropi. A posebno, kažu, u BiH gdje su džihadisti ostali nedirnuti“. Slijedi Galijašević koji nabraja napade u BiH koji su zadnjih 10 godina izveli islamisti, od Bugojna do Zvornika, pa kaže: „Ta struktura u BiH je ostala nedirnuta, pogotovo ona koja je poslala 500 Bošnjaka u Siriju“. Onda novinarka, pozivajući se na Galijaševića, kaže „da je centar Hamasa u Sarajevu“ te „da je to ista organizacija koja je formirala odred 'El Mudžahid' u BiH koji je činio najstrašnije zločine nad Srbima“.

29.10. gledamo prilog o mogućem pokretanju krivičnog postupka protiv načelnice za terorizam u Vijeću ministara BiH zbog prisustva na skupu u Sarajevu gdje su, kako je RTRS svakodnevno izvještavao, bile i zastave terorističkih organizacija iz svijeta. Novinar aludira da je dio Bošnjaka povezan sa Hamasom, što je navodno dokaz i političarka na skupu, a onda Dževad Galijašević ističe da je bošnjačka vlast „od rata njegovala odnose sa terorističkim organizacijama“. „'Hamasa' je 1988. potpisao dokument da je dio 'Muslimanske braće'. A ta organizacija djeluje u BiH gdje je, pored Londona, to središnja baza za Evropu“, navodi Galijašević.

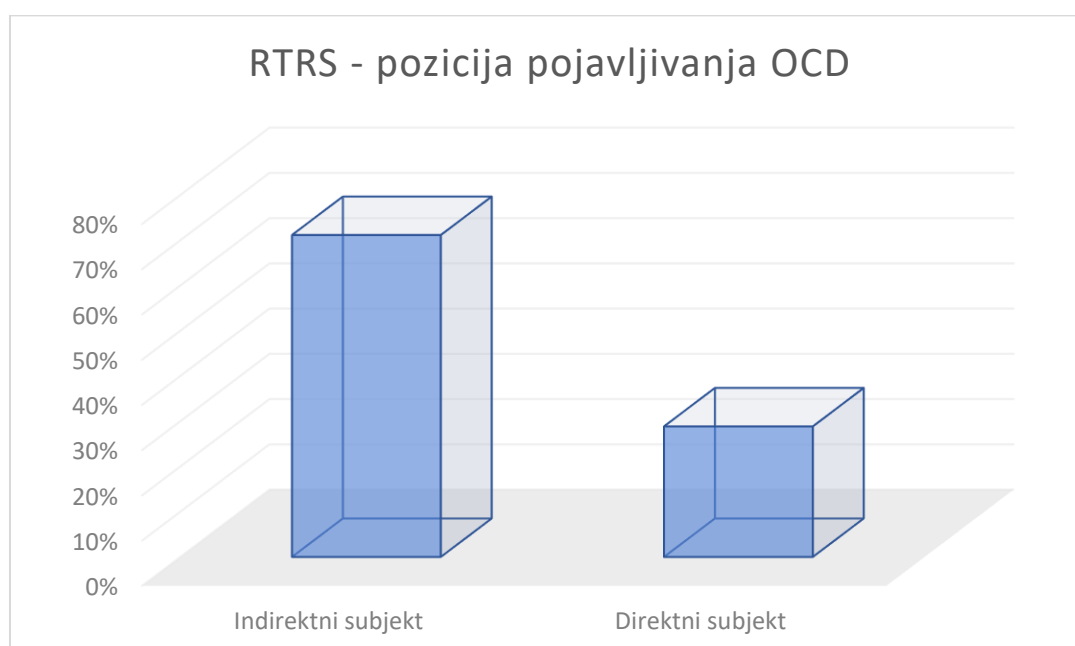
Boračka organizacija RS (BORS) je više puta bila prisutna u Dnevniku, i to uglavnom u političkim konotacijama, čak i ako se radilo o djelokrugu aktivnosti iz njihovog domena, a to je prije svega borba za prava boraca. Tako 23.10 gledamo prilog napravljen povodom skupa u Banja Luci dijela boračke populacije na kojoj je bila i predsjednica opozicionog Narodnog fronta Jelena Trivić gdje su upućene kritike vlastima zbog nebrige o borcima. BORS je dobio priliku da se ogradi od ovog skupa i uz niz drugih političara potvrdi da je vlast ispunila zahtjeve boraca te iskritikuje disidenta iz ove organizacije Radoslava Dončića za kojeg je rečeno da se priklonio opoziciji i da su motivi za organizovanje protesta politički. Pored dva predstavnika BORS-a, izjave u prilogu daju i predsjednik Saveza logoraša RS koji osuđuje skup i Dončića, ali se ipak ograđuje i kaže „ako samostalno djeluje“ te Udruženja veterana „Garda panteri“ čiji predstavnik izjavljuje da dotični „nikada nije iznosio njihove probleme“.

RTRS Dnevnik			Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Organizacija civilnog društva	Frevkvencija	Procenat				
Boračka organizacija RS (BORS)	8	12.50%	4	50.00%	4	50.00%
Dževad Galijašević, sigurnosni stručnjak	7	10.94%		0.00%	7	100.00%
Unija poslodavaca RS	7	10.94%	1	14.29%	6	85.71%
Savez logoraša RS	4	6.25%	1	25.00%	3	75.00%

Organizacija porodica zarobljenih i poginulih boraca i nestalih civila	4	6,25%		0.00%	4	100.00%
Savez ratnih vojnih starješina RS	2	3.13%	1	50.00%	1	50.00%
SKD "Prosvjeta"	2	3.13%	1	50.00%	1	50.00%
Dragomir Anđelković, politički analitičar	2	3.13%		0.00%	2	100.00%
Fondacija "Srpska kuća"	2	3.13%	2	100.00%		0.00%
SKD "Gusle"	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Srpsko pjevačko društvo "Jedinstvo"	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Centar za sigurnosne studije	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Stevica Leđanski (politički analitičar)	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana Brusnice	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udružene žene, Banja Luka	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Fondacija "Ženski centar", Trebinje	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje veterana "Garda Panteri"	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana "Svjetionik"	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Besjeda"	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje saobraćaja i veza RS	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Paraglajding klub Drvar	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Humanitarna fondacija "Zadudžbina" Drvar	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Udruženje za zaštitu potrošača "Zvono"	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje pedijatar RS	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje za unapređenje saobraćaja	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Forum mladih Kruga 99	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
La Benevolencija	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Kongres Bošnjaka Sjeverne Amerike	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje pčelara "Leotar" Trebinje	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Udruženje penzionisanih policajaca RS	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Udruženje potomaka i poštovalaca ratnih dobrovoljaca oslobodilačkih ratova 1912-1918	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Odred izviđača "Mladen Stojanović" Prijedor	1	1.56%	1	100.00%		0.00%
Dargo Vuković, sociolog	1	1.56%		0.00%	1	100.00%

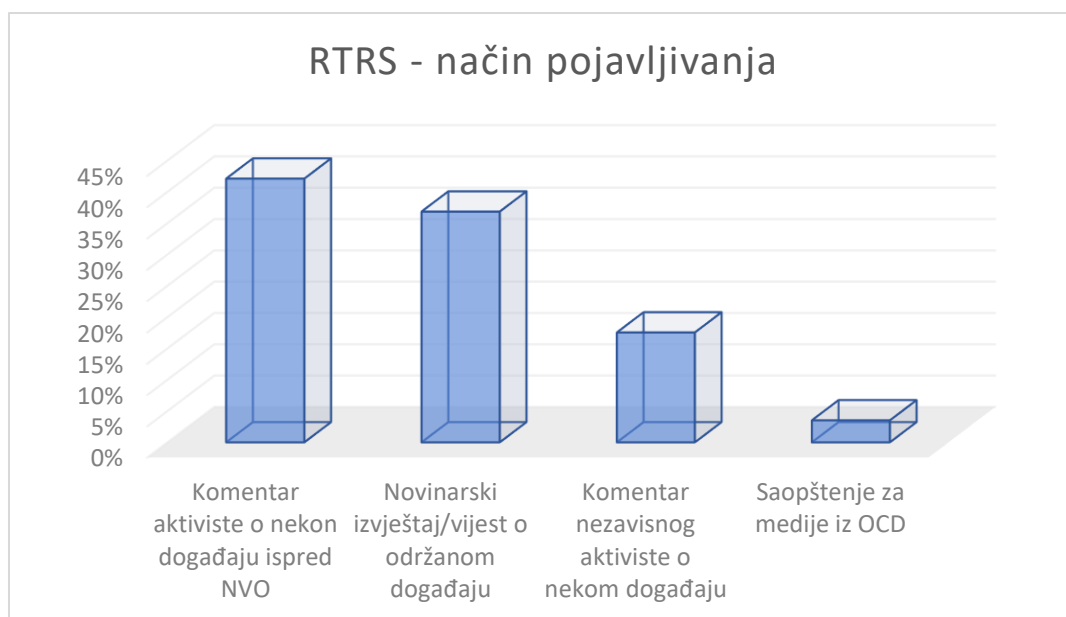
Udruženje oboljelih od dijabetisa "Diabet No1"	1	1.56%		0.00%		0.00%
Vojislav Savić, politolog	1	1.56%		0.00%	1	100.00%
Total	64		17		47	

Pozicija pojavljivanja organizacija i raznih stručnjaka je dominantno reaktivna. Ciljna grupacija je u 75 posto zabilježenih slučajeva u stilu indirektnog subjekta. Predstavnici NVO i pojedinci su bili jedan od izvora informacija i govorili su u okviru širih priča. Kao direktni subjekt su uglavnom bili događaji koja su udruženja organizovala tako da su u njima bili ili jedini izvor, ili glavni izvor pored drugih izvora koji su imali u priči indirektnu poziciju. Pored grafikona koji su ispod, ovo potvrđuje i raspored u gornjoj tabeli gdje su navedeni subjekti i gdje je od 64 nastupa, 47 bilo indirektno, a 17 direktno.

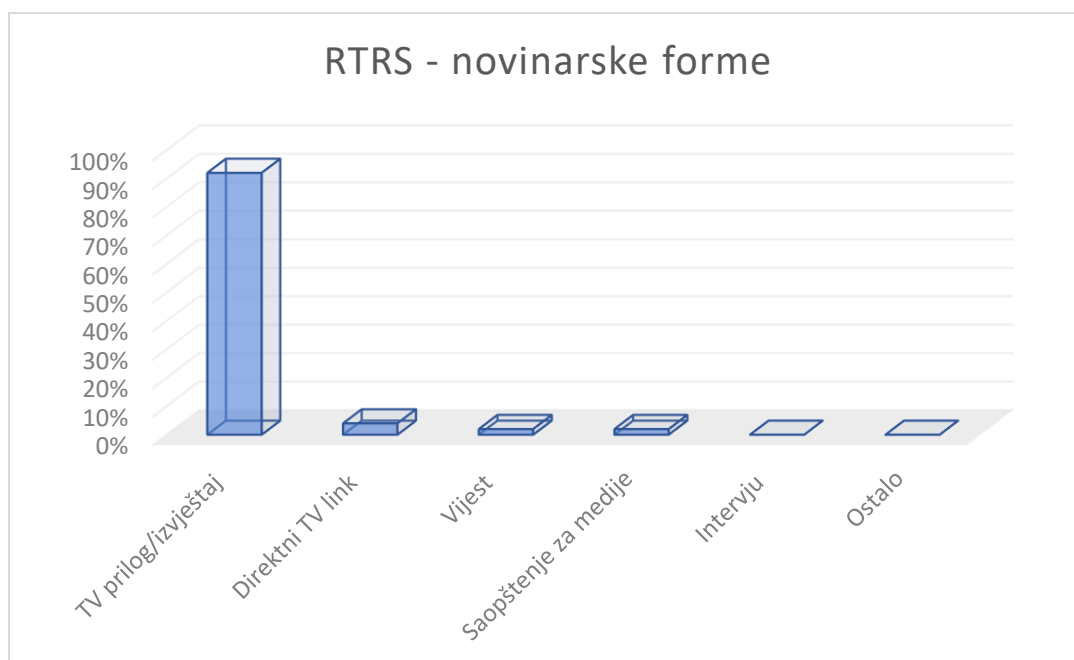
	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Indirektni subjekt	37
2	Direktni subjekt	15
	Total	52

40 posto analiziranih sadržaja u varijabli „način pojavljivanja“ su bile izjave ili reakcije na događaje od strane OCD, a 15 posto komentari od nezavisnih stručnjaka i analitičara. Dakle, 55 posto je bilo tog reaktivnog nastupa gdje redakcija procijeni koga i kojim razlogom će pozvati da bude izvor. Izvještaji o aktivnostima organizacija su nosili oko 30 posto ciljanog sadržaja tako da je i ova varijabla potvrda činjenice da su NVO i razni komentatori bili indirektni subjekt.

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime OCD	24
2	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	21
3	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	10
4	Saopštenje za medije iz OCD	2
	Total	57

TV prilog je bio dominantna forma u izvještavanju o problematici civilnog društva (90 %). Znatno ispod toga, samo dva puta, kao izvještajna forma je bio direktni TV link. Jedan od tih linkova je bio iz Mostara sa Šantićevih večeri poezije.

	Novinarske forme	Frekvencija
1	TV prilog/izvještaj	46
2	Direktni TV link	2
3	Vijest	1
4	Saopštenje za medije	1
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	50

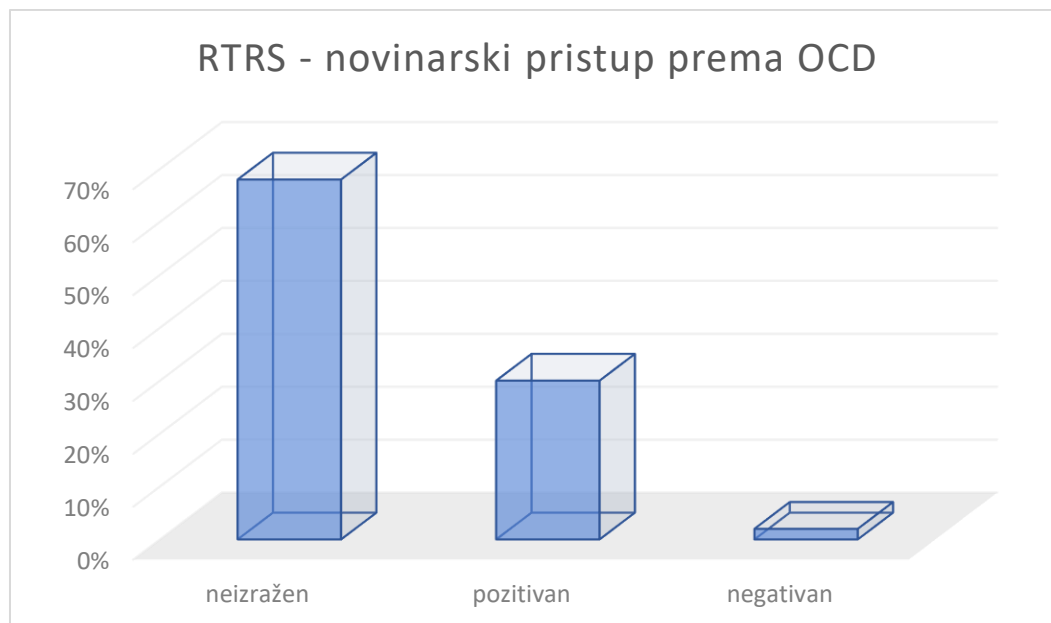
Politizacija, negativan i pozitivan pristup

Primjer kako se donatorske i humanitarne aktivnosti uvezuju sa aktuelnim političkim temama je izvještaj o akciji Vlade RS (30.10.) gdje su porodilišta u Republici Srpskoj, pa čak i jedno u Federaciji BiH, u Livnu, dobila važne inkubatore za prijevremeno rođenu djecu. Poklon bolnici u Banja Luci je lično predao Milorad Dodik. Slušamo i gledamo predstavnicu Udruženja pedijataru RS koja objašnjava zašto je ovo važna oprema. No, u drugom dijelu priča dobija politički okvir vezan za imovinu Republike Srpske. Milorad Dodik kaže da stranci i Bošnjaci hoće centralizaciju i zdravstvenog sistema, „a onda bi bolnice zavisile od Sarajeva“.

6.11. prilog je o, kako kažu novinari RTRS, neviđenom antisemitizmu u Sarajevu. Insistira se na postojanju islamista u Sarajevu, a onda se to dokazuje istupom Rijada Ahmetovića iz Foruma mladih Kruga 99, zagrnutog palestinskom maramom i zapaljivim govorom na skupu u Sarajevu gdje daje podršku Palestincima i naziva Izrael i Zapad zločincima. Potvrdu antisemitizma daje i Vladimir Andrić, predsjednik La Benevolencije „da slike na skupu gdje izraelska zvijezda odsjeca glavu bebi je čisti antisemitizam“. Prilog zaključuje novinar riječima da činjenica da su gradonačelnica Karić i član predsjedništva Komšić podržali skup pokazala da su oni „lideri antisemitizma u BiH“.

Negativan odnos imamo i prema jednom udruženju iz dijaspore – Kongresu Bošnjaka Sjeverne Amerike. U prilogu 7.11. o „antisemitizmu i podršci terorizmu kod Bošnjaka“, se spominje da udruženje podržava islamističke pokrete u Americi i Bosni, „a da su njihovi preci bili funkcioneri NDH“.

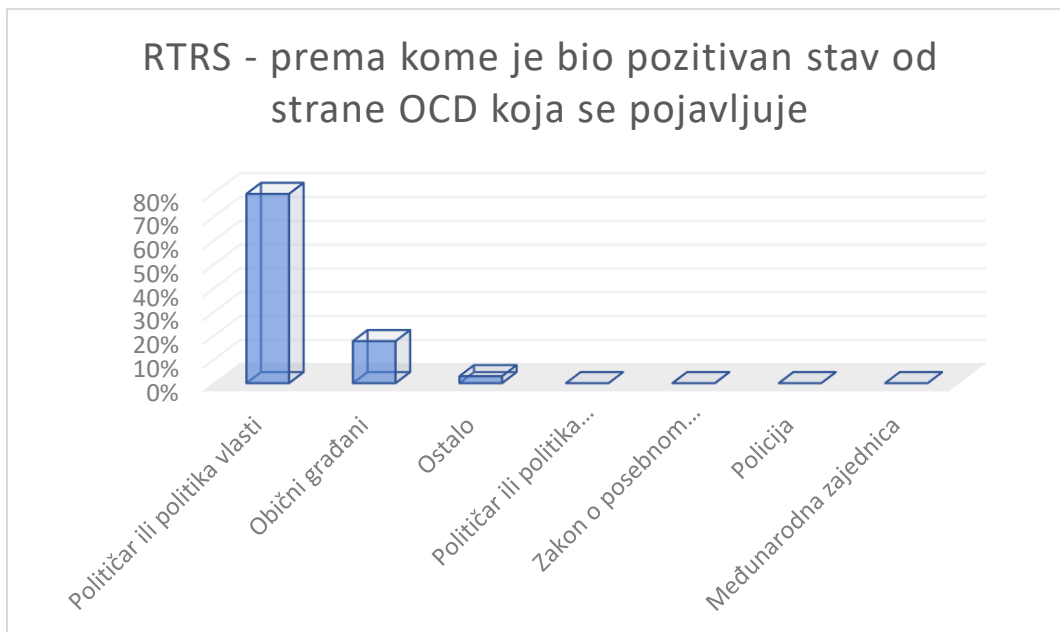
Klasičnog pozitivnog pristupa kroz komentare nismo imali, ali indirektno bilo je 15 priloga koji su imali pozitivan uklon prema određenim NVO. Novinarka u TV linku u izvještaju sa Šantićevih večeri poezije je pohvalila organizacije „Prosvjeta“ i „Gusle“ da održavaju srpsku tradiciju i u Mostaru. Takođe, niz pojavljivanja predstavnika boračkih organizacija kroz izjave podrške vlasti bio je veoma upečatljiv te je kod dijela javnosti koja gleda ovaj Dnevnik, to sigurno djelovalo promotivno.

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	33
2	pozitivan	15
3	negativan	2
	Total	50

Pozitivno prema srpskim vlastima

Čak 76 posto pozitivnih stavova udruženja ili pojedinaca je bilo prema vlastima. Kao što smo istakli, boračka i logoraška udruženja su bili izvori u prilogima koji su raspravljali o društveno-političkim problemima u BiH ili Republici Srpskoj te davali podršku prije svega Miloradu Dodiku, ali i vlastima u RS i srpskim predstavnicima u BiH. Specifičan je bio prilog 16.11. kada je Milorad Dodik prisustvovao skupu na kojem su dodijeljena odlikovanja borcima otadžbinskog rata. Dodik je izjavio tom prilikom kako je Republika Srpska na udaru i da se i danas treba braniti. Isidora Graorac, predsjednica Organizacije porodica zarobljenih boraca i nestalih civila RS daje podršku Dodiku. „Mi se pridružujemo institucijama RS koji žele da se odbrani ono što je krvlju zaliveno“, kaže Graorac.

	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	27
2	Obični građani	6
3	Ostalo	1
4	Politikar ili politika opozicije	0
5	Zakon o posebnom registru...	0
6	Policija	0
7	Međunarodna zajednica	0
	Total	34

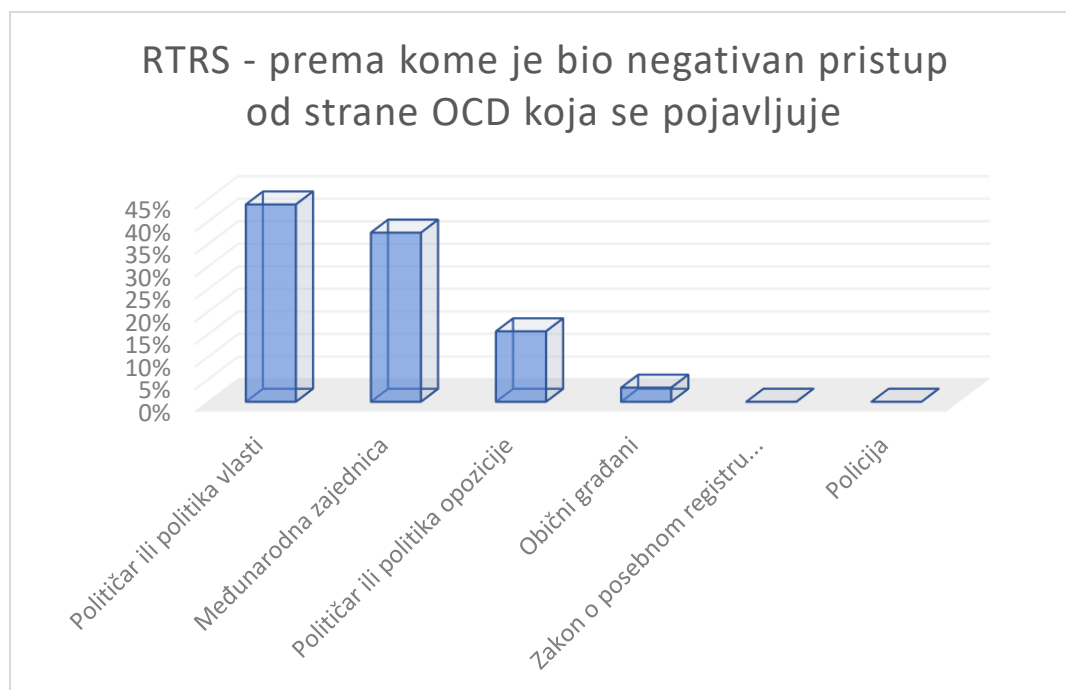
Negativno prema vlastima, ali iz Sarajeva

Najveći broj izjava i stavova predstavnika OCD i pojedinaca je bio protiv vlasti. Međutim, to nije bila, bar u većini slučajeva, vlast Republike Srpske nego Federacije BiH i predstavnika Bošnjaka u državnoj vlasti. Uglavnom predstavnici boračkih i logoraških udruženja izražavali su protivljenje dizanju optužnice protiv protiv Milorada Dodika, podršci Palestincima u ratu u Gazi, nastojanjima unitarizacije BiH odnosno osuđivanja separatističkih težnji RS. Npr, 13.11. gledamo prilog gdje BORS, najprisutnije udruženje na ovom mediju, osuđuje ponašanje državnog ministra Sevlida Hurtića koji je dao podršku borcima u Kotor Varoši koji su obilježavali jednu bitku iz rata. Međutim, upravo taj BORS je niz puta u Dnevniku dobijao podršku srpskih političara, što pokazuje veliku podijeljenost i politiziranost u BiH.

Na drugom mjestu po kritici OCD je međunarodna zajednica, prije svega Visoki predstavnik, koji je nazivan „lažni“ te Evropska unija i SAD. Ali za razliku od druga dva javna servisa, ovdje negativizam nije zasnovan zbog međunarodne podrške Izraelu, već odnosu međunarodne zajednice prema državnoj imovini te njenoj podršci, kako je isticano, bošnjačkim političkim

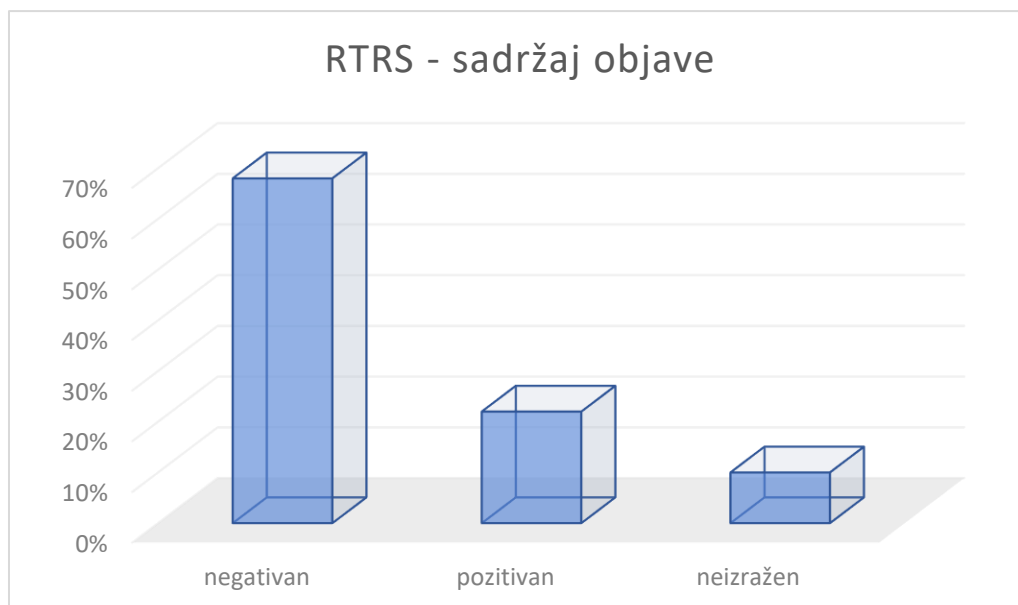
stavovima kao i nastojanjima da se „uništi Republika Srpska“. To se često vezalo za optužnicu protiv Milorada Dodika gdje je isticano da je režirana od međunarodne zajednice.

Unija udruženja poslodavaca BiH je u nizu svojih pojavljivanja u Dnevniku imala zamjerku prema prijedlogu predsjednika Dodika da minimalna plata bude podignuta na 1050 KM. Malo otvorenije protivljenje je bilo u prilogu 11.11. kada njihov predsjednik otvoreno kaže da se protivi tom prijedlogu i da će to stvoriti velike ekonomske probleme u entitetu. No, slušamo i kontrastav Milorada Dodika koji kaže da je ovo samo uvođenje reda. „Sumnjamo da su se plate isplaćivale legalno. Dio je išao kao plata, a dio na crno“, kaže Dodik. Inače, ovo je standard na Dnevniku RTRS. Ako neko kritikuje vlast, imamo i drugu stranu. A ako vlast, ili njoj bliski aktivisti nekoga kritikuju, te osobe nema kao izvora, odnosno druge strane.

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	14
2	Međunarodna zajednica	12
3	Političar ili politika opozicije	5
4	Obični građani	1
5	Zakon o posebnom registru...	0
6	Policija	0
	Total	32

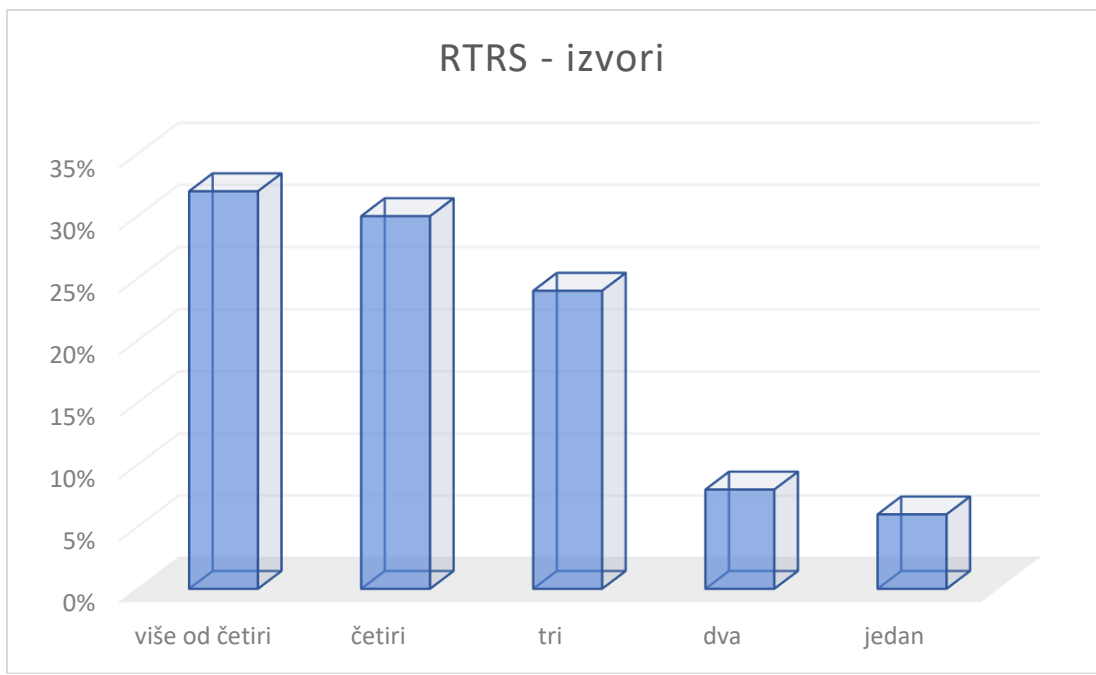
Dosadašnji opisi primjera iz Dnevnika pokazuju da negativne teme dominiraju. Statistički, skoro 75 posto je negativan sadržaj objave. Uglavnom riječ je o političkim sukobima koje su komentarisali i predstavnici udruženja. Bilo je i 18 posto pozitivnih sadržaja. To su uglavnom bili izvještaji sa skupova gdje je potencirano sadašnje i prošlo kulturno srpsko stvaralaštvo ili uspješno okončane humanitarne akcije za ugrožene kategorije.

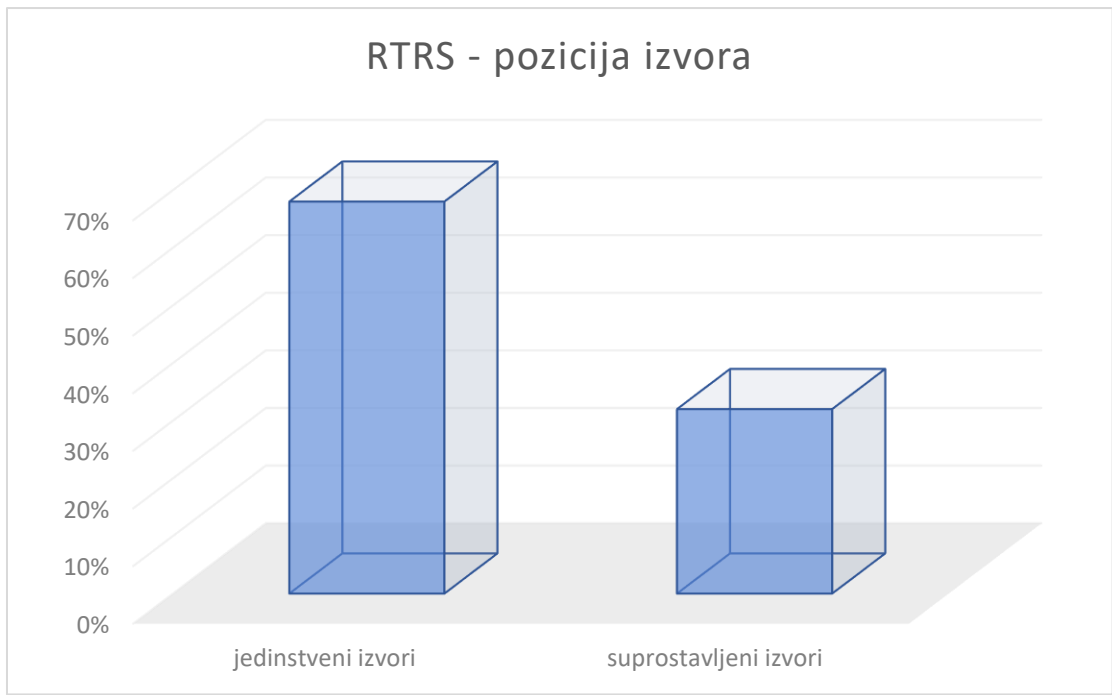
	Sadržaj objave	Frekvencija
1	negativan	34
2	pozitivan	11
3	neizražen	5
	Total	50

Dnevnik RTRS u svojim priložima ima veliki broj izvora, prije svega kroz audio-vizuelne forme gdje govore političari, najčešće iz vlasti, a potom i aktivisti ili funkcionari organizacija i u manjoj mjeri stručnjaci i analitičari. Gledano statistički po kategorijama, najviše je priloga sa *više od četiri izvora*, a potom sa *četiri izvora*.

Kada gledamo suprotstavljenost izvora koji su se pojavili, blizu 40 posto se u priložima pojavljuju izvori sa različitim stajalištima. To jeste mnogo više nego na web medijima i u približnoj ravni sa druga dva javna servisa. Međutim, RTRS ima praksu, pogotovo kada je politika u pitanju, da ako ima nekoga u priložima koji iznosi stavove koji su bilo u političkom, ekonomskom i društvenom suprotnosti sa stavovima vlasti, imamo i drugu stranu, odnosno stav vlasti. Dakle, neće se desiti da neka NVO ili nezavisni aktivista nešto „sporno“ kaže, a da ne čujemo i drugu stranu. Sa druge strane, ako vlast i OCD isto razmišljaju, neće biti druge strane.

	Izvori	Frekvencija
1	više od četiri	16
2	četiri	15
3	tri	12
4	dva	4
5	jedan	3
	Total	50

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	34
2	suprotstavljeni izvori	16
	Total	50

TV N1, Dnevnik u 19

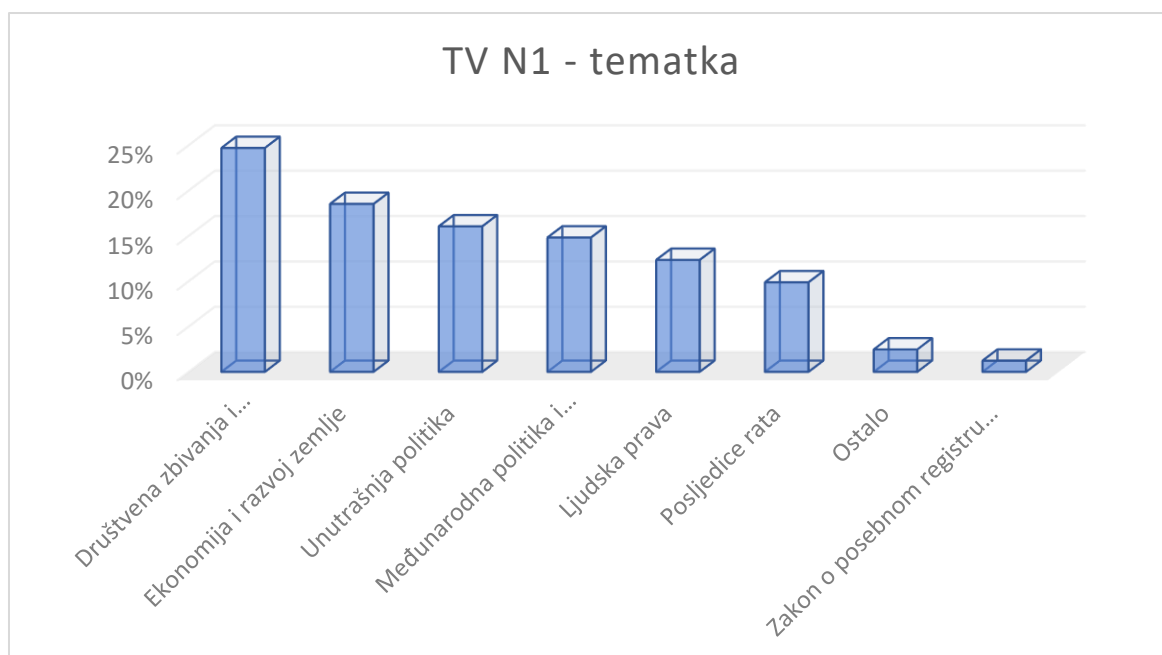
KRITIKA AKTUELNIH POLITIČKIH PROCESA I PODRŠKA INICIJATIVAMA GRAĐANA

U periodu 17.10 –16.11.2023. praćena je centralna informativna emisija Dnevnik u 19 časova. U ovom vremenskom periodu evidentiran je ukupno 81 medijski sadržaj u kojem su akteri bili, bilo direktno (32%) bilo indirektno (68%), organizacije civilnog društva ili nezavisni i stručni pojedinci.

Tematski četvrtina ukupnih sadržaja odnosi se na *društvena zbivanja i socijalna pitanja* (26%), zatim *ekonomija i razvoj zemlje* (19%), *unutrašnja politika* (16%), *međunarodna politika i događaji* (15%), *ljudska prava* (12%) i *posljedice rata* (10%).

Što se tiče *Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS* (tzv. agenti stranih uticaja), bilježi se jedan prilog koji je pratio javnu raspravu o ovom zakonu u Banjaluci (24.10.2023), gdje je akcentirano da su je predstavnici OCD-a napustili nakon predaje svojih zahtjeva, a stav novinara u vezi sa ovim zakonom je sažet u izjavi “ograničenje za ograničenjem slijedi u Republici Srpskoj”. Dalje, ovaj Zakon je indirektno spominjan prilikom posjete Ursule Fon der Lajen Sarajevu u vezi sa otvaranjem pristupnih pregovora BiH, kao dio izvještaja o napretku BiH, u kojem je naveden njegov restriktivni karakter, što je isticano u novinarskim izvještajima o njenoj posjeti. Uopšte govoreći, nije se mnogo medijske pažnje posvetilo ovom Zakonu u programskoj šemi Dnevnika na N1, pogotovo ako uzmemo činjenicu da uređivačka politika otvoreno podržava zapadne demokratske vrijednosti i stavove i kritikuje politike u BiH koje nisu u skladu sa tim.

U oblasti međunarodne politike u fokusu su bile teme koje se tiču sukoba u oblasti Gaze, tako da su se često pojavljivale palestinske organizacije koje djeluju u BiH koje su davale podršku protestima građana u gradovima FBiH i Distrikta Brčko, a ponekad su bile i organizatori ovih skupova.

	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	20
2	Ekonomija i razvoj zemlje	15
3	Unutrašnja politika	13
4	Međunarodna politika i događaji	12
5	Ljudska prava	10
6	Posljedice rata	8
7	Ostalo	2
8	Zakon o posebnom registru...	1
	Total	81

OCD kao podrška vulnerabilnim kategorijama stanovništva

U oblasti društvenih zbivanja i socijalnih pitanja (26%) razmatrane su i stanje i potrebe vulnerabilnih kategorija stanovništva kao što su penzioneri (novčana pomoć EU ...), djeca i lica sa smetnjama u razvoju i invaliditetima (Down syndrom -zapošljavanje, kulturni život...), lica sa hroničnim oboljenjima (nedostatak lijekova, problemi u liječenju, nabavka novog lijeka, doniranje organa ...). U ovim priložima je uglavnom bio veći broj udruženja sa sličnim stavom, a često su anketirani građani na ulici u vezi problematike čime je dodatno podržavan stav OCD-a koji je najčešće bio kritika politike ili (ne)djelovanja predstavnika vlasti. Shodno navedenom, sadržaj objava je uglavnom bio negativan, kritika (60%), najčešće je počinjao negativnim primjerom, događajem pa je povezan sa aktivnostima predstavnika vlasti i (ne)radom institucija sistema. Prilozi sa pozitivnim sadržajem uglavnom se odnose na djelovanja udruženja koja okupljaju vulnerabilne kategorije stanovništva (lica sa invaliditetima, hroničnim oboljenjima...) ili se odnose na događaje iz kulture, djelovanja eko aktivista. Izdvaja se prilog emitovan 16.11. sa pozitivnim sadržajem, a odnosi na nabavku lijeka za oboljele od cistične fibroza od strane Vlade FBiH koji počinje intervjuom sa roditeljom djeteta sa ovom bolešću i

pitanjem - „Da li ste ikada vjerovali da će doći ovaj dan?„. Sadržaj objave je pozitivan, međutim u novinarskom stavu ipak provejava određena doza kritičizma u vezi vremenskog perioda potrebnog za nabavku lijeka, iako kod predstavnika Udruženja dominira zadovoljstvo.

Kritika aktuelnih unutrašnjih i međunarodnih političkih procesa

U unutrašnjoj politici dominirale su aktivnosti „trojke“ u donošenju „proevropskih zakona“ u oblasti pravosuđa koji su neophodni prema „mapi pristupnog puta“, kao i aktivnosti predsjednika RS Milorada Dodika u kontekstu ovih zakona, a koje novinari nazivaju „pokušajima“. Komentare na ova postupanja su uglavnom davali predstavnici Transparency International, konkretno Ivana Korajlić (9.11.2023.), koja je ukazala na probleme u ovim zakonima dajući i prijedlog kako unaprijediti navedeno. „Sam proces je potpuno obesmišljen, kaže Korajlić. Kako objašnjava aktivistica, ostavio se ogroman prostor da nadležne institucije i druga lica od kojih VSTV treba da prikupi informacije kako bi se provjerili navodi iz imovinskih kartona jednostavno to i ne urade. „S druge strane nema uopšte propisanih sankcija za sudije i tužioce koji ne dostave ili navedu lažne podatke ili informacije u imovinskim kartonima“, rekla je Korajlić. Na ovo se nadovezivao zaključak novinara - „ako bi ipak druge institucije imale obavezu da VSTV-u u najkraćem roku dostave tražene podatke, onda bi to bila druga priča“, iz kojeg je vidljiv pozitivan pristup aktivnosti OCD-a.

Što se tiče spoljne politike pratio se angažman vlasti u aktivnostima pridruživanja BiH Evropskoj Uniji sa posebnim osvrtom na izjave Milorada Dodika, a Ivana Korajlić iz Transparency International u prilogu od 7.11.2023. daje kritički osvrt na ovaj proces. „Da nema ovih (EU) sredstava vjerujem da bi se javno odustalo od te priče o euro integracijama. Međutim, EU nije dovoljno učinila da ova sredstva uslovi konkretnim koracima“, kaže Korajlić. Primjetno je da u ovom slučaju od kritike nije izuzeta međunarodna zajednica.

Podrška građanskim inicijativama u oblasti ljudskih prava

Tema *ženska prava* se najčešće pojavljivala u medijskim sadržajima o ljudskim pravima. Praćena su suđenja za ubistva žena, životne priče vezane za ove tragedije i zakonsko rješavanje zločina femicida. U tom kontekstu je isticana kritika pravosuđa, policije, institucija sistema, ali i društva koji ne prepoznaje ubistvo žene (femicid). U tome su prije svega bile aktivne OCD (UG Viva žene, Fondacija CURE), koje su dio Komisije za rodnu ravnopravnost (U FBiH), a novinarski narativ se nadovezuje na izjave aktera - „Osim manjka senzibiliteta institucije ne pokazuju ni odgovornost...“. Predstavnici OCD-a u komisiji ukazuju ne samo na propuste već daju i prijedloge. Tako 16.11. Jadranka Milićević iz Fondacije CURE ističe da je u Zakon potrebno uvrstiti i procjenu rizika, koja bi već preventivno zaštitila ugrožene kategorije. Kaže da je pomenuta komisija sačinila nacrt Zakona o zaštiti od nasilja u porodici koji je značajno usklađen sa Istambulskom konvencijom i poziva predstavnike vlasti da se navedeni zakon uputi u parlamentarnu proceduru, jer kako poručuje, „nema više vremena, vrijeme je davno iscurilo“. Novinar, u prilogu ističe da se pored poziva brojnih novinara da se obrati ministar pravosuđa Vlade federacije Predrag Škobić, nije pojavio na pres konferenciji u vezi posljednjeg femicida, te se novinar u završetku priloga direktno obraća Ministru: „Još jedna žena je svirepo ubijena ministre!“, iz čega je vidljiva kritika zbog nedjelovanja predstavnika vlasti, a data je podrška

zahtjevima OCD-a i predstavnicima Komisije za rodnu ravnopravnost u rješavanju ovih problema.

Pored ženskih prava, četiri priloga su svrstana u kategoriju *Ostalo*, od kojih su većina bavila pravima osoba sa invaliditetom. U jednom prilogu (1.11.) su se bavili pravima izražavanja i pritiscima na novinare nakon verbalnog napada na novinara ovog medija od strane predsjednika Republike Srpske Milorada Dodika. O ugroženosti novinara su govorili novinari, analitičari i predstavnici OCD-a koji su izrazili i bojazan u vezi novog zakona o medijima u RS (nova restrikcija), a u završnom novinarskom komentaru uočava i kritika pravosuđa: “Atmosferu u kojoj rade novinari oslikava i podatak da svaki četvrti građanin u BiH opravdanim smatra napad na ove radnike. Ukoliko se što prije ne krene sa adekvatnim i pravovremenim kažnjavanjem ovih napada biće još izazovnije baviti se novinarstvom.”

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	5
2	Ostalo	4
3	LGBTQ	0
4	Nacionalne manjine	0

Prisustvo OCD i nezavisnih analitičara: u vodstvu Transparency International BiH

Zabilježeno je 101 pojavljivanje predstavnika OCD-a i nezavisnih analitičara. Ukupno je bilo 18 stručnjaka ili analitičara i 65 različitih NVO. Predstavnici OCD-a i analitičari su uglavnom pozivani da komentarišu aktuelne događaje i ove izjave su najčešće bile kritike aktivnosti ili nedjelovanja predstavnika vlasti. Najviše puta se pojavio Transparency International BiH, pet puta.

N1 Dnevnik	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Transparency International	5	4.95%	4	80.00%	1	20.00%
Pomozi.ba	3	2.97%	1	33.33%	2	66.67%
Palestinska zajednica u BiH	3	2.97%	1	33.33%	2	66.67%
Udruženje oboljelih od raka prostate FBIH	2	1.98%	1	50.00%	1	50.00%
Centar za životnu sredinu Banja Luka	2	1.98%	1	50.00%	1	50.00%
Centar za sigurni Internet	2	1.98%		0.00%	2	100.00%
Udruženje pedijatar RS	2	1.98%		0.00%	2	100.00%
Fondacija Cure	2	1.98%	2	100.00%		0.00%
Unija poslodavaca RS	2	1.98%	1	50.00%	1	50.00%
BIRN	2	1.98%		0.00%	2	100.00%
Igor Gavran, ekonomski stručnjak	2	1.98%	2	100.00%		0.00%

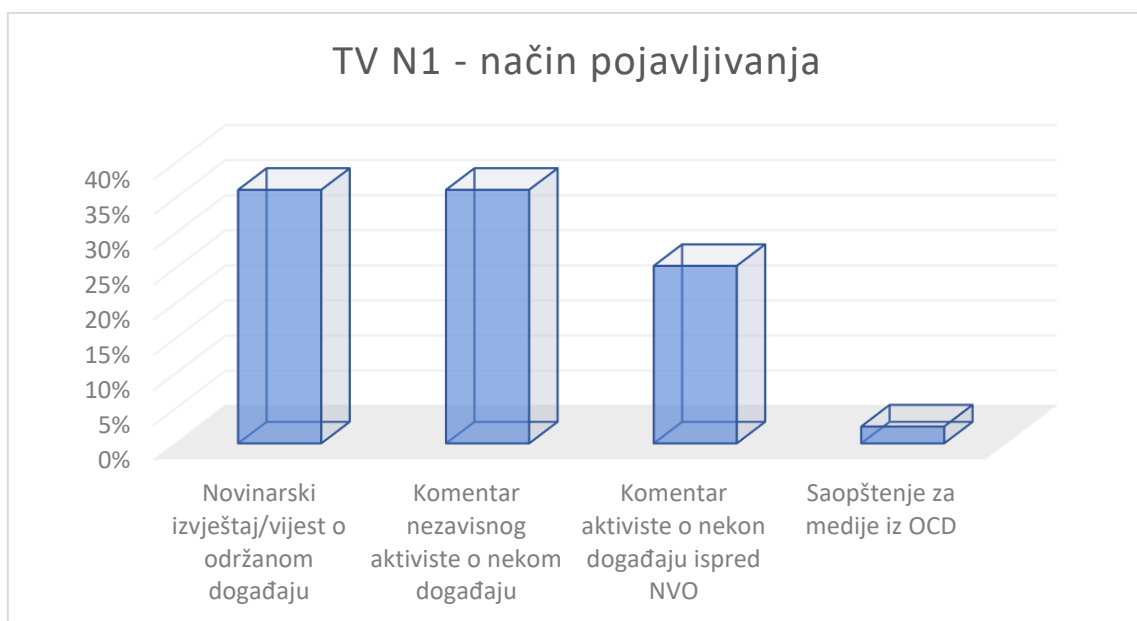
Draško Aćimović, politički analitičar	2	1.98%	2	100.00%		0.00%
Sanjin Dizdarević, stručnjak za sigurnost	2	1.98%	2	100.00%		0.00%
Društvo Crvenog Krsta/križa BiH	1	0.99%	0	0.00%	1	100.00%
Fondacija Lara	1	0.99%	1	100.00%	0	0.00%
Udruženje prevoznika RS	1	0.99%	1	100.00%	0	0.00%
Udruženje oboljelih od reumatskih bolesti	1	0.99%	1	100.00%	0	0.00%
Udruženje palestinske dijaspe	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje prevoznika BiH	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Helsinški odbor Banja Luka	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Restart	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje dijalize i transplatornih organa	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Donorska mreža BiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Daun sindrom mreža	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Horizont	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Renesansa	1	0.99%		0.00%		0.00%
Udruženje Snaga	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje oboljelih od melanoma	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
HU Hedija	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
SU Herc	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Udruženje žrtava i svjedoka genocida	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Grupa Pravda za Davida	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Crveni križ FBiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Astronomsko društvo Orion Visoko	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "I" Konjic	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruga za društvena istraživanja	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Media centar Sarajevo	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje osoba sa invaliditetom KS	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Vijeće organizacija osoba sa invaliditetom FBiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje osoba sa multiplomsclerozom KS	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Bajka	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Srce za djecu	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Udruženje Žene Srebrenice	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udrženje Zelena Neretva	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
UG Neretvica "Pusti me da tečem"	1	0.99%	1	100.00%		0.00%

Koalicija za zaštitu rijeka BiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udreženje eko akcija	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje mladih "Izvor" Brčko	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
SOS Balkan Rout	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
UG Viva žene	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Asocijacija ginekologa FBiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Baby steps	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Infohouse	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Centar za edukaciju mladih	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Udruženje srpsko-ruskog prijateljstva	1	0.99%		0.00%	1	100.00%
Udruženje poginulih i nestalih osoba RS	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Fondacija za umjetnost i obrazovanje	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje oboljelih od cistične fibroze	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Zoran Pavlović, ekonomista	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Siniša Pepić, ekonomski analitičar	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Forum parlamentaraca 1990.	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Centar za humanu politiku	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Slavko Kukić, politički analitičar	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Planinarsko društvo Zvornik	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Slađan Tomić, novinar	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Krug 99	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Senad Dizdarević, kriminolog i stručnjak za sigurnost	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Mladen Đukić, animator	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje poljoprivrednika BiH	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Vladimir Vasić, sociolog	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Duško Vejnović, stručnjak za bezbjednost	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje privrednika BiH u Švedskoj	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Nezavisna udruga ugostitelja	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Tarik Zolotić, nutricionista	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Haris Hadžialić, IT stručnjak	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Udruženje potrošača Zvono Bijeljina	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Aleksandar Milić, psiholog	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Pokret za ravnopravnost srpskog naroda	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Svetlana Cenić, ekonomistica	1	0.99%	1	100.00%		0.00%

Sanel Halibegović, prof.ekonomije	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Adnan Kadripašić, ekspert za ravnopravnost polova	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Ranko Mavrak, novinar	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Mladen Bubonjić, komunikolog	1	0.99%	1	100.00%		0.00%
Total	101		73		27	

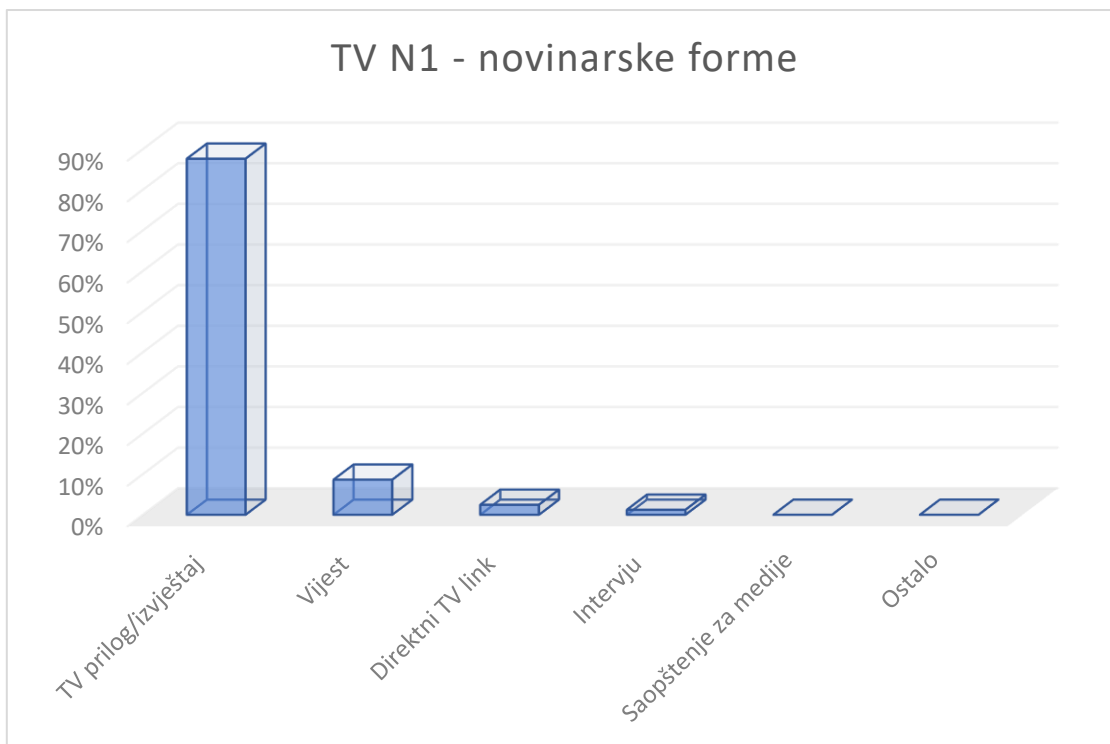
OCD proaktivno, a nezavisni analitičari u reaktivnom elementu medija

Nevladine organizacije su se najčešće pojavljivale u novinarskim izvještajima koji govore o njihovim vlastitim aktivnostima i nešto manje kao komentatori u širim izvještajima. Nezavisni aktivisti su 30 puta bili izvori informacija u ulozi analize i objašnjenja, dakle reaktivni pristup u koji ih je stavljao medij.

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	30
2	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	30
3	Komentar aktiviste o nekom događaju ispred NVO	21
4	Saopštenje za medije iz OCD	2
	Total	83

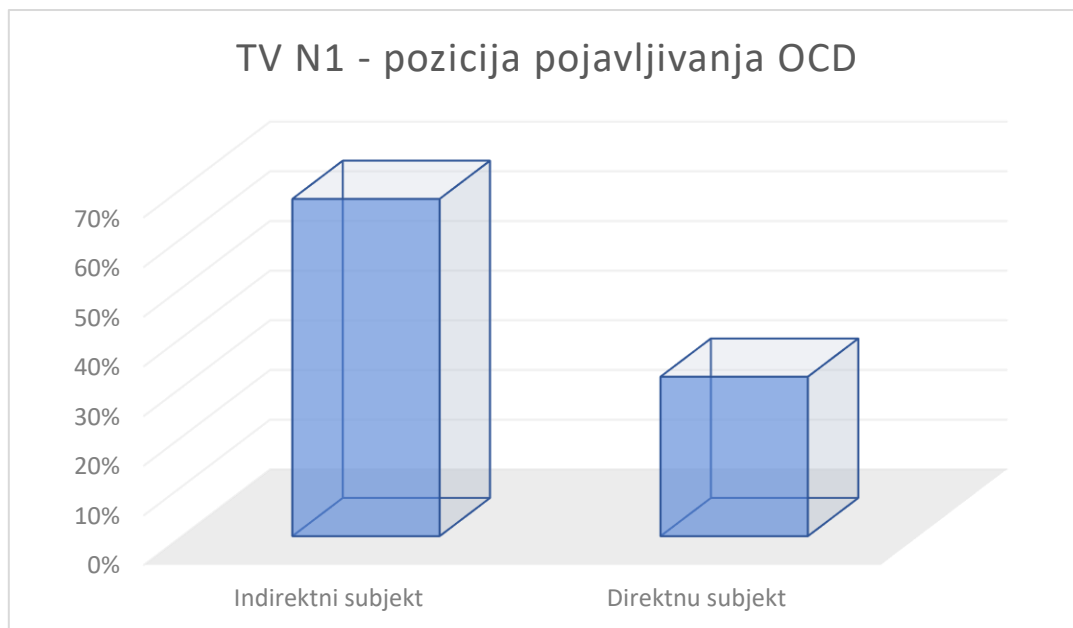
Novinarska forma u kojoj je prikazivano djelovanje ili reagovanje civilnog društva dominantno je bio TV prilog (71).

	Novinarske forme	Frekvencija
1	TV prilog/izvještaj	71
2	Vijest	7
3	Direktni TV link	2
4	Intervju	1
5	Saopštenje za medije	0
6	Ostalo	0
	Total	81

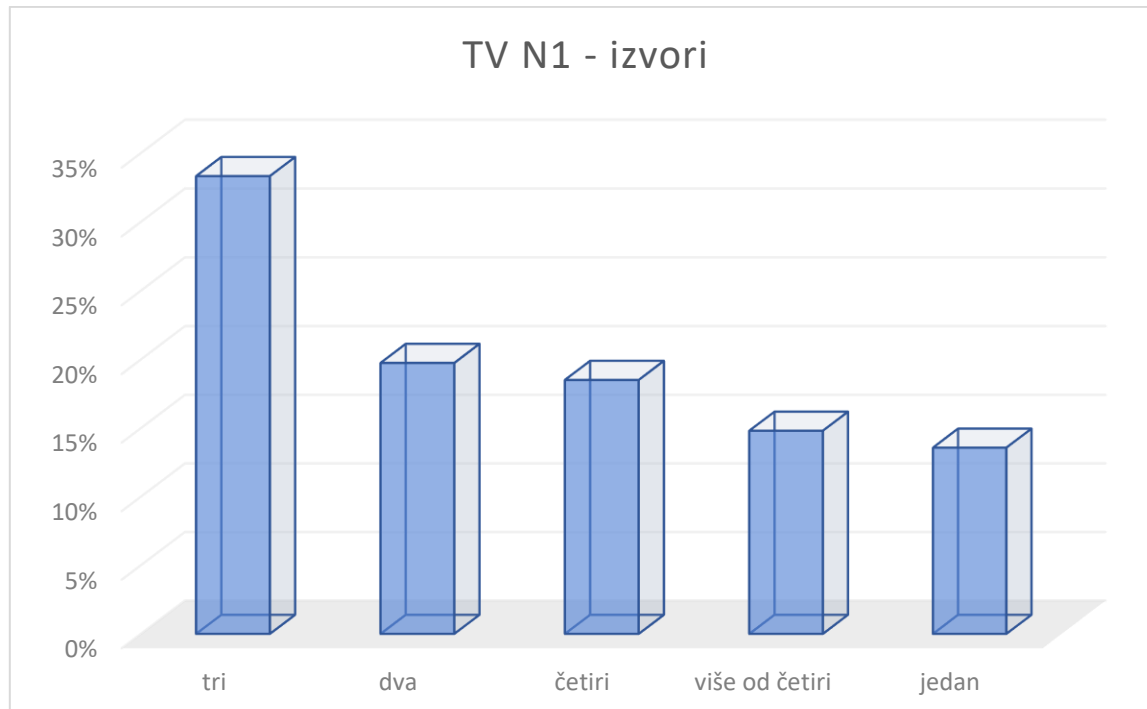
Dodatna vrijednost vijesti

U navedenim priložima pojavljivanje OCD-a je dominantno bilo indirektno, u 55 slučajeva, dok su direktni akteri bili u 26 sadržaja. Njihova uloga je bila da razjasne, daju dodatnu informaciju, komentar na događaj, ali i da ponude kritički osvrt na političke procese, rad institucija i da eventualno daju prijedloge za poboljšanje navedenog. Njihovo pojavljivanje je bilo u kontekstu upotpunjavanja medijskog sadržaja i davanja druge perspektive na aktualne događaje.

Izvori

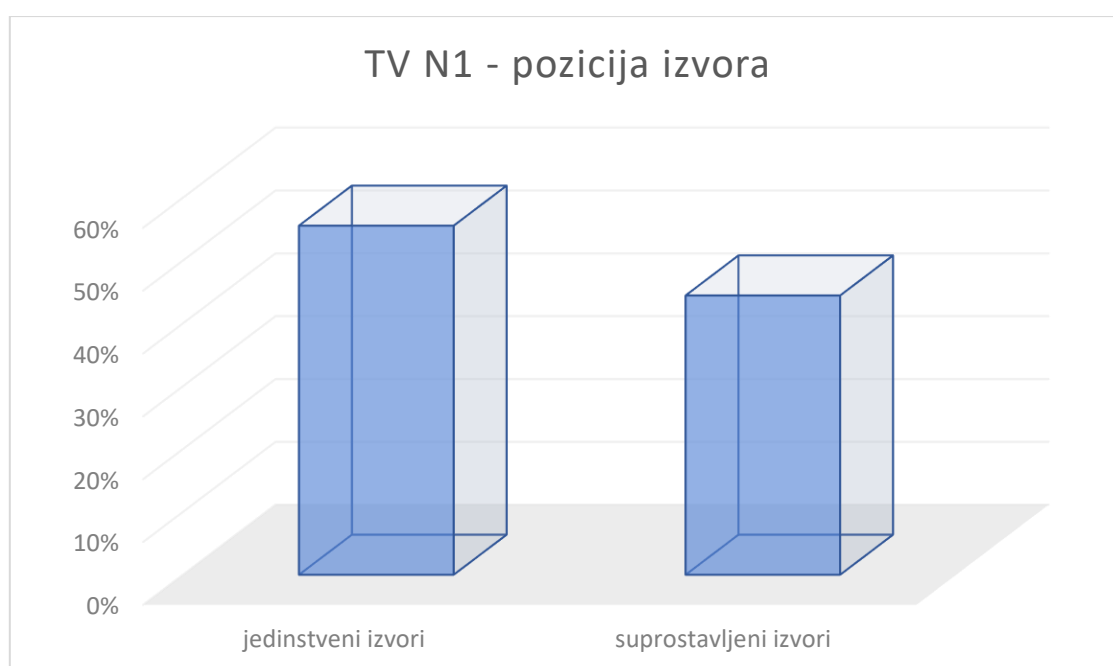
Većina, medijskih sadržaja na N1, ili procentualno trećina, ih ima tri izvora, što je nešto manje nego na javnim servisima gdje su u prednosti prilozi sa četiri izvora.

	Izvori	Frekvencija
1	tri	27
2	dva	16
3	četiri	15

4	više od četiri	12
5	jedan	11
	Total	81

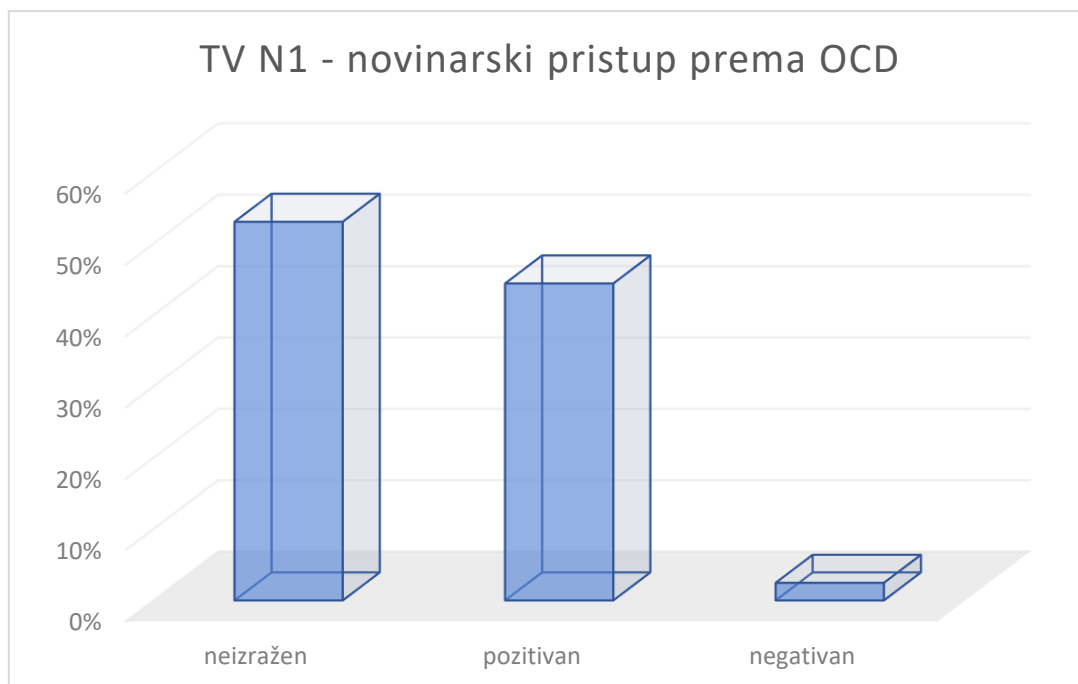
Što se tiče pozicije izvora nešto češće su bili jedinstveni izvori (56%) dok je suprotstavljenih bilo (44%). Jedinstveni izvori su najčešće bili u oblasti spoljne politike (rat u Gazi, gdje su svi stava da su Palestinci žrtve), društvenih zbivanja gdje su svi istomišljenici često bez stava druge strane odnosno vlasti. Suprotstavljene izvori dominirali su u oblasti unutrašnje politike kada su na izjave ili aktivnosti predstavnika vlasti i opozicije pozivani nezavisni analitičari ili predstavnici NVO da prokomentarišu navedeno i daju svoj pogled koji je često različit od aktera glavnog događaja.

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	45
2	suprotstavljene izvori	36
	Total	81

Odnos N1 prema OCD: Ili neutralni ili pozitivni stav

Novinarski pristup je uglavnom bio neizražen (53%) ili blago pozitivan prema predstavnicima OCD (44%). Ti pozitivni ukloni su uglavnom bili zbog činjenice da novinari samim tim da daju prostor raznim aktivistima, a ponekad i uvezivanjima priče i komentarima na liniji da se neki problem mora riješiti, imaju pozitivan odnos. Negativan uklon, npr. bio je primjetan kada je Unija poslodavaca RS odbijala prijedlog o minimalnoj plati u 2024. (1050 KM). Komentar novinara je „da su oni i ranije imali slična očekivanja - nemogućnost isplate plata, gašenje radnih mjesta, koja se nisu ostvarila“.

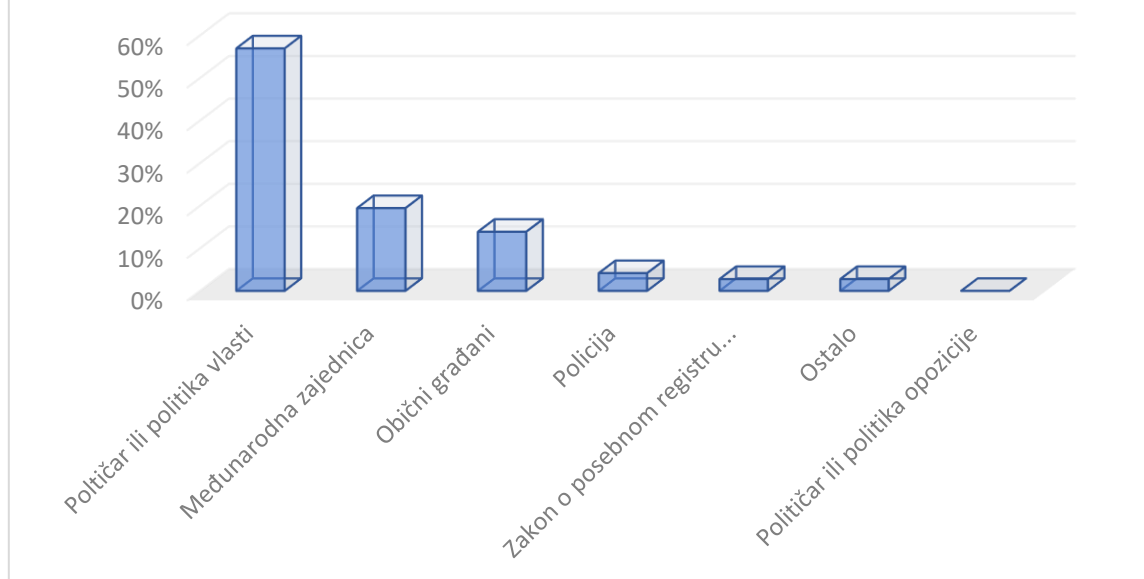

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	43
2	Pozitivan	36
3	Negativan	2
	Total	81

OCD i aktivisti većinski kritikuju vlast

Aktivnosti OCD-a kroz medijske sadržaje su uglavnom prikazivane u formi kritike nedjelovanja predstavnika vlasti i institucija sistema u značajnim segmentima života građana Bosne i Hercegovine (od ekonomskih, zdravstvenih tema, neefikasnosti pravosuđa, policije, socijalnih tema...). U tom smislu čak 55 posto negativan stav u izjavama OCD i aktivista je bio prema vlasti. Bilo je i gotovo 20 posto slučajeva kritika međunarodne zajednice, prije svega od organizacija koje su organizovale skupove podrške Palestincima i kritikovale Izrael i zapadne zemlje što ga podržavaju.

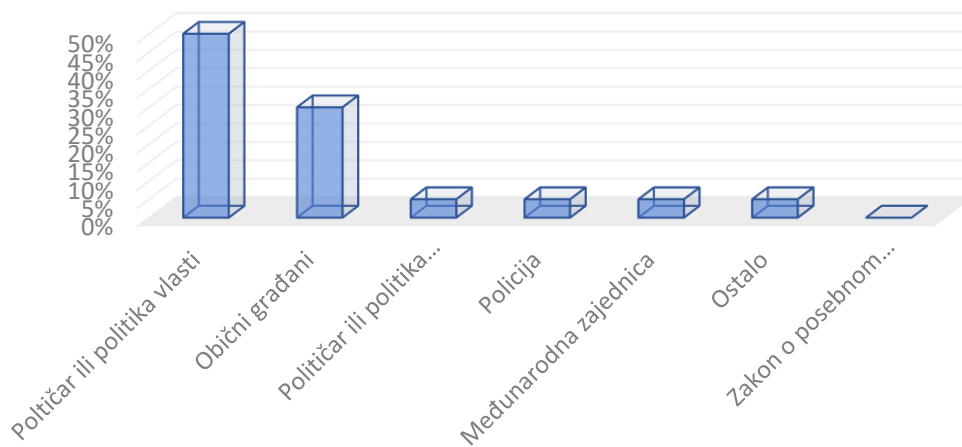
TV N1 - prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	41
2	Međunarodna zajednica	14
3	Obični građani	10
4	Policija	3
5	Zakon o posebnom registru...	2
6	Ostalo	2
7	Politikar ili politika opozicije	0
	Total	72

Pozitivan pristup od strane aktivista OCD-a je bio prema predstavnicima vlasti kada su oni podržali eko akcije, humanitarne ili kulturne aktivnosti (nabavka lijekova, donorska mreža, novčane podrške...). Takve aktivnosti OCD su od strane novinara najčešće prikazivane kao kompenzatorske aktivnosti trenutnim nedostacima u djelovanju institucija u zaštiti i unapređenju kvaliteta života vulnerabilnih grupacija građana, ali i građana uopšte.

TV N1 - prema kome je bio pozitivan od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	10
2	Obični građani	6
3	Politikar ili politika opozicije	1
4	Policija	1
5	Međunarodna zajednica	1
6	Ostalo	1
7	Zakon o posebnom registru...	0
	Total	20

Srpska info (www.srpskainfo.com)

JEDNA TEMA OBRAĐENA U VIŠE TEKSTOVA – KRITIKA POLITIČKE ELITE I DRUŠTVENIH POJAVA

Društvena zbivanja i socijalna pitanja osnovne teme OCD-a

U vremenskom periodu 17.10–16.11.2023. na web-portalu Srpskainfo evidentirana su 74 medijska sadržaja u kojima su se pojavljivale organizacije civilnog društva (OCD) i razni

analitičari i eksperti. *Društvena zbivanja i socijalna pitanja* (34) su dominantno oblasti djelovanja ili oglašavanja organizacija civilnog društva, a pojavljivali su se u rubrici portala "Društvo". OCD su se pojavljivale kao organizatori događaja, pokretači humanitarnih akcija, inicijativa za unapređenje položaja vulnerabilnih kategorija stanovništva, boračkih kategorija. Od ostalih tema ističe se *Ekonomija i razvoj društva* (14), a značajan broj tekstova u ovoj oblasti iniciran je reagovanjima Unije poslodavaca Republike Srpske na prijedlog predsjednika RS Milorada Dodika za povećanje minimalne plate u 2024. godini na 1050 KM.

Jasna kritika vlasti zbog Nacrta zakona o posebnom registru...

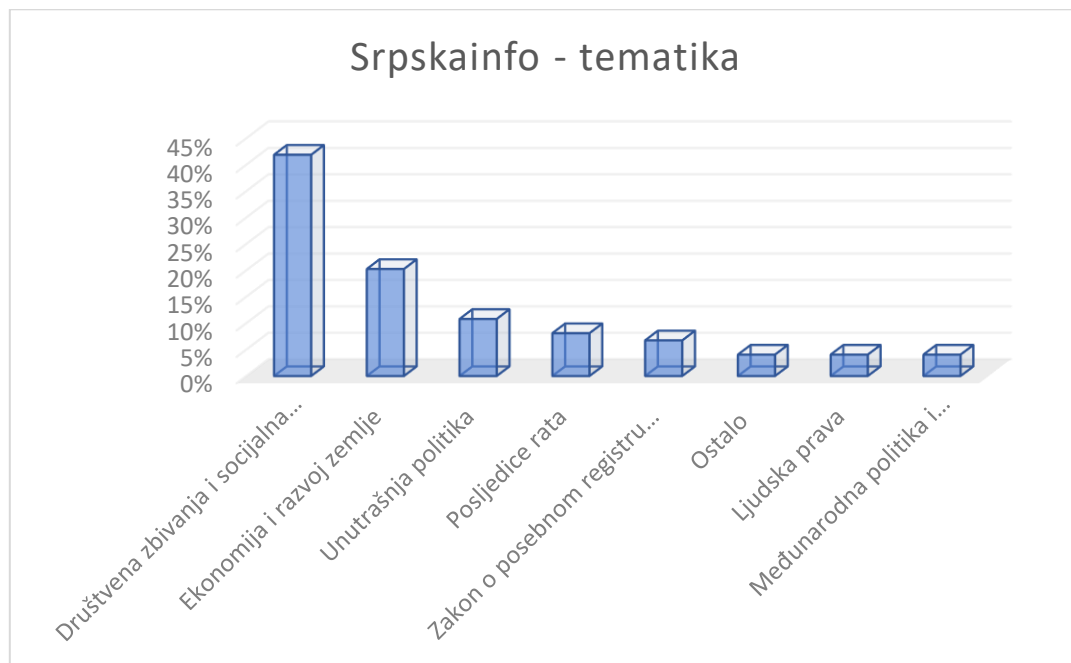
Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija Republike Srpske se pojavljuje u šest tekstova, u kojima se ističe kroz obraćanja predstavnika nevladinog sektora, njegov restriktivni karakter i zahtjev za njegovo povlačenje. Prenijeto je saopštenje [Transparency International](#) (TI) (24.10.2023.) u kojem je navedeno da su "podnijeli zahtjev za povlačenje ovog Zakona iz procedure jer se njime krše osnovna ljudska prava na slobodu udruživanja, krši Ustav Republike Srpske, BiH i Evropska konvencija o ljudskim pravima i slobodama". Takođe, u istom obraćanju TI kritikuje predstavnike vlasti zbog neprincipijelnog pristupa u vezi sa EU projekima, čija sredstva najčešće dobijaju institucije sistema te ističu: "Istoga dana kad su poslanici glasali za ovaj Zakon, predstavnici Vlade RS u Doboju su obučavali nevladine organizacije u pisanju EU projekata, iako će po novom Zakonu svaka organizacija koja dobije projekat po automatizmu postati "strani agenti", i naglašavaju da "osim infrastrukture Evropska unija kroz projekte u Republici Srpskoj pruža i podršku institucijama za unapređenje sistema, struktura, politika i zakonodavstva". Ipak, kako se navodi, "uprkos svemu vlasti u RS pokušavaju kroz donošenje ovog Zakona na svojevrsnu crnu listi staviti organizacije i medije koje apliciraju na projekte kod tih istih donatora i na taj način stvoriti osnov za obračun sa svima koji nisu pod kontrolom vlasti".

Međutim kritički odnos prema navedenom Zakonu nije samo vidljiv kroz obraćanja predstavnika OCD-a, već i kroz narativ novinara. „Podsjećamo, zakon dugog i komplikovanog imena, koji je u javnosti već prozvan 'Zakonom o stranim agentima', izrazito je restriktivan prema udruženjima i organizacijama, ali samo prema onima koji se djelimično ili u potpunosti finansiraju kroz projekte stranih država ili fondacija“, stoji u izvještaju koji je napisala novinarka medija [u tekstu koji se bazira na pozivu NVO iz Banja Luke na proteste](#).

Takođe, kritika [predlagača Zakona](#) (6.11.2023.) u ovom mediju je naglašena kroz naslov "Pokušali ste i 2015. pa vam to nije prošlo". Troje izvjestitelja Ujedinjenih nacija traže hitno povlačenje "Zakona o stranim agentima", kojim je istaknut dio pisma troje specijalnih izvjestitelja Ujedinjenih nacija koji se bave zaštitom ljudskim prava i građanskih sloboda. Predstavnici UN su podsjetili da su vlasti Republike Srpske još tokom 2015. i 2018. godine pokušale da usvoje sličan zakon, ali da im to nije uspjelo.

Uopšte govoreći, kroz novinarske forme koje se tiču ove tematike nedvosmisleno je naglašen negativan stav prema ovom Zakonu i istaknuto je da se njime guše građanske slobode, pravo

na izražavanje, kritičku misao i da je usmjeren na nevladin sektor koji prati rad i kritički se odnosi prema institucijama sistema, vlastima Republike Srpske.

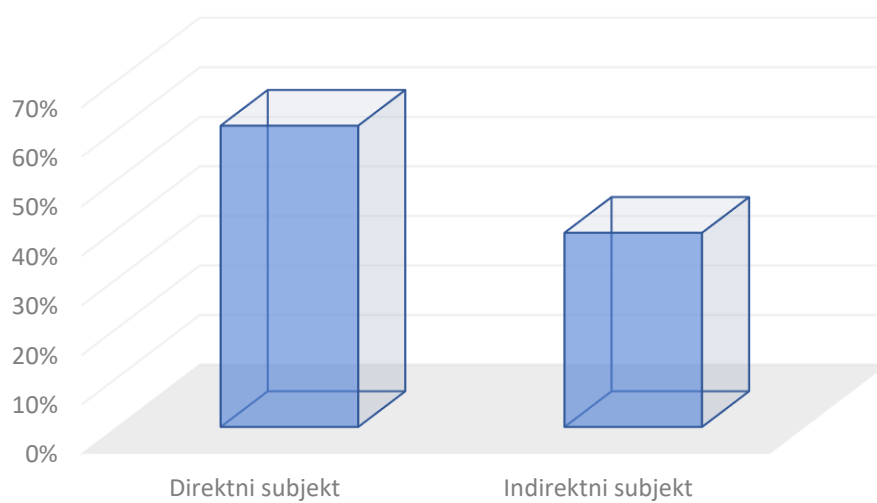
	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	31
2	Ekonomija i razvoj zemlje	15
3	Unutrašnja politika	8
4	Posljedice rata	6
5	Zakon o posebnom registru...	5
6	Ostalo	3
7	Ljudska prava	3
8	Međunarodna politika i događaji	3
	Total	74

OCD većinom kao direktni politički subjekt

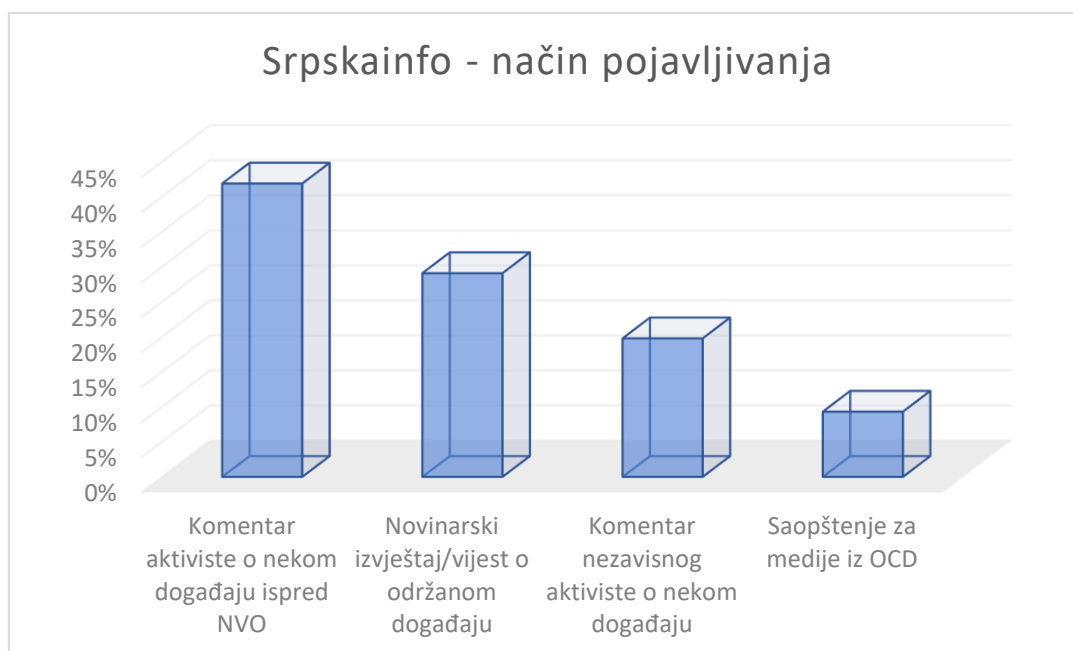
Kada posmatramo poziciju pojavljivanja OCD-a, u najvećem broju slučajeva oni se direktno pojavljuju (61%), što je očekivano jer su praćeni događaji, manifestacije, humanitarne akcije... kojim su organizatori upravo organizacije civilnog društva.

Ukupno je zabilježeno 86 pojavljivanja, a najčešće su se javljali kroz komentare aktivista NVO (42%), zatim kroz novinarske izvještaje/vijesti o održanom događaju (29%) i komentare nezavisnih aktivista ili stručnjaka (20%).

Srpskainfo - pozicija pojavljivanja OCD

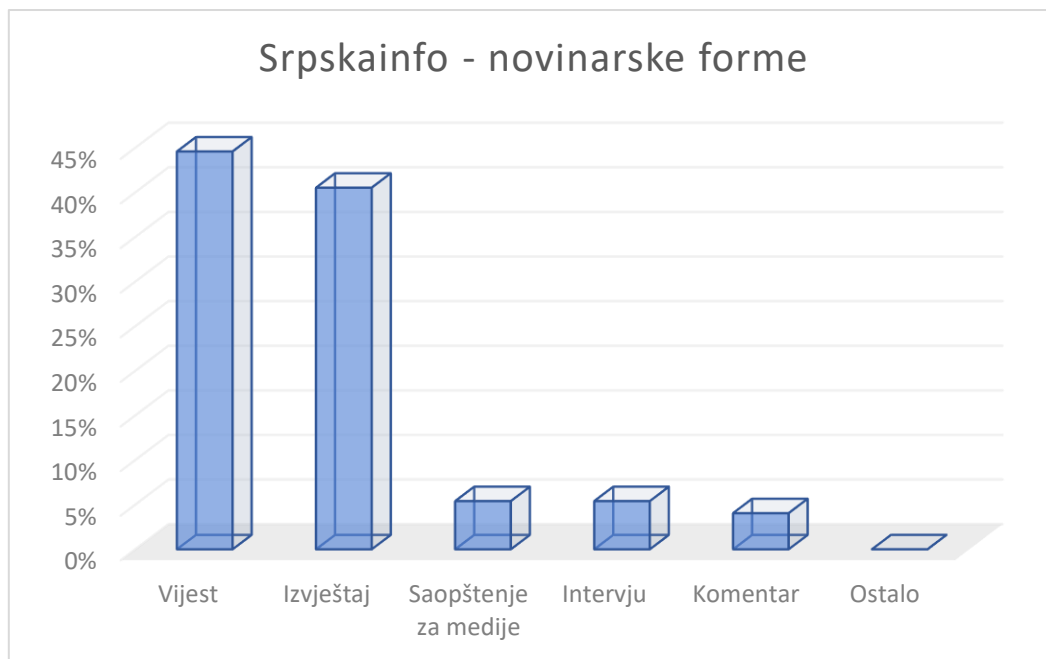

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktni subjekt	45
2	Indirektni subjekt	29
	Total	74

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime OCD	36
2	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	25
3	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	17
4	Saopštenje za medije iz OCD	8
	Total	86

Što se tiče novinarskih formi – dominirale su vijesti (33) i izvještaji (30). Istakli bi da se jedan sadržaj u ovom mediju “reciklira” više puta, te se sa neznatnim izmjenama teksta (nekoliko rečenica) ili akcentiranjem određene izjave ili segmenta iz prvog teksta uz narativ novinara ponovi raniji sadržaj uz kratak dodatak i sl. Tako da se u [različitom](#) vremenskom periodu [ista tema](#) ili događaj ["provuku"](#) u danu [2–3 puta](#) (primjer serija tekstova o minimalnoj plati sa istim akterima – 15.11.2023.). Obično u jednom od ovih tekstova može se vidjeti novinarski pristup prema OCD-u najčešće iz naslova – npr. “Minimalac od 500 evra kao SMAK SVIJETA: Poslodavci tvrde da će se ugasi 20.000 radnih mjesta i da će preduzeća pobjeći u inostranstvo” (u ovom slučaju negativan prema Uniji poslodavaca RS, ali i novinarski senzacionalan).

	Novinarske forme	Frekvencija
1	Vijest	33
2	Izveštaj	30
3	Saopštenje za medije	4
4	Intervju	4
5	Komentar	3
6	Ostalo	0
	Total	74

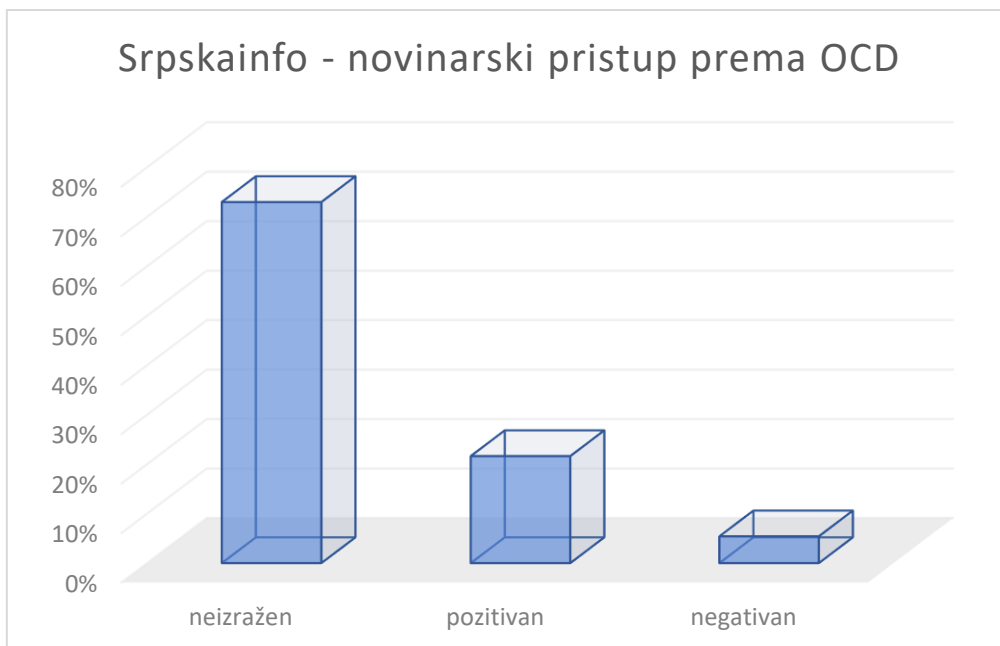
Shodno ovoj praksi broj organizacija koji se pojavio je nešto manji (58 u 74 novinarska sadržaja) te bilježimo značajno multiplicirano pojavljivanje pojedinih organizacija, npr. BORS (7), Udruženje potrošača "Don" Prijedor (4), od nezavisnih analitičara Mladen Bubonjić, komunikolog, pojavljuje se tri puta. Inače, ukupno je bilo 15 sagovornika – nezavisnih aktivista i drugih pojedinaca.

Srpska Info	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Boračka organizacija Republike Srpske (BORS)	7	7.29%	2	28.57%	5	71.43%
Udruženje građana "Don" Prijedor	4	4.17%	2	50.00%	2	50.00%
Centar za zaštitu životne sredine	3	3.13%	3	100.00%		0.00%
Unija poslodavaca RS	3	3.13%	2	66.67%	1	33.33%
Udruženje "Hljeb života" Prijedor	3	3.13%	1	33.33%	2	66.67%
Mladen Bubonjić, komunikolog	3	3.13%	3	100.00%		0.00%
Helsinški odbor za ljudska prava	2	2.08%	2	100.00%		0.00%

Transparency International	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Unija studenata RS	2	2.08%	1	50.00%	1	50.00%
Fondacija "Udružene žene" Banja Luka	2	2.08%		0.00%	2	100.00%
Helsinški parlament građana Banja Luke	2	2.08%		0.00%	2	100.00%
Fondacija Mozaik	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Vladimi Vasić, sociolog	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Boračka organizacija Gradiška	1	1.04%		0.00%		0.00%
Udruženje proizvođača mlijeka i mesa USK	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Pokret potrošača Srpske	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje ugostiteljskih radnika "Horeha"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje prevoznika RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Unija za održivi povratak izbjeglica u BiH	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Opla"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Renesansa" FBiH	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Snaga"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje oboljelih od raka prostate	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje oboljelih od melanoma	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje građana "Humanitas"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Eko akcija"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
UG "Fluete" Banja Luka	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Lovačko udruženje "Ljubija"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje mljekara RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje poljoprivrednika BiH	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje doktora porodične medicine RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Crveni krst Šamac	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
HO SOS Bihać	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Centar za humanu politiku Doboj	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Fondacija Lara Bijeljina	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Solidarnost" Bihać	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Krug 99	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje povrtlara RS	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje voćara RS	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
HO "Mozaik prijateljstva" Banja Luka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Crveni krst Republike Srpske	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Društvo psihologa Republike Srpske	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
UG ""Optimist" Banja Luka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
UG "Budućnost" Modriča	1	1.04%		0.00%	1	100.00%

UG MDD K.Dubica	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
UG MDD Merhamet Banja Luka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
UG MDD Merhamet Novi Grad	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Fondacija tuzlanske zajednice	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Ud.potomaka i poštovalaca ratnih dobrovoljaca oslobodilačkih ratova 1912-1918	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje za prevenciju ovisnosti NARKO NE Sarajevo	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Asocijacija legalnih privredivača igara ALPIS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
UG "ToPeer" Doboaj	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Fondacija ženski centar Trebinje	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje pedijataru RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Savez žena oboljelih od raka dojke Banja Luka	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje za komunikacionu-informacionu tehnologiju	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Zanatsko preduzetnička komora RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje za društvena istraživanja i komunikacije UDIK	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Srđan Puhalo, socijalni psiholog	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Draško Aćimović, bivši ambasador BiH	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Branko T.Nešković, diplomata i publicista	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Slobodan Šoja, istoričar i diplomata	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Velizar Antić, politički analitičar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Esad Diraković, akademik	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Dževad Galijašević, stručnjak za bezbjednost	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Srđan Perišić, prof. geopolitike	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Aleksandar Milić, psiholog	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Vojin Savić, politički analitičar	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Nikolas Mol, istoričar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Dragan Markovina, istoričar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Edvin Kanka -Čudić	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Zdravo da ste"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Total	96		63		32	

Novinarski pristup prema OCD-u je uglavnom neizražen (73%), pozitivan je bio 22% i u 5% negativan.

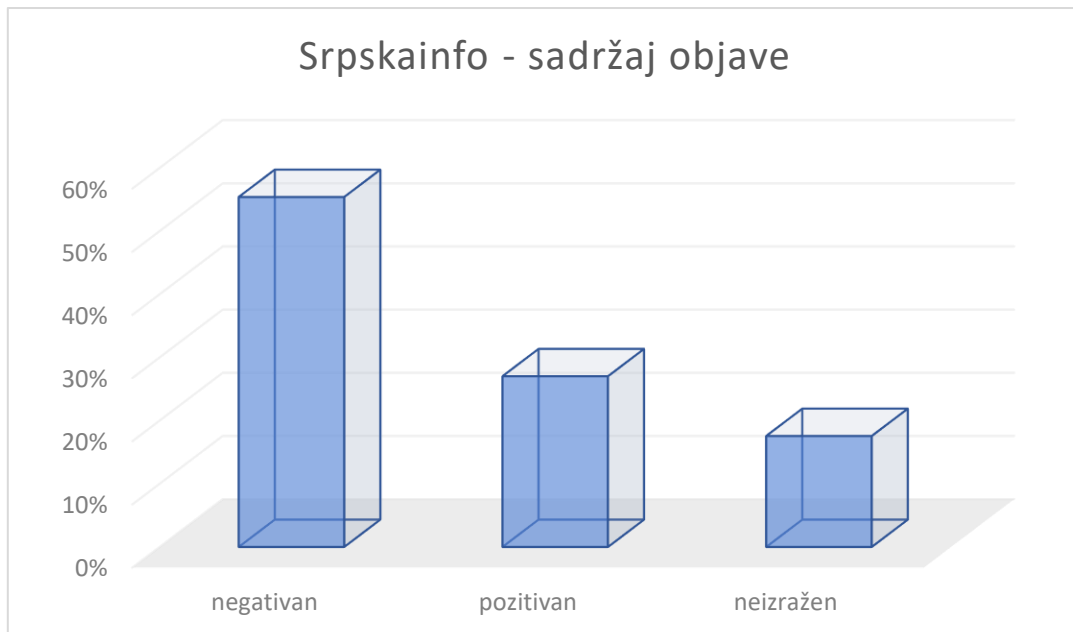

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	54
2	pozitivan	16
3	negativan	4
	Total	74

Tekstovi većinski imaju negativan sadržaj

Što se tiče sadržaja objave, natpolovično je negativan (55%), odnosno u govori o aktuelnoj politici ili opoziciji, za šta se vežu uglavnom negativna dešavanja i sporenja, ili prikazivanja negativnih društvenih pojava (femicid, kocka, električne cigarete, siromaštvo, nepismenost...). Pozitivan sadržaj je bio u 27% slučajeva. Uglavnom su to bili napori organizacija civilnog društva usmjereni na dobrobiti djece i socijalnih kategorija.

Sadržaji koji su se ticali negativnih društvenih pojava su posmatrani kroz prizmu aktuelnih političkih procesa uz komentar nezavisnog aktiviste, pa tako [Srđan Puhalo](#), socijalni psiholog, na temu značajne stope nepismenosti stanovništva 25.10.2023. kaže: „Od ove činjenice zavisi i samo političko djelovanje i artikulacija politike. Biti nepismen ne znači nužno biti politički hendikepiran, ali vjerujem da su takvi ljudi u većoj mjeri podložni različitim manipulacijama političara kroz plasiranje laži, poluinformacija i strahova“. Sličan kontekst, isti dan, imamo i u drugom tekstu o nepismenosti stanovništva Republike Srpske samo sa drugim sagovornikom, te komunikolog [Mladen Bubonjić](#) ističe: „Činjenica jeste da nivo obrazovanosti stanovništva utiče na prosperitet neke zemlje, ali i na odnos građana prema političarima. Manipulacije koje plasiraju pojedini političari, posebno populist, teže prolaze među obrazovanim građanima.“.

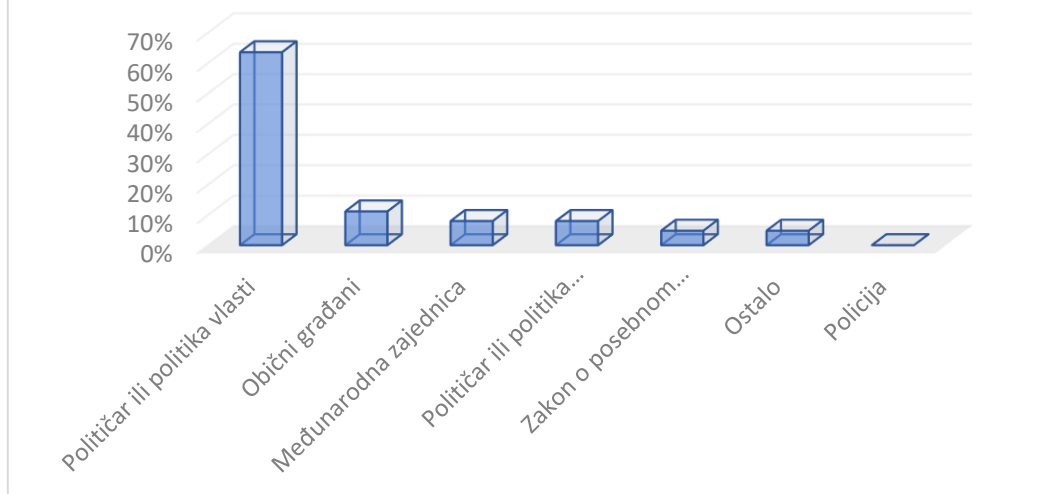

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	Negativan	41
2	Pozitivan	20
3	Neizražen	13
	Total	74

Najčešće je negativan pristup bio prema politici vlasti ili političaru (63%), građanima (11%), međunarodnoj zajednici (8%), opoziciji ili političaru opozicije (8%) i *ostalo* 5% (pravosuđe, privredni subjekti). Kritika političara ne odnosi se samo na njihovo političko djelovanje, nego i ponašanje, način međusobne komunikacije, a posmatra se u kontekstu opšte političke kulture, te u tekstu na ovu temu 15.11. politički analitičar [Velizar Antić](#) ocjenjuje “da naši političari, baš kao i narod, nemaju razvijenu demokratsku političku kulturu i kulturu dijaloga”. “Umjesto toga”, dodaje, “naše društvo ima podaničku političku kulturu gdje se prema onima koji su na višem položaju ponašamo podanički, dok se prema onima koji su ispod nas na društvenom položaju ponašamo autoritativno.”.

Pored kritike politike vlasti prisutna je i nedvosmislena kritika opozicije u Republici Srpskoj u dva teksta. U jednom od ovih tekstova (31.10.), koji se bavi liderstvom u opoziciji Srpske, politički analitičar [Vojslav Savić](#) ističe: „Opozicija mora biti vokalnija u artikulaciji svojih političkih ciljeva – ako ih uopšte i imaju konkretizovane – i to je početak izgradnje platforme, a tek onda na osnovu toga treba da se izrodi lider, bio to Miličević ili neko drugi. Mislim da moraju biti jasniji u komunikaciji svojih stavova po nacionalnim pitanjima, a ne gledati šta će reći Dodik, pa onda ići na kontru njemu ili bilo kome drugom...”.

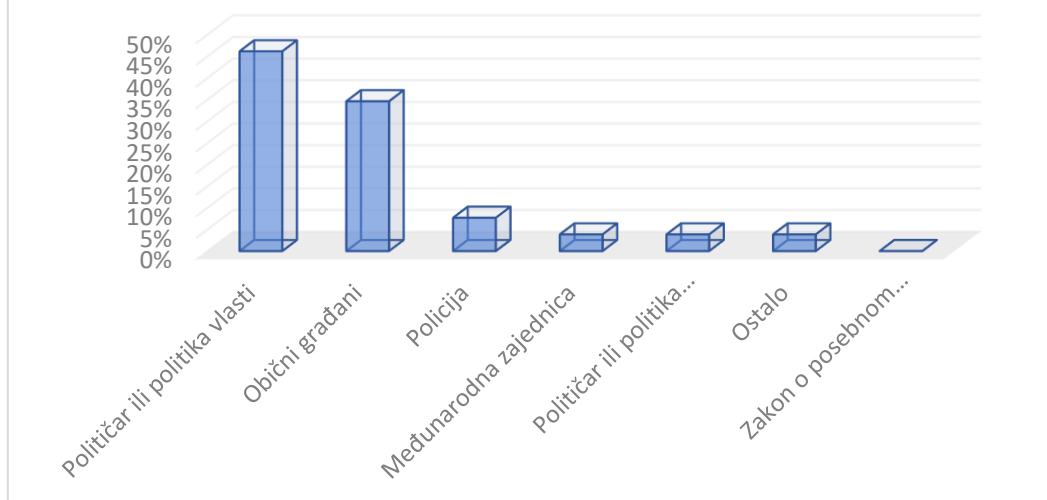
Srpskainfo - prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	40
2	Obični građani	7
3	Međunarodna zajednica	5
4	Politikar ili politika opozicije	5
5	Zakon o posebnom registru...	3
6	Ostalo	3
7	Policija	0
	Total	63

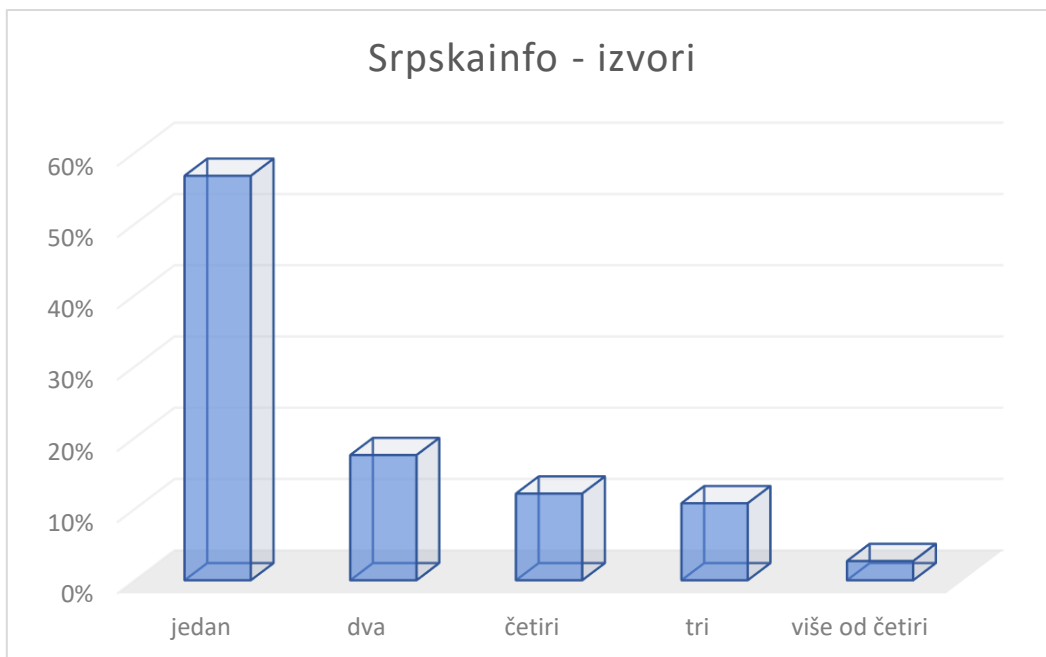
Pozitivan odnos OCD je najčešće bio prema predstavnicima vlasti (46%) uglavnom u situacijama kada predstavnici vlasti podrže humanitarne akcije ili daju podršku njihovim aktivnostima organizacije. Npr. u tekstu "[I djeca male tjelesne težine imaju šansu za život](#)" čitamo: „Udruženje pedijataru Republike Srpske isporučilo je danas Univerzitetškoj bolnici Foča dva savremena inkubatora, po jedan transportni i stacionarni, uz ostalu prateću opremu za zbrinjavanje vitalno ugrožene novorođenčadi, obezbjeđenih u akciji 'S ljubavlju hrabrim srcima', koja je organizovana pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Srpske“. Izvještavanje novinara je faktografsko sa izjavama onih koji primaju pomoć.

Srpskainfo - prema kome je bio pozitivan od strane OCD koja se pojavljuje

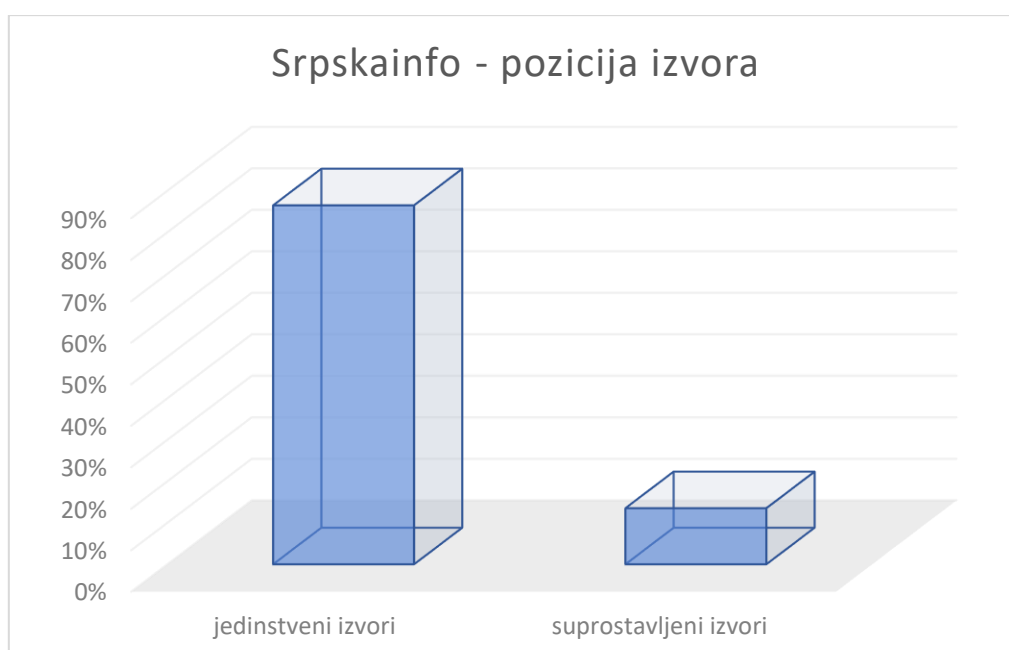

	Prema kome je bio pozitivan od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	12
2	Obični građani	9
3	Policija	2
4	Međunarodna zajednica	1
5	Politikar ili politika opozicije	1
6	Ostalo	1
7	Zakon o posebnom registru...	0
	Total	26

Što se tiče izvora, dominantno je bio jedan izvor (57%), zatim dva (18%). Izvori su uglavnom bili jedinstveni, pogotovo kada se sadržaj odnosio na humanitarne akcije i organizaciju događaja. Nešto više izvora imamo kada se razmatraju teme iz unutrašnje i spoljne politike, društvenih pojava, a ovdje su se pojavljivali i [suprotstavljeni](#) izvori, pa tako u tekstu “Dilema duga 3 decenije: [SAD \(ni\)su NEPRIJATELJ Republike Srpske](#)”, Srećko Đukić, bivši karijerni diplomata, tvrdi: „...Ne znam zašto bi SAD bile neprijatelj Republike Srpske. Taj narativ u diplomatiji, prijatelji/neprijatelji, nikako ne stoji. Stavovi mogu da se razilaze, ali podsjetimo se da u krštenici Republike Srpske piše da su njenom rođenju svjedočile SAD“. Sa druge strane Srđan Perišić, prof. geopolitike, ističe: „...Što se tiče BiH i Republike Srpske, zapadni faktor je taj koji je svih 28 godina od potpisivanja Dejtonskog sporazuma bio glavni koji je prenosio nadležnosti Srpske, smanjivao njen ustavni i politički kapacitet. Zapad ruši Republiku Srpsku, odnosno SAD kao njihov predvodnik. Oni su naš geopolitički neprijatelj.“

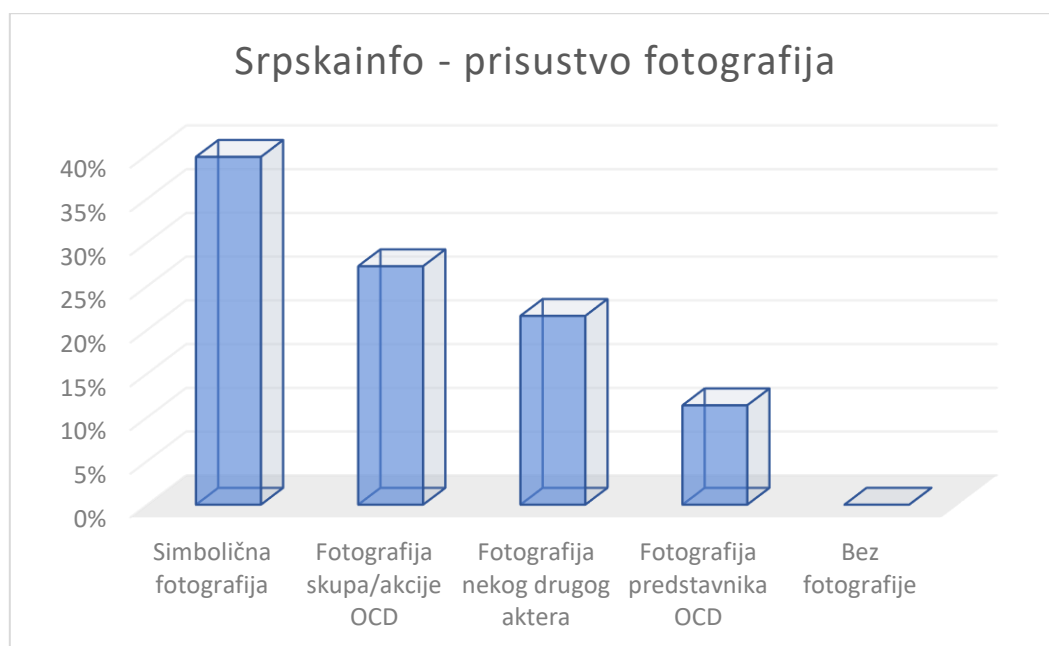
	Izvori	Frekvencija
1	jedan	42
2	dva	13
3	četiri	9
4	tri	8
5	više od četiri	2
	Total	74

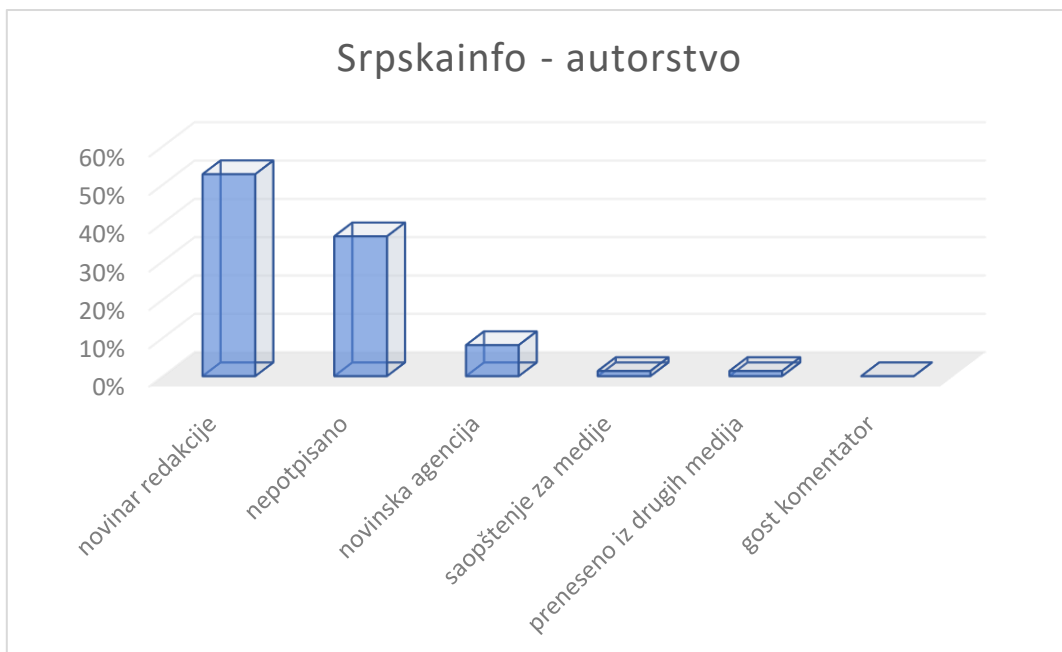
	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	64
2	suprostavljani izvori	10
	Total	74

Svi novinarski sadržaji su imali fotografije, a značajan broj je imao dvije i više fotografija. Fotografije su najčešće bile simboličke (40%). Kada su dvije i više fotografija, tada je jedna simbolička, a zatim fotografija skupa ili predstavnika OCD-a.

Novinarski sadržaji su u 53% slučajeva produkti novinara redakcije. Međutim 38% medijskog sadržaja je nepotpisano, odnosno piše Srpskainfo, iako je vidljivo iz teksta da je preuzet od nekog drugog medija (Avaz, Klix, Nezavisne novine...). U 8 posto slučajeva je novinska agencija izvor medijskog sadržaja.

	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Simbolična fotografija	35
2	Fotografija skupa/akcije OCD	24
3	Fotografija nekog drugog aktera	19
4	Fotografija predstavnika OCD	10
5	Bez fotografije	0
	Total	88

	Autorstvo	Frekvencija
1	novinar redakcije	39
2	nepotpisano	27
3	novinska agencija	6
4	saopštenje za medije	1
5	preneseno iz drugih medija	1
6	gost komentator	0
	Total	74

Na osnovu monitoringa web-portala Srpska info vidljivo je da je redakciji značajno da budu aktuelni i da redovno izlaze novi sadržaji. Naslovi su provocirajući, ponekad na granici tabloidnosti, a u svrhu privlačenja pažnje i otvaranja sadržaja. Jednu temu obrađuju na više načina i ona se pojavljuje u formi vijesti, izvještaja, komentara, a ako je tema emocionalno prožimajuća (npr.femicid), tada se intervjuišu predstavnici OCD-a, stručnjaci iz te oblasti u cilju produbljivanja tema i dobijanja odgovora.

Primjetna je [kritika politike vlasti](#) . Posebno novinarski narativ u tekstu o skupovima “Granica postoji” i “Branimo Srpsku”. „Iako se navedeni skupovi pokušavaju predstaviti kao 'spontani narodni bunt', nastao zbog, kako se navodi, napada na institucije Republike Srpske, više je nego primjetno da se na tim okupljanjima, gotovo isključivo, pojavljuju funkcioneri, članovi i pristalice vladajućih političkih partija“, komentariše novinar.

Osjeti se težnja za balansiranim pristupom prema svim akterima političke scene i da se kritikuju negativne pojave bez obzira na izvore. Međutim, kritika vlasti i ponašanja pojedinih njenih predstavnika, npr. predsjednika Republike Srpske [Milorada Dodika](#) ipak dominira, a uočava se i u komentaru Slobodana Šoje, historičara i diplomate, o sukobu Dodika sa administracijom SAD (1.11.2023.) kaže: „...Sukob sa SAD ili s njihovim ambasadorom je

zamišljen da narod, kojeg je uspio dovoljno zaglupiti, povjeruje da se Dodik bori za očuvanje Republike Srpske, koja je tobože u opasnosti. Pa je zato i on u opasnosti jer je, tobože, želi braniti“. Izbor sagovornika na ove teme govori da se biraju izvori koji nisu dio vladajućeg establišmenta ili njihovi simpatizeri. Ova kritika je suptilna i kada se obrađuju svakodnevne teme značajne za građane Srpske i BiH (cijene namjernica, iseljavanja, uvoz pšenice...) kojima je dosta vremena i medijskih sadržaja posvećeno.

Nezavisne novine (<https://www.nezavisne.com/>)

FOKUS NA SOCIJALNIM PITANJIMA

Nezavisne novine su od monitorisanih web-medija bile na drugom mjestu po broju objava o tematici organizacija i pojedinaca civilnog društva – 67. Ubjedljivo najprisutnija tema je bila *Društvena zbivanja i socijalna pitanja* (31). Razlog je što ovaj medij ima rubrike *Društvo* i *Gradovi* gdje su u velikoj mjeri kategorije koje se tiču ove problematike, a često i same NVO organizuju događaje i preduzimaju akcije na rješavanju ili razvijanju ove problematike. Takvi događaji su npr. bili humanitarne akcije za pomoć porodicama u teškoj materijalnoj situaciji; problemi sa kojima se susreću slijepo osobe ili osobe oboljele od raka; Festival nacionalnih manjina u Prnjavoru; donacije školama i zdravstvenim ustanovama; zapošljavanje osoba sa daunovim sindromom; razni kulturni događaji... 15 objava je bilo kategorisano u *Ostalo*. To su bile teme za koje nismo imali postavljene kategorije poput ekologije, zdravstvene zaštite, ali i zakona o medijima koji se priprema u Republici Srpskoj.

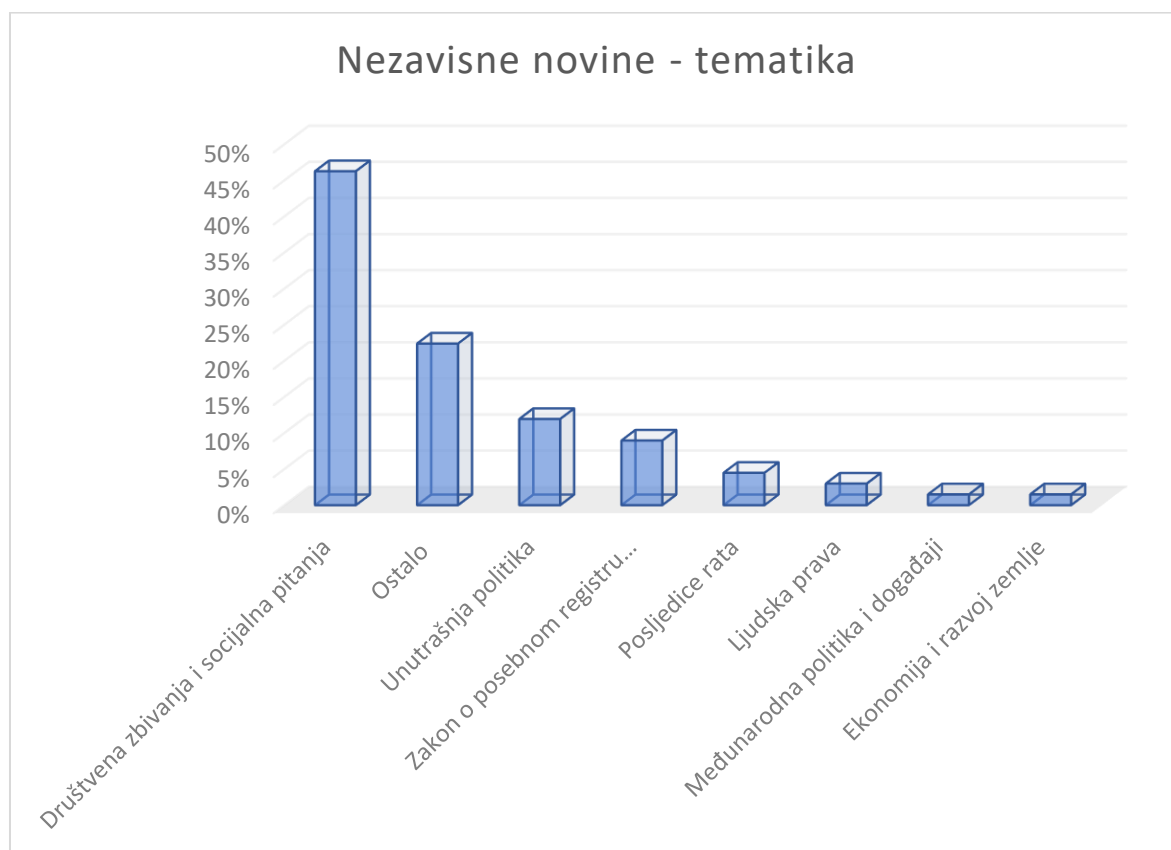
Zanimljivo je da je *unutrašnje politike*, kategorije koja dominira u medijima u Federaciji i kada su OCD u pitanju, bilo samo osam puta. Nezavisne novine uglavnom ne posvećuju (veliku) pažnju kritikama vlasti, odnosno njihovih političkih poteza. Međutim, bilo je šest medijskih sadržaja koji su se ticali Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, koji kontekstualno ima izuzetno snažne političke elemente. [Tako se 23.10. objavljuje izvještaj](#), u kojem Helsinški parlament građana Banjaluka obavještava da je policija zabranila protestnu šetnju, koja je trebala biti 24. oktobra u Banjaluci, a koja je planirana povodom javne rasprave o navedenom zakonu.

"Protiv usvajanja ovog Nacrta zakona je više organizacija civilnog društva i tražimo njegovo potpuno povlačenje iz zakonske procedure jer je restriktivan, nedemokratski, guši pravo na aktivizam, slobodu govora i djelovanja, slobodu udruživanja itd.", kazali su iz Helsinškog parlamenta građana Banjaluka. „Ograničavanjem slobode udruživanja i djelovanja ograničavaju nama, građanima/ka da utičemo na politike koje nas se tiču, iskazujemo slaganje ili neslaganje, kritiku ili pohvalu, mijenjamo i unapređujemo društvo i sistem u kojem živimo“, zaključili su iz ove organizacije.

Aleksandar Žolja, predsjednik Helsinškog parlamenta građana, Nezavisnim je rekao da se od protesta neće odustati, i da će učesnici pojedinačno i u manjim grupicama prošetati do skupštine, gdje će biti održana rasprava. "Ovo što su uradili je samo još jedan argument da se sve bojkotuje. Pokazuje se ono što smo tvrdili otpočetka, da oni nisu ni zainteresovani da čuju šta građani misle", rekao je on.

Ovaj izvještaj je praktično ima motiv u [saopštenju Helsinškog Parlamenta građana](#) koji je kroz saopštenje za medije (koje je takođe novinarski obrađeno i potpisano) izrazio protest zbog zabrane. Sutradan, Nezavisne su [ispratile i protestni skup](#). Imamo i video sa odličnim zvukom i slikom (mobitelom) i titlovan. U kompoziciji teksta i videa vrlo jasno i opširno. Pa zbog toga statistički bilježimo i pozitivan novinarski stav/uklon oko pokrivanja ovog događaja.

Iako ne u istom izvještaju, imali smo i drugu stranu ovog problema. Objavljena je [vijest sa naloga Milorada Dodika](#) na "X"-u da vlasti Srpske "nemaju namjeru da onemoguće rad nevladinih organizacija, da ih sprečavaju i bilo koga proganjaju". On je istakao da vlasti od NVO sektora "traže da, kao i drugi subjekti koji to moraju, uz izvještaje dostavljaju i podatke o svom poslovanju i radu".

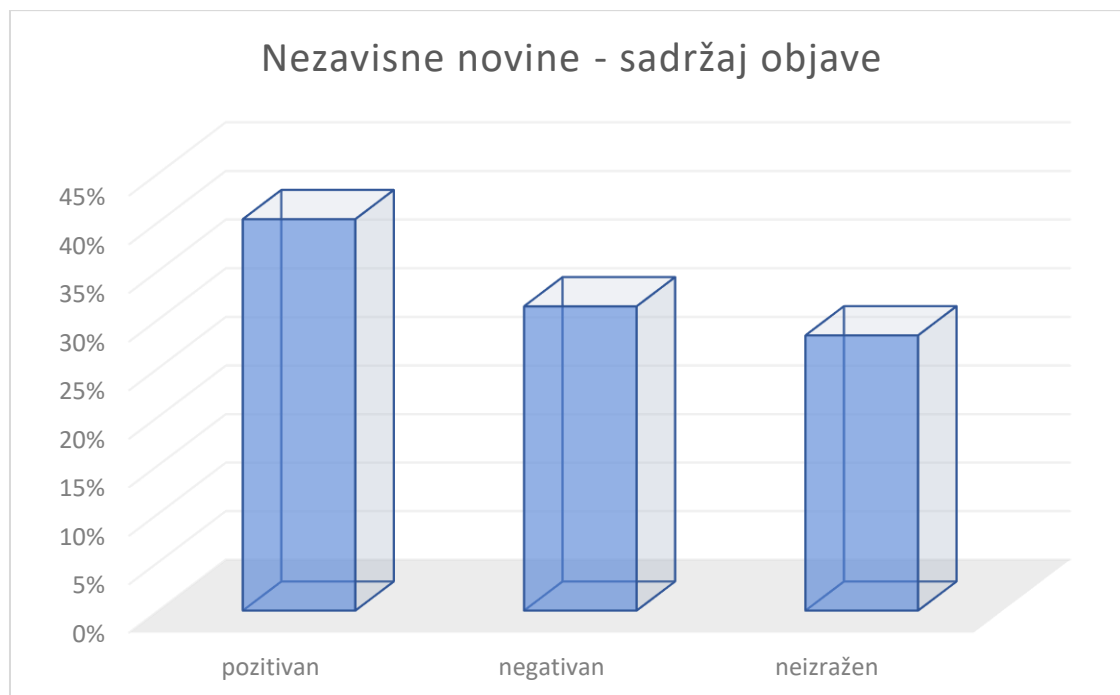
	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	31
2	Ostalo	15
3	Unutrašnja politika	8

4	Zakon o posebnom registru...	6
5	Posljedice rata	3
6	Ljudska prava	2
7	Međunarodna politika i događaji	1
8	Ekonomija i razvoj zemlje	1
	Total	67

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ostalo	1
2	Nacionalne manjine	1
3	Ženska prava	0
4	LGBTQ	0
	Total	2

Uglavnom pozitivan sadržaj

Blizu 40 posto sadržaja u tekstovima u kojima se pojavljuju OCD je pozitivan, što je u skladu sa nastojanjima medija da se prostor posveti projektima i rezultatima koji jačaju odnose nacionalnih manjina i većinskog stanovništva, dodjeljuju humanitarnu pomoć, grade kuće socijalno ugroženim, organizuju skupove koji promovišu kulturu ili običaje lokalnog stanovništva... Negativni sadržaji su uglavnom bili vezani za postupke vlasti, pogotovo na zakonodavnom polju te priče koje ukazuju na težak položaj teško oboljelih, nasilja prema ženama i vršnjačkog nasilja...

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	pozitivan	27
2	negativan	21
3	neizražen	19
	Total	67

66 različitih organizacija i aktivista u monitorisanom periodu

Organizacije civilnog društva i njihovi aktivisti su se u monitorisanom periodu pojavili 93 puta u 67 medijskih sadržaja dok su nezavisni analitičari, iza kojih ne stoji organizacija, se pojavili samo tri puta. Ovo pokazuje, za razliku o TV medija, da Nezavisne novine ne gaje stilove gdje pojedinci, stručnjaci i i analitičari, budu izvor informacija. Prije svega to pokazuje redakcijsku strategiju pokrivanja događaja - „NVO-u NVO-vska“, a o širokoj lepezi političkih događaja treba da govore političari, a ne NVO i nezavisni analitičari. Taj koncept je sklonio NVO možda sa tema koje su na *home page*, ali su zato pažljivijem čitaocu koji se duže zadržava na stranici, teme u kojima učestvuje NVO izuzetno prisutne, prije svega kvantitativno.

No, zato je izuzetno veliki broj nevladinih organizacija čiji se aktivitet prati. I to većinski tako što su one direktni subjekt objave (60), a ne samo jedan od izvora informacija. Ono po čemu su Nezavisne još karakteristične je što daju prostor svim vrstama OCD. Kako onim tzv. demokratske profilijencije koje se bore za demokratizaciju društva i imaju prozapadne stavove, tako i udruženjima koje se bave humanitarnim aktivnostima, ali i organizacijama koje se finansiraju iz budžeta, ili koje su bliske političkim aktivnostima vlasti u RS. Tome najbolje svjedoči podatak da su dvije prvoplasirane organizacije, sa najviše pojavljivanja (po 5), Helsinški parlament građana Banja Luka i Boračka organizacija Republike Srpske (BORS). Prvi su bili u izvještajima koji su tretirali protivljenje Nacrtu zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, a drugi su se provlačili kroz teme poboljšanja prava boraca. Iako je ova organizacija na RTRS bila korištena veoma često kao organizacija koja daje podršku vlasti RS, u Nezavisnim novinama je fokus bio više na socijalnim pitanjima boračke kategorije i procesualnom funkcinisanju organizacije.

Pogled na listu organizacija pokazuje da su bile najprisutnije one koje se bave osobama sa invaliditetom, sa teškim bolestima, nacionalnim manjinama kao i humanitarnim organizacijama. To se svakako odrazilo na rezultat u varijabli tematike gdje jesu ubjedljivo najprisutniji društveni događaji i socijalna pitanja.

Preko 80 posto organizacija je iz Republike Srpske, ali je pažnja posvećivana i događajima i organizacijama koje djeluju i u Federaciji BiH.

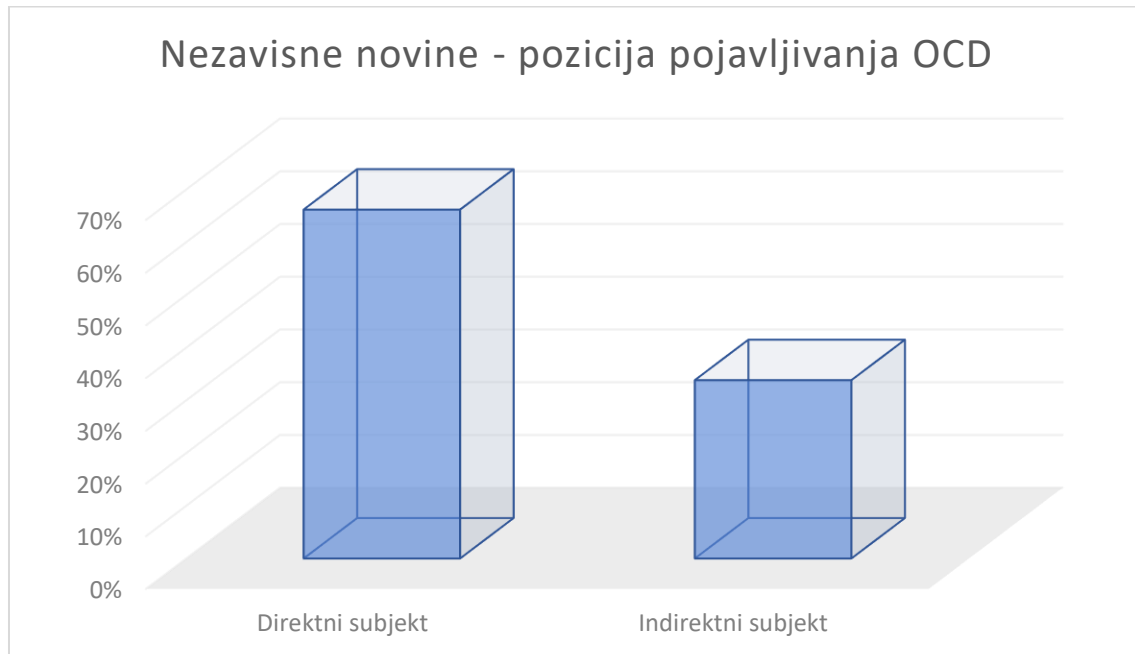
Nezavisne novine	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procent
Helsinški parlament građana B. Luka	5	5.21%	4	80.00%	1	20.00%
Boračka organizacija Republike Srpske (BORS)	5	5.21%		0.00%	5	100.00%
Banja lučki centar za ljudska prava	4	4.17%	3	75.00%	1	25.00%

Organizacija amputiraca "Udas"	3	3.13%	2	66.67%	1	33.33%
BH novinari	3	3.13%	2	66.67%	1	33.33%
SUBNOR	2	2.08%		0.00%	2	100.00%
Fondacija "Srpska kuća"	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Savez nacionalnih manjina grada Prnjavora	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Udruženje "Romska djevojka - Romani ćej"	2	2.08%	1	50.00%	1	50.00%
Udruženje oboljelih od malignih bolesti istočne Hercegovine "Vjera, luča, nada"	2	2.08%	2	100.00%		0.00%
Udruženje Poljaka Banjaluka	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
HKD Napredak	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Obraduj nekoga"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Helsinški odbor za ljudska prava	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Savez slijepih Republike Srpske	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje slijepih Kantona Sarajevo	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Planinarsko-ekološko društvo "Acer"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Ronilački klub Mostar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruga Lađari	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Planinarsko društvo Prenj	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Klub novinara Banja Luka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Emmaus	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Crveni krst Doboj	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana "Nada", Trebinje	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Caritas	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Savjet za štampu i online medije	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje pčelara sa invaliditetom i žena "Pčelica"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Kolo Srpskih sestara	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Media centar Sarajevo	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Društvo novinara BiH	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Klub novinara Banja Luka	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje žena "Tkanica"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Daun sindrom centar Banjaluka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Servis centar "Dajte nam šansu - Zvezdice"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
SPKD "Prosvjeta" Kozarska Dubica	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Internacionalni centar "Zajedno"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Gradsko udruženje penzionera	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Centar za životnu sredinu	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Crveni križ Sanski Most	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Drago Vuković, sociolog	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Ljiljana Smiljanić, novinarka	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Siniša Vukelić, novinar	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje Poljaka "Boleslawiec"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%

Udruženja Čeha "Česka beseda"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Omladinski centar Prnjavor	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje žena žrtava rata RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Savez logoraša RS	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Nanićevi Bužimljani"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Nebojša Tojagić, politički analitičar	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Kulturno društvo "Brdo", Kranj	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženja gardista Prve motorizovane gardijske brigade	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženja boraca Druge krajiške brigade	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Obraduj nekog"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje građana "Ruke"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
UG „M'UDAR“	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Centar za životnu sredinu	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Transparency International BiH	1	1.04%	1	100.00%		
Fondacija Udružene žene	1	1.04%	1	100.00%		
Kuća ljudskih prava Banja Luka	1	1.04%	1	100.00%		
UG „Zdravo da ste“	1	1.04%	1	100.00%		
Udruženje hematologa RS	1	1.04%			1	100.00%
Mirjana Čeko, sociologinja	1	1.04%			1	100.00%
Inicijativa "Život na uglju"	1	1.04%			1	100.00%
Udruženje penzionera Prnjavor	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Nebojša Tojagić, politički analitičar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Đorđe Vujatović, novinar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Moto klub "Noćni vukovi"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Klub ekstremnih sportova "Kondor" Sanski Most	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje osoba oboljelih od dijabetesa "DIABETno1"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Politikolog"	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Udruženje dijabetičara grada Prijedora	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Fondacija "Second"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Udruženje građana "Buđenje" Maslovar	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
KUD "Brio-Rudar" Maslovar	1	1.04%		0.00%	1	100.00%
Humanitarna organizacija "Mali anđeo"	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Savez žena oboljelih od karcinoma dojke „Iskra“	1	1.04%	1	100.00%		0.00%
Total	96		60		36	

OCD su većinski direktni subjekt događaja

Procentualni rezultat pokazuje da je 70 posto pojavljivanja OCD kao direktnog subjekta, odnosno da su organizacije glavni „junaci“ priče.

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktni subjekt	45
2	Indirektni subjekt	23
	Total	68

I način pojavljenja OCD u mediju potvrđuje statistiku direktnog subjekta, odnosno činjenicu da su NVO bile u zasebnim pričama. Čak jedna trećina objava su izvještaji ili vijesti o održanim događajima, bilo od vlastitih novinara ili agencijske. Potom je relativno veliki broj saopštenja za medije iz OCD (13). Ovo pokazuje proaktivni pristup civilnog sektora jer očigledno skoro 90 posto objavljenih sadržaja rezultat je njihovih kanala komunikacije. U značajno manjem broju, tek 10 posto su bili izvještaji gdje NVO ili nezavisni aktivisti komentarišu događaje, bilo samostalno ili u okviru tekstova sa više izvora.

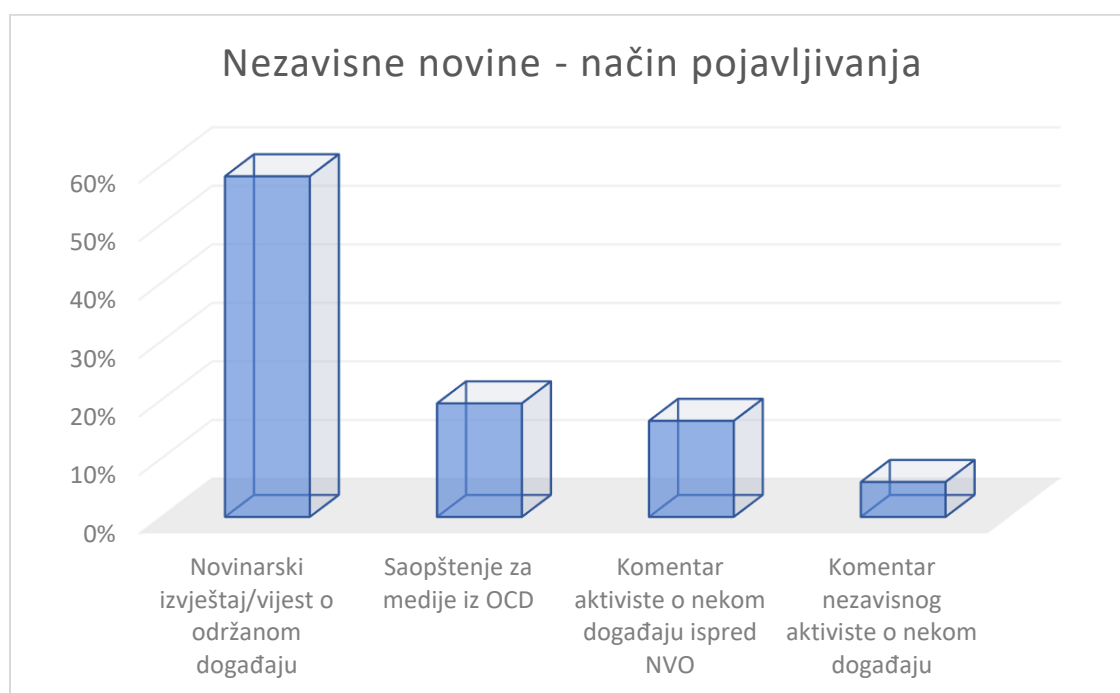
Međutim, zabilježili smo i tri puta tekstove koji su potpisani kao *Promocija*, i koji vjerovatno imaju marketinške elemente. Riječ je o tekstovima koji su u novinarskoj formi izvještaja sa više izvora i gdje se promotivni element samo blago vidi jer dominira informativni. Iz naslova se vidi o čemu se radi:

[UniCredit banka Banja Luka i Savez „Iskra“ obilježili mjesec borbe protiv karcinoma dojke.](#)

[Pomoć najmlađima: Mozart donirao 1.000 kašica Javnoj kuhinji za bebe](#)

Budi kao Mirela, Ilma i SARA: Volonteri pokreta Let's do It zasadili 1.500 sadnica

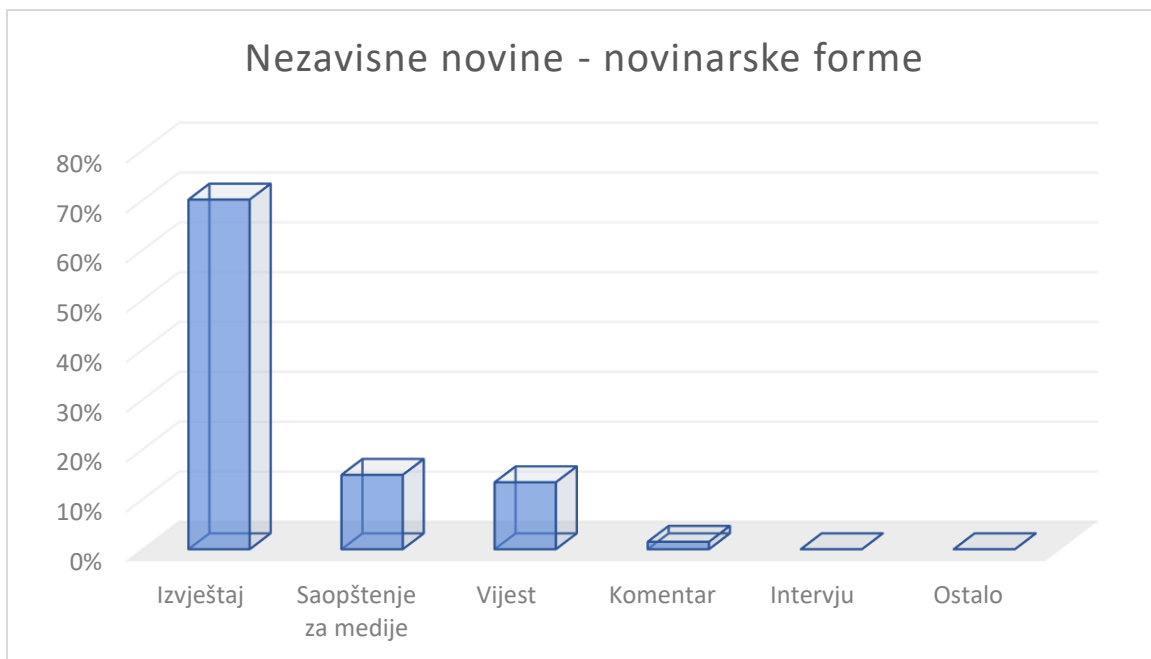
Ono što je problematično, izvještaji su u rubrici *Društvo* gdje se svakako objavljuju slični izvještaji, mada možda za nijansu kraći, koje su pokrili novinari medija. NVO koje u budžetu obezbijede pare za promociju mimo društvenih mreža, plaćanjem objava portala u informativnim rubrikama narušavaju napore organizacija koje kroz klasični PR, slanjem saopštenja i lobiranjem za objavu, nastoje da novinarski zainteresuju novinare i urednike za pokrivanje njihovih događaja. Doduše, u ova tri teksta u dva slučaja smo imali i komercijalne firme koje su saradnjom sa NVO nastojale da svoje društveno-odgovorno poslovanje ubace u medije.

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	39
2	Saopštenje za medije iz OCD	13
3	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime NVO	11
4	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	4
	Total	67

Izveštaj, najzastupljenija novinarska forma

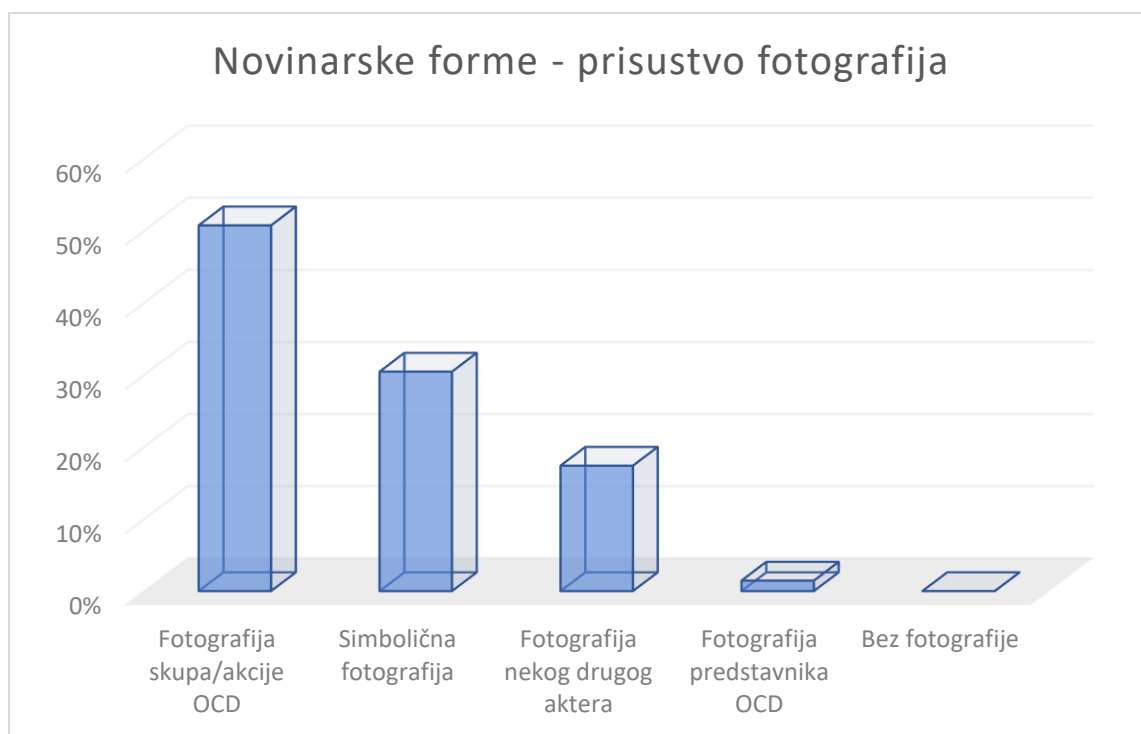
Aktivnosti OCD Nezavisne novine su pokrivala najčešće kroz novinarske izvještaje, 68 posto, a zatim kroz saopštenja za štampu koja su dobijena od strane organizacija. Vijesti, bilo agencijskih, nepotpisanih i vlastito napisanih, je bilo 11 posto.

	Novinarske forme	Frekvencija
1	Izvještaj	47
2	Saopštenje za medije	10
3	Vijest	9
4	Komentar	1
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	67

Najveći broj fotografija su sa samog događaja

Najveći broj fotografija, gotovo 50 posto, su bile sa događaja koji organizuje ili na kojem prisustvuje neka NVO, što je i logično, jer su OCD upravo bile zastupljene u mediju kroz događaje koje organizuju ili na njima učestvuju. Bilo je dosta i tzv. simboličnih fotografija koje mediji često upotrebljavaju kada nemaju sliku sa samog događaja poput, npr, sudskog čekića kada se govori o pravosuđu. No ono što je začuđujuće, samo jednom smo imali fotografiju predstavnika OCD, čak i ako je glavni govornik u tekstu. Isto kao da se štiti (krije) njihov vizuelni identitet. Doduše, neki od aktera su bili na fotografijama sa samog događaja, ali uz više ljudi koji su prisustvovali.

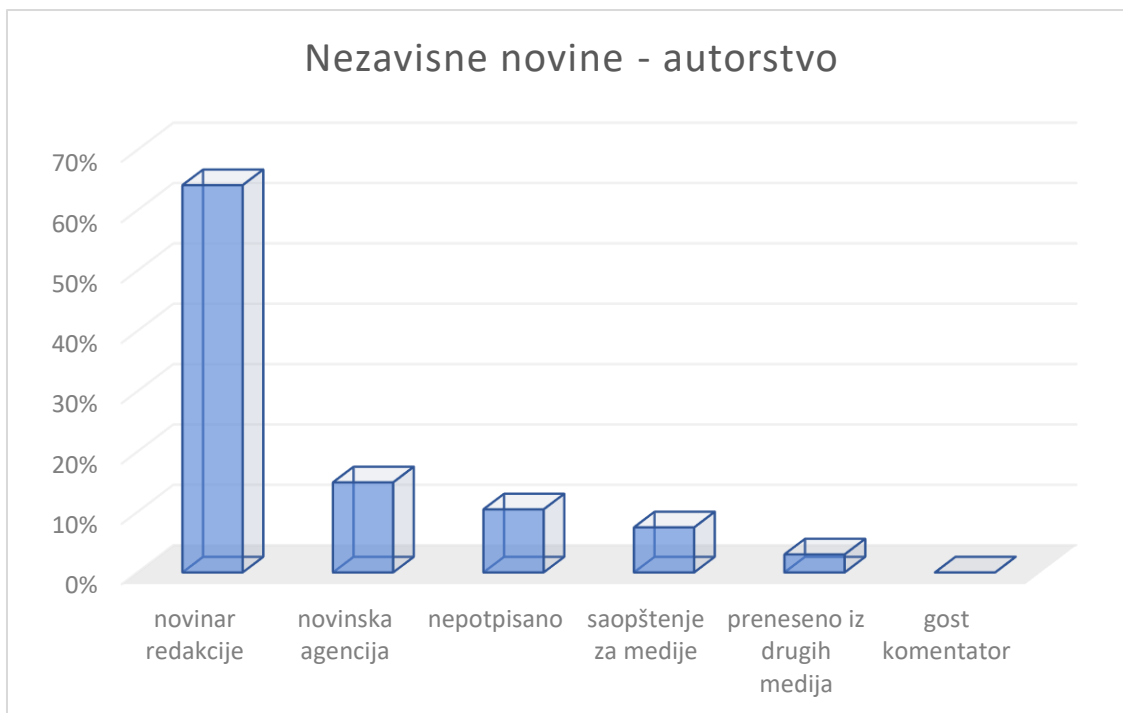

	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Fotografija skupa/akcije OCD	35
2	Simbolična fotografija	21
3	Fotografija nekog drugog aktera	12
4	Fotografija predstavnika OCD	1
5	Bez fotografije	0
	Total	69

Novinari redakcije najčešći autori tekstova

Preko 70 posto tekstova (43) su napravljeni od strane novinara redakcije, odnosno potpisani su imenom i prezimenom. 10 puta su bile navedene agencije, 7 puta je bilo nepotpisano, a pet puta da je saopštenje OCD. Dva puta su tekstovi preneseni iz drugih medija, a veoma je zanimljiv tekst iz „Glasa Srpske“, koji je u vlasništvu Nezavisnih novina - [Hoće li SNSD promijeniti ime.](#) Politički analitičar Nebojša Tojagić kaže za „Glas“ kako vjeruje da bi rebrandiranje SNSD-a bilo dobar potez za pomenutu stranku. Smatra da promjena imena ima smisla i zbog toga što se SNSD značajno transformisao u odnosu na svoje početke.

"Socijaldemokratija, koju nose u imenu, nije više u prvom planu. SNSD je otišao nekim drugim putem, skrenuo značajno udesno", poručio je Tojagić ali i konstatovao da ideologija na našim prostorima odavno nije kriterijum na osnovu koga će se neko opredijeliti da glasa za neku političku partiju.

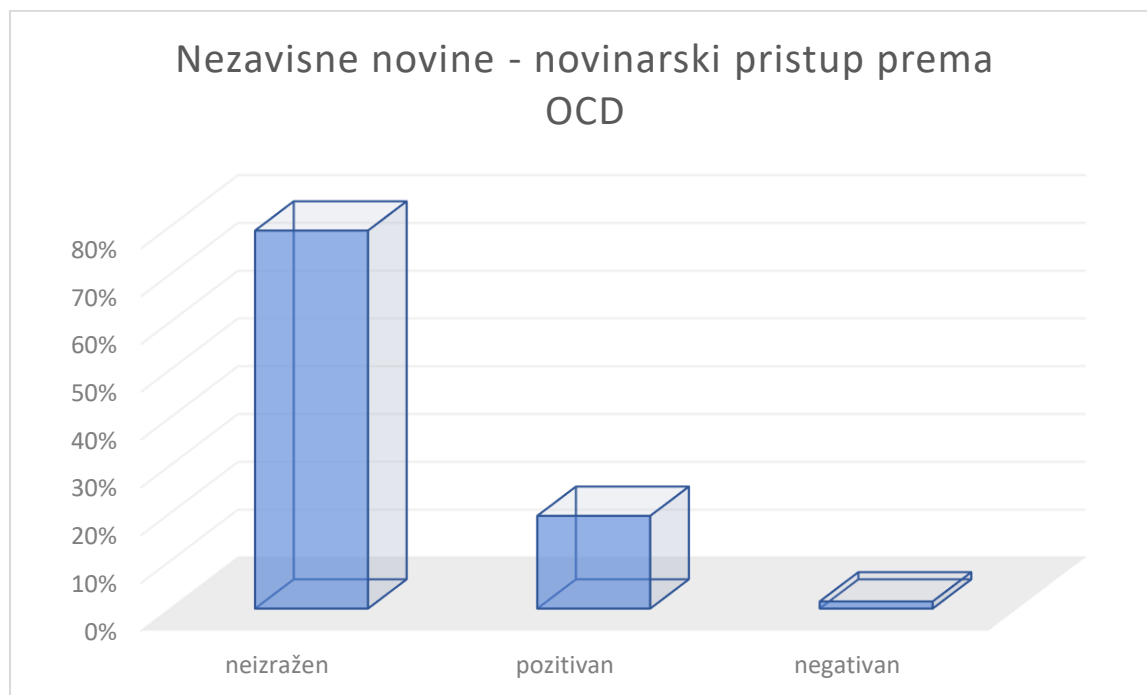
	Autorstvo	Frekvencija
1	novinar redakcije	43
2	novinska agencija	10
3	nepotpisano	7
4	saopštenje za medije	5
5	preneseno iz drugih medija	2
6	gost komentator	0
	Total	67

Neutralan novinarski stav prema aktivnostima NVO

Nezavisne novine imaju dominantno neutralan pristup prema praćenim organizacijama, 75 posto. Bilo je i pozitivnih uklona/novinarskih stavova, gotovo 25 posto. Klasičan primjer je protest NVO organizacija protiv usvajanja nacrta Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija kada je izvještaj napravljen multimedijски. Pored kraće informacije imali smo kompletne audio-vizuelne izjave glavnih govornika sa protesta sa kvalitetnim zvukom. Ostali pozitivni ukloni su bili uglavnom izvještaji sa skupova NVO, prije svega koji tretiraju bolesne i socijalno ugrožene, gdje su veliki prostor dobili, ali besplatno za razliku od promotivnih tekstova, predstavnici NVO i gdje je jasno naglašen njihov aktivitet kao dobrobit za društvo.

No, imali smo i jedan negativan uklon prema NVO. Radi se o [vijesti „da je u Bosanskoj Krupi od strane Bošnjaka „obilježena bitka 'Mostobran 94' uz povike 'Tekbir - Alahu ekber!' ...](#) A bošnjačka udruženja proistekla iz prethodnog rata organizovala su juče 'marš mira' u mjestu Večići u opštini Kotor Varoš tokom kojeg su prodefilovali u maskirnim uniformama uz ratna obilježja. Snimci i fotografije iz Bosanske Krupe objavljeni su na Facebook stranici Udruženja

'Nanićevi Bužimljani', a na njima se vidi nepregledna kolona uniformisanih mladih ljudi i djece, kao i nekadašnjih pripadnika Armije RBiH ogrnuti ratnim zastavama“, prenose Nezavisne novine tekst Glasa Srpske. Ovakva vijest ima za cilj da kod čitalaca, koji su većinom srpske nacionalnosti, izazove negativan odnos prema pomenutoj organizaciji, kao potencijalnim ratnim huškačima i ekstremistima.

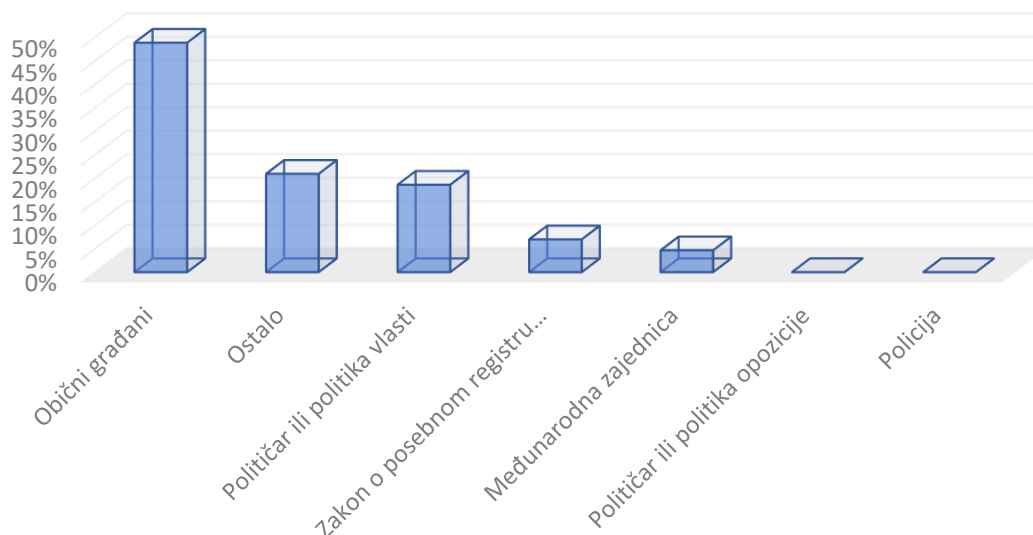
	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	53
2	Pozitivan	13
3	Negativan	1
	Total	67

Izjave OCD većinom na strani građana

Gotovo 50 posto izjava predstavnika OCD je pozitivno orijentisano prema običnim građanima, ili građanima koji pate, kako putem raznih humanitarnih akcija, tako i kroz kritiku zakona o medijima ili NVO, koji ne bi trebali da narušavaju građanske slobode. No, bilo je i osam tekstova gdje su NVO sudionici izražavali podršku vlasti. To je bilo najizraženije u tekstu agencije Srna u kojem [Moto klub "Noćni vukovi" najoštrije osuđuje](#) „hajku koja se već duže vremena vodi protiv predsjednika Republike Srpske Milorada Dodika i njegove porodice“. Motoristi poručuju da su bili i ostaju uz svog predsjednika.

"Želimo da i na ovaj način pružimo punu podršku našem predsjedniku, jer mu vjerujemo i znamo da on godinama radi sve u najboljem interesu naše otadžbine. Svima je potpuno jasno da predsjednik Dodik provodi politiku čuvanja i jačanja Republike Srpske i njene ustavnosti, što mi u potpunosti podržavamo, a što zapadnim silama očito ne odgovara", naglasili su iz Moto kluba "Noćni vukovi".

Nezavisne novine - prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje

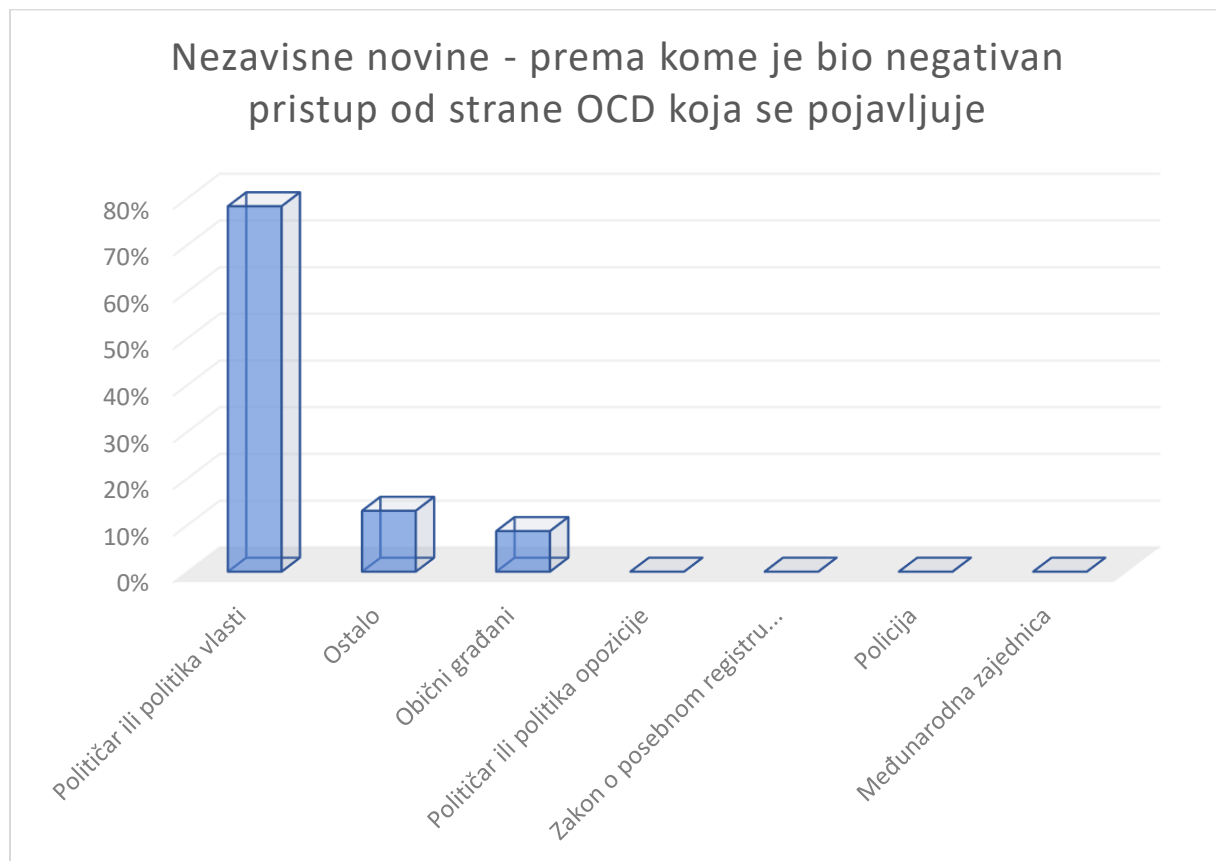
	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Obični građani	21
2	Ostalo	9
3	Političar ili politika vlasti	8
4	Zakon o posebnom registru...	3
5	Međunarodna zajednica	2
6	Političar ili politika opozicije	0
7	Policija	0
	Total	43

Vlast se najviše kritikuje

Izjava koje kritikuju razne aktere i postupke je brojčano manje od pozitivnih stavova prema akterima društvene zbilje. A glavna kritika okrenuta je prema vlasti. Na početku izvještaja smo opisali neke kritike vlasti oko spornog zakona o NVO, ali bilo je i izvještaja koji su potencirali i druge probleme izmijene zakonske legislative koje vodi vlast.

[U izvještaju sa skupa medijskih organizacija iz BiH i relevantnih evropskih gostiju](#), predstavnik Article 19, Maksim Popović je rekao da ukoliko bude usvojen Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija, koji je u NSRS krajem septembra prošao prvo čitanje, njime će se, kako je rekao Popović, značajno ograničiti rad nevladinih organizacija ali i medija jer dosta medijskih kuća su registrovane kao nevladine organizacije. U velikom izvještaju sa ovog skupa, kritikovana su nastojanja za usvajanje ovog zakona i Zakona o medijima. Učesnici su pozvali na hitno povlačenje ova dva zakona.

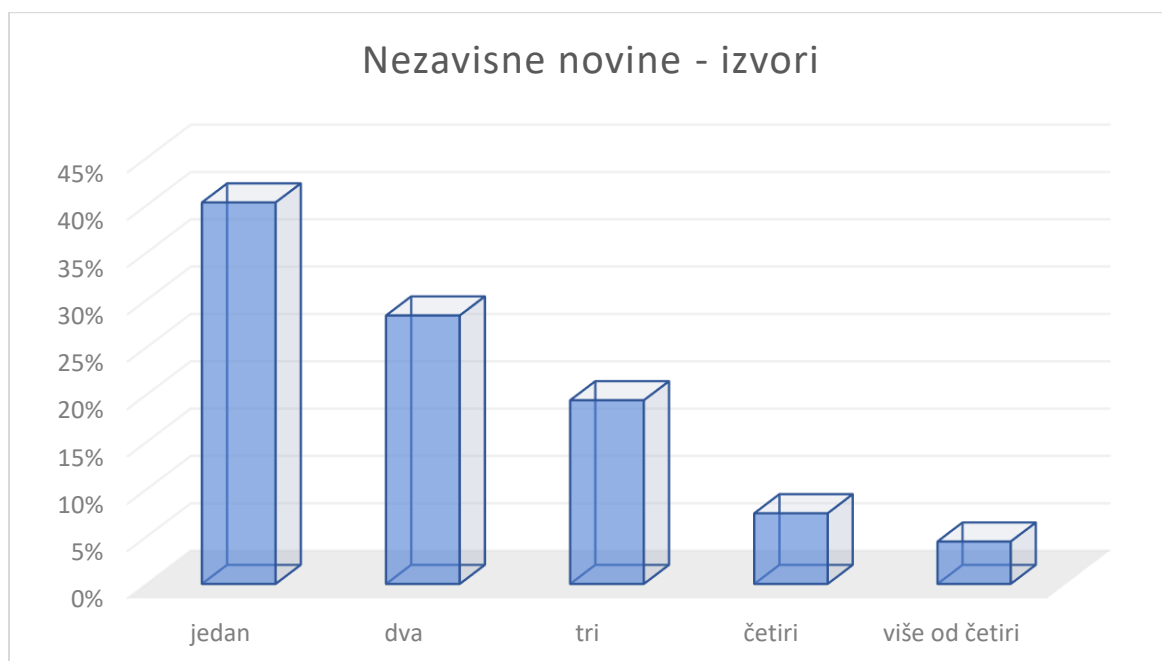
Pored iznesenih kritika vlasti u kontekstu nacrtu Zakona o registru neprofitnih organizacija, kritike su bile usmjerene prema resornim organima vlasti u cilju potrebe za većom podrškom bolesnim i socijalno ugroženim.

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	18
2	Ostalo	3
3	Obični građani	2
4	Politikar ili politika opozicije	0
5	Zakon o posebnom registru...	0
6	Policija	0
7	Međunarodna zajednica	0
	Total	23

Većinom jedan izvor u objavama

Gotovo 40 posto tekstova ima jedan izvor, što je, barem teorijski, neprihvatljivo za medije. To su uglavnom bila saopštenja za medije iz OCD, koja inače svojom strukturom i sadržinom jesu takva. Ali je bilo i vijesti, pa čak i izvještaja gdje smo mogli vidjeti samo jedan izvor. Uglavnom, forma je - održan događaj, i izjava jednog predstavnika OCD.

	Izvori	Frekvencija
1	Jedan	27
2	Dva	19
3	Tri	13
4	Četiri	5
5	više od četiri	3
	Total	67

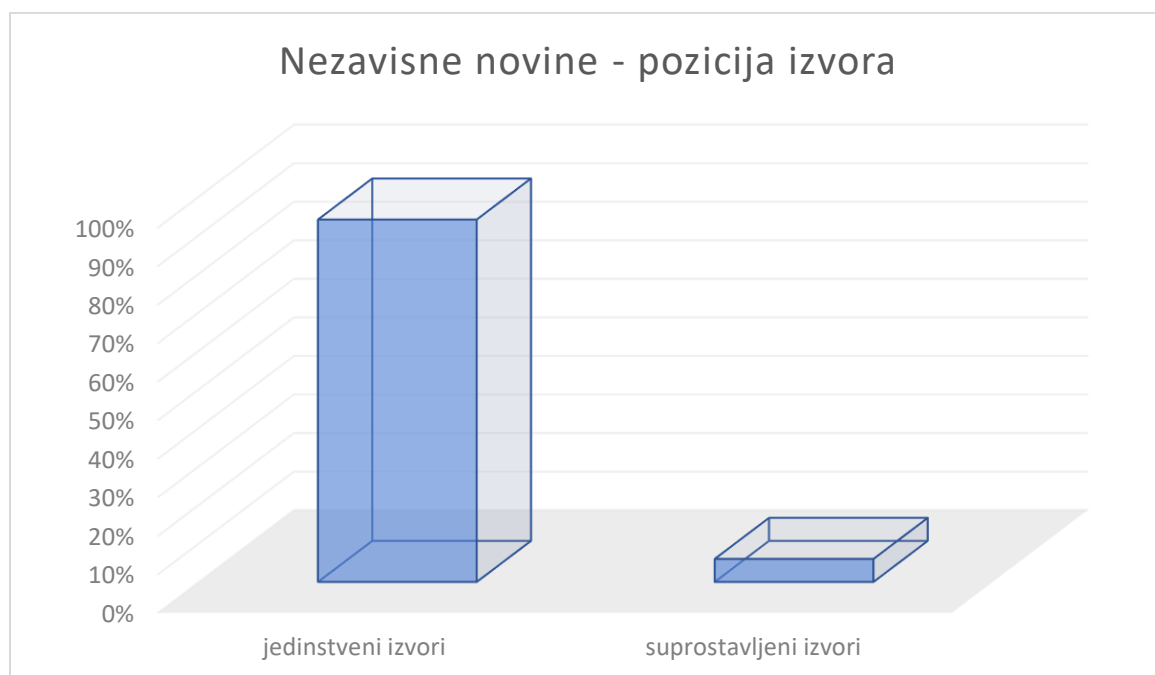
Suprotstavljeni izvori, odnosno izvori sa različitim gledištima na problem, su u Nezavisnim novinama, barem kada je ova problematika u pitanju, veoma rijetki. Samo 4 sadržaja sa suprotstavljenim izvorima od 67 zabilježenih. Međutim, jedna tema je obrađena uz korištenje suprotstavljenih izvora kako u zasebnom tekstu, tako i u kontinuitetu tekstova koji obrađuju tu temu. Radi se o inicijativi Banjalučkog centra za ljudska prava da se svima [omogućí besplatan pristup Službenom listu](#).

"Opšti interes se ne ostvaruje na potpun način, jer je sadržaj dostupan samo licima koja imaju zaključen ugovor sa Javnom ustanovom 'Službeni glasnik RS' i koji plaćaju određen novčani iznos kako bi imali pristup. A da bi građani mogli da se pridržavaju propisa koji se na njih odnose, potrebno je da i budu upoznati sa njihovom sadržinom, ali nažalost, većina nema novca da to plati", navodi predsjednik centra Dejan Lučka. Pored advokata, koji je na sličnoj liniji razmišljanja, imamo i drugu stranu. Miloš Lukić, v.d. direktora "Službenog glasnika RS", kazao je da razumije inicijativu, ali da postoje problemi. Da bi se sprovedla pomenuta inicijativa, Lukić napominje da je potrebno promijeniti niz internih procedura u "Službenom glasniku" pa i sam Zakon o objavljivanju zakona i drugih propisa RS. On je ovom prilikom podsjetio i na činjenicu da se "Službeni glasnik RS" u odnosu na ostala službena glasila u regiji ne finansira iz budžeta Srpske, već je u potpunosti samofinansirajući, te da od godišnjih pretplata ostvaruju prihod od oko 900.000 KM.

Sa druge strane, ministar pravde RS i potpredsjednik Vlade Miloš Bukejlović nije želio da komentariše ovu ideju za Nezavisne novine. Kratko je poručio da ništa u vezi sa "Službenim glasnikom" nije u nadležnosti Ministarstva, te da ima pozvanijih od njega za iznošenje stava po ovom pitanju.

Ipak, isti dan, ali nešto kasnije dobijen je i stav Vlade RS u ovom pitanju te je napravljen [novi izvještaj](#) gdje opet, pored NVO, imamo i drugu stranu, Vladu RS.

Nezavisne novine na kraju teksta navode i da je ovu inicijativu, pored Banjalučkog centra za ljudska prava 2020. godine, pokrenuo i Centar za životnu sredinu Banjaluka, advokat Dario Sandić, Helsinški parlament građana i druge NVO.

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	63
2	suprotstavljeni izvori	4
	Total	67

Buka (<https://6yka.com/>)

KONTINUIRANA OSUDA ZAKONA O NVO

Portal Buka je imao relativno malo tekstova koje su govorili o aktivnostima i problematici NVO, kao i tekstova koji su sadržavali izjave nezavisnih pojedinaca iz civilnog društva. Svega 28, što je možda neočekivano jer je i Buka nastala kao produkt nevladine organizacije. Međutim, tematika tih priloga je u značajnoj mjeri u sferi aktivističkog, prodemokratskog civilnog sektora koji se zalaže za promjene, ljudska prava i demokratske procese. Tako su teme oko nacrtu Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS najbrojnije, sedam puta. 24.10. prvo je objavljen poziv iz Helsinškog parlamenta građana Banja Luka na proteste povodom početka javne rasprave o Zakonu. No, vrlo brzo nakon toga objavljena je [informacija iz Helsinškog parlamenta građana](#) da je policija zabranila održavanje skupa, odnosno zakazanu protestnu šetnju, a u kojoj se kaže da ih to neće uplašiti te ističu šta potencijalni zakon ugrožava:

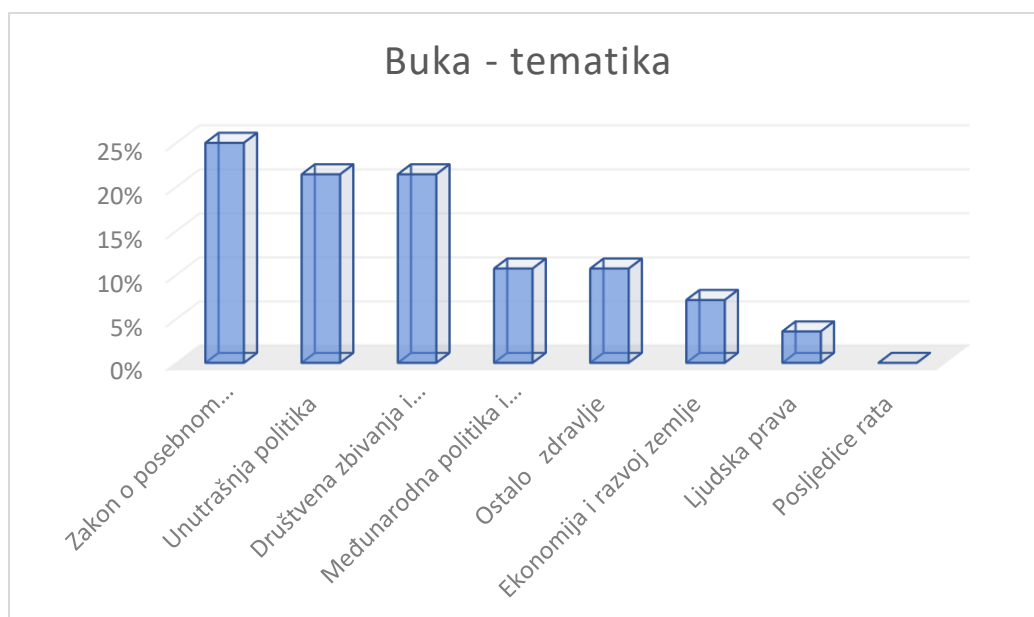
“Ograničavanjem slobode udruživanja i djelovanja ograničavaju nama, građanima/ka da

- utičemo na politike koje nas se tiču,
- iskazujemo slaganje ili neslaganje, kritiku ili pohvalu,
- mijenjamo i unapređujemo društvo i sistem u kojem živimo”.

Sutradan je ipak održan protest, doduše bez protestne šetnje, na Trgu Krajine u centru Banja Luke, što je Buka popratila na licu mjesta. [Izveštaj je fokusiran](#) u najvećoj mjeri na govoru predsjednika Helsinškog parlamenta građana Akejsandra Žolje.

"Ovo je targetiranje i omalovažavanje. Sama sentenca 'agenti stranog uticaja', koja je prvi put u našoj pravnoj legislativi ušla ovim nacrtom zakona, jeste diskriminatorna. Crta nam mete na čelo, tako da ćemo imati problem i same sigurnosti.", kaže Žolja.

U tekstu imamo i dva video inserta koji su veoma loše urađeni. Prvi, izjave pred novinarima organizatora. Glave su im odsječene (ne vidimo ko govori), mada je ton dobar. Vidimo samo mikrofone i nečije tijelo. Drugi, iz Skupštine RS, gdje je predat dokument u kojem se samo traži odbacivanje Zakona, takođe je odsječena glava govornika, a poslije pola minuta nestaje i slika i ton, mada se na plejeru vidi da ima 2,5 minute video snimka. Multimedijalnost nije postignuta.

	Tematika	Frekvencija
1	Zakon o posebnom registru...	7
2	Unutrašnja politika	6
3	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	6
4	Međunarodna politika i događaji	3
5	Ostalo	3
6	Ekonomija i razvoj zemlje	2
7	Ljudska prava	1
8	Posljedice rata	0
	Total	28

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	1
2	LGBTQ	0
3	Nacionalne manjine	0
4	Ostalo	0
	Total	1

Helsinški parlament i Transparency najprisutniji

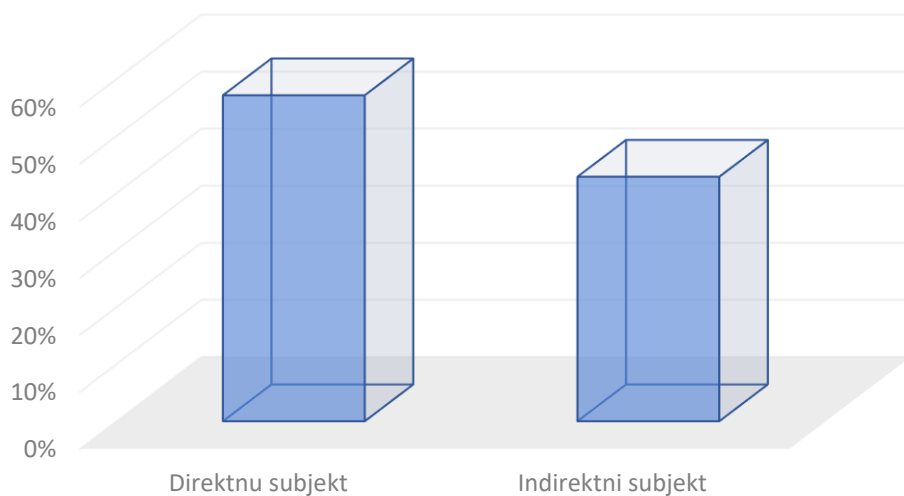
U tekstovima Buke, 44 puta su se pojavile OCD i četiri puta pojedinci - analitičari i sociolozi. Tri organizacije su imale po tri pojavljivanja – Helsinški parlament građana Banja Luka, kao voditelj protesta protiv Zakona o posebnom registru..., Transparency International BiH, prije svega zbog upozoravanja na korupciju i kritike vlasti i Unija udruženja poslodavaca RS, iznoseći protivljenje povećanju minimalne plate na 1050 KM. Sve druge organizacije su samo po jednom registrovane u ovom mediju.

Buka	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Helsinški parlament građana Banja Luka	3	6.25%	3	100.00%		0.00%
Transparency International BiH	3	6.25%	2	66.67%	1	33.33%
Unija poslodavaca RS	3	6.25%	1	33.33%	2	66.67%
Dražko Aćimović , politički analitičar	2	4.17%		0.00%	2	100.00%
Udruženje "Dignitet"	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Žena BiH"	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana „Stop mobbing“	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Centar civilnih inicijativa	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženja građana "DON"	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Krug 99	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Banjalučki centar za ljudska prava	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Centar za humanu politiku, Doboj	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Palestinske zajednice u BiH	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Igor Gavran, ekonomski analitičar	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Centar za razvojne evaluacije i društvena istraživanja	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Udruženje poslodavaca FBiH	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Superbrke" Banja Luka	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Eko BiH mreža	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Mreža Aarhus centara u BiH	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Mreža za zaštitu prirode u BiH	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Koalicija za zaštitu rijeka BiH	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
NGG Zaštitimo Mehorić Kakanj	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Čuvari Ozrena i regije Doboj	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Ozrenski studenac Sočkovac	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Srpsko građansko vijeće	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Mirjana Čeko, sociologinja	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Slađana Đaković, psihoterapeutkinja	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Pokret "Pravda za Davida"	1	2.08%		0.00%	1	100.00%

Udruženje Zeleni – Neretva Konjic	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje „Neretvica-pusti me da tečem“	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Fondacije Atelje za društvene promjene	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Centar za životnu sredinu	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
UG „Urdosa“	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Mreža udruženja „Moje pravo“ Tuzlanskog kantona	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Udruženje mladih “Izvor” Brčko	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
Organizacija SOS Bihać	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Neformalna grupa „Novinarke protiv nasilja prema ženama”.	1	2.08%	1	100.00%		0.00%
U.G. "Zašto ne"	1	2.08%		100.00%		0.00%
Udruženje BH novinari	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
BIRN	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Media Centar Sarajevo	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Sandi Dizdarević, stručnjak za sigurnost	1	2.08%		0.00%	1	100.00%
Total	48		28		20	

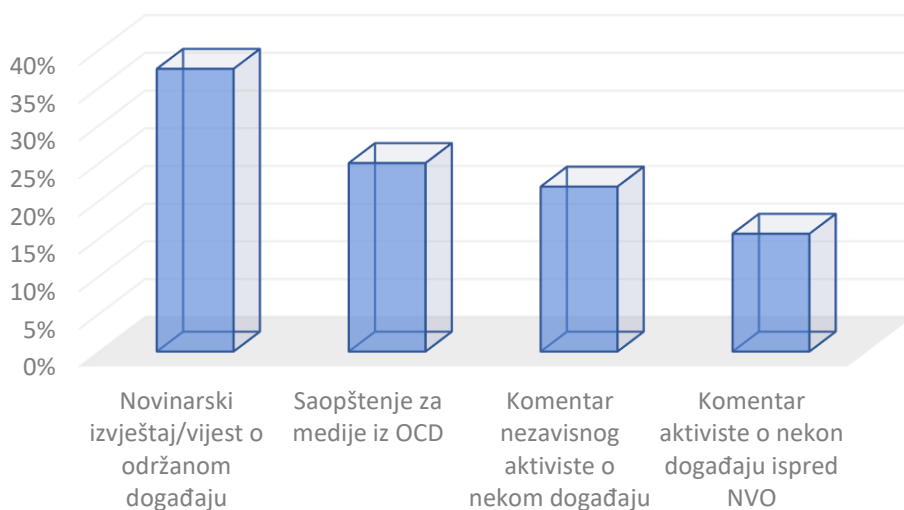
U preko 60 posto tekstova civilni sektor je kao direktni subjekt, odnosno „glavni junaci priče“. No, način pojavljivanja u mediju je vrlo raznolik. Najviše, oko 40 posto su izvještaji i vijesti koji govore o aktivizmu NVO. Potom su saopštenja za medije iz NVO, od kojih smo neka opisali. Većina tih saopštenja ima klasičnu novinarsku formu, ali pošto dio nije potpisan, nije jasno da li su uređena u redakciji ili su takva odaslana iz samih organizacija. Sedam puta smo imali pojedince/nezavisne aktiviste kao komentatore na neki širi događaj. Pet puta u toj ulozi su bili i predstavnici NVO.

Buka - pozicija pojavljivanja OCD

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktnu subjekt	16
2	Indirektni subjekt	12
	Total	28

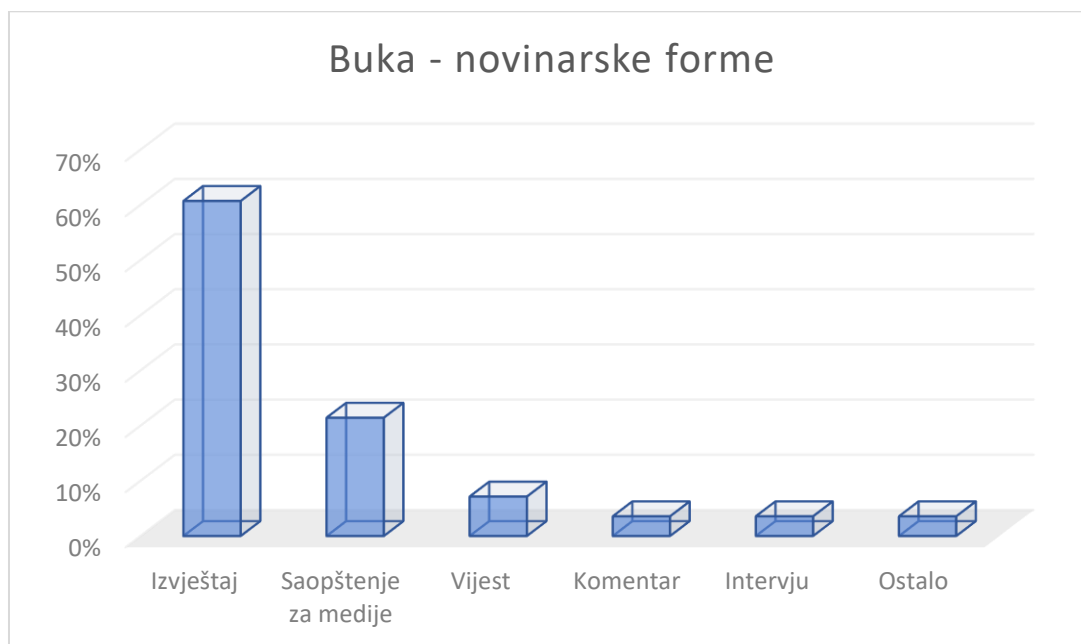
Buka - način pojavljivanja

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	12
2	Saopštenje za medije iz OCD	8
3	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	7

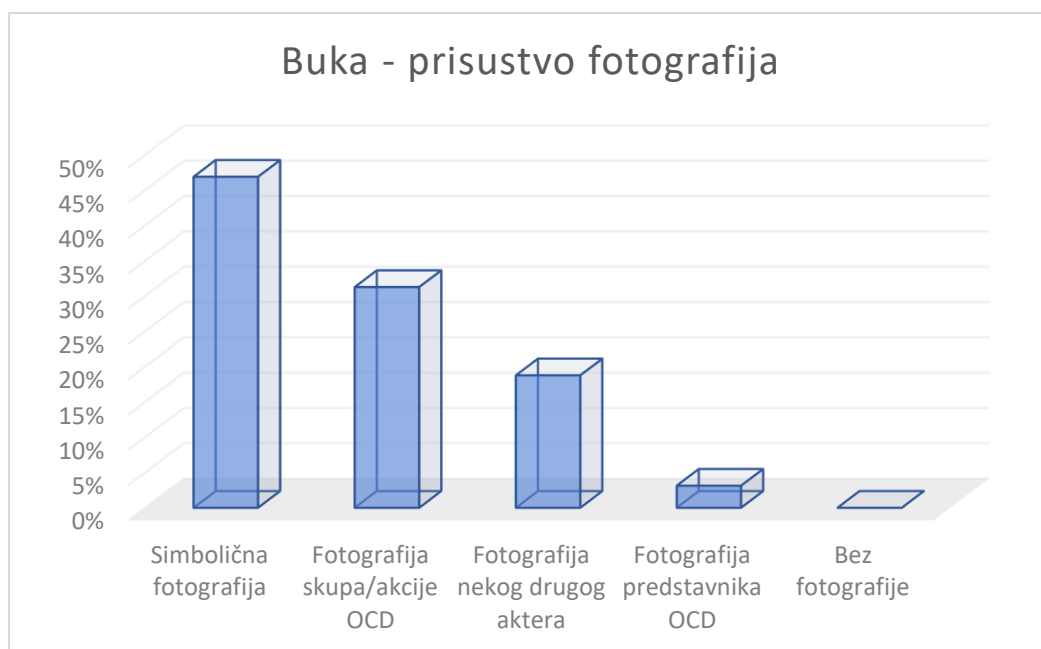
4	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime NVO	5
	Total	32

Novinarski izvještaj je ubjedljivo najčešća forma kojom se pokriva ova tema, 59 posto. Potom idu saopštenja za medije, vijesti, a komentar i intervju smo zabilježili samo po jednom.

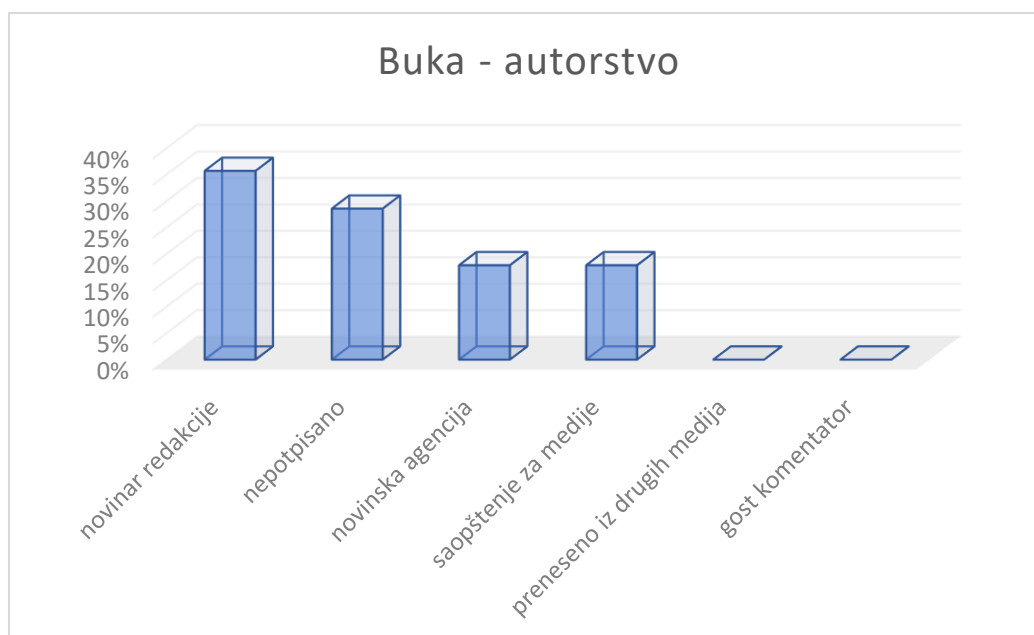
	Novinarske forme	Frekvencija
1	Izvještaj	17
2	Saopštenje za medije	6
3	Vijest	2
4	Komentar	1
5	Intervju	1
6	Ostalo	1
	Total	28

Od 32 zabilježene fotografije uz ciljne tekstove, 15 su bile simbolične, uglavnom npr. sudski čekić ako se govori o pravosuđu ili fotografija novčanica (maraka) ako je tema povećanje plata. Prisutni su bili i projektni plakati NVO koji vizuelno, ili uz slogane, promovisu, neku temu. Potom je bilo 10 tekstova koje su imali fotografije sa događaja o kojem se izvještava. Zanimljivo je da smo samo jednom imali fotografiju nekog aktiviste, bilo iz NVO ili samostalnog stručnjaka. Kao da Buka štiti identitet svojih sagovornika. No šta god bio razlog, čitalac želi da vidi osobu koja je nešto izjavila, kakva god bila njegova percepcija.

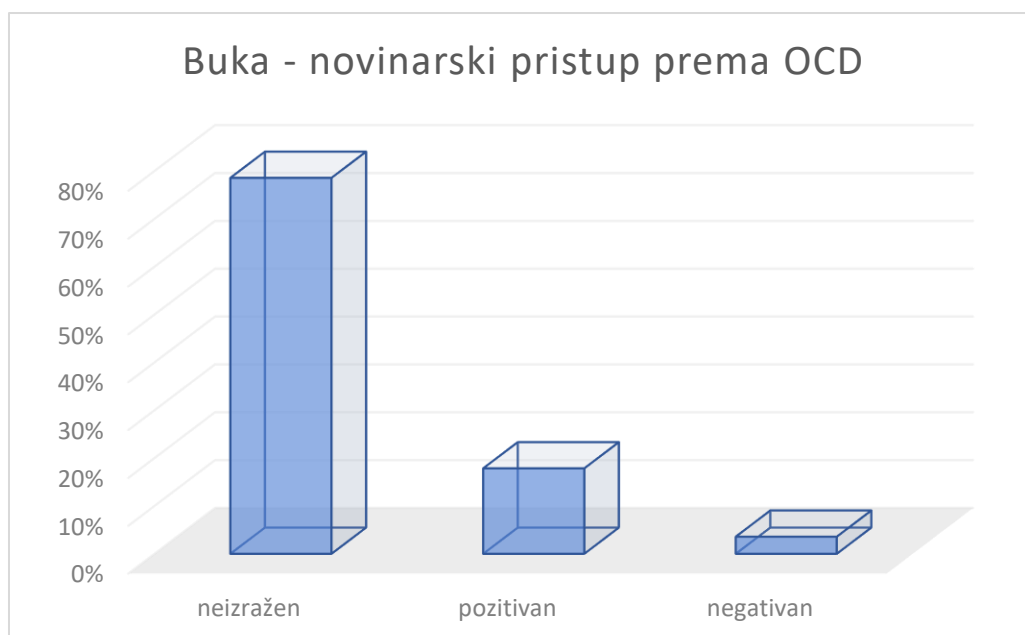
	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Simbolična fotografija	15
2	Fotografija skupa/akcije OCD	10
3	Fotografija nekog drugog aktera	6
4	Fotografija predstavnika OCD	1
5	Bez fotografije	0
	Total	32

Većini tekstova autori su novinari redakcije, odnosno potpisani tekstovi. Međutim, trećina tekstova nije potpisana. Dio takvih ima bazu od saopštenja organizacija što je negdje unutar teksta navedeno, ili nije nikako, a dio su agencijske vijesti gdje nije navedena agencija, ili je samo napisano u potpisu Buka.

	Autorstvo	Frekvencija
1	novinar redakcije	10
2	nepotpisano	8
3	novinska agencija	5
4	saopštenje za medije	5
5	preneseno iz drugih medija	0
6	gost komentator	0
	Total	28

Preko 85 posto tekstova ima neizražen stav prema nevladinim organizacijama. Faktografski se objavljuju njihovi stavovi bez komentara novinara. Zabilježili smo pet tekstova koji imaju pozitivan pristup prema OCD. Uglavnom je riječ o saopštenjima koje su bila postavljena na *home page* i bila veoma dostupna bez obzira što možda sadržaj nije bio previše interesantan čitaocima. Međutim, zabilježili smo i jedan tekst, doduše nepotpisan što navodi da je riječ o saopštenju, u kojem se pojavljuju tri organizacije i koji ističe problematiku kojoj vrijednost daju i hiperlinkovi u tekstu. Radi se o klasičnom sadržaju koji pokazuje uspješnost OCD kroz informativno (novinarsko) prisustvo u mediju. Izvještaj „[Poboljšan pristup pravdi: Nisi sama, šutnja te neće zaštititi](#)“ predstavlja projekat organizacija koje se bore protiv mobinga i nasilja nad ženama.

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	22
2	pozitivan	5
3	negativan	1
	Total	28

Ubjedljivo najviše, 75 posto, predstavnici OCD su upućivali kritike vlasti. Pored sedam tekstova koji tretiraju Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS i donose kritike vlasti zbog restriktivnog dokumenta, bio je i niz drugih kritika NVO i pojedinaca. Povodom uvođenja američkih sankcija na internet stranice institucija i vlasti RS, Draško Aćimović, ekonomski analitičar kaže da su SAD jasno stavile do znanja svoje sljedeće korake. Obaranje stranica vladinih institucija za njega je scenario sličan sankcijama pod kojima su predsjednik Ruske Federacije Vladimir Putin i država Rusija.

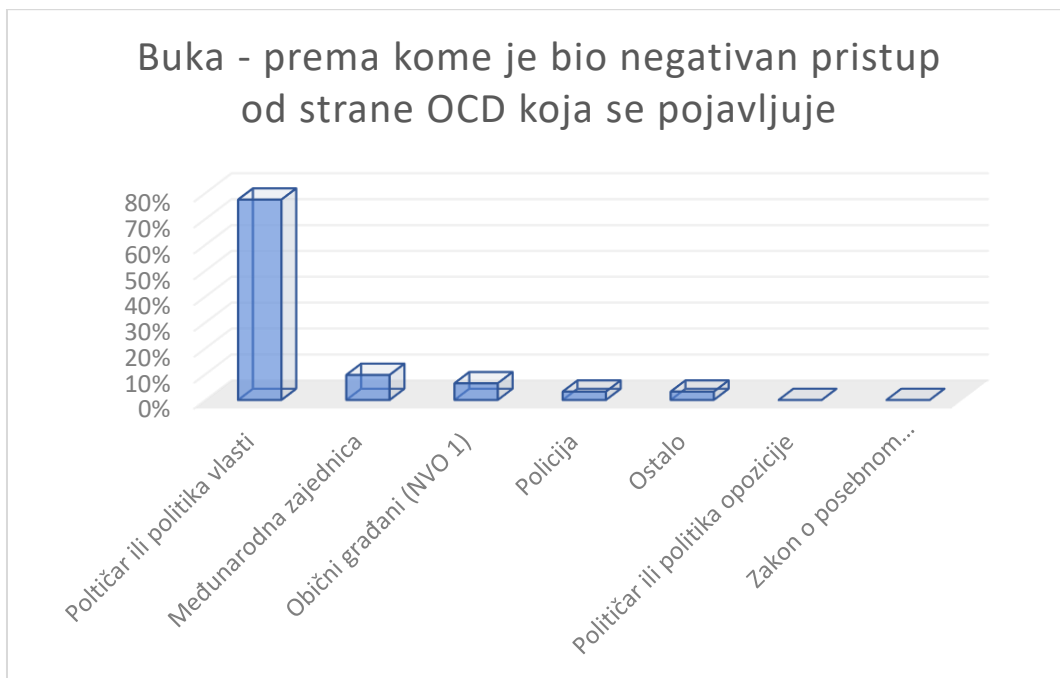
„Možemo očekivati da će slične sankcije biti nastavljene prema Republici Srpskoj i vezane su za internet, za softver i vrlo vjerovatno za mogućnost ukidanja licenci za određene programe, što može dovesti do kolapsa u internetskom sistemu. To za Rusiju nije bio tako veliki problem, jer su paralelno gradili svoju mrežu interneta, ali za Republiku Srpsku to je veliki problem”, rekao je Aćimović. Stav ovog analitičara je suštinski okrenut protiv vlasti jer potencira probleme koje vlast u RS izbjegava u javnosti i upozorava na pogubno dejstvo sankcija. No, sam naslov je malo senzacionalistički – „[Ekonomisti očekuju ukidanje interneta u cijeloj Republici Srpskoj...](#)“

Zabilježili smo i [saopštenje Mreže ekoloških organizacija](#) koje protestuju protiv uništavanja vodotoka rijeka i drugih prirodnih resursa. Kritika je upućena kako međunarodnoj zajednici koja, navodno, podupire međunarodne korporacije za ulaganja u BiH i uništavanje prirode, tako i vlasti koje naziva korumpiranim. Kritika ide i ka medijima, tako da prenosimo veći dio saopštenja.

„Nismo u zabludi u pogledu uloge stranih političkih aktera u ovim projektima. Kada smo od ambasadora Velike Britanije, Norveške i Sjedinjenih Američkih Država tražili da umjesto srdačnih posjeta rudarskim kompanijama i promovisanja tzv. zelenog rudarstva običu ugrožene zajednice..., mjesecima smo bili izloženi lobiranju, pa i indirektnim i direktnim pritiscima. Ne iznenađuje nas sprega korporativnih i političkih interesa kojom se izrabljuju narodi i zemlje širom svijeta.

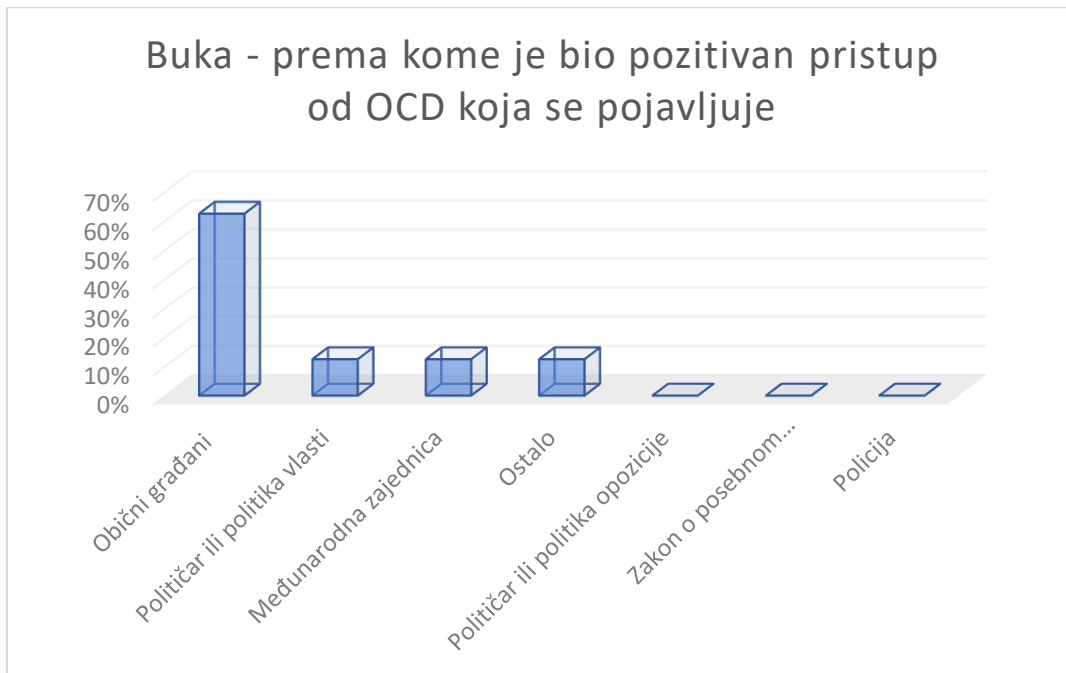
Nema iznenađenja ni u pogledu stava domaćih vlasti. Korumpirane vlasti i ovu zemlju i njene ljude odavno rasprodaju kao izvor jeftinih resursa (drveta, zemljišta za vjetro i solarne elektrane, ruda i rijeka za hidroelektrane) i jeftine radne snage.

Na borbu protiv svega navedenog smo navikli i ne zabrinjava nas što se moramo nastaviti boriti, sad i protiv zelenih kolonijalista i njihovih domaćih političkih sluga. Ali nas zabrinjava to što protiv nas rade i ovdašnji mediji koji bi, izvještavajući nepristrasno i istražujući odgovorno i pošteno, mogli i morali biti ključ mobilizacije otpora protiv sudbine sirovinske baze koju su nam namijenile strane korporacije i korumpirani političari”

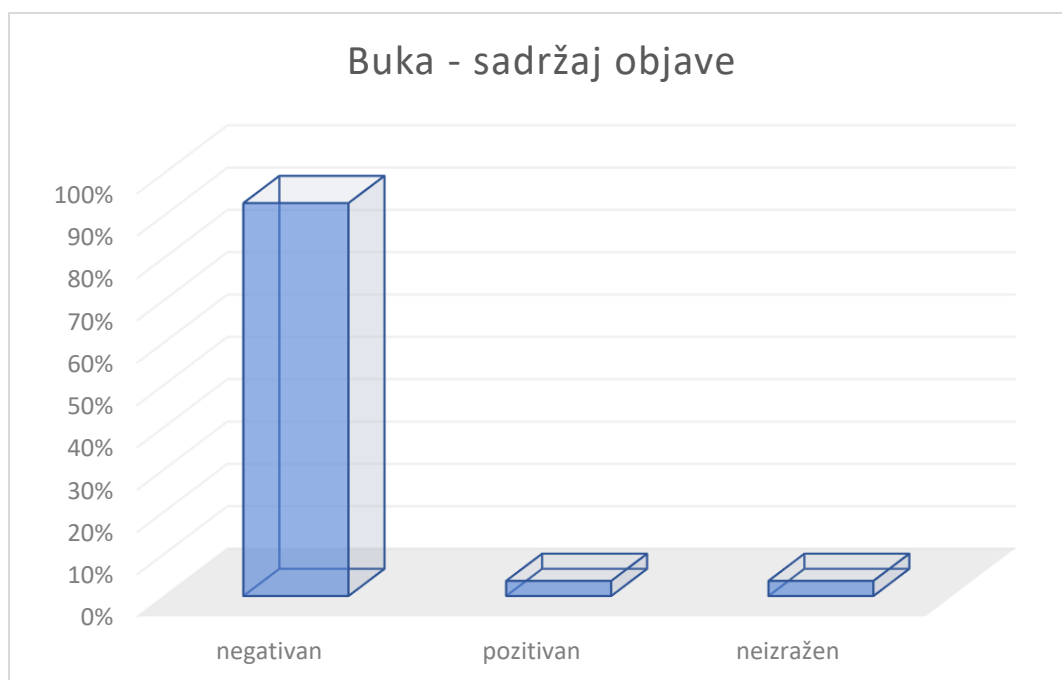
	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	24
2	Međunarodna zajednica	3
3	Obični građani	2
4	Policija	1
5	Ostalo	1
6	Politikar ili politika opozicije	0
7	Zakon o posebnom registru...	0
	Total	31

Vrlo mali broj reakcija je bio koje su sadržavale pohvale, samo osam. Od toga većina je bila usmjerena na građane gdje je potencirano da aktivitet koji rade NVO, ili koji treba izvršiti vlast, treba da donese korist građanima.

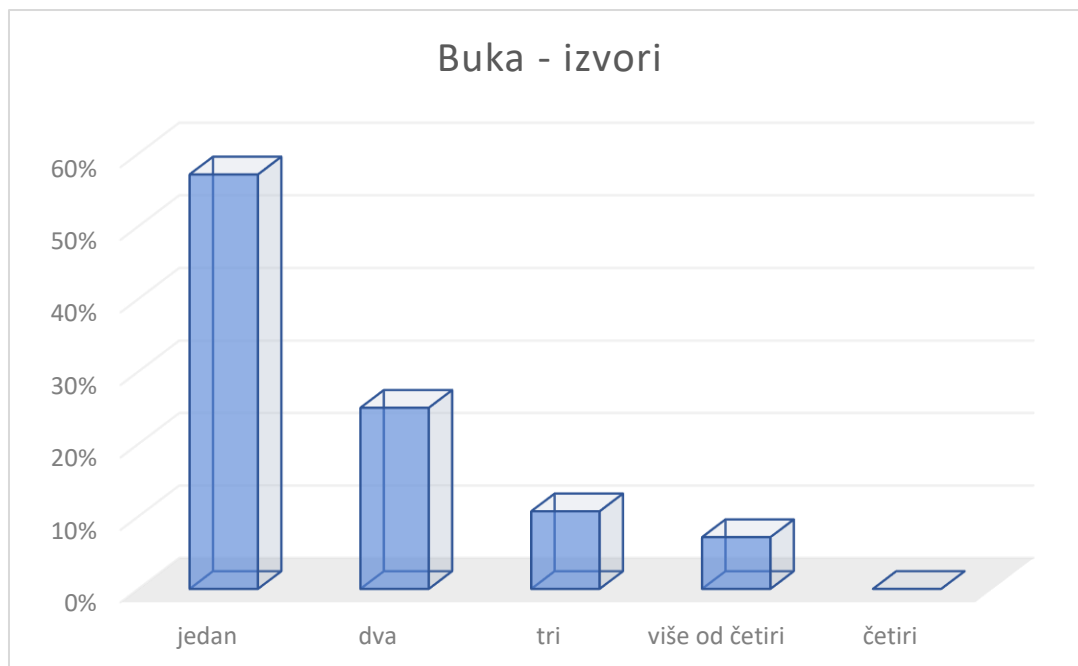
	Prema kome je bio pozitivan pristup od OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Obični građani	5
2	Političar ili politika vlasti	1
3	Međunarodna zajednica	1
4	Ostalo	1
5	Političar ili politika opozicije	0
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Policija	0
	Total	8

Gotovo 90 posto medijskih objava ima negativan sadržaj. Pored reperkusija Zakona o posebnom registru..., to su teme koje kroz stavove NVO sektora tretiraju sankcije prema vlastima RS, suđenje Miloradu Dodiku, neslaganje Unije poslodavaca RS i Vlade RS oko minimalne plate, ali i optužbi dijela OCD da vlast ništa ne čini kako bi spriječila zagađenje rijeka i životne okoline.

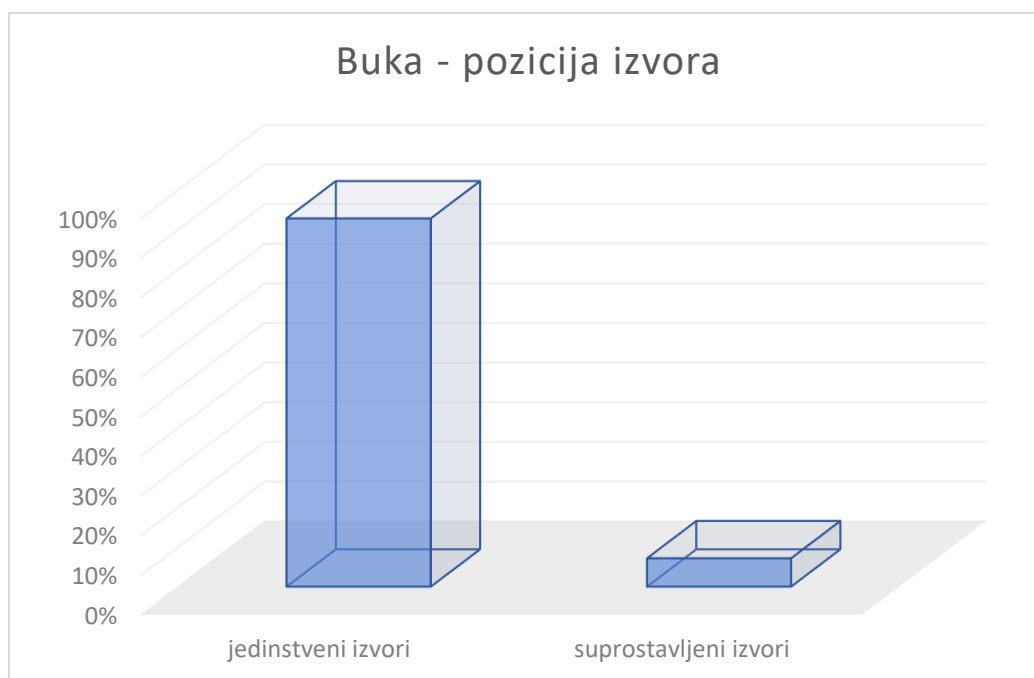

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	negativan	26
2	pozitivan	1
3	neizražen	1
	Total	28

Dvije trećine tekstova imaju samo jedan izvor. Glavni razlog je relativno velika prisutnost saopštenja za medije iz organizacija, koje logikom stvari potenciraju samo vlastite stavove. Dakako, bilo je i tekstova koji su produkt novinara Buke, usmjereni na jednog sagovornika koji komentariše stanje u društvu. No, i kada smo imali više izvora, a takvih je bilo 12 tekstova, u 10 su bili izvori sa jedinstvenim stajalištima.

	Izvori	Frekvencija
1	jedan	16
2	dva	7
3	tri	3
4	više od četiri	2
5	četiri	0
	Total	28

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	26
2	suprotstavljene izvori	2
	Total	28

Dnevni avaz (www.avaz.ba)

KRITIKA BH. VLASTI I MEĐUNARODNIH POMAGAČA IZRAELA

I Dnevni avaz, kao i većina drugih medija, među top tri teme ima *društvena zbivanja i socijalna pitanja, unutrašnju politiku i međunarodnu politiku i zbivanja*. Ova treća tema nosi čak 15 posto ciljane problematike, a razlog je rat u Palestini, odnosno Gazi, pri čemu je Avaz dao veliki prostor organizatorima protesta, kako udruženjima tako i pojedincima.

Dnevni avaz je pružao prostor i saopštenjima udruženja koja su protestvovala radi napada na Gazu, ali i davao podršku međunarodnim funkcionerima koji su to osudili. Tako čitamo saopštenje Udruženja žrtava i svjedoka genocida koje traži osnivanje suda za ratne zločine za Palestinu.

“Podržavamo generalnog sekretara UN-a Antonia Gutereša u njegovim naporima da promoviše mir i istinu u ovom dugotrajnom konfliktu. Njegova hrabrost da istakne neugodne istine je ključna za napredak prema miru i stabilnosti na Bliskom istoku... Nadamo se da će se

osnovati sud za ratne zločine na području Palestine, kao što je to učinjeno za Ruandu i bivšu Jugoslaviju, kako bi se osigurala odgovornost za zločine počinjene tokom ovog sukoba”, navodi se u saopštenju. (Međutim, tokom pisanja ovog izvještaja ovaj tekst je uklonjen. U svakom slučaju, bilo da ostane tako ili da se ponovo pojavi, navodimo [link.](#))

No jedan od najsnažnijih tekstova koji su se bavili ratom u Gazi, odnosno iznošenjem podrške Palestincima, bio je intervju preuzet od agencije Anadolija, [sa akademikom Esadom Durakovićem](#) koji u tekstu ima ulogu nezavisnog analitičara. Duraković je te stavove iznio na tribini Asocijacije nezavisnih intelektualaca “Krug 99”.

„Danas dok se bacaju bombe na djecu, civilizirani zapad to posmatra. To je usavršavanje genocida. Onaj ko bi mogao to trenutačno to zaustaviti, on gleda, a još gore je ne samo da gleda, nego podstiče genocid. Govorim o Velikoj Britaniji, SAD, većini vlada evropskih zemalja. To je totalni zločin, više od genocida“ – rekao je. U skladu s tim, sugerisao je medijima da "teror nad nedužnim civilima Palestine" ne nazivaju ratom u Gazi, jer ta sintagma, kako je kazao, podrazumijeva neutralnost i informacijski je netačna. “To je masakr, to je genocid”, rekao je Duraković.

Nacrt zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS je tri puta bio tema oko koje se vrtilo izvještavanje Dnevnog avaza. 23. oktobra je prenesen tekst sa N1, baziran na saopštenju, kako je navedeno, “nevladinih organizacija koje djeluju u RS” da je MUP RS [zabranio protestnu šetnju](#) nevladinih organizacija. Niko nije imenovan, mada su drugu mediji navodili slično ili isto saopštenje koje je odaslao Helsinški parlamenta građana. Građane su NVO pozvale sutra na proteste na Trgu Krajine u Banjaluci. U ovom tekstu imamo obje strane, dakle i stav Vlade RS, odnosno njihovo viđenje Nacrta zakona. Međutim, sutra nije bilo izvještaja o tim protestima, ali smo zato imali [stav Milorada Dodika](#) u spornom Zakonu.

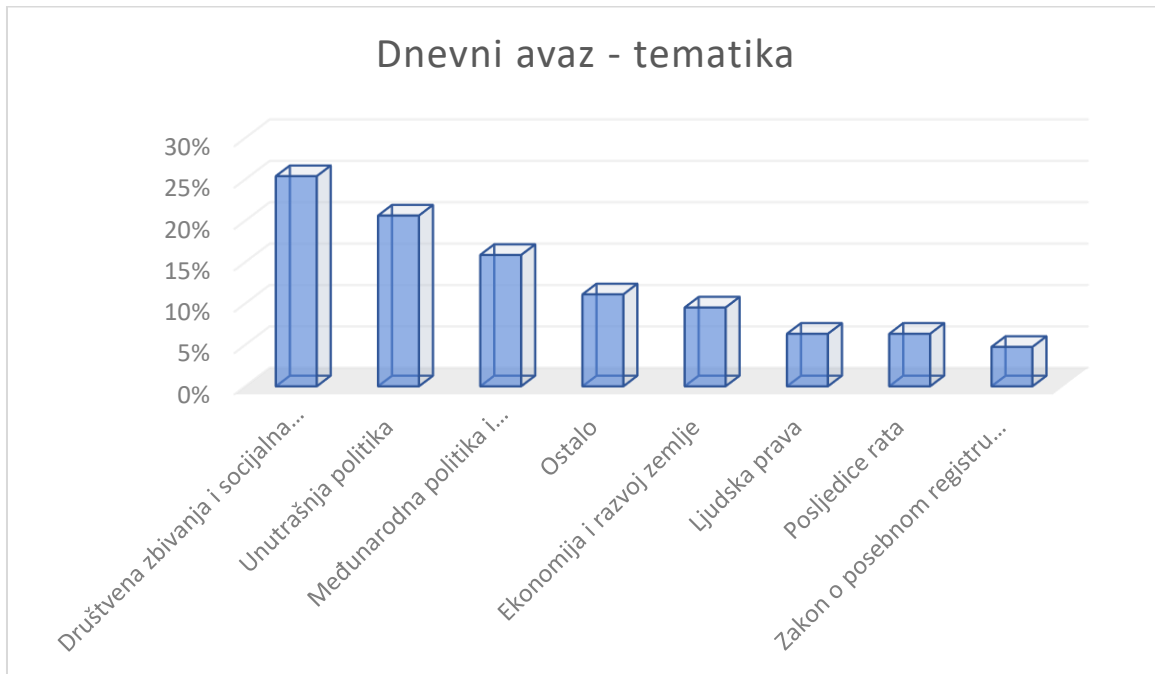
„Naša namjera nije da onemogućimo rad NVO, niti da ih spriječimo. Radi se možda o nekoj lijenosti tih organizacija, naviknute da imaju neku 'apstraktnu zaštitu' Amerike ili nekih drugih zemalja Zapada i želju da to ostane tako“ – rekao je Dodik i dodao:

„Ono što hoćemo je da uredimo sektor, ne u smislu da sprečavamo njihove stavove i mišljenja, ali će se morati znati odakle i kako se to finansira. Sasvim je jedno ako ta sredstva primete od nekih stranih, evidentiranih subjekata, koji su protiv RS, a sasvim je drugo ako ste boračka organizacija i primete to iz budžeta RS i nemate priliku, ili neće da vas prihvate kao subjekta koji uopšte može aplicirati za ta neka sredstva“, prenosi “Avaz” Dodika.

Bilo je 16 tekstova koji su tretirali razne socijalne izazove koji su se bazirali na potrebi većeg angažmana države na pomoći teško oboljelim. “Avaz” je izvijestio da je rebalansom budžeta za 2023. godinu Vlada Federacije BiH osigurala dodatna sredstva potrebna za Fond solidarnosti Zavoda osiguranja i reosiguranja FBiH u iznosu od deset miliona KM za potrebe liječenja teških bolesnika. Iako tekst ima senzacionalistički naslov: [“ALARMANTNO - Intervencija Vlade FBiH nedovoljna: Pacijenti umiru na listama”](#), tekst ima više izvora i nudi nadu. Što priznaju i udruženja oboljelih.

“Deset miliona KM koje je predložila Vlada naravno da nije dovoljno, ali pozdravljamo tu odluku, jer se dvije godine rebalansom nije ništa izdvajalo, pa je i ovo neki pomak. Zaključak

Vlade FBiH je da se preostalih 60 miliona izdvoji iz kantonalnih zavoda. Gotovo svi kantonalni zavodi su u suficitu, svi imaju viška para, a znamo da je Zavod u KS oročio 136 miliona KM. Zato ćemo i mi sada prebaciti pritisak na kantonalne zavode i tražiti ostatak” – kazala je Enida Glušac, predsjednica Udruženja oboljelih i liječenih od tumora dojke “Renesansa”.

I	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	16
2	Unutrašnja politika	13
3	Međunarodna politika i događaji	10
4	Ostalo	7
5	Ekonomija i razvoj zemlje	6
6	Ljudska prava	4
7	Posljedice rata	4
8	Zakon o posebnom registru...	3
	Total	63

	Kategorije ljudskih prava	Frekvencija
1	Ženska prava	3
2	Ostalo	1
3	LGBTQ	0
4	Nacionalne manjine	0
	Total	4

Šarenilo OCD subjekata

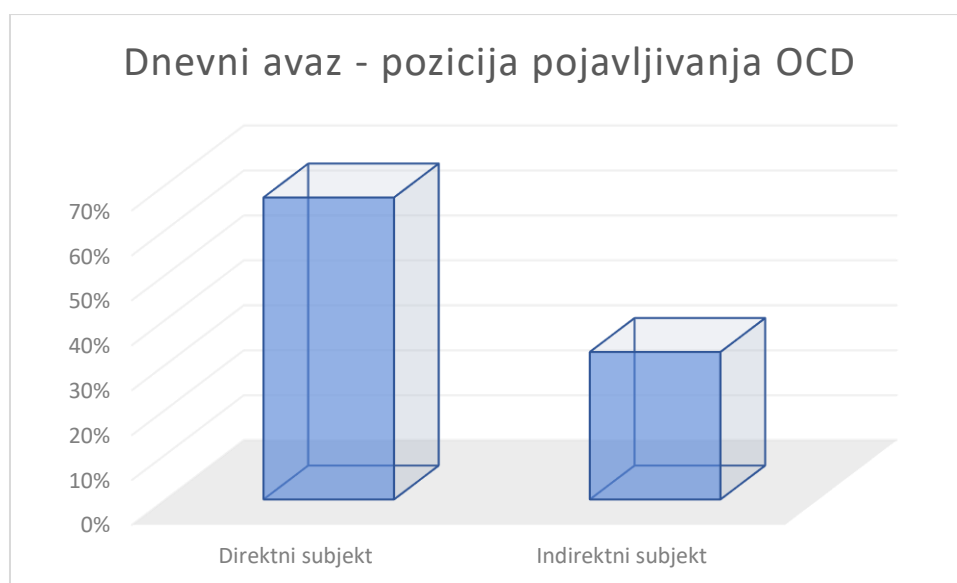
Tri organizacije koje su se pojavile po tri puta u Dnevnom avazu su iz tri potpuno različite sfere djelovanja – Udruženje poslodavaca FBiH, koja je interesna organizacija privrednika, Palestinska zajednica BiH, udruženje koje okuplja Palestince u BiH i koje do sada nije bilo prisutno u medijima, ali sukob u Gazi i Izrealu ga je stavio kao glavni subjekt na skupove podrške Palestini, te Transparency International BiH, aktivistička organizacija koja se bori protiv korupcije, a sve češće zalaže i za mnogo šire demokratske vrijednosti.

Ukupno je bilo 76 pojavljivanja OCD i nezavisnih analitičara, od čega su 63 bili različiti. Od ovog broja bilo je 11 aktivistica i aktivista koje je Dnevni avaz predstavljao kao stručnjake, eksperte i analitičare. 46 puta su se OCD i pojedinci pojavili kao direktni subjekt, dakle kao glavni akteri u novinarskim formama, a 30 indirektno, kao jedan od izvora informacija ili samo kroz spominjanje nekog drugog aktera.

Dnevni avaz	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procent
Udruženje poslodavaca FBiH	3	3.95%	2	66.67%	1	33.33%
Palestinska zajednica u BiH	3	3.95%	3	100.00%		0.00%
Transparency International BiH	3	3.95%	3	100.00%		0.00%
Udruženje oboljelih i liječenih od tumora dojke „Renesansa“	2	2.63%		0.00%	2	100.00%
Udruženje civilnih žrtava rata "Svjetlost"	2	2.63%	1	50.00%	1	50.00%
Merhamet	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Helsinški komitet Srbije	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Naša perspektiva"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Mladi muslimani"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženja za zaštitu potrošača (sva, generalno)	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Žena – žrtva rata"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje poslodavaca Kantona Sarajevo	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženja „Novi pogled"	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Vijeće za regionalnu saradnju	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje prevoznika za unutrašnji i međunarodni transport RS	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Miljan Kovač, analitičar i novinar	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Centar "Andre Malarux"	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Ahmed Kico, stručnjak za sigurnost	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Međunarodni republikanski institut za BiH	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje žrtava i svjedoka genocida	1	1.32%	1	100.00%		0.00%

Savez penzionera/umirovljenika FBiH	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Savez penzionera/umirovljenika KS	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Forum seniora	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
"Sumero"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Fondacija „Kuća dobrih tonova“	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje "Snaga u BiH"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
“La Benevolencija”	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje građana porijeklom iz Sandžaka	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Centar za sigurnosne studije	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
P.E.N. Centar BiH	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Fondacija za Inovacije, tehnologiju i transfer znanja	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
BH Futures Fondacija	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
BH novinari	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
"Naša zajednica" , Velika Kladuša	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Esad Duraković, akademik	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Asocijacija nezavisnih intelektualaca KRUG 99	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Igor Gavran, ekonomski analitičar	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Fondacija Atelje za društvene promjene	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Srce za djecu"	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Savez RVI paraplegičara FBiH	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Srpsko građansko vijeće	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Klub skakača u vodu „Mostar“	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje "Sinovi Mahale"	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Koalicija "Pod lupom"	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Vehid Šehić, bivši član CIK-a i NVO aktivista	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Slavo Kukić, politički analitičar	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Međunarodni institut za bliskoistočne i balkanske studije (IFIMES)	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Privredna komora države Izrael u BiH	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Sead Numanović, novinar	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udružene Žene Banja Luka	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Vladimir Vasić, sociolog	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
"Moja BiH"	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje reumatoidnog artritisa	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Udruženje oboljelih od malignog melanoma	1	1.32%		0.00%	1	100.00%

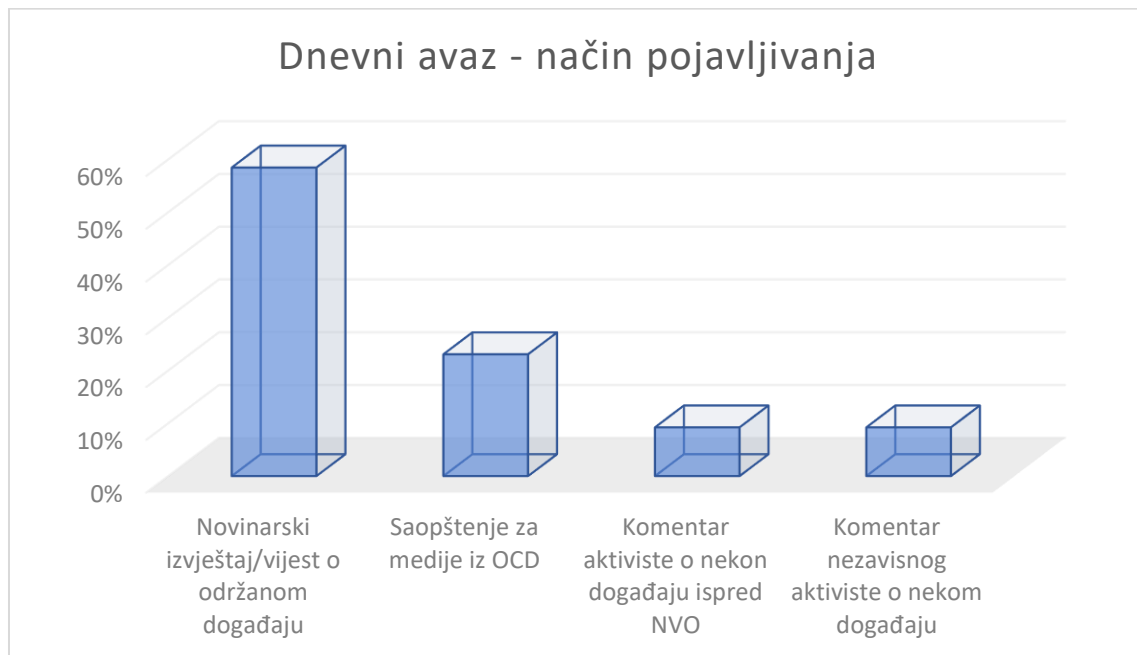
Crveni krst/križ BiH	1	1.32%		0.00%	1	100.00%
Koalicija za zaštitu rijeka BiH	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Fondacije Atelje za društvene promjene	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Centar za životnu sredinu	1	1.32%	1	100.00%		0.00%
Udruženje Zeleni – Neretva Konjic	1	1.32%	1			
Udruženje „Neretvica-pusti me da tečem“	1	1.32%	1			
Agencija lokalne demokratije	1	1.32%			1	
Centar za razvoj Hercegovine Trebinje	1	1.32%			1	
Svetlana Cenić, ekonomski analitičar	1	1.32%			1	
Vladimir Vasić, sociolog	1	1.32%	1			
Dženan Skelić, psiholog i analitičar	1	1.32%			1	
Udruženja oboljelih od dijabetesa tipa 1	1	1.32%			1	
Unija poslodavaca RS	1	1.32%	1			
Biznis centar bh. dijaspore	1	1.32%	1			
Total	76		46		30	

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktni subjekt	43
2	Indirektni subjekt	21
	Total	64

U skladu sa činjenicom da dominira direktno pojavljivanje aktera iz OCD-a je i način pojavljivanja u medijima. Većina, čak dvije trećine, su izvještaji i vijesti koji govore o

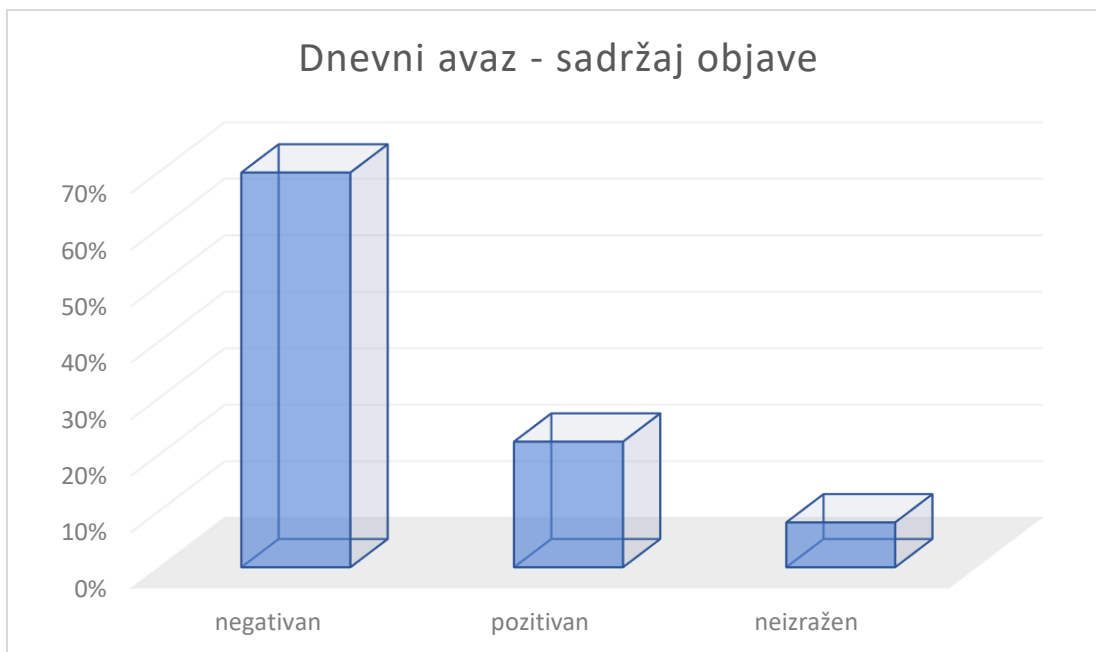
aktivnostima OCD. To je bilo vidljivo kako putem izvještaja i vijesti samog medija, ili preuzimanja tekstova sa drugih medija, tako i saopštenja za štampu NVO koja su objavljivana u Dnevnom avazu (20%). Dakle, proaktivni pristup samih organizacija. Reaktivno, uključivanje izjava od strane predstavnika NVO i nezavisnih analitičara je bilo po šest posto, što pokazuje da uređivački koncept Dnevnog avaza nije orijentisan, bar ne u većoj mjeri, na razne eksperte i aktiviste koji dopunjavaju, kritikuju ili predlažu rješenja.

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	38
2	Saopštenje za medije iz OCD	15
3	Komentar aktiviste o nekom događaju u ime NVO	6
4	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	6
	Total	65

Negativan sadržaj dominira

Dvije trećine objava o OCD aktivnostima ima negativan sadržaj. Tematski to su prije svega politička razmatranja gdje se nažalost ništa dobro ne dešava decenijama, kako na unutrašnjem tako i međunarodnom planu. Potom implikacije rata u Gazi gdje se intenzivno isticalo stradanje Palestinaca, pa čak i genocid. Pozitivni izvještaji i vijesti su uglavnom bili u sferi aktiviteta odnosno rezultata NVO koje su uspjele nešto izdejtstvovati, ili uspješno okončati humanitarne i zagovaračke akcije.

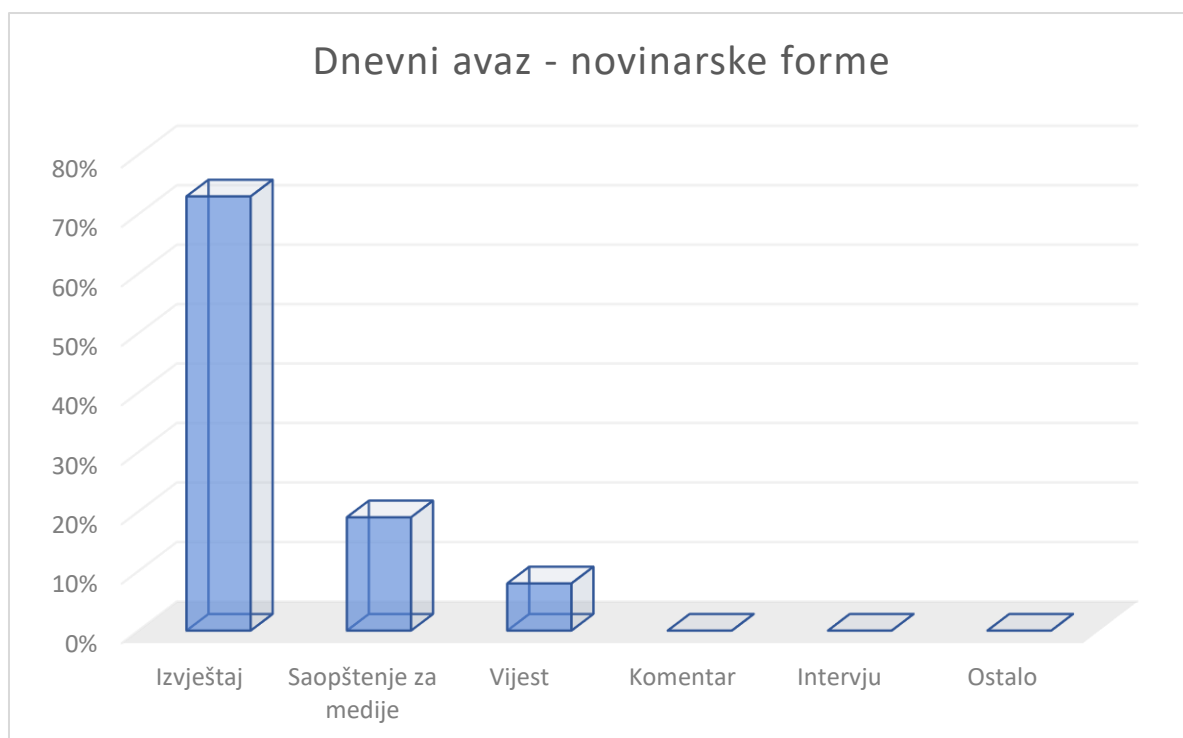
	Sadržaj objave	Frekvencija
1	negativan	44
2	pozitivan	14
3	neizražen	5
	Total	63

Izveštaj osnovna novinarska forma

Preko 70 posto svih objavljenih sadržaja u kojima se pojavljuju OCD je izvještaj. Slijedi 17 posto saopštenja za medije koja su potpisana kao nešto što je stiglo od organizacija. Većina tih saopštenja je blago uređena kako bi odgovarala novinarskoj formi, uglavnom vijesti. Ranije smo dali izvode iz saopštenja Udruženja žrtava i svjedoka genocida gdje zahtijevaju Sud za ratne zločine za Palestinu, a opširno je i saopštenje sasvim druge prirode koje je odaslao Transparency International, a prenio Avaz.

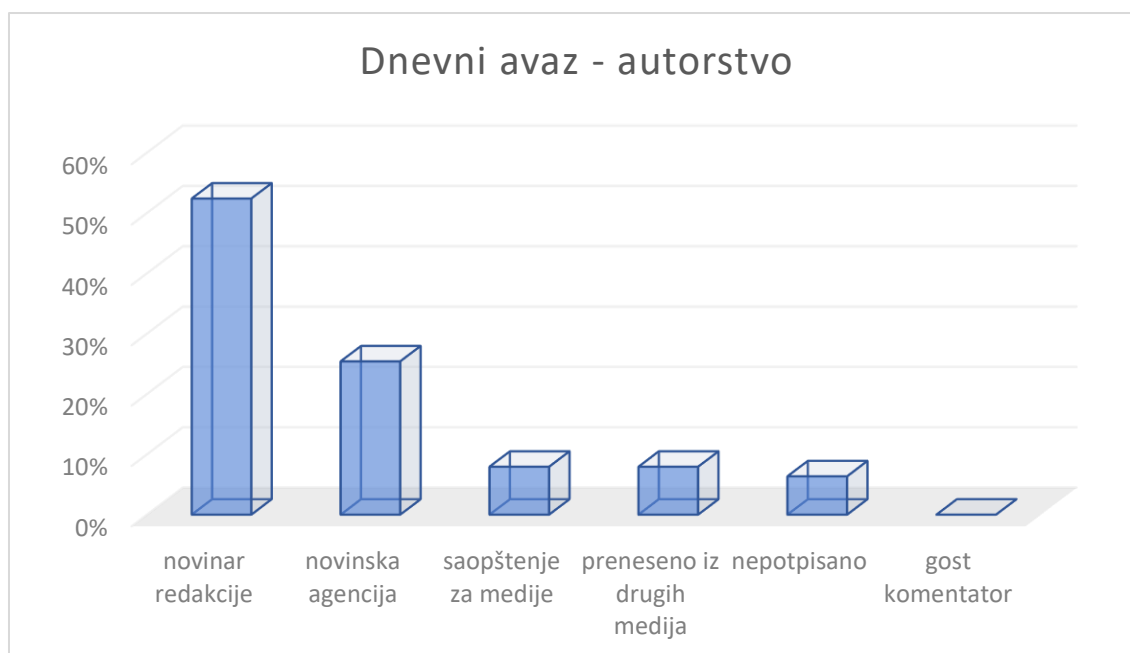
Tako [Transparency International navodi](#) da je podnio treću tužbu protiv Ministarstva saobraćaja i veza RS koje i nakon što je dva puta izgubilo sudski spor, odbija da objavi Ugovor o koncesiji za gradnju autoputa Banjaluka-Prijedor s kompanijom SDHS-CSI BH.

“Uprkos prvoj presudi Okružnog suda u Banjoj Luci u kojoj se jasno stavlja do znanja da javnost ima pravo znati pod kojim je finansijskim uslovima dogovoren ovaj projekt, te drugoj presudi u korist TI BiH u kojoj sud opominje Ministarstvo da je ‘dužno da štiti i povjerenje građana u način upravljanja i trošenja javnih sredstava koja se prikupljaju od građana’, vlast i dalje odbija objaviti uslove pod kojim je dogovoren jedan od najvažnijih infrastrukturnih projekata” - navodi se u saopštenju iz TIBiH.

	Novinarske forme	Frekvencija
1	Izvještaj	46
2	Saopštenje za medije	12
3	Vijest	5
4	Komentar	0
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	63

Većina tekstova Dnevnog avaza su potpisana, a riječ o izvještajima vlastitih novinara. Slijede vijesti novinskih agencija, uglavnom Fene i Anadolije, a potom saopštenja za štampu. Zabilježili smo i pet tekstova koji su preneseni iz drugih medija. To je jasno bilo naznačeno na samom početku teksta, ali su ipak bili potpisani inicijalima, što pokazuje da su napravljene minimalne dorade. Npr, dva teksta koja imaju izrazitu političku osnovu su tekst preuzet sa BIRN-a - "[Numanović o trenutnom stanju u BiH: Neophodan je sveopšti probosanski politički blok](#)", gdje analitičar Sead Numanović iznosi prijedloge za jačanje BiH i suprotstavljane separatističkim snagama u BiH, te "[RAZLIČITA VIĐENJA - Evropi prioritet integritet izbora, a političarima političke izmjene](#)". Ova druga priča, preuzeta sa FTV, sadrži više izvora, a među njima i NVO i nezavisne aktiviste koji predlažu reforme izbornog procesa.

	Autorstvo	Frekvencija
1	novinar redakcije	33
2	novinska agencija	16
3	saopštenje za medije	5
4	preneseno iz drugih medija	5
5	nepotpisano	4
6	gost komentator	0
	Total	63

Neutralan novinarski stav prema NVO

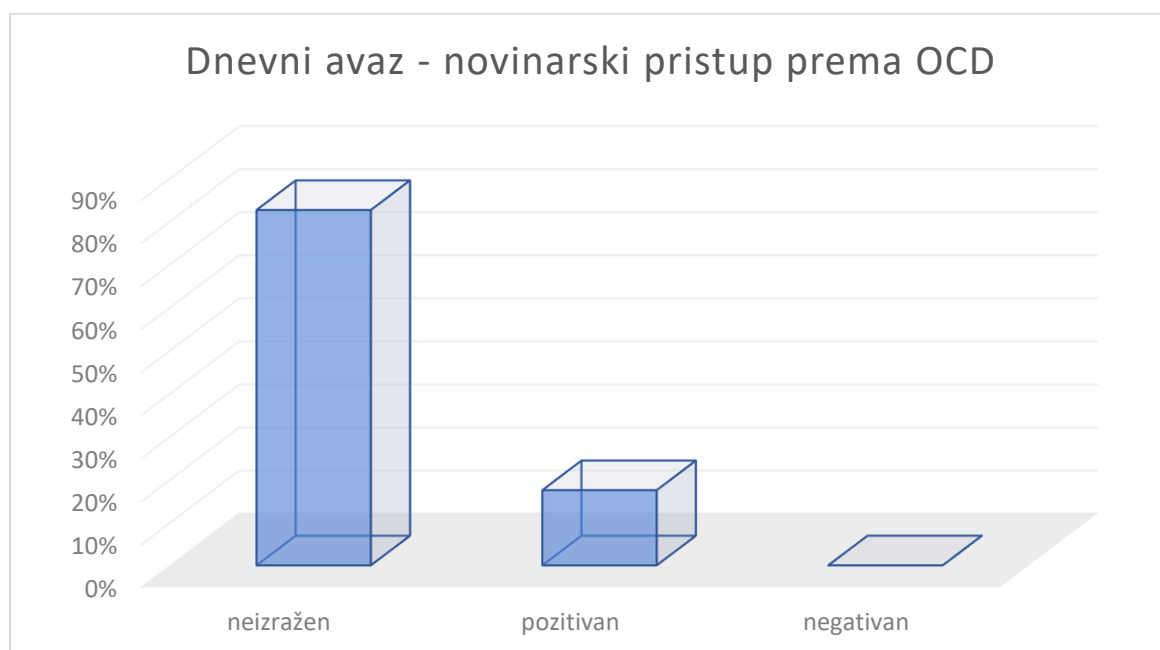
Blizu 80 posto objava je imalo neutralan novinarski stav prema OCD. Uglavnom nije bilo ni direktnih, kroz komentare, pa ni indirektnih ispoljavanja naklonosti prema OCD. Međutim, bilo je vidljivo da uredništvo medija ima prije svega političke i etničke stavove koje potencira. Tako da su nekada NVO ili pojedinci služili da potvrde stavove medija ili ukažu na nešto što „Avaz“, koji uglavnom faktografski izvještava, nije htio potencirati putem svojih novinara. To se uglavnom odnosilo prema nekim elementima srpske politike, kako u BiH tako i u Srbiji. Tako čitamo tekst „Biserko o podizanju spomenika Draži Mihailoviću: Četništvo je, takoreći, postalo zvanična ideologija u Srbiji“. Radi se o izvještaju gdje predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava Srbije [Sonja Biserko iznosi niz stavova](#) koji jednim dijelom trebaju da pokažu ovakvu Srbiju lošim partnerom „Zapadu“, a drugim da pokažu dijelu stanovništva u BiH, posebno Bošnjacima, gajenje tradicije koja je u 2. svjetskom ratu, kao i ovom zadnjem, počinila strašne zločine nad Bošnjacima.

“Srpski nacionalni i državni identitet, kada je riječ o vrijednosnom sistemu, gradi se na premisama koje su antijugoslovenske, antikomunističke, svetosavske, rusofilске i četničke. To je, nažalost, otišlo predaleko i rusifikacija srpskog identiteta, kulture i javne medijske sfere je nametnula teme koje nemaju veze sa Srbijom...”, rekla je Biserko.

Iako Milorad Dodik dobija dosta prostora u Dnevnom avazu, uglavnom faktografski bez bilo kakvog komentara novinara, neke njegove poteze kritikuju odabrani analitičari. Tako [analitičar i novinar Miljan Kovač](#), nakon američkih sankcija Dodikovoj porodici, kritikuje njegovu politiku, ali ima i sumnju u učinkovitost zapadnih sankcija.

“Možemo reći da se pojačala ne samo njegova radikalna retorika, nego i djelovanje. To se očituje kroz gušenje medijskih sloboda, uvođenjem klevete u Krivični zakonik, donošenje zakona o nevladinim organizacijama, nove prijetnje secesijom, nepriznavanje visokog predstavnika, suspendovanje djelovanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na teritoriji RS. Sve to se dogodilo dok su američke sankcije na snazi. Prerano je i nezahvalno govoriti da li će takav efekat imati i nove sankcije, kojima su obuhvaćeni članovi njegove porodice i njihova preduzeća,,- kaže Kovač za "Avaz".

Positivan odnos, i to obostrano, bio je prema organizaciji „Sumero“ koja se bavi osobama sa intelektualnim poteškoćama. Iskorištena je dodjela zahvalnice ovog udruženja medijima, među kojima je bio i Dnevni avaz, [da se napiše tekst](#) o njihovim aktivnostima i korisnicima. „Avaz“ se na kraju obavezao da će i dalje pratiti ovakve projekte.

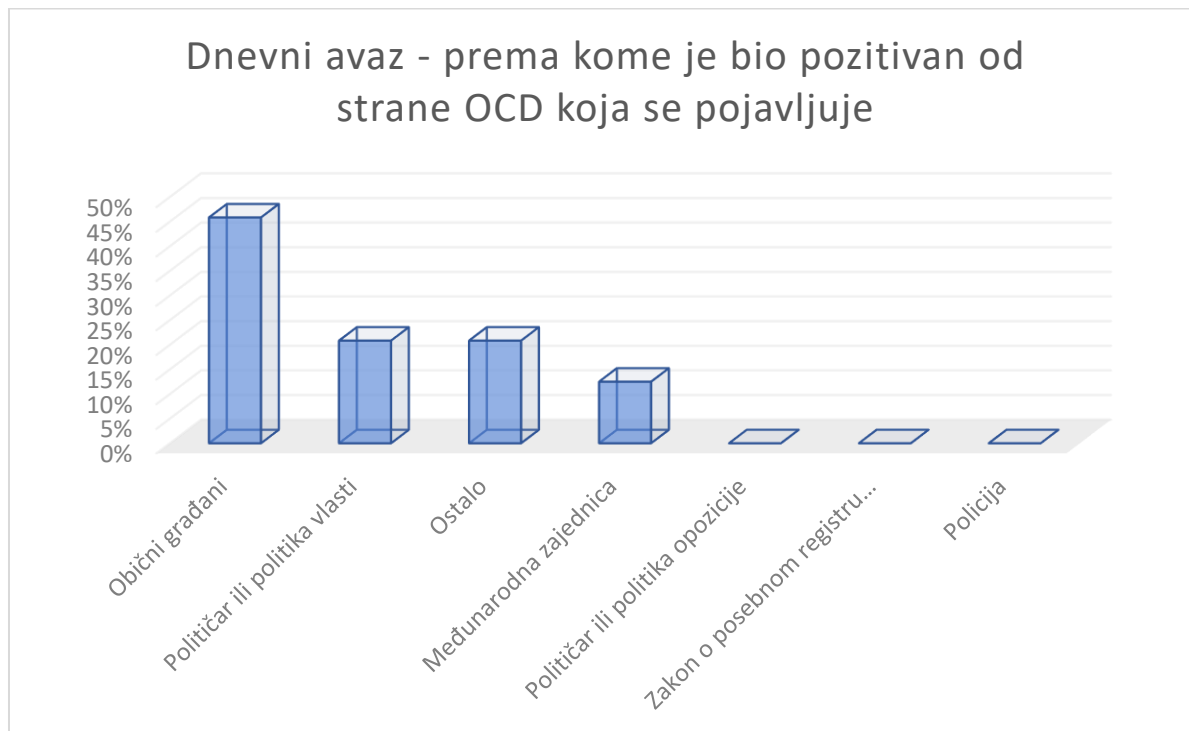

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	52
2	pozitivan	11
3	negativan	0
	Total	63

OCD uz građane i protiv vlasti

Iako je bilo preko 80 izjava raznih predstavnika OCD, samo 24 su imale pozitivne riječi, ili neku vrstu podrške, prema akterima našeg društva. To su 11 puta bili građani koji trpe problem.

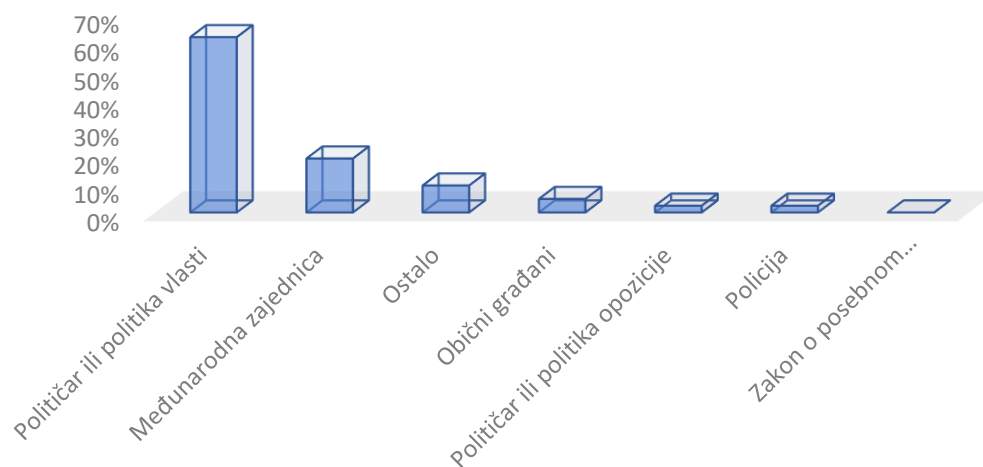
Imali smo i pet puta i iskazanu podršku prema aktivnostima vlasti, ali to je uglavnom bilo u izvještajima o raznim socijalnim pitanjima gdje je pohvaljeno dodatno izdvajanje, ili najave izdvajanja, za razne socijalne i zdravstvene kategorije. Tri puta su eksperti imali pozitivan stav prema međunarodnoj zajednici, ali to prije svega u njihovim naporima da spriječe „antibosansko“ djelovanje Milorada Dodika.

	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Obični građani	11
2	Političar ili politika vlasti	5
3	Ostalo	5
4	Međunarodna zajednica	3
5	Političar ili politika opozicije	0
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Policija	0
	Total	24

Mnogo je više bilo kritike od strane OCD i pojedinaca, u 42 izjave ili iznijeta stava u saopštenjima za medije. Najviše puta prema političarima i politici vlasti, 26, a zatim prema međunarodnoj zajednici, osam puta. Domaća politika se kritikovala radi neispunjavanja zahtjeva EU, separatističkih poteza Republike Srpske, nebrige o ugroženim i bolesnim kategorijama stanovništva, neaktiviteta u čuvanju životne sredine... Međunarodna zajednica je uglavnom bila „na meti“ zbog podrške Izraelu i, kako je par puta isticano, genocida nad Palestincima, ali i neučinkovitog djelovanja prema političkom ponašanju Milorada Dodika.

Dnevni avaz - prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

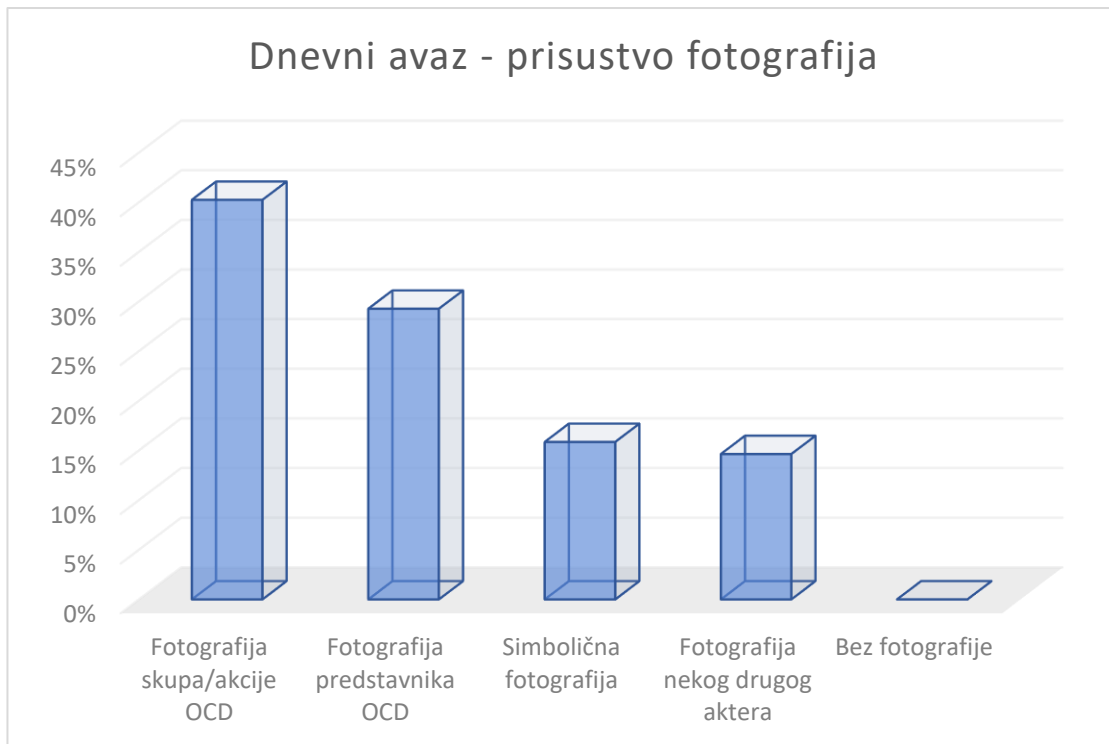

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Politikar ili politika vlasti	26
2	Međunarodna zajednica	8
3	Ostalo	4
4	Obični građani	2
5	Politikar ili politika opozicije	1
6	Policija	1
7	Zakon o posebnom registru...	0
	Total	42

Fotografije prate događaj

Većina fotografija uz tekstove je sa samih događaja. Radi se uglavnom o fotografijama sa konferencija, demonstracija i drugih događaja u kojima su OCD učestvovala direktno ili indirektno. Na drugom mjestu su fotografije predstavnika OCD, što je često korišteno u tekstovima gdje neki aktivista komentariše aktuelne događaje.

Nije bio ni jedan tekst koji nije imao fotografije. Međutim, nije bilo ni previše fotografija. Statistički gledano, u prosjeku 1,3 po tekstu.

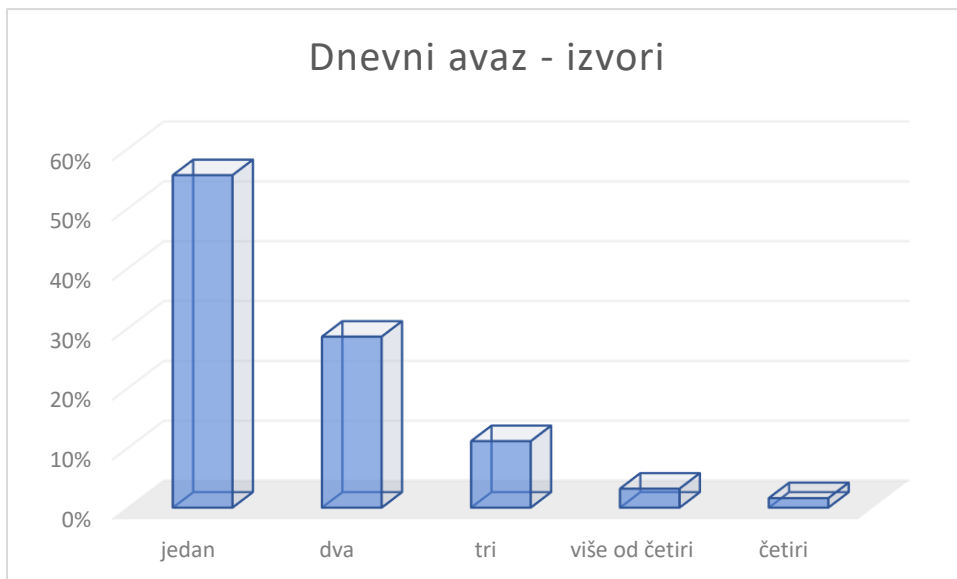

	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Fotografija skupa/akcije OCD	33
2	Fotografija predstavnika OCD	24
3	Simbolična fotografija	13
4	Fotografija nekog drugog aktera	12
5	Bez fotografije	0
	Total	82

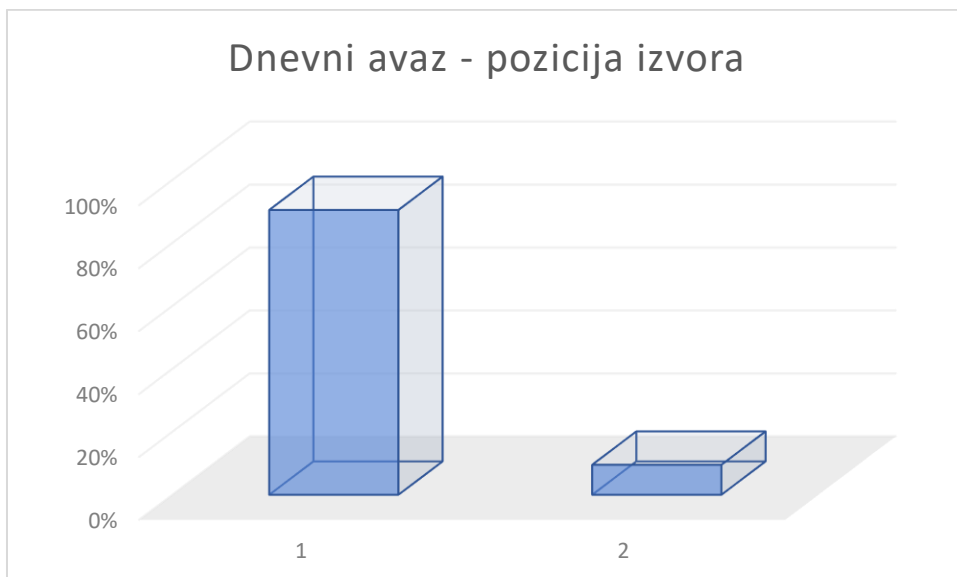
Izuzetno veliki broj tekstova samo sa jednim izvorom

Više od polovine, čak 53 posto medijskih sadržaja ima samo jedan izvor. Na drugom mjestu, 28 posto su tekstovi sa dva izvora. Međutim, medijski sadržaji sa tri, četiri ili više od četiri izvora su prava rijetkost. Rekord po broju izvora bio je kratki izvještaj, preuzet od agencije Fena, koji sadrži čak pet izvora, i to svih pet predstavnika nevladinih organizacija. Radilo se o [protesnom skupu](#) udruženja koja se bave zaštitom životne okoline okupljenih u Koaliciju za zaštitu rijeka Bosne i Hercegovine, koji su upozorili da će gradnja hidroelektrane kod Konjica dovesti do prekida toka Neretve.

No, ovaj izvještaj ima jedinstvene izvore koji svi do jednog misle isto i osuđuju gradnju hidroelektrane. I to jeste medijski trend ovog portala/novine. Statistika pokazuje da je bilo čak 57 tekstova sa jednim, ili jedinstvenim izvorima. A samo šest je bilo su izvorima koji imaju različita stajališta. Npr, to su bili već spominjani tekstovi o protestima NVO u Banjaluci protiv Nacrta zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija RS gdje smo imali stavove i NVO i vlasti koja želi da nacrt bude usvojen. Isto tako, [tekst o reformama, prije svega Izbornog zakona BiH](#), gdje čitamo izjave i političara, koji se takođe međusobno ne slažu, tako i predstavnika OCD (Koalicija pod lupom), koji iznose prije svega kritike vlasti.

	Izvori	Frekvencija
1	jedan	35
2	dva	18
3	tri	7
4	više od četiri	2
5	četiri	1
	Total	63

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	57
2	suprotstavljeni izvori	6
	Total	63

Dnevnik.ba (www.dnevnik.ba)

MALI BROJ TEKSTOVA; KONTROVERZE OKO PALESTINE; HERCEGOVAČKA TRADICIJA

Dnevnik.ba je medij koji je imao najmanje tekstova o problematici organizacija i pojedinaca civilnog društva. Zabilježeno je samo 10 tekstova. Doduše, novinarska produkcija ovog medija je višestruko manja u odnosu na npr. Klix ili Srpska info, tako da je to jedan od razloga manjeg prisustva ciljane problematike. No, i sam koncept medija je takav da je njegov fokus na političkim (uključujući i Hrvatsku) i međunarodnim događajima tako da je manji fokus na društvenim i humanitarnim pitanjima, gdje je NVO zajednica veoma aktivna. Takođe, i komentari raznih aktivista i stručnjaka su rijetkost u tekstovima. No, od onoga što je objavljeno najviše se ticalo međunarodne politike i događaja. Dnevnik.ba su plijenile izjave i vijesti bošnjačkih pojedinaca i palestinskih udruženja koji su isticali stavove koje su u suprotnosti sa javnom politikom hrvatskih vlasti u BiH, a vjerovatno, po procjeni medija, i čitalaca. Na ovaj način se htjelo medijski pokazati da je hrvatska strana za mir i neutralnost, a bošnjačka (i bosanska) za nered i protiv stavova EU.

Prvo je Dnevnik.ba objavio vijest da je Grad Mostar [odbio dati saglasnost](#) bilo kakvom javnom isticanju podrške Izraelu ili Palestini koje su zatražili propalestinske organizacije u BiH. Prenosi se izjava mostarskog gradonačelnika Marija Kordića da bi takvi istupi mogli stvoriti negativnu atmosferu u gradu.

„ Hamasov napad na Izrael te izraelski protunapad na Gazu podijelili su bh. društvo, te je dio bh. javnosti podržao jednu, a dio drugu stranu u tom sukobu“, naveo je Kordić u svojoj objavi. „Iako je takvu podjelu teško objasniti racionalno, ona je nastala i uz potporu neodgovornih političara predstavlja rizik za naše društvo u cijelosti. Kao gradonačelnik Mostara čvrsto osuđujem takve politike i pozivam sve koji istinski suosjećaju sa svim civilnim žrtvama rata i njihovim obiteljima da se ponašaju razumno i prestanu širiti mržnju i podjele“, poručio je mostarski gradonačelnik.

A onda, narednih dana, slijede vijesti o protestnim skupovima po gradovima FBiH, kojih su organizatori razne NVO, gdje bi izneseni stavovi trebali da pokažu ispravnost odluke o zabrani hrvatskih vlasti.

Tako u protestu u Zenici protiv izraelskih napada na Gazu čitamo da je predsjednik Saveza ratnih vojnih invalida paraplegičara Federacije Bosne i Hercegovine [Mujo Aganović poručio kako su se u Gazi "ubija čovječanstvo](#), pa je potrebno podići svoj glas da bi se odbranila planeta“.

„Danas smo, ovdje, da kažemo stop aparthejdu, genocidu, zločinima, holokaustu nad djecom i civilima Gaze i Palestine. Sedamdesetpet godina ropstva je previše i prešli su sve 'crvene linije'. Izraelski cionistički režim, koji je kreator ovakvih stvari, i njegovi saveznici na Zapadu,

šalju poruku čovječanstvu da je ovo, nažalost, novi svjetski poredak u kojem su zulum i zlo jači te, kada mu se prohtije, radi što hoće“ – poručio je Aganović.

Tekst koji ima još intrigantnije izjave – „[Predsjednik Foruma mladih Kruga 99: Kome da se pravdamo? Nećemo osuditi Hamas!](#)“, prenosi izjavu Rijada Ahmetovića, NVO aktiviste, na jednom protestnom skupu. Forum mladih Kruga 99, kojeg je Ahmetović predsjednik, inače je bio jedan od suorganizatora skupa podrške Palestini koji je održan u Sarajevu.

“Nećemo osuditi Hamas jer ste vi teroristi. Vi targetirate civilne zgrade, bolnice, škole, crkve, džamije i slično, vi vršite genocid nad dva milijuna stanovnika Gaze. Vi kršite svaki zakon za zaštitu ljudskih života i ratovanja. Vi ste okupirali Palestinu i njene stanovnike za preko 75 godina. Izrael je tvorevina zasnovana na okupaciji i genocidu i zbog toga osuđujemo vas”, rekao je Ahmetović.

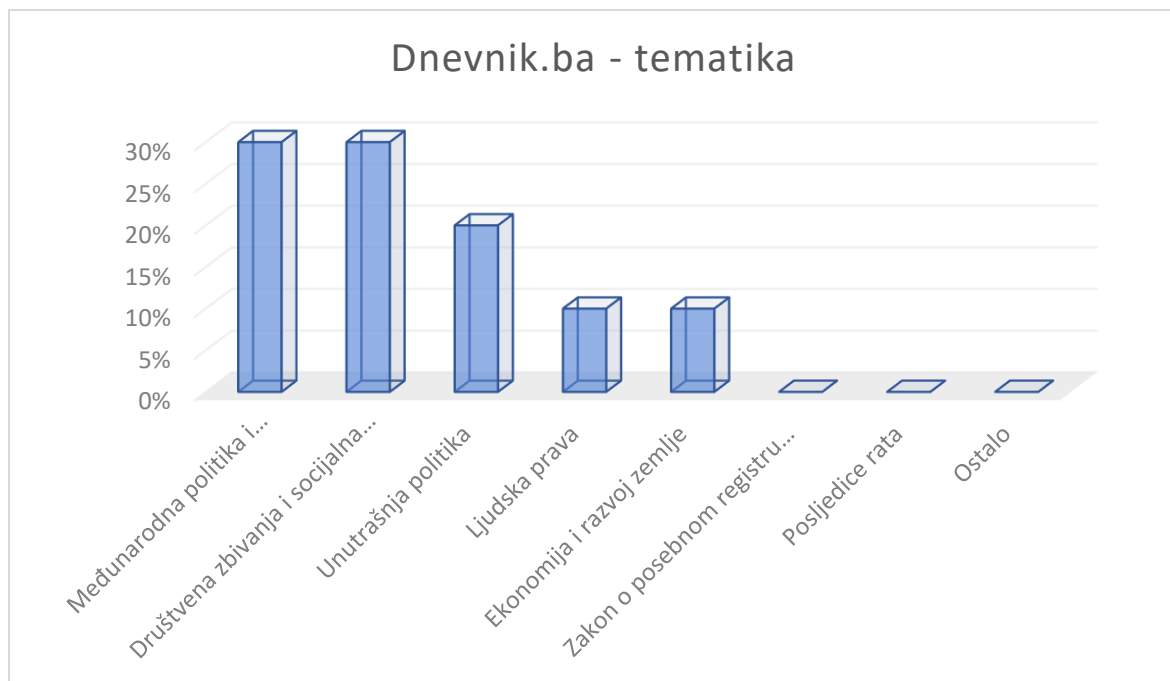
No, onda slijedi novinarski komentar: „Ove izjave dolaze istovremeno s porastom antisemitizma u BiH koji se mogao vidjeti na skupovima podrške Palestini u Sarajevu, Zenici, istočnom Mostaru i drugim gradovima s bošnjačkom većinom. Ahmetović, pak, na svojem Facebook profilu dodatno pojašnjava svoje pro-terorističke stavove. *'Galit Peleg se tek sada sjetila da ima mandat u BiH pa iz Tirane hoće nama da prijeti? Samo mi se čini da je najlakše prijetiti BiH, da se mi nekome prilagođavamo. Kome da se prilagođavamo? Genocidašima koji pravdaju svoj genocid kao legitimni vojni cilj? Jučer Srebrenica, danas Gaza, a sutra?'*, objavljuje Dnevnik.

Dnevnik.ba, kao list iz Mostara, mnogo pažnje posvećuje Hercegovini, posebno dijelovima gdje su Hrvati u većini, tako da smo i kada je OCD sektor u pitanju imali dva teksta koji promovišu to područje i informišu o aktivnostima koje su manje zastupljene u medijima. Tako čitamo tekst [“KUD ‘Rodoč’ iz Mostara u Sarajevu predstavio kulturu i tradiciju Hercegovine”](#). Radi se o skupu na otvorenom u centru Sarajeva gdje su izvedene tradicijske pjesme i prikazane nošnje, a sve u okviru projekta EU i Ministarstva kulture vlade FBiH, odnosno ministrice Sanje Vlasisavljević. U ovom stilu, mada više životno bez političara, bio je i izvještaj o [Sajmu ćuptera](#) u Tepčićima kod Čitluka, gdje je svoju verziju te slastice koja se pravi ukuhavanjem soka grožđa predstavilo je 20 natjecatelja. Organizator je bilo Društvo Svetog Ante.

Zanimljivo je da ni jedan od tekstova nije napisao novinar redakcije. Većina su bili od novinskih agencija.

Niti jedna NVO se nije pojavila više od jedanput, a polovina ih dolazi kao akteri organizovanja propalestinskih demonstracija.

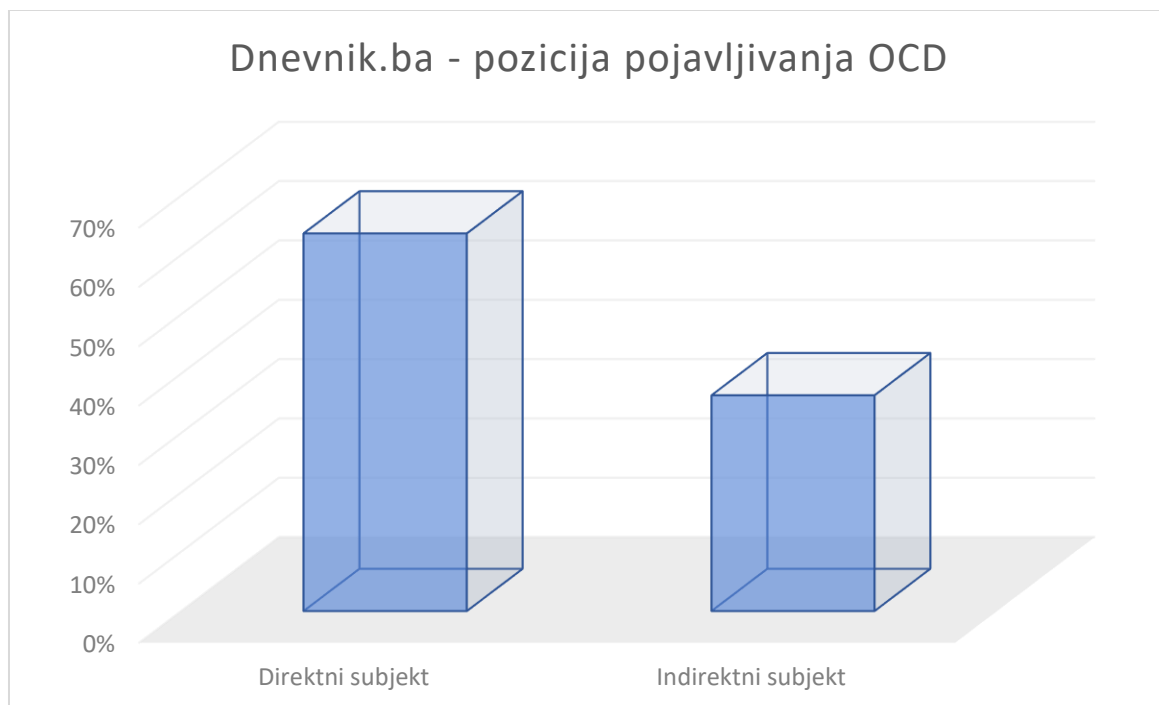
Slijede statistički prikazi ovog vrlo malog fonda medija.

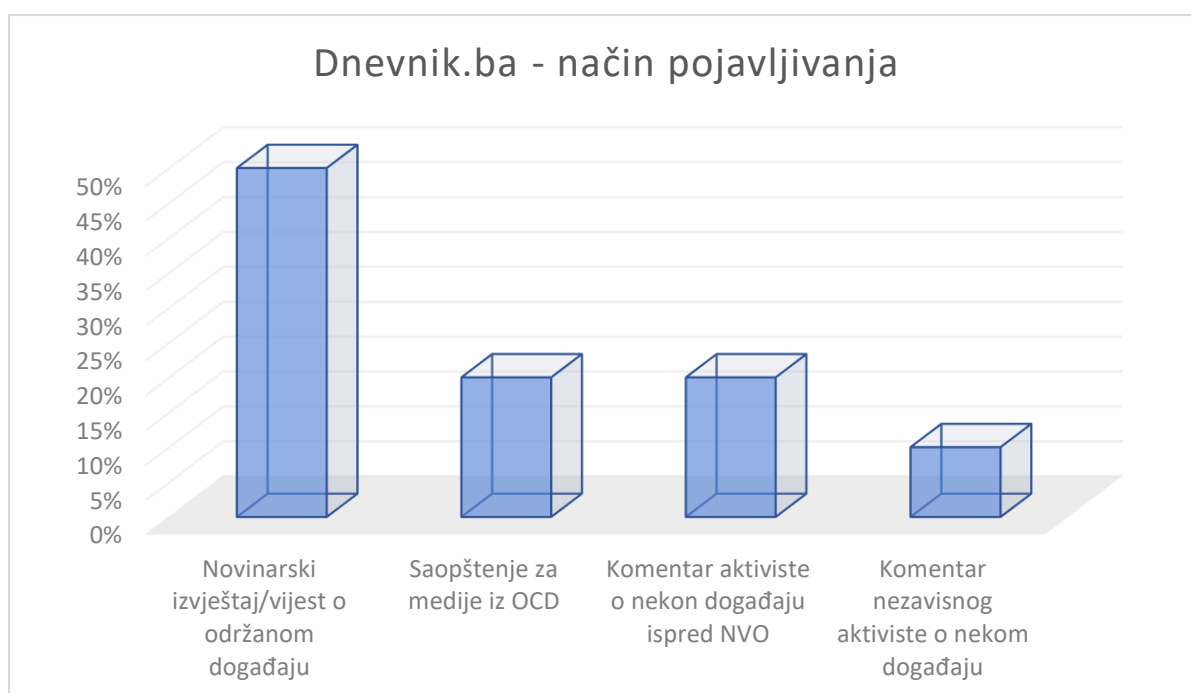
	Tematika	Frekvencija
1	Međunarodna politika i događaji	3
2	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	3
3	Unutrašnja politika	2
4	Ljudska prava	1
5	Ekonomija i razvoj zemlje	1
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Posljedice rata	0
8	Ostalo	0
	Total	10

Dnevnik.ba	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Organizacija civilnog društva						
Udruga hrvatskih logoraša u BiH	1	10.00%	1	100.00%		0.00%
Udruženje za međunarodni i unutarjni transport RS	1	10.00%		0.00%	1	100.00%
Udruženje bosanskohercegovačko-palestinskog prijateljstva	1	10.00%		0.00%	1	100.00%
Caritas BiH	1	10.00%	1	100.00%		0.00%
Udruženje građana "HU- Hedija"	1	10.00%	1	100.00%		0.00%
Savez ratnih vojnih invalida paraplegičara FBiH	1	10.00%		0.00%	1	100.00%
Forum mladih Kruga 99	1	10.00%	1	100.00%		0.00%
KUD 'Rodoč' Mostar	1	10.00%	1	100.00%		0.00%
Društvo Sv. Ante	1	10.00%	1	100.00%		0.00%

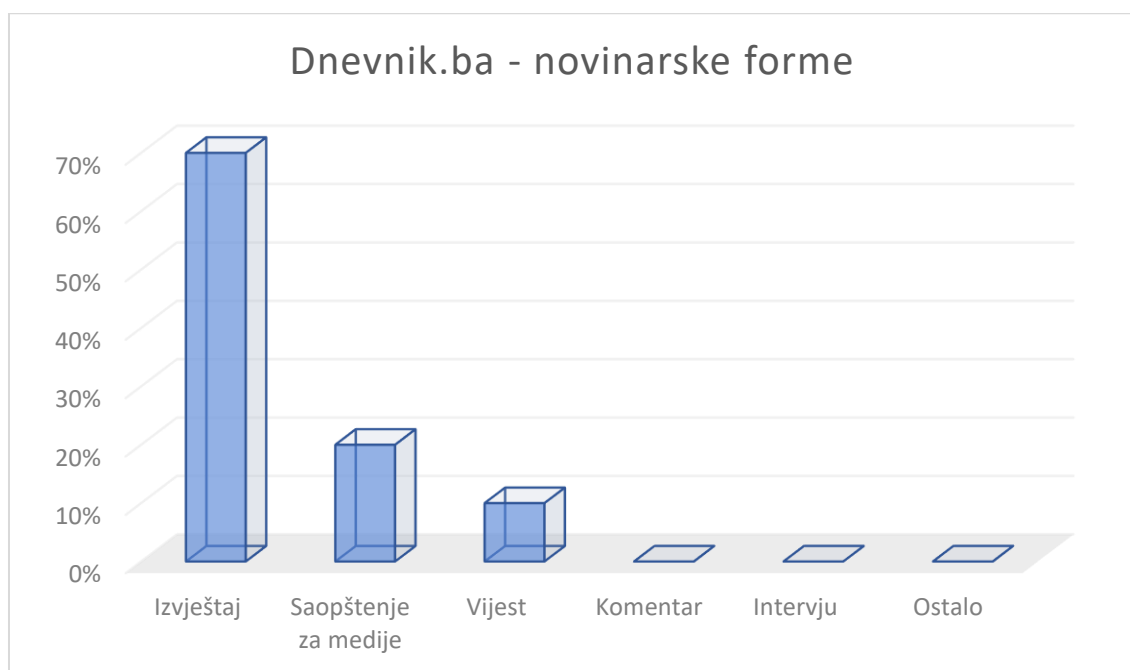
Jusuf El Sharkawi (neformalna grupa „Nezavisni skup omladine u BiH“)	1	10.00%		0.00%	1	100.00%
Total	10		6		4	

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktni subjekt	7
2	Indirektni subjekt	4
	Total	11

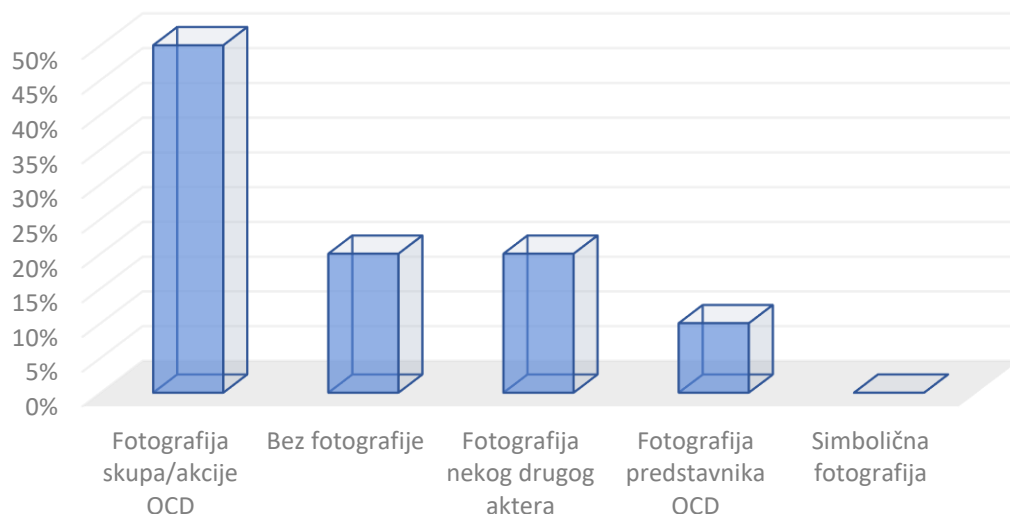

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	5
2	Saopštenje za medije iz OCD	2
3	Komentar aktiviste o nekom događaju ispred NVO	2
4	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	1
	Total	10

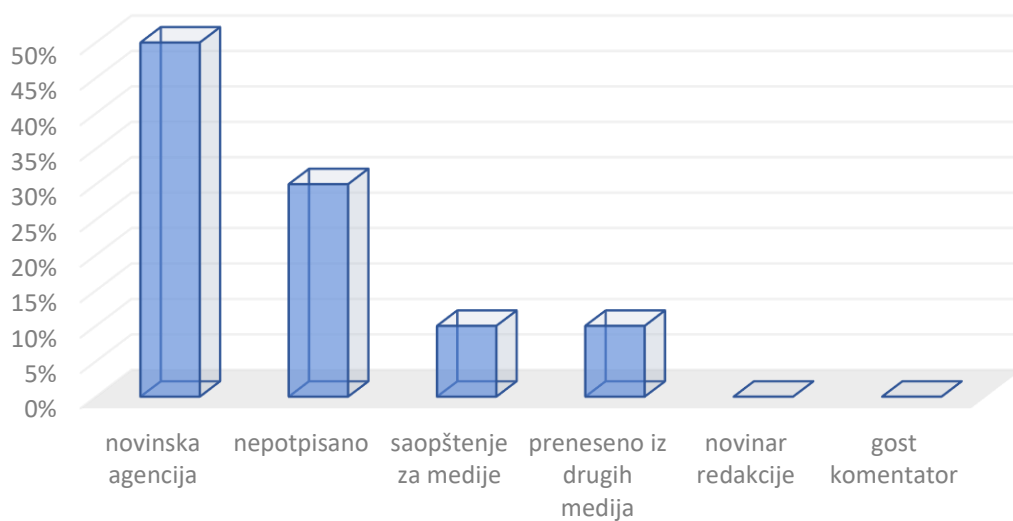
	Novinarske forme	Frekvencija
1	Izvještaj	7
2	Saopštenje za medije	2
3	Vijest	1
4	Komentar	0
5	Intervju	0
6	Ostalo	0
	Total	10

Dnevnik.ba - prisustvo fotografija

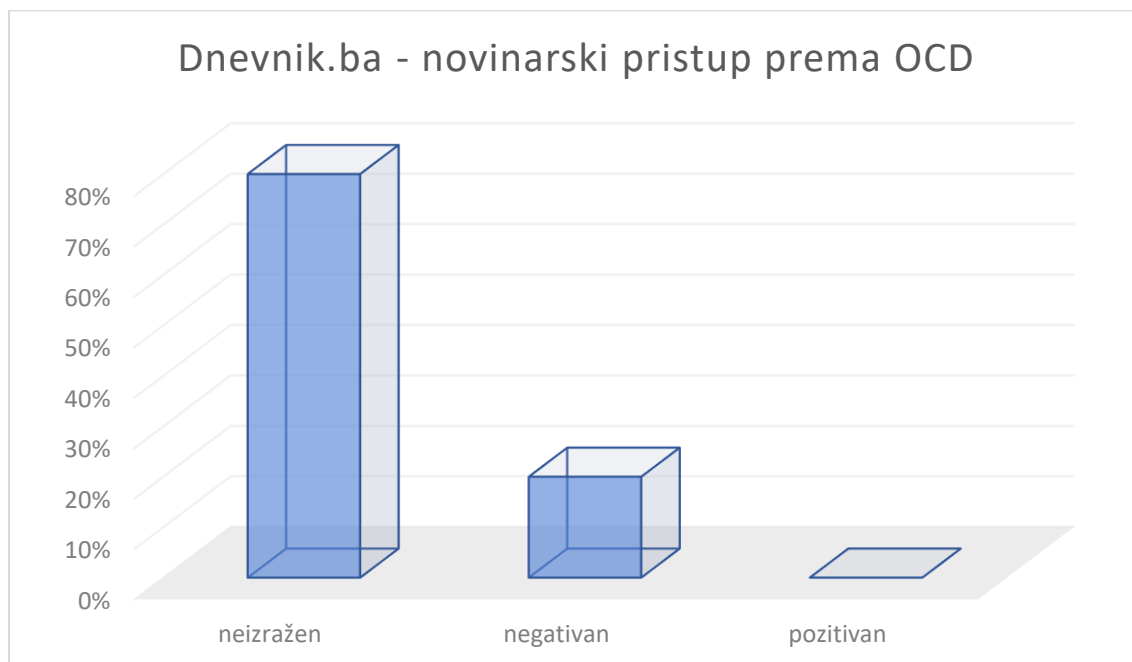
	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Fotografija skupa/akcije OCD	5
2	Bez fotografije	2
3	Fotografija nekog drugog aktera	2
4	Fotografija predstavnika OCD	1
5	Simbolična fotografija	0
	Total	10

Dnevnik.ba - autorstvo

	Autorstvo	Frekvencija
1	novinska agencija	5
2	nepotpisano	3

3	saopštenje za medije	1
4	preneseno iz drugih medija	1
5	novinar redakcije	0
6	gost komentator	0
	Total	10

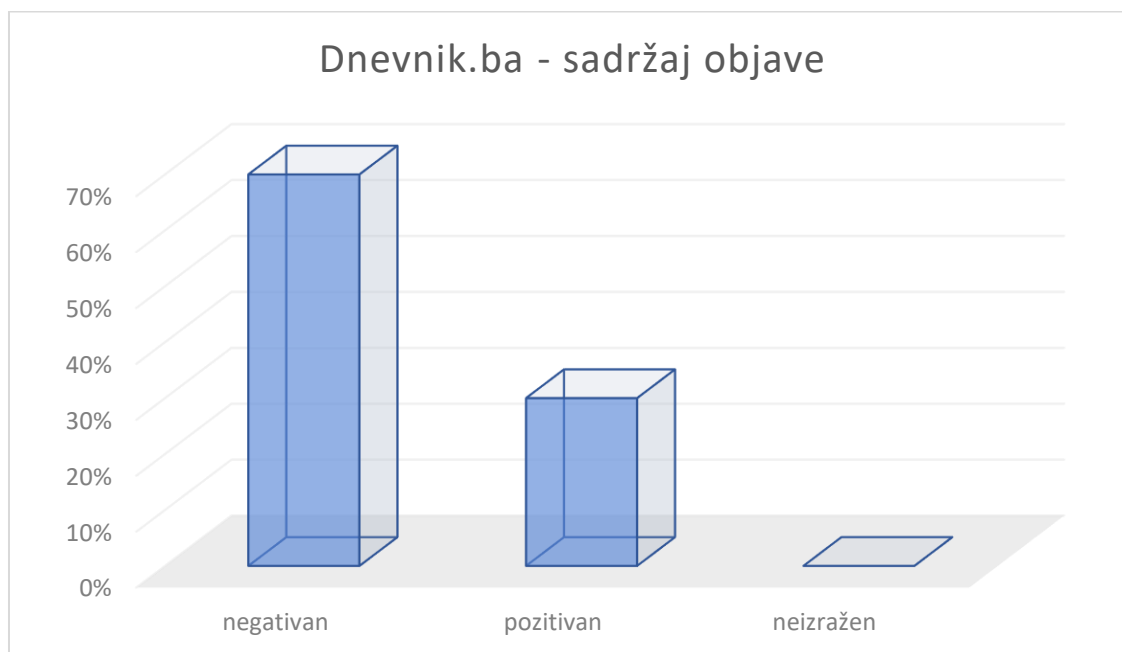

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	8
2	negativan	2
3	pozitivan	0
	Total	10

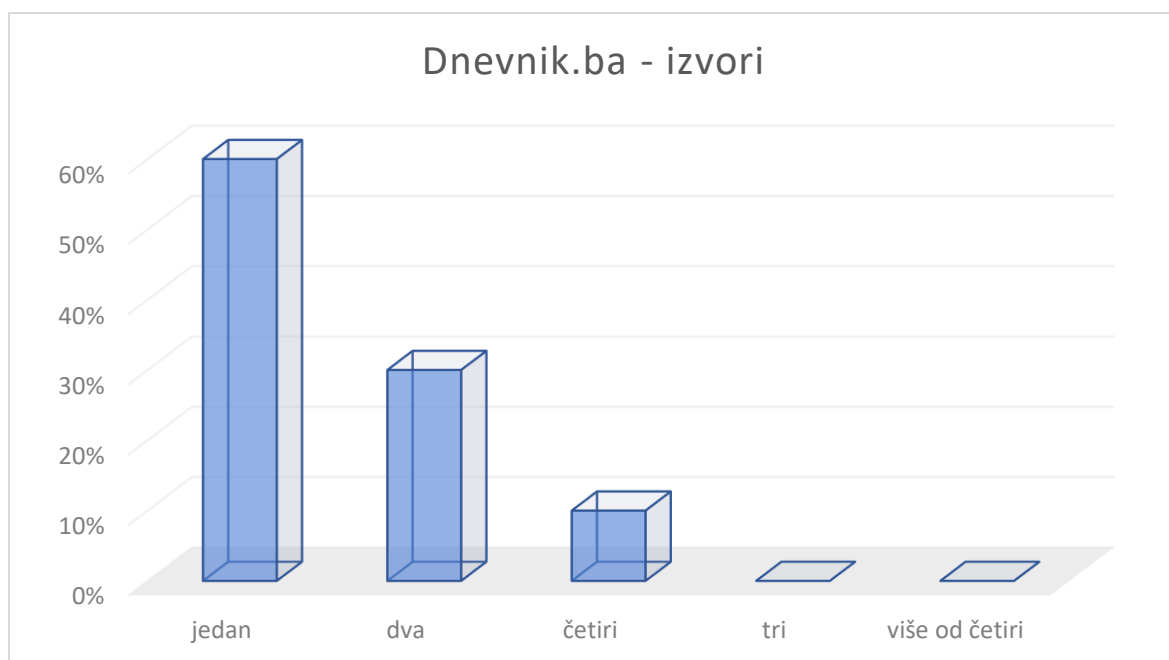
	Prema kome je bio pozitivan stav od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	1
2	Obični građani	1
3	Ostalo	1
4	Političar ili politika opozicije	0
5	Zakon o posebnom registru...	0
6	Policija	0
7	Međunarodna zajednica	0
	Total	3

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	2
2	Međunarodna zajednica	2

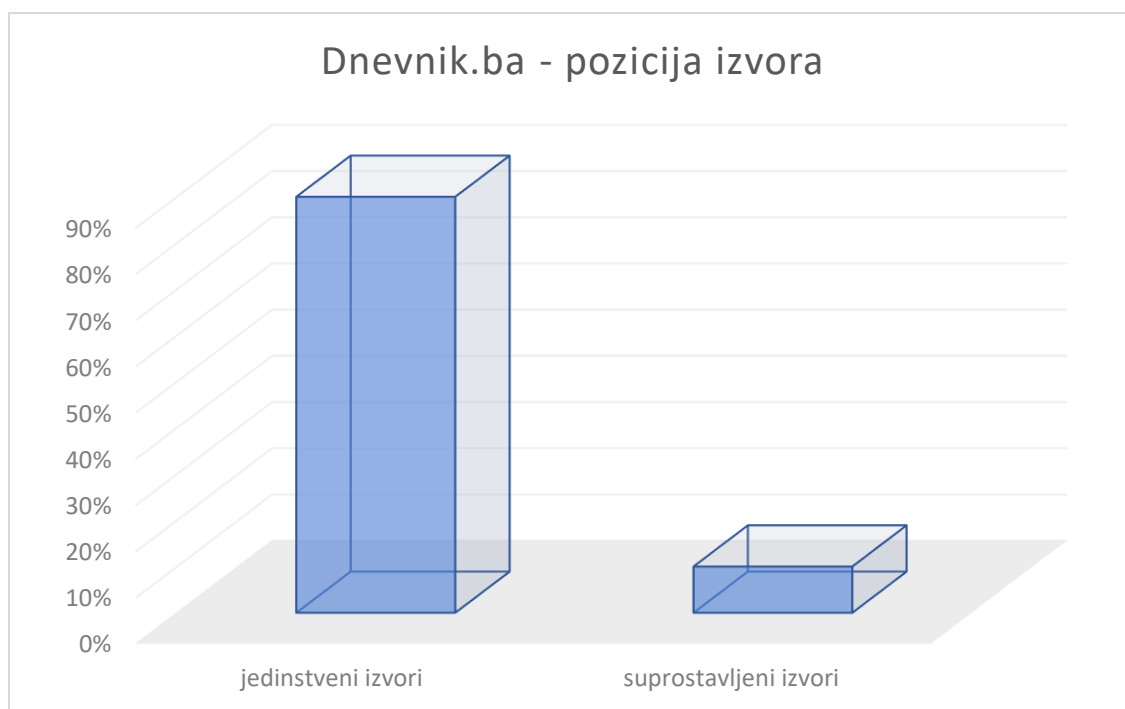
3	Obični građani	1
4	Ostalo	1
5	Političar ili politika opozicije	0
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Policija	0
	Total	6

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	negativan	7
2	pozitivan	3
3	neizražen	0
	Total	10

	Izvori	Frekvencija
1	jedan	6
2	dva	3
3	četiri	1
4	tri	0
5	više od četiri	0
	Total	10

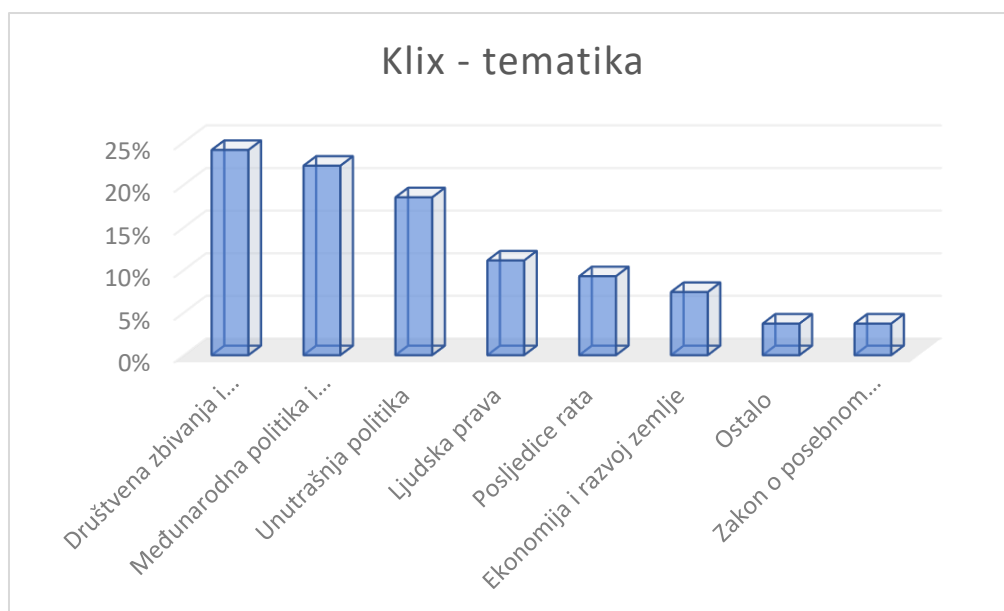

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	9
2	suprotstavljeni izvori	1
	Total	10

Klix (www.klix.ba)

GLEDAJ ŠIRE DA BI VIDIO BLIŽE

U vremenskom periodu od 17.10. do 16.11.2023. godine evidentirana su 54 medijska sadržaja u kojima su spominjane organizacije civilnog društva. Tri teme koje su se isticale po pojavljivanju OCD-a – u ovom periodu su *društvena zbivanja i socijalna pitanja* (13), *međunarodna politika i događaji* (12) i *unutrašnja politika* (10).

	Tematika	Frekvencija
1	Društvena zbivanja i socijalna pitanja	13
2	Međunarodna politika i događaji	12
3	Unutrašnja politika	10
4	Ljudska prava	6
5	Posljedice rata	5
6	Ekonomija i razvoj zemlje	4
7	Ostalo	2
8	Zakon o posebnom registru...	2
	Total	54

Rat u Gazi: Od poziva na proteste i humanitarne pomoći do paralela sa ratom u BiH

S obzirom na to da je period monitoringa počeo nekoliko dana nakon početka rata u Gazi, razvoj sukoba i humanitarna katastrofa stanovništva u Gazi isprovocirali su skupove građana koji su protestovali protiv navedene situacije i solidarisali se sa palestinskim narodom. To je Klix u velikoj mjeri pokrio. Skupovi su najčešće bili organizovani uz podršku Udruženja palestinske zajednice u BiH, a njima su pored predstavnika OCD-a i građana prisustvovali i političari.

Ovaj portal je redovno pratio ove aktivnosti od objavljivanja [poziva građanima](#) koji su upućivali organizatori: „Nezavisni skup omladine u Bosni i Hercegovini pozvao je Sarajlije da se u 12 sati u nedjelju okupe na platou [kod Sebilja](#) kako bi krenuli u mirnu šetnju podrške stanovnicima Gaze.“ (9.11.2023. i 13.11.2023.).

Na nekim od ovih skupova je pored podrške narodu Palestine od strane govornika izrečena i kritika politike međunarodne zajednice prema Izraelu [praveći paralelu sa ratnim dešavanjima u BiH](#) devedesetih: „Avdo Hebib, predsjednik Udruženja palestinsko-bosanskog prijateljstva, govorio je o licemjernoj politici Međunarodne zajednice. 'Mi smo sudionici onoga što

doživljavaju naša braća u Gazi u Palestini, jer smo to doživjeli ovdje na svojim leđima na ovom dijelu BIH koji je najistureniji, koje je od licemjerne politike Međunarodne zajednice poklonjeno zločincima koji su izvršili agresiji na BIH... Veliki broj građana Jevreja koji žive u Izraelu je protiv ove politike Natanjahua koja je izuzetno profašistička politika. Njegov put je put Ratka Mladića i Radovana Karadžića i on će ako bog da njihovim stopama', poručio je Hebib“.

Takođe u okviru ovih izvještavanja ističani su i [podaci o stradanjima](#) te se navodi: “Prema informacijama ministarstva zdravstva u Gazi više od 11.000 ljudi je ubijeno u zračnim napadima, od čega je ogroman broj djece i žena. Osim toga, Palestinci žive u teškim životnim uslovima u Gazi dok traje bombardovanje zbog nedostatka struje, vode, mobilne mreže, lijekova, hrane i drugih osnovnih potrepština“ (12.11.2023.) Prenosile su se poruke organizatora i građana koji su naglašavali da se ratom u Gazi stanovništvu narušavaju ljudska prava. “Član organizacionog odbora skupa i predstavnik udruženja mladih 'Izvor' Ensar Gobeljić naglašava da okupljeni građani na ovaj način skreću pažnju na kršenje ljudskih prava u Palestini, uz zahtjev da se rat u tom dijelu svijeta što prije zaustavi“. No, isticana su i osjećanja građana u vezi ovog rata: "Kao majka četvero djece osjećam potrebu da podignem svoj glas da se [nikada više na kugli zemaljskoj ne dogode ovakvi strašni zločini](#), naročito tako strašni zločini gdje se svirepo ubijaju djeca i gdje planski stradaju porodice i zato smo ovdje na istočnoj kapiji Bosne da i mi podignemo svoj glas za slobodnu Palestinu", kaže Elvisa Čačković, koja je sa djecom došla na skup u Brčkom. (12.11.2023.).

Posvećena je i pažnja humanitarnim aktivnostima koje su imale za cilj prikupljanja pomoći stanovništvu Gaze, pa se prenosi podatak da je humanitarna organizacija Pomozi.ba saopštila da je do sada [prikupljeno od milion maraka](#) za pomoć narodu Palestine. A posebno su se isticali primjeri aktivnosti mladih sa podsjećanjima na koji način građani mogu skupiti pomoć : „Najmlađi Travničani danas su donirali svoje igračke djeci Palestine, koja su prinudno raseljena, [a veliki broj njihovih vršnjaka je ubijen](#) u napadima izraelskih snaga na pojasu Gaze“.

Zatim se prati izvlačenje BiH građana iz Gaze i prenosi [saopštenje Palestinske zajednice BiH](#) za ove aktivnosti u kojem se navodi: “Zbog brutalne izraelske agresije i genocida u pojasu Gaze civili su prinuđeni napustiti teritoriju spašavajući vlastite živote. Od institucija Bosne i Hercegovine očekujemo da zaštite svoje državljane i njihove porodice i da nastave ulagati maksimalne napore u evakuaciji. Zahvalni smo što je barem dio uspješno evakuiran. Palestinski narod nastavlja svoju borbu za miru i slobodu uz podršku sve većeg broja država i ljudi širom svijeta", saopšteno je (15.11.).

Narativ i podaci koji se ističu u ovim medijskim sadržajima je kreiran na taj način da isprovocira emociju kod čitaoca od ljutnje do saosjećanja, tuge..., koji bi doveli do aktivnosti građana i motivisalo ih na pomaganje, ali i zauzimanje političkog stava.

OCD i Evropska komisija kritikuju Zakon o posebnom registru

Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija Republike Srpske se spominje u dva medijska sadržaja. Jednim se prenosi [saopštenje Transparency Internationala](#) BiH povodom Javne rasprave u vezi sa navedenim Zakonom u Banjaluci. U ovom saopštenju, koje je rezultat istraživanja, govori se o sredstvima koja se koriste iz EU Fondova i SAD-a, a u

kontekstu najavljenog Zakona o posebnom registru te se kaže: “Vlasti Republike Srpske proteklih godina bile su najveći korisnik stranih projekata iz Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država, a zvanični podaci pokazuju da su milijarde stranog novca stigle za podršku demokratskom razvoju, ekonomiji i infrastrukturi... Ipak te iste vlasti sada žele sve nevladine organizacije koje apliciraju na projekte kod istih donatora označiti 'agentima stranog uticaja' što predviđa novi zakon o javnosti rada neprofitnih organizacija koji je u formi Nacrta usvojen u Narodnoj skupštini RS. Javnu raspravu o ovom zakonu danas su napustili predstavnici civilnog društva i iznijeli samo jedan zahtjev, a to je da se ovaj zakon povuče iz procedure.” (24.10.).

Ponovo se Zakon spominje u [Izveštaju Evropske komisije](#) (8.11.) u napretku BiH, koji se prenosi bez komentara novinara: “...U septembru 2023. godine Nacrt zakona koji targetira određene kategorije civilnog društva kao tzv. strane agente također je usvojen u prvom čitanju u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Njegovo usvajanje u cijelosti bi predstavljalo još jedan značajan, razočaravajući i nesporan korak unazad...”

U tekstu o novom [zakonu o medijima](#) u Republici Srpskoj koji je u pripremi spominje se u izjavama sagovornika i Zakon o posebnom registru. Tako glavna i odgovorna urednica Nezavisnih novina Sandra Gojković Arbutina kaže za Klix: „Postoji strah medijske zajednice da je i ovaj zakon došao u paketu sa katastrofalnim izmjenama Krivičnog zakonika i zakonom o NVO, da je u pitanju, kako se već spominje, treći ekser u kovčeg medijskih sloboda, jer se sve dešava u posljednjih šest mjeseci”. Takođe novinar ističe da bi se ovaj zakon mogao doticati i udruženja: „Prema dosadašnjim prijedlozima mogle bi biti pogođene nevladine organizacije koje imaju svoje medije, s obzirom na to da je predloženo da udruženjima bude zabranjeno osnivati portale“. A navedeno je potkrepljeno izjavom predstavnika OCD-a: „Taj zakon je jedna velika misterija. Ono o čemu se priča je da bi novim zakonom o medijima trebao biti regulisan položaj udruženja, odnosno da oni ne bi smjeli imati svoje portale. To je ono o čemu se trenutno priča glasnije”, kazao je za Klix Stefan Blagić iz Udruženja "ReStart Srpska".

Iz novinarskog komentara je vidljivo nepovjerenje prema mogućim zakonskim rješenjima koji kaže: “Međutim poučeni ranijim iskustvom sa Miloradom Dodikom, kriminalizacijom klevete i otežavanjem rada civilnog društva, novinarska zajednica je opravdano u strahu da će novi zakon značiti dodatno ograničavanje slobode govora”. (26.10.)

Udruženja građana i vlast: zajedno u netransparentnom finansiranju

U ovom vremenskom periodu bilježi se serija medijskih sadržaja koji negativno prikazuju finansiranje pojedinih bošnjačkih udruženja u Srebrenici, gdje se navodi da su zahvaljujući bliskosti sa predstavnicima vlasti dobili netransparentno sredstva, a navedenu temu su pokrenuli predstavnici opozicionih stranaka tražeći odgovornost imenovanih čije izjave Klix prenosi u tri teksta:

“[Kantonalno vijeće Stranke za BiH u Sarajevu optužilo je stranku Narod i pravda da je organizacijama koje su osnovali isplatilo više od 200.000 KM](#)” (21.10.). Prenosi da je ovo praksa još iz vremena SDA te da su navedena udruženja i formirana u cilju “izvlačenja sredstava pod maskom brige za povratnike. Konakovićevi sljedbenici osnivali su humanitarna udruženja, gradeći paradržavne strukture, s paralelnim tokovima novca, po uzoru na zloćudne pučističke

organizacije“. Ili tekst gdje Semir Efendić iz Stranke za BiH navodi “da je Branković bio [mala maca za Konakovića](#)“ (22.10.). Zatim slijede odgovori “prozvanih“ te prenose prvo [odgovor Elmedina Konakovića](#). „Ovo još jednom do kraja demaskira sve laži SDFA i SBiH (koji ozbiljno prijetu da prestigne DF u slijepom praćenju i zaštiti interesa SDA). Ne libi se ovaj trojac ponovo Srebrenicu koristiti kao poligon za svoje laži“, naveo je Konaković.

Klix takođe prenosi i [saopštenje prozvanog federalnog ministra Adnana Delića](#). On ne negira činjenicu da je jedan od osnivača jednog udruženja sada u vlasti, ali kaže da je sve bilo transparentno i dodijeljeno na osnovu kvaliteta zahtjeva i potreba ciljane populacije.

„Udruženje Dobro.ba već niz godina radi projekte u zajednici, posebno u povratničkim naseljima. Dobro.ba pronašlo je stotine porodica u dalekim i od gradskih središta odsječenim selima i pomoglo u rješavanju njihovih egzistencijalnih potreba; od izgradnje kuća, kupovine stoke i mehanizacije, do stipendija i niza drugih projekata koji njima život znače. Da li treba da prestanu raditi takve projekte jer je jedan od osnivača sada političar?“, navodi Delić.

Serijal se završava [saopštenjem Elvedina Okerića](#), predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo, koja je izdvojila najveća sredstva za udruženja iz Srebrenice. „Ne postoje NiP-ova udruženja u RS-u, kao što ne smatram da su udruženja u RS čiji su osnivači rukovodioci i aktivisti SDA ili neke druge stranke njihova udruženja, a koja su također prošla na ovom javnom pozivu...“, naveo je Okerić koji je zatim nabrojao udruženja čiji su osnivači aktivisti iz SDA, Naše stranke i SDP-a.

U ovim izvještajima, nevladine organizacije su samo povod za političke obračune. Nije bilo njihovih stavova.

53 različita subjekta, Transparency International i Palestinska zajednica najprisutniji

Tokom monitoringa 73 puta su se pojavili akteri civilnog društva u tekstovima Klix, od čega 53 različita. Velika većina su bile organizacije, a ne pojedinci. Kao i na drugim medijima, ti pojedinci su bili “eksperti“, “politički analitičari“ i “novinari“.

Dvije organizacije koje su se najviše pojavljivale su bile Palestinska zajednica u BiH, oko čijeg angažmana smo ranije pisali, i Transparency International-a BiH, ili se prenose saopštenja ili ih se poziva za sagovornike za teme koje se odnose na probleme zakonodavne i izvršne vlasti u BiH, a posebno u Republici Srpskoj.

Pitanjima korupcije i sukobom interesa, odnosno nedostatkom zakonske regulative, bavio se novinar redakcije Klix-a u tekstu u kojem se ističe da je na povlačenje dva antikorupcijska zakona iz parlamenta FBiH [reagovao Transparency International BiH](#), “koji je 6.10.2023. godine uputio zvaničnu inicijativu Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH za donošenje novog Zakona o sprečavanju sukoba interesa i Zakona o zaštiti prijavitelaca korupcije“. Bilježi se i izjava izvršne direktorice TIBiH Ivane Korajlić, koja je poručila za Klix, da nakon upućene inicijative nisu dobili nikakav odgovor od zvaničnih institucija i da su više puta zahtijevali“. (20.10).

Transparency International BiH je “glavno lice“ još jednog novinarskog sadržaja. Klix je prenio njihovo [saopštenje u vezi sa još jednom tužbom protiv Ministarstva saobraćaja i veza](#)

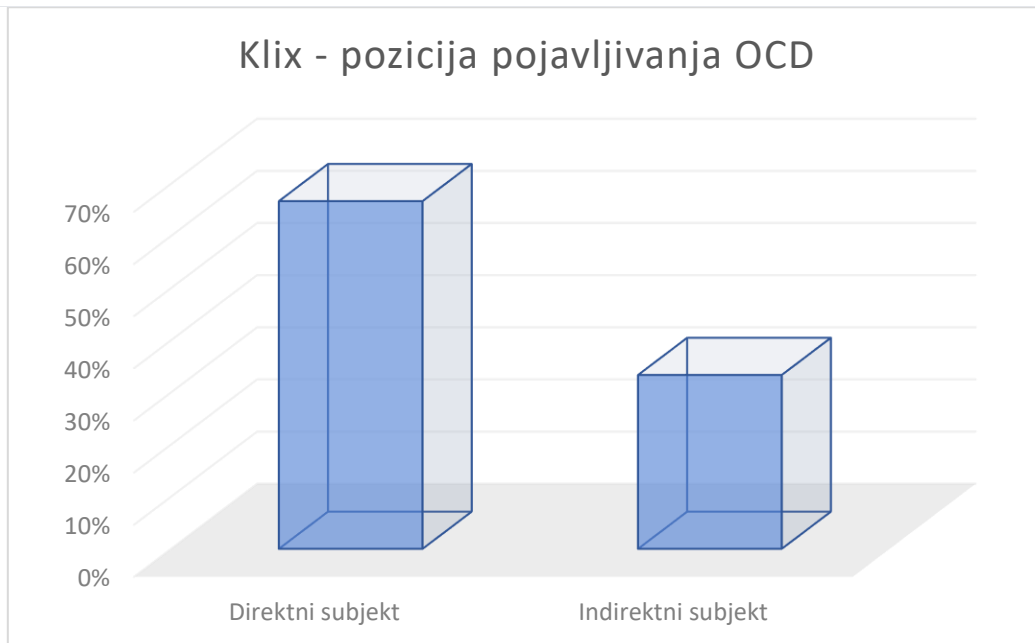
Republike Srpske u kojem ističu; „...Ministarstvo i nakon što je dva puta izgubilo sudski spor odbija da objavi Ugovor o koncesiji za gradnju autoputa Banja Luka – Prijedor sa kompanijom "SDHS-CSI BH... TIBiH je stava da Vlada Republike Srpske i resorno Ministarstvo, kao javni organi, ne samo da moraju da poštuju sudske odluke, već su u obavezi da interes javnosti, koja ima pravo znati na koji način i u kojoj mjeri će ovaj projekat koštati poreske obveznike, stave ispred privatnih interesa stranih kompanija.“

Klix	Frekvencija	Procenat	Direktni subj.	Procenat	Indirektni subj.	Procenat
Udruženje Palestinske zajednice BiH	4	5.48%	2	50.00%	2	50.00%
Transparency International BiH	4	5.48%	3	75.00%	1	25.00%
Udr. žrtava saobraćajnih nesreća Step	3	4.11%		0.00%	3	100.00%
Nezavisni skup omladine BiH	3	4.11%	3	100.00%		0.00%
Udruženje Dobro.ba	2	2.74%		0.00%	2	100.00%
Asocijacija nezavisnih intelektualaca Klub 99	2	2.74%		0.00%	2	100.00%
Udruženje "Pomozi ba"	2	2.74%	1	50.00%	1	50.00%
Udruženje penzionera BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udruženje penzionera FBiH	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Molson Coors BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
JKPHD "La Benevolencija"	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. inovativnih proizvođača lijekova BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. žrtava i svjedoka genocida BiH	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udruženje Restart Banja Luka	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udruženje novinara RS	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udruženje poslodavaca KS	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Akademija za žene	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. "Moja adresa Srebrenica" Srebrenica	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. porodica i prijatelja nestalih "Naša sjećanja" Bratunac	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. Žena povratnica "Podrinjka" Srebrenica	1	1.37%	1	100.00%	1	100.00%
Udr. "Reditus" Srebrenica	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udruženje Argentija	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Media centar Sarajevo	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
BH novinari	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Centar za istraživačko novinarstvo	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udruženje mladih "Izvor" Brčko	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. Palestinsko-bosanskog prijateljstva BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. "Ruku na srce"	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. "Dinarica" Konjic	1	1.37%	1	100.00%		0.00%

Centar za životnu sredinu Banja Luka	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. "Novi val" Blagaj	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Woman Comm Club	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
UG "Hu Hedija"	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
SABNOR BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. hrvatskih stradalnika "Grabovica '93"	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Centar za energiju, ekologija Tuzla	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Grupa "Pravda za Davida"	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. Međine	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. Branitelja Odžak	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. za podršku ratnim veteranima, porodicama i žrtvama rata "Protivpožar"	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. "Viva žene" Tuzla	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. "Sve za djecu koja boluju od raka u FBiH"	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. roditelja, prijatelja djece oboljelih i liječenih od malignih oboljenja Sarajevo	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. poslodavaca FBiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Društvo crvenog krsta/križa BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Crveni križ FBiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Merhamet Travnik	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Dirkem Travnik	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
UG. "Zajedno za Kalibunar" Travnik	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. Žena "Emina" Travnik	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Udr. "Prijatelji Travnika za žene" Travnik	1	1.37%		0.00%	1	100.00%
Koalicija za zaštitu rijeka u BiH	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. "Zelena Neretva" Konic	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Udr. "Pusti me da tečem" Konjic	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Arijana Saračević-Helać, ratna repoterka i novinarka	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Ahmed Kico, sigurnosni stručnjak	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Maja Savanović-Zorić, psihologinja i psihoterapeutkinja	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Dragan Žuljević, psiholog	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Jasna Zečević, psihologinja	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Tanja Tankosić-Girt, psihologinja i psihoterapeutkinja	1	1.37%	1	100.00%		0.00%
Total	73		39		35	

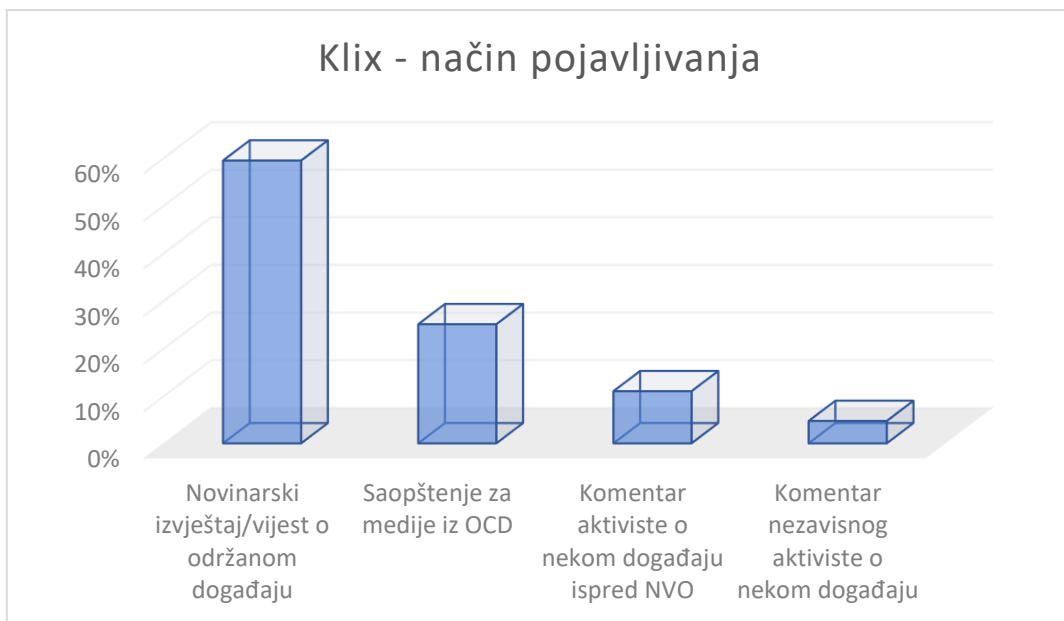
Direktni akteri sa pričama pozitivnog sadržaja

U najvećem broju medijskih sadržaja OCD ima direktno pojavljivanje (36) jer se izvještava o njihovim aktivnostima, npr. organizacija Prvog kongresa lica sa invaliditetom (9.11.2023.), koji su organizovala [udruženja koja se bave osobama sa invaliditetom](#). Ili se prenose OCD obraćanja javnosti kao reakcije na aktuelne događaje, npr. [pismo podrške](#) Udruženja žrtava i svjedoka genocida generalnom sekretaru UN (26.10.).

	Pozicija pojavljivanja OCD	Frekvencija
1	Direktni subjekt	36
2	Indirektni subjekt	18
	Total	54

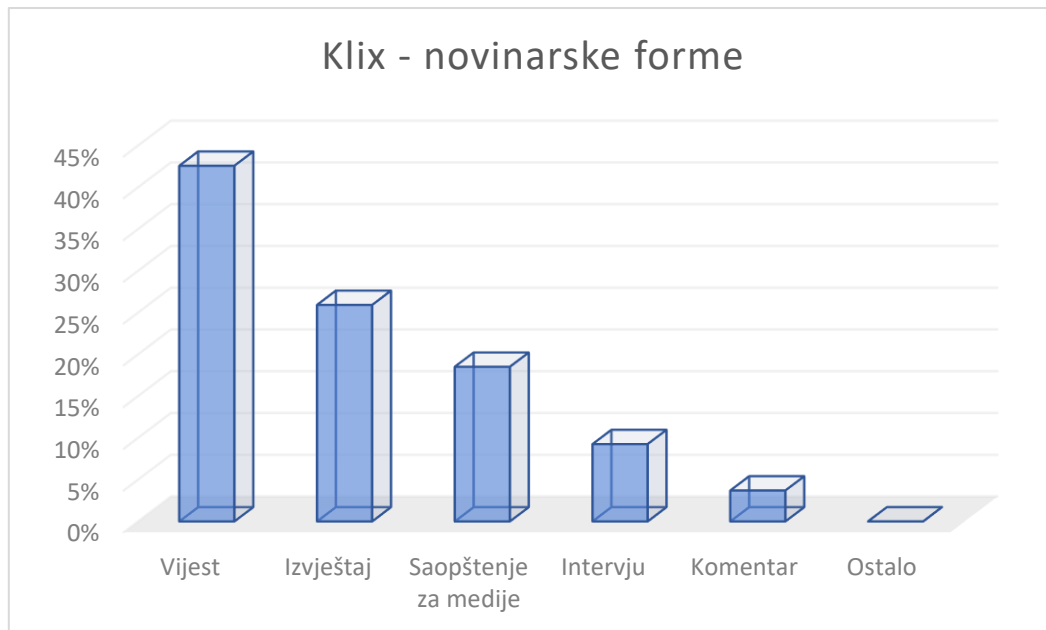
Očekivano, najveći broj njihovih pojavljivanja je u formi novinarskih izvještaja (38), zatim saopštenja za medije (16).

	Način pojavljivanja	Frekvencija
1	Novinarski izvještaj/vijest o održanom događaju	38
2	Saopštenje za medije iz OCD	16
3	Komentar aktiviste o nekom događaju ispred NVO	7
4	Komentar nezavisnog aktiviste o nekom događaju	3
	Total	64

Što se tiče novinarskih formi dominiraju vijesti (43%), zatim izvještaji (26%), a bilježe se dva intervjua sa psiholozima. Jedan je na temu posljedica rata i značaju aktivizma OCD-a sa psihologom [Draganom Žuljevićem](#) iz Novog Sada. Sagovornik ističe važnost saradnje sa nevladinim organizacijama i udruženjima koja okupljaju stradalnike Naglasio je “da je rad udruženja značajan za ozdravljenje društva i rijedak svijetao primjer mirovnjačkog aktivizma u bivšoj Jugoslaviji koji zaista ostavlja prave efekte u izgradnji mira“. (10.11.).

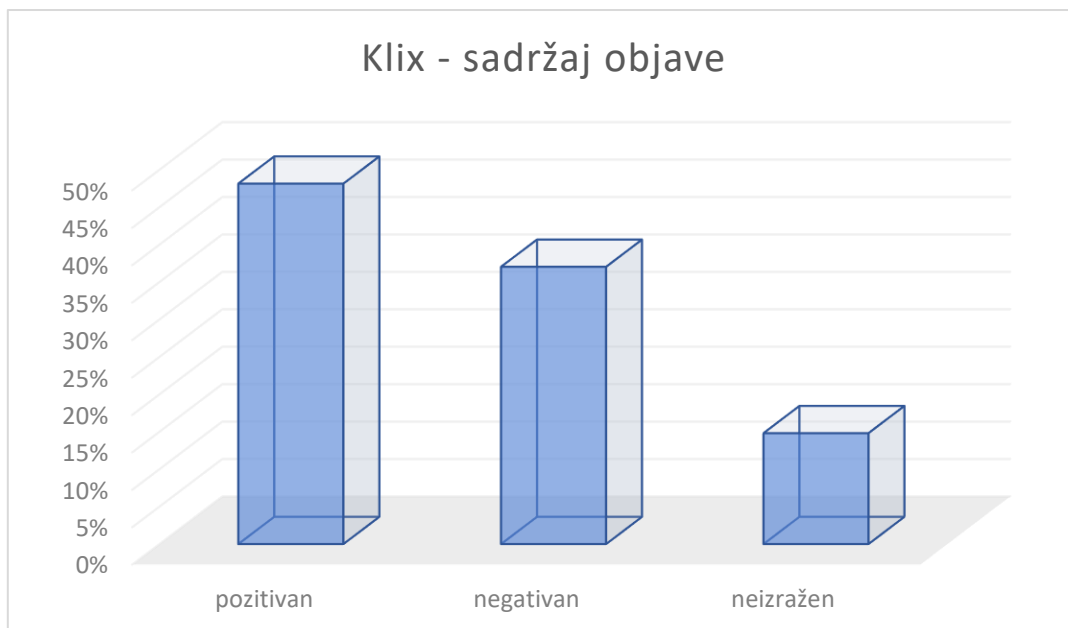
Drugi intervju tretira temu porodičnog nasilja i femicida u BiH. “U jeku povećanja slučajeva femicida u Bosni i Hercegovini [Maja Savanović Zorić, psihologinja](#) i sistemska porodična psihoterapeutkinja, podsjetila je da svaki dan svi skupa moramo raditi na prevenciji i javnoj osudi nasilja.“

	Novinarske forme	Frekvencija
1	Vijest	23
2	Izveštaj	14
3	Saopštenje za medije	10
4	Intervju	5
5	Komentar	2
6	Ostalo	0
	Total	54

Sadržaji objava su bili pozitivni (26), negativni (20) i neizraženi (8). Negativan sadržaj se uglavnom ticao sfere politike. No, bili su češći tekstovi sa pozitivnim sadržajima jer se pratio aktivizam OCD-a u humanitarnim aktivnostima i podršci ugroženima. Portal Klix ima rubriku Humanitarne akcije u kojoj se objavljuju ove akcije OCD-a.

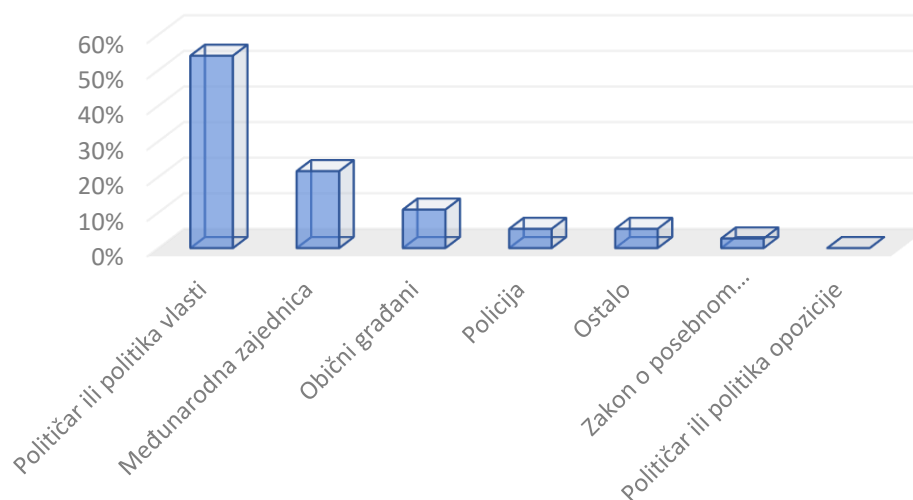
Takođe i nezavisni analitičari ili aktivisti, kojih nema mnogo u objavljenim medijskim sadržajima (ukupno 6), pozivani su da daju stručni osvrt na aktuelne društvene teme sa prijedlozima za poboljšanja i unapređenjima, tako da fokus nije bio samo na kritici, nego i na pronalaženju rješenja.

	Sadržaj objave	Frekvencija
1	pozitivan	26
2	negativan	20
3	neizražen	8
	Total	54

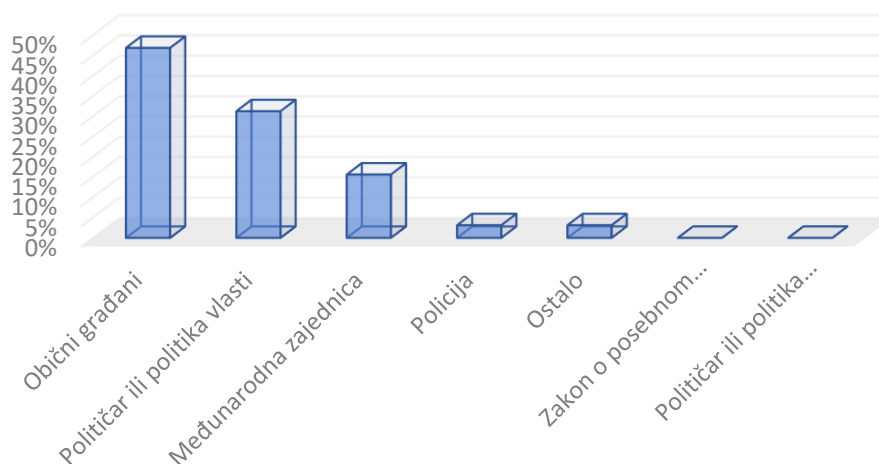
Kritika OCD-a je uglavnom išla naspram politike i postupaka vlasti (20) (neispunjenje uslova za pristup Evropskoj uniji, korupcija, Nacrt zakona o posebnom registru...) i međunarodnu zajednicu (8) (osude zbog nedjelovanja u Gazi), dok su pozitivno ocjenjivane aktivnosti građana (15), politike bh. vlasti (10) najčešće u kontekstu zbivanja u Gazi, podrške i pomoći stanovništvu Gaze i evakuaciji bh. građana iz Gaze.

Klix - prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

	Prema kome je bio negativan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Političar ili politika vlasti	20
2	Međunarodna zajednica	8
3	Obični građani	4
4	Policija	2
5	Ostalo	2
6	Zakon o posebnom registru...	1
7	Političar ili politika opozicije	0
	Total	37

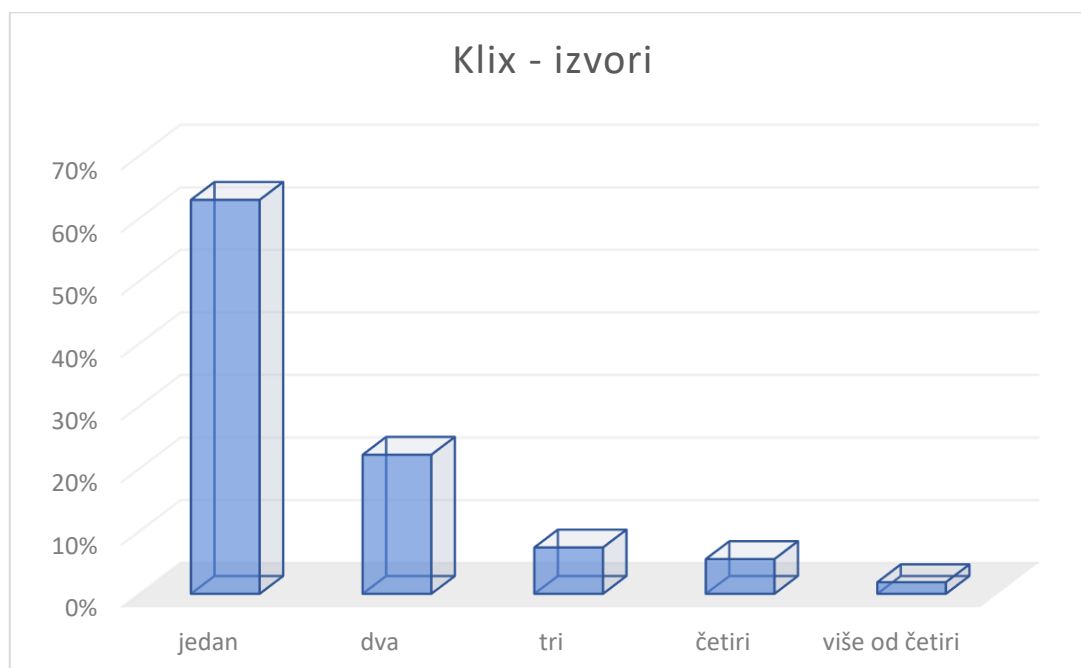
Klix - prema kome je bio pozitivan pristup od strane OCD koja se pojavljuje

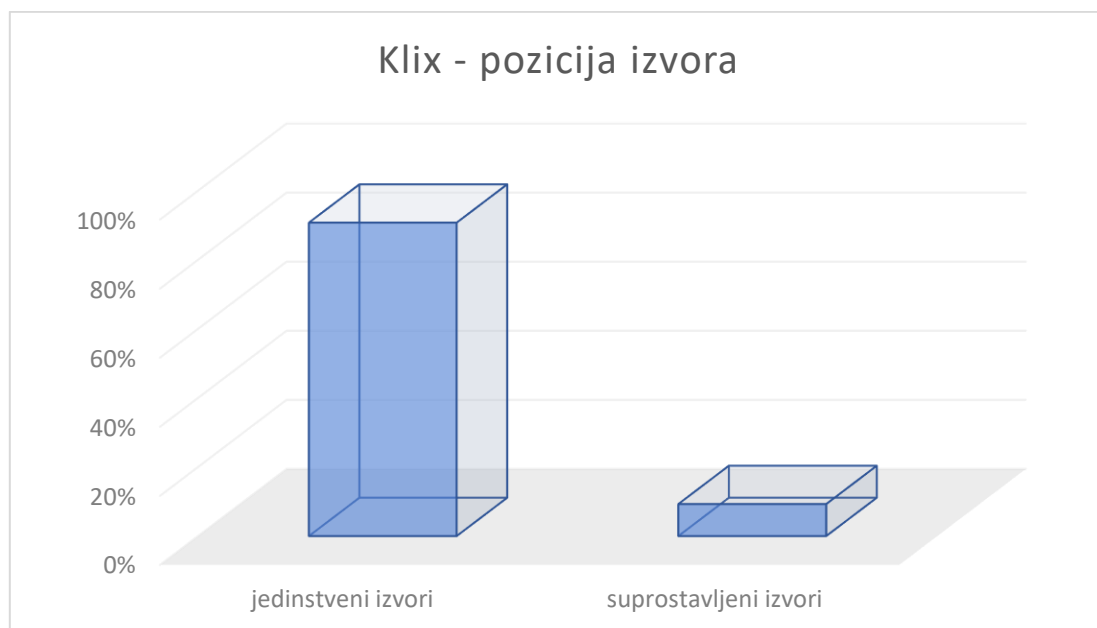
	Prema kome je bio pozitivan pristup od strane OCD koja se pojavljuje	Frekvencija
1	Obični građani	15
2	Političar ili politika vlasti	10
3	Međunarodna zajednica	5
4	Policija	1
5	Ostalo	1
6	Zakon o posebnom registru...	0
7	Političar ili politika opozicije	0
	Total	32

Najčešće je u tekstovima jedan izvor (34), što je preko 60 posto od svih monitorisanih tekstova. Razlog tome je što se najčešće u vezi sa jednom temom objavljuje više tekstova sa reagovanjima suprotstavljenih aktera, kao npr. tekstovi o netransparentnom finansiranju bošnjačkih udruženja u Srebrenici. U svakom ovom tekstu su jedinstveni izvori, ako tekstove posmatramo pojedinačno, ali ako ove tekstove posmatramo kao dijelove jedne tematske cjeline, onda su izvori suprotstavljeni, ali u pojedinačnim tekstovima.

Međutim, i u pojedinačnim tekstovima gdje je bilo više izvora, oni su uvijek bili sa istim ili veoma sličnim stavovima. Samo pet puta smo imali izvore sa suprotstavljenim stavovima. Jedan od takvih tekstova problematizuje izradu Zakona o medijima u RS i u njemu, [pored novinara, imamo i stavove Vlade RS](#).

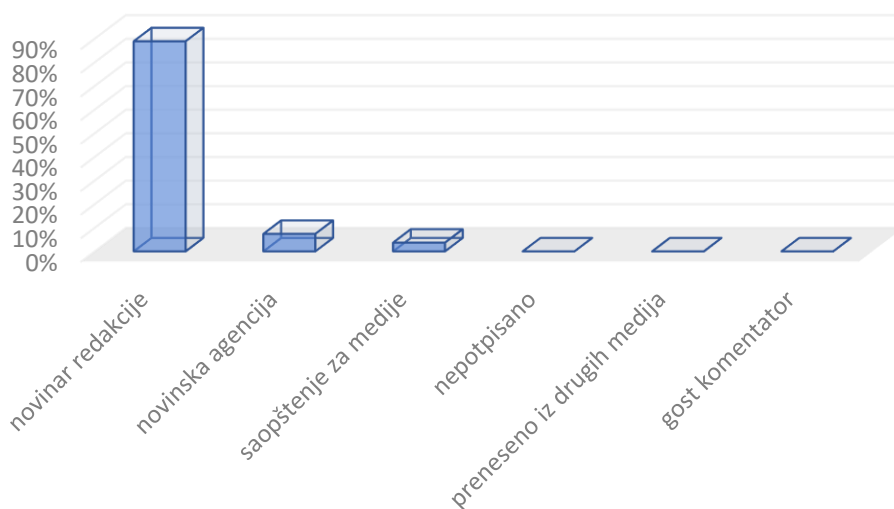
	Izvori	Frekvencija
1	jedan	34
2	dva	12
3	tri	4
4	četiri	3
5	više od četiri	1
	Total	54

	Pozicija izvora	Frekvencija
1	jedinstveni izvori	49
2	suprotstavljeni izvori	5
	Total	54

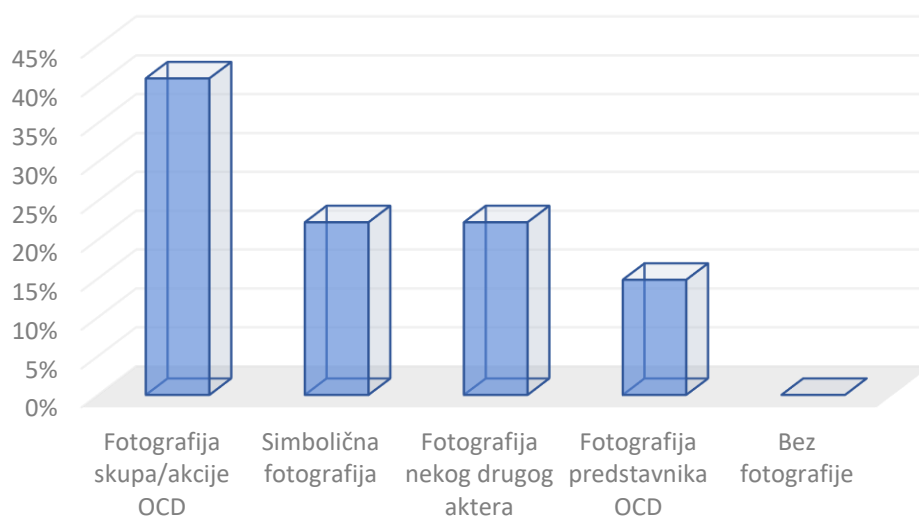
Novinari redakcije su autori medijskih sadržaja u njihovom najvećem broju (48), dok su fotografije najčešće prikazivale skup ili akciju OCD (22), a jednak broj je bio simboličkih fotografija ili nekih drugih aktera, po 12.

Klix - autorstvo

	Autorstvo	Frekvencija
1	novinar redakcije	48
2	novinska agencija	4
3	saopštenje za medije	2
4	nepotpisano	0
5	preneseno iz drugih medija	0
6	gost komentator	0
	Total	54

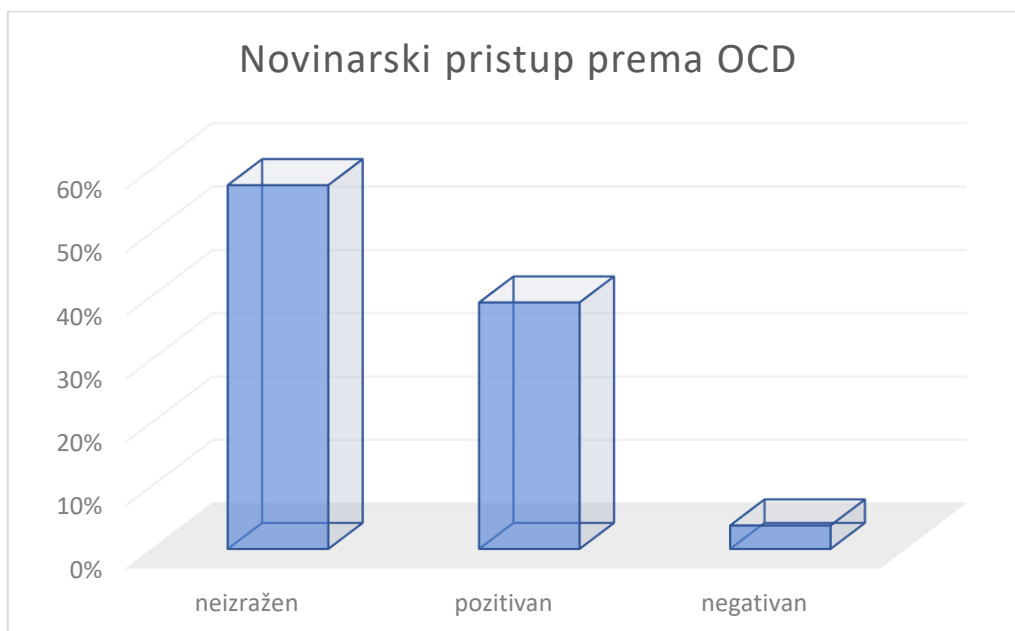
Klix - prisustvo fotografija

	Prisustvo fotografija	Frekvencija
1	Fotografija skupa/akcije OCD	22

2	Simbolična fotografija	12
3	Fotografija nekog drugog aktera	12
4	Fotografija predstavnika OCD	8
5	Bez fotografije	0
	Total	54

Web-portal Klix iz sfere organizacija civilnog društva prati aktuelne događaje, pretežno iz FBiH, ali su i prisutni tekstovi koji se odnose na Republiku Srpsku. Ovi tekstovi najčešće ukazuju na restriktivne poteze ili koruptivne radnje vlasti u ovom entitetu. U proteklom periodu je dosta prostora dato ratu u Gazi, kroz reakcije građana i OCD-a na humanitarnu katastrofu kroz koju prolazi stanovništvo Gaze. Palestinska zajednica u BiH je bila najviše zastupljena u ovim aktivnostima, a bilo je i drugih organizacija i aktivista koji su učestvovali u organizaciji ovih događaja. Iako je novinarski pristup u medijskom sadržaju uglavnom neizražen, brojnost tekstova u vezi sa ovim skupovima, njihovo praćenje po FBiH i prenošenje izjava, saopštenja predstavnika Palestinske zajednice u BiH, ukazuje na pozitivno konotiranje ovih događaja.

	Novinarski pristup prema OCD	Frekvencija
1	neizražen	31
2	pozitivan	21
3	negativan	2
	Total	54

Završni osvrt sa preporukama

Preporuke za organizacije civilnog društva

Istraživanje je pokazalo da je gotovo polovina sadržaja u medijima koji tretiraju civilno društvo, a čak većinski u kojima su glavni akteri organizacije civilnog društva (OCD), zasnovana na saopštenjima za štampu ili pokrivanju događaja koje su organizovale ove organizacije. Dakle evidentan je u velikoj mjeri proaktivni pristup organizacija civilnog društva. Teško je procijeniti koji je stvarni učinak ovakvog pristupa. Nije isključeno da je bio mnogo veći broj poziva na događaje ili odaslanih saopštenja koji nisu uvaženi, odnosno objavljeni ili pokriveni. Ipak, i ovo što smo monitoringom uočili pokazuje da su OCD neizostavni izvor informacija. Stoga je izuzetno važno da OCD razvijaju odnose sa medijima. Anthony Davids navodi da u Velikoj Britaniji u PR sektoru radi gotovo pola miliona ljudi, a da je 50 hiljada PR djelatnika koji su u punom obimu u ovoj profesiji. Od toga ih je desetak hiljada u civilnom sektoru (Davids, 2005). Ovi komunikatori najveći broj aktivnosti usmjeravaju prema profesionalnim medijima, ali je zadnjih godina izuzetan fokus na društvenim mrežama koje su u informativnom smislu u velikoj mjeri preuzeli primat od tradicionalnih medija, u kojem god formatu bili. Većina OCD u Bosni i Hercegovini nema osobu, a pogotovo ne odjel za PR. Međutim, dio organizacija ima razvijene odnose sa medijima. No kvalitet je produkcije, kako kroz saopštenja tako i video i vizuelnih uradaka, kvalitativno vrlo rastegljiv. Ako se usmjerimo samo na profesionalne medije, što jeste bio uzorak analize, nužno je poduzeti niz aktivnosti koji bi animirali medije i dostavili im pravovaljane i vjerodostojne informacije – gotove ili indikativne, koje će ih privući da dođu na događaj i da ga obrade u svom formatu i iz svog ugla:

- **Identifikovati medije koji su ciljna grupa organizacije.** Istraživanje je pokazalo da devet od 10 monitorisanih medija je otvoreno za vijesti koje pristižu iz OCD i da su spremni popratiti na licu mjesta neke događaje. Pored medija iz ovog uzorka, u BiH postoji još dvadesetak web, štampanih i televizijskih medija na nacionalnom nivou koji imaju opsežnu medijsku produkciju i prostor da mogu dio informacija prihvatiti i obraditi koje inicira civilno društvo. Ciljna grupa su i lokalni mediji koji imaju obavezu ili interes da prate događaje u sredini koju pokrivaju.
- Samo "proturanje" informacije, bez objavljivanja, može biti značajno samo sa stanovišta da je naša ciljna grupa upravo ta redakcija, što je u principu malo vjerovatno, jer PR medije posmatra prije svega kao posrednika do različitih javnosti. Prva stepenica jeste **da informaciju preuzme neko relevantan, ko će procijeniti šta da radi sa tom informacijom.** U slučaju da postoji redakcijski email, broj ljudi koji se *motaju* oko njega je veliki, jer finansijska situacija u većini medija ne dozvoljava postojanje sekretara redakcije, koji bi isključivo preuzimao poruke i prosljeđivao ih kompetentnim ljudima. Iz iskustva rada u redakcijama, ali i razgovora sa novinarima, možemo konstatovati da određen broj e-mailova ostaje zatrpan u gomili raznih drugih poruka koje su stigle, i uglavnom nepogledan. Stoga je **pored redakcijskog emaila potrebno obavijesti slati i novinarima i urednicima koji pokrivaju temu sa kojom se bavi organizacija.** Nije uvijek dovoljno da informacija bude relevantna; do nje u mediju mora doći i relevantna osoba. Zato upravo u ovoj fazi PR djelatnici treba da koriste neformalne veze sa medijima, pozivajući određene novinare i urgirajući za svoju informaciju.

- Pored poziva za događaje i pisanog saopštenja o događajima koji su završeni, mediji insistiraju na **multimedijalnosti**. Uz saopštenja je **potrebno poslati fotografije sa događaja, a u idealnim uslovima i video snimak koji sadrži izjavu**. Ako je materijal digitalno težak, dobra varijanta je da se postavi na društvene mreže ili web stranice organizacije, a u email poruci ostavi link i napis da foto ili video je dozvoljen za besplatno preuzimanje. Tokom monitoringa zabilježili smo dva video snimka na dva portala medija o istom događaju. Oba su imala dobar ton, ali na jednom nismo vidjeli glave govornika. Stoga video treba biti urađen po kriterijima za društvene mreže, da se vidi, čuje i da ima logičan početak i kraj. Snimak od 10 minuta nije prihvatljiv medijima. Dakle, nužna je elementarna montaža koja se može obaviti na mobitelima.
- Operativni i tehnički segment je samo preduslov pojavljivanja u mediju. Relevantnost informacije za medij i usklađenost sa njegovim političkim i društvenim angažmanom je stvar procjene i tematskog uobličavanja. Organizacije koje se bave političkim pitanjima zasigurno neće imati isti tretman u svim medijima, što je pokazao i ovaj monitoring. Mediji imaju izrazitu političku i etničku polarizaciju. NVO i analitičari koji su bili prisutni na RTRS nisu bili na sarajevskim televizijama i obrnuto. Na portalima je to bilo nešto manje izraženo, ali u podijeljenoj državi, čak i NVO imaju u medijima objektivnu teškoću za pristup. Zbog toga NVO moraju zbog kvantiteta targetirati medije kojima su bliske teme i stavovi koje zastupaju. No kvalitativno, ako želimo promjene i uticaj na *neosvijestene javnosti*, nužan je i **pristup medijima koji nisu istomišljenici**. Informacije sa kojima raspolažemo i zalaganja treba prilagoditi, dakako ne mijenjanjem činjenica, već uglom poruke. Fokus mora biti na tome šta građani dobijaju i gube, i šta bi vlast mogla dobiti ako prihvati zahtjeve iz civilnog društva. Pokušati na nekom javnom mediju reći da je vlast “nedemokratska”, “restriktivna”, da “ništa nije urađeno”, ili da je “islamističko”, “srbmrziteljsko”..., na jednoj strani diže popularnost, ali na drugoj, koja treba da se promijeni, neće biti ostvaren ni reducirani pristup dijelu medija, nažalost onih najjačih. No, ono što je monitoring i analiza pokazala jeste da su svi mediji otvoreni za socijalna, pa i društvena pitanja. Saopštenja i nastupe u medijima predstavnika OCD treba bazirati na konkretnim podacima i primjerima populacije koja trpi problem, ili je riješila problem.
- Redovno **ažurirati informacije na web stranicama organizacija i na društvenim mrežama**. Kada mediji istražuju neku temu, što se često radi u desku, glavninu informacija dobivaju pretragom internet sajtova i društvenih mreža. Nije isključeno da će akcija neke OCD, stav ili ranije objavljena izjava koja je postavljena na profil organizacije se naći u tekstu, čak i ako vas niko iz medija nije kontaktirao. Sve što postavite na mreže je javno, tako da bilo koji medij to može u potpunosti ili djelimično preuzeti uz navođenje izvora.

Monitoring je pokazao da posebno TV dnevници kao sagovornike imaju ljude iz civilnog sektora. Oni u velikoj mjeri ispunjavaju informativnu i mnijenjsku funkciju medija. Ali i ispunjavaju ciljeve disperzije i promocije stavova za koje se zalažu OCD. Korist je obostrana. Stoga je ključno biti privlačan za medije.

- Organizacije civilnog društva trebaju imati osobu ili osobe koje pored stručnih znanja imaju i elokvenciju za nastup u medijima. Nekada je to osoba koja vodi PR, ali je autoritativnije da to budu ključni ljudi OCD ili osobe sa najviše iskustva rada na terenu.
- Različiti govornici i voditelji imaju podijeljene simpatije i antipatije gledališta. Ljudi imaju predubjeđenja zasnovana na političkim, nacionalnim, kulturološkim stavovima, kao i na osnovu njihovog socijalno-ekonomskog položaja u društvu. **No, bez obzira kakva publika bila, korektnim odnosom prema gledaocima, dobrim stilom, pravilnom upotrebom činjenica, utire se put uspjeha.** Nažalost, možda se u jednom pojavljivanju na mediju neće dobiti *rat* za naklonost javnosti, posebno ako je ta ciljna grupa negativno raspoložena prema vama ili ambijentu iz kojeg se dolazi, ali dosljednost u nastupima i argumentovanije iznošenje stavova će to preokrenuti. Monitoring je obuhvatao samo centralne Dnevnike, ali ovaj pristup je posebno važan i za duža gostovanja po raznim otvorenim programima televizija.
- U današnje vrijeme osoba iz OCD koja se pojavljuje u mediju treba da razumije medije i njihov proces proizvodnje. Što se bolje poznaje svaka faza medijske produkcije, lakše i djelotvornije će se moći predložiti i reagovati. Nastup na radiju mora pored fonogeničnosti biti i znatno više orijentisan na supstancu, rečenični sklop kojim prenosimo poruku. Televizijski gledalac očekuje da mu se stalno prikazuju slike nečega, ali radioslušalac mora sam da oslikava svoje mentalne slike. Dakle, **svako ko nastupa na radiju mora imati na umu da nepoznatu i novu stvar mora OPISATI.** Kada je u pitanju davanje izjave za TV, treba voditi računa o tome da je većina priloga u dnevnicima dužine 100 do 120 sekundi i da je u prilogima, što je i monitoring pokazao, četiri govornika. Dakle, vaša izjava će biti zastupljena 20-ak sekundi. Stoga je poželjno da teme o kojima pričate ne budu razvučene. Problem ili uspjeh koji ističete treba da je zaokružen. Jer **ako smo bili informativan i jasan sagovornik, veća je šansa da će izjava biti profesionalno predstavljena u prilogu.** Pravite pauze (sekunda do dvije) između cjelina o kojima govorite kako bi mediju bilo lakše da montira odnosno odreže ono što mu treba. Ako novinar i montažer ne mogu lijepo odrezati (ostaje kraj izjave da „visi“), prije će biti da će vašu izjavu još više skratiti, nego u prilogu ostaviti u dužoj formi. Selekcija vijesti je jednako politički čin, kao i komentar o njoj (Leapman, 1992: 254). Mediji kao dio javnosti, i sami u konstantnoj demokratskoj i profesionalnoj tranziciji, ne mogu se uvijek dovoljno snažno oduprijeti različitim kontroverzama kojima je zahvaćena svakodnevnica, uključujući političke i druge pritiske i vlastite navike, nesnalaženja i nedoumice. Zato je potrebno to iskoristiti. Treba **nadograđivati profesionalno znanje, teorijski i praktično. Onog trenutka kada vas društvo ili medij prihvati kao aktivistu/icu koji/a je ostvario/la rezultate, “eksperta” ili “analitičara”,** čak i ako to niste, već ste imali dobru propagandu i promociju na društvenim mrežama, **postaćete redovni izvor ili komentator. A time donosite veliku korist svojoj instituciji ili organizaciji civilnog društva.**

Preporuke za medije

Ključna funkcija medija je *informativna funkcija*. Staro novinarsko pravilo je “informativnost prije svega”, mada djelimično danas gubi na važnosti. Opšteprihvaćeni komunikološki izraz za

informaciju jeste “da je ona negacija nejasnoće“, poruka koja nam omogućava da saznamo nešto što prije nismo znali, poruka koja nam donosi “novost“ ili “znanje“. I upravo zbog toga mediji, posebno TV dnevnici, kao izvore informacija koriste analitičare iz stručnjake, kako iz OCD tako i nezavisne pojedince. I tu se ispoljava *mnijenjska i orijentaciona funkcija* koja se bazira na tome da masovni mediji sa svojim novinarskim i uredničkim odabirima mogu vrednovati događaj, kritički ga rasvijetliti, upozoriti na goruće društvene probleme. Na taj način masovni mediji vrše one funkcije koje su tradicionalni teoretičari označili kao kontrolu nad društvom i reagovanje na okolinu. I upravo zbog toga je važna uloga civilnog društva. Zato je za medije potrebno da ono bude jedan od izvora informacija. Slijede praktične preporuke za novinare i urednike na osnovu medijskih trendova koji su se pokazali tokom monitoringa:

- Identifikovati organizacije civilnog društva i aktiviste koji mogu da budu dobri izvori informacija, komentatori, ali i sa stručne strane predlagači rješenja. Monitoring je pokazao da većina medija koristi ovakve izvore. Međutim, pratioci profesionalnih medija i društvenih mreža često zamjeraju da stalno gledaju/slučaju/čitaju iste stručnjake i da bi **trebalo uvesti nova lica**. Stoga je ta **identifikacija i organizacija i pojedinaca koji se bave tematikom koju pokriva medij** važna te je u cilju dizanja gledanosti i čitanosti to značajan segment kako u informativnim tako i drugim sadržajima.
- Analiza je pokazala da se stavovi OCD i nezavisnih pojedinaca često koriste kao politička potvrda uređivačke politike medija odnosno njegove društveno-političke profilijencije. To jeste praksa medija svugdje u svijetu jer oni na taj način ispunjavaju jednu od svojih funkcija, usmjerivačku. Međutim, ispunjenje te funkcije je često na granici političke, etničke, a nekada i ekonomke pristrasnosti. Bez ikakve namjere da utičemo na uređivačke politike medija, ističimo da je u priložima koji prevazilaze samu akciju neku OCD, **potrebno imati i drugu stranu**. Stoga je važna identifikacija izvora iz civilnog društva, ali i drugih političkih, naučnih, kulturnih... faktora. Sadržaj medija to može učiniti raznovrsnijim i zanimljivijim, a medij u teorijskom smislu označiti profesionalnijim.
- Moderni profesionalni kodeksi insistiraju na tome da će mediji predano raditi na promociji univerzalnih vrijednosti mira i nenasilnog rješavanja konflikata, pozitivnih društvenih vrijednosti poput inkluzije, tolerancije, poštovanja i prihvatanja kulturne i religijske različitosti, povjerenja i solidarnosti na političkom, društvenom, kulturnom i medijskom planu. Upravo OCD i drugi aktivisti su najvažniji implementator i korektor ovih (ne)dešavanja. Informativan i zanimljiv pristup ovim temama može biti već izgrađena matrica kod nekih medija gdje je izvještaj ovako struktuisan:
 1. životna situacija (osoba koja trpi problem),
 2. ostvarena ili potrebna pomoć te ukazivanje na problem (predstavnik OCD),
 3. generalizacija problema (predstavnici vlasti i institucija)
 4. odgovor na pitanje „A šta dalje“ (predstavnik OCD)Ovu matricu je moguće koristiti kod svih tema i moderirati je u skladu sa interesima publike i zagovaračkim (aktivističkim) nastojanjima medija.
- Mnogi *news* portali u BiH i regionu imaju rubrike *društvo, aktivizam, lokalna događanja*... Monitoring je pokazao da ove sekcije sadrže značajan broj informacija iz OCD, uglavnom sa terena. Veliki broj izvora su saopštenja za medije. I upravo te informacije, dobijene na e-mail, jačaju produkciju medija i uz manju obradu mogu

i stilski i informaciono odgovoriti raznolikosti medija. Vjerovatno ove vijesti neće biti najčitanije na portalu, ali će uz medij držati ciljnu grupu nevladinog sektora, ljudi koji se oslanjaju na njegovu pomoć kao i onih koji su prisustvovali događajima.

Bibliografija

DAVIS, Anthony (2004): *Public Relations - od A do Z*. Novi Sad: Adizez

LEAPMAN, Michael, (1992): *For whom the cliché tolls*, British Journalism Review, No. 3, Vol 4, London

PATCHING, R & HIRST. M (2021) *Journalism ethics at the crossroads: democracy, fake news, and the news crisis*, Routledge, Auckland

UDOVIČIĆ, Radenko (2007) : Odnosi sa javnostima i novinarstvo: INFORMATORI SA RAZLIČITIM CILJEVIMA, Media plan institut, Sarajevo

[DG NEAR REVISED GUIDELINES FOR EU SUPPORT TO CIVIL SOCIETY WESTERN BALKANS AND TURKIYE 2021-2027](#), Baseline Assessment Report; COUNTRY ANALYSIS BOSNIA AND HERZEGOVINA 2022, TACSO

[Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development](#): Country Brief for Bosnia and Herzegovina 2022, CPCD, Balkan Civil Society Development Network, SIDA

[MONITORING AND EVALUATION SUPPORT ACTIVITY II](#) (MEASURE II) National Survey of Citizens' Perceptions in Bosnia and Herzegovina 2022 Final Report, August 2023, USAID BiH